STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 03488

IKH HOB LIB

Aleksandr Avdeenko

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אלעקסאַנדער אוודייענקא

איך האָב ליב

ראָמאַן

צווייטע פאַרבעסערטע אויפלאַגע

פון רוסיש

דוד רויכל

אַרויסגעגעבן דורך „ליטעראַרישע בלעטער״
וואַרשע 1936

Printed in Poland

„ICH HOB LIB“
powieść — Al. Awdeenko

(2-ie Wydanie)

— Wyd. „Literarisze Bleter“ —

odbito w drukarni „Grafia“, Warszawa

אַל. אַוודייענקאָ און זיין „איך האָב ליבּ"

אַל. אַוודייענקאָס ווערק „איך האָב ליבּ" דערשיינט איצט אין אַ צווייטער פאַרבעסערטער אויפלאַגע. אין היינטיקע שווערע צייטן פאַרן בוך אויף יידיש איז דאָס זייער און זייער אַן אָנגעלייגטע און דערפרייענדיקע דערשיינונג. מען האָט געקענט מיינען, אַז דאָס דאָזיקע בוך פון אַ שרייבער, וועמעס נאָמען איז געווען אומבאַקאַנט, וועט ווי יענע זומער־באַבעלע אַ פלאַטער טון אין משך פון איין טאָג און פאַרטיק. אָבער דער לייענער, באַקענענדיק זיך מיט דעם בוך, וואָס איז באַטיטלט מיט אַזאַ שאַבלאָנעם טיטל, איז מיטאַמאָל פאַרכאַפּט געוואָרן מיט דעם הייסן אָטעם, וואָס האָט אַ הויך געטון סיי פון דער טעמע פונם בוך, סיי פונם סטיל.

דער לייענער האָט גלייך דערשפּירט דאָס וואָרהאַפטיקע, דאָס אויפריכטיקע אין דעם בוך און דערפילט, אַז די וואונדערלעכע טעמע איז אויסגעוויטיקט דורכן מחבר, אַז דאָס בוך איז פול מיט אויטאָביאָגראַפישע דאַטן און פאַקטן. אָט דאָס געפיל האָט דעם לייענער נישט אָפּגענאַרט.

אין זיינער אַ רעדע, וואָס אַל. אַוודייענקאָ האָט געהאַלטן אויף דער סווערדלאָווסקער שטאָטישער קאָנפערענץ פון אינטעליגענטן, האָט ער איבערגעגעבן פאָלגנדיקע אינטערעסאַנטע פּרטים פון זיין לעבן:

„מיין היימאַט — דער ווייטער דרומדיקער דאָנבאַס. די מעטאַלורגישע און קוילן־שטאָט מאַקייעווקע. איך געדענק מיין פאָטער: אַ הויכוואוקסיקער, רויטער ריז, וואָס איז אָנגענומען געוואָרן

אַלס אָנלאָדער אין די אייזן־הוטעס צוליב זיין גבורה. צו דער אַרבעט פלעגט ער אַוועק קאַיאָר. פאַרנאַכט פלעג איך לויפן צום פאַבריק־טויער אָפּוואַרטן מיין פאָטער. ער איז אַרויסגעקומען אַ רויטער פון אַרץ־שטויב, אַ בייזער, אַן אָנגעכמורעטער און נישט אַרויסרעדנדיק קיין וואָרט, מיר אַריינגערוקט אַ פעניץ ברויט און קלאַפּנדיק מיט די הילצערנע טרעפּעס, איז ער געגאַנגען אַהיים מיט שווערע, פּודיקע טריט.

„גיין האָבן מיר געדאַרפט דורך דער פראַנצויזישער קאָלאָניע— דעם אַריסטאָקראַטישן שטאָט־טייל. דאָ האָבן געוווינט די דירעקטאָרן, אינזשעניערן און אַקציאָנערן פון דער מעטאַלורגישער און קוילן־כעמישער געזעלשאַפט „אוניאָן״, סירוב בעלגיער און פראַנצויזן. אין אָוונט האָט זיך די קאָלאָניע אָנגעצונדן מיט העלע וואַרעמע פייערן עס האָבן זיך אויפגעמאַכט די ווייסע פענסטער אין די מאַלינאָווע הייזער און דורך די פאָרהאַנגען, דורך די גרינע און יונגע טאָפּאָלן און בערעזע־בלעטער זענען געפלאָסן און זיך געצאַפּלט ווי שטערן קוים געהערטע מוזיק־קלאַנגען. איך האָב זיך אָפּגעשטעלט און נישט געגלויבט, אַז מוזיק איז אַ נישט זעבאַרע לופטיקע זאַך, וואָס קומט פון ווינט, פון דער זון: עס האָט זיך מיר געדוכט, אַז פון די פענסטער אַרויס פליען טויבן און יעדע איינע פון זיי טראָגט אַ פידל אויף אירע פליגל און מיט די שנאָבלען באַרירן זיי די סטרונעס, וואָס זינגען אַזוי טרויעריק־זיס.

דער פאָטער האָט מיך בייז אַ שלעפּ געטון און מיר זענען ווייטער געגאַנגען, קלאַפּנדיק מיט די הילצערנע טרעפּעס איבער די שטיינער פון ברוק. איך בין געווען אַ קליינינטשקער און אין די אויגן האָבן זיך מיר געוואָרפן אַ שפע פון ווייס און ראָז — קאַפּעלושן, פרויען־היט, דורכזיכטיקע שאַלן, קוטשעראַווע הינטלעך, בלומען, געלעכטער, פריילעכע קולות, די אַלע מענטשן זענען ענלעך געווען צו שכורים — אויף אַזוי פיל זענען זיי געווען אויפגערוימט, געלאַכט אויף אַ קול און זיך עטוואָס געוואַקלט פון איבערפולטן גליק. זייערע קליידער האָבן געשמעקט מיט בלומען־ריחות, מיט סטעפּ און מיט ריינע, ווי פון פראָסט, וועש, צווישן אָט די מענטשן האָט מיין אויפמערקזאַמקייט געצויגן איינער אַ הויכער

און דאַרער מאַן, וואָס האָט אויסגעזען, ווי אַ אָנבלעטערדיקע אַקאַ־ציע, ער איז געווען אָנגעטון אין אַ ווייסער מאַרינאַרקע, אין אַ ווייס היטל מיט גלאַנציקע מעשענע העמערלעך איבערן שוואַרצן דאַשעק. ער האָט געהאַלטן אונטערן אָרעם אַ פרוי, וואָס איז געווען אָנגעטון אין אַ ראָז, ווייך, אַזוי ווי רויך, קלייד. ביי זייערע פיס איז אַרומגעשפרונגען אַ ווייס פוכיק הינטעלע. דער דאַרער מאַן האָט זיך אומגעקוקט אויף די קלאַפּנדיקע הילצערנע טרעפּעס, גע־וואָרפן אויף אונז אַ בייזן בליק פול מיט פאַראַכטונג און האַס און באַלד צוריק אויסגעדרייט דעם קאָפּ און מיט די וואָנסעלעך זיינע האָט ער אַ קיצל געטון דעם אַקסל פון דער ראָזער פרוי. ס׳איז איר, אַפּנים, געווען זייער פריילעך. וואָרום זי האָט געהאַלטן אין איין לאַכן און דערמיט פאַרחידושט דאָס הינטל, וואָס האָט אויפגע־הויבן דאָס קעפּל און זיך צעבילט, קלינגענדיק דערביי מיט די גלע־קעלעך אויפן שמאָלן האַלדז־בענדעלע.

עס איז מיר דעמאָלט געווען אינגאַנצן אומפאַרשטענדלעך, פאַרוואָס מיין פאָטער האָט ווייטיקדיק (אַזוי שטאַרק, אַז איך האָב זיך געמוזט אָנבויגן, פאַלן אויף די קני און שרייען) אַ קוועטש גע־טון מיין האַנט, און אַליין, אַ בלייך־ליפּנדיקער פונם לבנה־ליכט פון די לאַמטערן, האָט ער אַ בורטשע געטון אַ קורץ וואָרט, וואָס האָט געקלונגען ווי אַ זידל־וואָרט, ווי אַ קללה:

— או... אינטעליגענטן!

איך בין דעמאָלט אַלט געווען נישט מער ווי זיבן יאָר, אָבער דאָס דאָזיקע וואָרט איז מיר געבליבן אין זכרון ביזן היינטיקן טאָג. איך געדענק נאָך מיין פאָטערס ליפּן, וואָס האָבן אַרויסגע־רעדט אָט דאָס זידל־וואָרט, די צונויפגעדריקטע פויסט און דעם האַס, דעם צאָרן, און דעם מענטש אין דעם ווייסן היטל מיט די מעשענע העמערלעך איבערן שוואַרצן דאַשעק—דעם אינטעליגענט.

ווער ער איז האָב איך נישט געוווסט, ווי ער הייסט אויך נישט, נאָר איך האָב אים נאָך עטלעכע מאָל באַגעגנט: איינמאָל, ווען מען האָט אין דעם זאַוואָד פון דער בעלגיש־פראַנצויזישער קאָמפּאַני „אוניאָן" פאַנאַנדערגעבלאָזן אַ נייעם שמעלץ־אויון, האָט מען איינגעאָרדנט אין דעם זאַוואָד־געסל אַ תפילה, איז ער גע־

גאַנגען גלײַך נאָכן גלה און נאָכגעפּרעפּלט... דעמזעלבן אויפֿדער־נאַכט האָב איך אים געזען אין אַ לאַקירטן פּאַטעאָן פֿאַר די זאַוואָד־טויערן מיט אײנעם אַ גאָלד־צײניקן מאַן אין אַ קאַפּעליוש און מיט אַ פּײקע אין די צײן. דער אינטעליגענט איז דער ערשטער אַראָפּגעשפּרונגען און, אויסגעצויגן זײַן באַלעבאָס די האַנט, — נעמט, הײסט עס, שפּאַרט זיך אָן, טוט מיט מיר וואָס איר ווילט. ווען זײ האָבן זיך געלאָזט גײן, האָט דער אינטעליגענט זיך גע־דרײט, זיך געבויגן אין צענען, ווי ער וואָלט זיך אָפּגעווינט צו גײן. איך, דער יונגעטשקער, האָב געפּלאַמט פֿון בושה פֿאַר אים... און נאָך אַמאָל האָב איך אים געזען בשעת דעם אַלגעמײנעם שטרײַק. ער האָט געהאַלטן די ברעזענט־מאַרינאַרקע פֿון מײַן פֿאָטער, געשריען מיט שוים אויף די ליפּן, און געהויבן די פֿויסט. ער האָט געטאָרקעט מײַן פֿאָטער אין ברוסט אַרײַן, ביז מײַן פֿאָ־טער איז אַרויס פֿון די כּלים. דער פֿאָטער האָט פֿאַר אַלעמען אין די אויגן אומגעוואָרפֿן דעם אינזשעניר אויפֿן אָנגעשאָטענעם זאַמד, עמעץ האָט צוגעקאַטשעט אַן אײַזערנע טאַטשקע, וואָס איז געווען האַלב מיט נאַפֿט, מען האָט דעם אינטעליגענט אַרײַנגע־וואָרפֿן אַהין, באַשאָטן אים מיט אָפּפֿײלעכץ און מיט רעש אים אַוועקגעפֿירט איבער די אײַזערנע פּליטעס, איבער די רעלסן, צו די זאַוואָד־טויערן און ערשט דאָרט זיך אָפּגעשטעלט. אין טויער איז אין אַ ווילדן גאַלאָפּ אַרײַנגעריטן אַ קאָזאַקישע מאה, מיט אַרויסגעשטאַרצטע טשופּרינעס, אויף ווילדע פֿערד און מיט שאַרפֿע פֿאָדקאָוועס, וואָס זענען געווינט צו טרעטן, צו דאָבטשען און זיך אײַנטונקען אין מענטשן־בלוט. עס האָבן אַ שמיץ, אַ פֿײַף געטאָן די נאַהײַקעס. די פֿערד האָבן ווילד זיך אַ לאָז געטון אויף די טשוהון־גיסער, אויף די וואַלצירער, אויף די שמעלצער.

דער פֿאָטער איז אַנידערגעפֿאַלן אויף דער פֿאַרדאָסטעטער זאַוואָד־ערד, און איבער זײַן רוקן האָט זיך דורכגעטראָגן אַ היציקער אָגער, איבערלאָזנדיק אַ נאַסן שפּור אויף דעם פֿאָ־טערס ברעזענטענעם רעקל. דער אינטעליגענט, אַ שוואַרצער, אַ פֿלאַטערנדיקער איז, פֿאַרגעסנדיק אין דער חרפּה, אַרויסגעקראָכן פֿון דער טאַטשקע. אַן אָפּגעשליסענער, אַן אָפּגעריסענער, אַ

נאַסער האָט ער געפּאַכעט מיט די צאָרנדיקע פויסטן איבערן קאָפּ, געקלאַפּט מיט די פיס איבער דער ערד, געזידלט די קאָזאַקן, פאַרוואָס זיי זענען צו פּאַוואָליעדיק און טוען גאָרניש. ער האָט זיך אָנגעכאַפּט אין די ציימלען פון די קאָזאַקישע פערד, אַרומגענומען זייערע פיס, און זיי, אַפּנים, געבעטן, זיי זאָלן אין גאַלאָפּ זיך ווידער דורכטראָגן איבער דעם פּאָטערס ברייטער פלייצע, איבער די פּלייצעס פון דעם שטרייקער, דעם פאַרעקשנטן טשוהון - גיסער, און זאָלן אים אַריינדאָבטשען און אויסגלייכן מיט דער רויטער, פאַרראָסטעטער ערד...

און אָט היינט האָט מען מיך אַליין אָנגערופן א י נ ט ע ל י ג ע נ ט. דאָס איז געווען צום ערשטן מאָל אַזוי גענוי, קלאָר און אָפיציעל. מיך האָט די ראַטנמאַכט אָנגערופן אינטעליגענט. איך זוך איבער אָן אַ סוף דאָס דאָזיקע מוזיקאַלישע, קלאַנגפולע פאַר מיר וואָרט. אין מיר קומט איצט פאָר אַ געוואַלדיקער געראַנגל. איך זוך אָן ענטפער אויף דעם, ווי האָט דאָס געקאָנט פּאַסירן, וואָס איך פּראָטעסטיר נישט קעגן אָט דעם נאָמען, וועלכן מען האָט מיר איצט געגעבן, און בין נאָך צופרידן מיט דעם און קלויב זיך מיט גרויס פרייד צו גיין אויף דער פאַרזאַמלונג. פאַרוואָס? פאַרוואָס?

ווי וואָלט מיין לעבן אויסגעזען, ווען נישט די נייע אָרדנונג? ניין, איך וויל אַפילו וועגן דעם נישט טראַכטן. עס שרעקן מיך די אימה, די פּערספּעקטיוולאָזיקייט, דעגענעראַציע, קרענק, טויט. איך בין צופיל געווונט, לעבנסלוסטיק, כדי צו טראַכטן וועגן דעם.

איך וויל היינט רעדן וועגן פרייד און וועגן מיינע געפילן... איך וויל איצט זאָגן:

איך בין אַן אינטעליגענט, איך שרייב ביכער און לערן זיך. איך האָב ליב, לויטן נייעם שטייגער, אַ מיידל, איך וואַרט אויף אַ קינד, איך לעב אין אַ גרויס לאַנד, איך טראַכט נישט וועגן מיין מאָרגנדיקן טאָג, באַזוך דעם טעאַטער — ווייל איך לעב אין נייע באַדינגונגען.

גאַנץ פרי שפּרינג איך אַרויס פונם בעט, וואַש זיך אַרום.

מאַך גימנאַסטיק, און נאָכדעם לויף איך אַרום איבערן צימער, זינג, טאַנץ און שפּרינג פון פרייד. איך וועל זיין אַן אמתער שרייבער. אַלע מענטשן זענען מיינע ברידער, און איך וועל לעבן אין אַ וועלט פון פרייד און גליק. איך וויל שאַפן אַן אומשטערבלעך ווערק — איך קאָן אַזוי טראַכטן, ווייל מיין שעפערישע פאַנטאַזיע ווערט דורך קיינעם נישט אונטערדריקט.

איך בין גליקלעך, דרייסט, לעבנסלוסטיק, טרוימעריש, חוצפהדיק, שטאַרק, נייגעריק. איך האָב ליב אַלץ, וואָס איז שיין, געזונט און אמתדיק. איך בין ענלעך צו מיינע חברים און די חברים זענען ענלעך צו מיר. אַז איך וועל שרייבן מיין בוך פון דאַנקבאַרקייט צו אָט דער נייער אָרדנונג, וועל איך מיין העלד פירן אויפן קבר פון זיין פאָטער, וואָס האָט געהאַסט די אינטעליגענטן, און וועל אים צווינגען צו זאָגן:

— דו זעסט מיך, פאָטער, דו הערסט מיך, אָט מיט וואָס פאַרא נייעם אינהאַלט איז אָנגעפולט איצט דאָס פאַרהאַסטע דורך דיר וואָרט — אינטעליגענט.

און דעם פאָטער וועל איך צווינגען צו ענטפערן:

— ביסט גליקלעך, מיין זון! לעב און פריי זיך פאַר דיינע קינדער, פאַר דיינע אייניקלעך.״

אין זיינער אַן אויטאָביאָגראַפישער דערציילונג „געבורט״*) דערציילט אַוודייענקאָ, ווי זיין געליבטע פרוי דאַרף געבוירן אַ קינד ביי די נייע באַדינגונגען, און ער דערמאָנט זיך דערביי אין זיינע גרויליקע קינדער־יאָרן, ווען זיין מוטער האָט געדאַרפט געבוירן נאָך אַ „מויל״, נאָך אַ „עסער״ און די טראַגעדיע, וואָס די אָרעמע אַרבעטער - פאַמיליע האָט דאַן איבערגעלעבט. ער שילדערט דערביי זיין מוטער, זיין פאָטער — און זיי לעבן ווידער אויף פאַר אונז מיט דער גאַנצער עכטקייט ווי אין דעם געראָטענעם ערשטלינג־בוך זיינעם „איך האָב ליב״.

אַל. אַוודייענקאָ איז פאַרליבט אין לעבן. מיט ליבע איז אויך געשריבן דער גרויליקער ערשטער טייל פון זיין בוך.

---

*) זע „ליטעראַרישע בלעטער״, 1935 נומ. 14 (569). —

אין די ווי פון שטאָל אויסגעגאָסענע שילדערונגען פון די אויבנות פון דער פאַרשאָלטענער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג פילט זיך דער האַס צו די באַדריקער און אין דער זעלבער צייט די הייסע, פלאַמיקע ליבע צו די אונטערדריקטע. מיט וואָס פאַר אַ ליבע ווערט געשילדערט דער אַלטער ניקאַנאָר, דער ריז, דער גיבור, וואָס ווערט צעבראָכן, דערדריקט אונטער די אַכזריותדיקע אַרבעטס־באַדינגונגען!

און מיט וואָס פאַראַ פּאַטאָס, אַן אויפריכטיקן, דורכגעלייטערטן פּאַטאָס, ווערן געשילדערט די „אַלטעי", וואָס האָבן זיך געראַטעוועט פון אָט דער מגפה און האָבן צעפירט זייערע פליגל אין דער נייער אָרדענונג.

אַ שווער לעבן האָט אַל. אַוודייענקאָ דורכגעמאַכט, די אַלע נסיונות זיינע, די פּאַרוואָרלאָזטקייט, די גאַנצע טראַגעדיע פון זיי שוואַרצער קינדהייט ווינדעט ער איבער אין זיין נייעם גלויבן, אין זיין נייער ליבע.

נישט אומזיסט האָט דאָס דאָזיקע בוך פון אַן אָנפאַנגער, פון אַ פּשוטן אַרבעטער, געהאַט אַזאַ דערפאָלג. עס איז איבערגעזעצט געוואָרן אויף פיל שפּראַכן, מען קלייבט זיך דאָס איצט פאַרפילמען — ווייל יעדער אַרבעטנדיקער מענטש געפינט דאָ טיילן פון זיין לעבן, פון זיין האַס, פון זיין ליבע און האָפענונג

ד. ר.

ערשטער טייל

האַס

קאַפּיטל איינס

אויסגעצויגן און אָנגעסטלעןהאָט זיך צעוואָיעטדי שאַכטע-סירענע. דאָס פייפן האָט זיך אַריינגעריסן אין דער קאַזאַרמע, אויפגעטרייסלט די בחורשע נאַרעס פון סאָסנע-ברעטער, אויף וועלכע עס זענען צו-נויפגעפרעסט געשלאָפן די קוילנגרעבער.

ניקאַנאָר האָט אויפגעהויבן דעם קאָפּ, זיך אָנגעשפּאַרט אויפן עלנבויגן און אַ רגע זיך איינגעהערט. נאָכדעם האָט ער אַראָפּגעשליי-דערט פון זיך די דעק און דערשראָקן זיך אַ וואָרף געטון אין ווינקל, ווו אַ הויקערדיקער קוילנגרעבער האָט פאַרבונדן די לאַפּטשעס. ניקאַ-נאָר האָט אַ טאַרע געטון דעם הויקער און איילִיק אַ פרעג געטון:

— עס פייפט שוין לאַנג?

דער הויקער האָט אויפגעהויבן די פאַרשלאָפענע אויגן און, נעמענדיק זיך ווידער פאַרבינדן די לאַפּטשעס, געענטפערט:

— ניין, אָקאָרשט געגומען וואָיען!

ניקאַנאָר איז אַ באַרוּיקטער אוועק צום פאַס. ער האָט צונויפ-געלייגט די דלאָניעס, ווי אַ שיסעלע, און אַ פליעסק געטון דאָס וואַסער, ווי ווייסע פונקען, אין די אויגן און אין דער באָרד. אָפּווישנדיק זיך מיט דעם ברעג פונם לאַנגן, לייוונטענעם העמד, האָט ער פלינק אָנ-געטון די לאַפּטשעס און אוועק צום ווינקל פון דער גרויסער קאַזאַרמע, ווו עס איז געהאָנגען די איקאָנע — אַ פאַרקאָפּטשעט הילצערן ברעטל מיט אַ געשטאַלט פון אַ פרוי, וואָס איז זייער ענלעך צו אַ ציגיינערין.

נאָך דער תפילה איז ניקאַנאָר אריין אין אַ ברייטער, פאַרוסי-נענער קורטקע, אַריבערגעוואָרפן איבערן אַקסל אַ לעדערן זעקל, אין וועלכן דער קאָמפּלעט שטאַרק-אָנגעשאַרפטע דלאָטעס האָט געקלינגען אָן דער פלאַש מיט וואַסער, און האָט, אַפּירשלעפנדיק פון אונטער די נאַרעס אַ העקל מיט די וואָרעמע פינגער אַ פיר געטון איבער דער אָפּגעפאָלירטער אויבערפלאַך פון דעם הענטל.

די קאזאריע האט זיך ערשט אויפגעכאפט פון שלאף, עס האבן געסקריפעט די צווייגארנדיקע נארעס, עמעצער האט געגענעצט, א צווייטער האט זיך געקלאגט, אז מען האט ביי אים צוגעגנבעט די שטיול. די סירענע האט נאך געזיפצט, און ניקאנאר איז שוין געווען גרייט צו דער ארבעט. ער האט אפירגעשלעפט פון אונטער דעם מאט-ראץ א ברויט, וואס איז געווען איינגעוויקלט אין א שמאטע, דאס אונטערגעווארפן מיט דער האנט, און פארטראכטנדיק זיך א ווײלע, האט ער עס איבערגעבראכן אויף דער העלפט. איין העלפט האט ער אריינגערוקט אין זעקל, די צווייטע — אין דער שמאטע, און עס ווידער ארונטערגערוקט אונטערן מאטראץ. שוין גייענדיק צו דער טיר האט ער חרטה געקריגן, זיך צוריק אומגעקערט צו דער נארע, ארויסגענו-מען פון אונטערן מאטראץ די שמאטע און זי אריינגערוקט אין זעקל, א בורטשע טועגדיק:

— זיי וועלן עס אוועקלקחנען, די פארשאלטענע!

צורעכטמאכנדיק דאס זעקל און שלינגענדיק די ברעקלעך ברויט, האט ניקאנאר באמערקט, אז דאס ארט אויף די נארעס, ווו עס איז געשלאפן זיין זון אסטאפ, איז ליידיק. ניקאנאר האט א גלעט געטון די באָרד און מיט גדלות א טראכט געטון: „ער איז נאך פארן פייף געוועק, ער סטארעט זיך. א כוואט!"

צו דער שאכטע איז ער געגאנגען שנעל. פאכנדיק מיט דעם העקל נישט אומקוקנדיק זיך, האט ער איבערגעיאגט די חברים, באגריסנדיק זיך מיט זיי בעתן גיין, און זיך געאיילט צו פארנעמען דאס ערשטע ארט ביים שטאם.

אז דער דיזשורנער האט געגעבן א צייכן ארפצולאזן די מענטשן, און די ווינדע האט, קלינגענדיק, א קלאפ געטון איבער די אייזערנע פויסטן פון די האלטערס, האט ניקאנאר אויסגעשטרעקט די הענט צום אריינגאנג און נישט געלאזט קיינעם פון די קוילנגרעבער דעם ערשטן אריינגיין אין איר. ער האט פארנומען דאס ערשטע ארט, אויסרעכע-נענדיק ארויסצוגיין דער ערשטער, בשעת די ווינדע וועט קומען אויפן ארט.

דער קוילנגרעבער קאוואל האט, טארקענדיק די חברים, שאלק-האפטיק א פרעג געטון ניקאנארן:

— זיידעשי, און אט, לאמיר זאגן, אז וועסט א שטארב טון, איז וועמען וועסטו דיין זשעדנעקייט לאזן אלס ירושה, אדער אלס נדן?

ניקאַנאָר שווייגט, ער באַוועגט בלויז מיט די ברעמען, און מיטן שפּיץ פון דעם העקל שאַרט ער אין דער ווינדע. ער האָט זיך געשטעלט אויף די קני: די ווינדע איז זייער נידעריק. ניקאַנאָר קוקט, ווי עס אַנטלויפן פון אים די מיט דעמבענע קלעצער אונטערגעשפּאַרטע ענגע ווענט פון דעם שאַכטע-ברונעם, און קלערט וועגן דעם, וואָס פאַרוואָס עס ווערן אים הײַנט געבן די אויפזועער.

— ס׳זאָל כאָטש אַרײַנפאַלן אַ גוטע, אַ ווייכענקע קויל. אַ וואָגאָנדלעך צוואַנציק אַרויסדאַביוען...

פּאַמעלעכער אַנטלויפן די ווענט פונם ברונעם, עס זעען זיך דײַטלעכער די פאַרשוויצטע דעמבענע בעלקעס, איבער וועלכע עס גליטשט זיך די ווינדע. עס פילט זיך שוין דער ריח פון פוילנדן האָלץ און פון דער ערד, וואָס טריקנט קיינמאָל נישט אויס. ניקאַנאָר האָט זיך אויפגעהויבן, פאַרשטעלט מיט דער פּלייצע דעם דורכגאַנג און אויפגעהויבן דעם פוס. און ווי נאָר די ווינדע האָט אַ קלאַפּ געטון אין דער ראַם, איז ער אַרויסגעשפּרונגען און גענומען לויפן איבער די גליטשיקע פּליטעס פון דעם שאַכטע-הויף, אײַלנדיק אין דעם פאַרטייל-צימער, צו די אויפזועער.

גייענדיק האָט ער אויסגעהערט דעם נומער פון דעם פּלאַץ, וואָס מען האָט פאַר אים באַשטימט. אָפּזאָגנדיק זיך פון די באַקוועמע שטרעקעס, האָט ער געקירצט דעם וועג, געלאָפן, געקלעטערט, געקראָכן, אַראָפּגעשיפּט זיך דורך די ווענטילער-לעכער, דורך די פאַרמאַכטע ברעמסבערגער שיפּועס. ער האָט מורא געהאַט צו פאַרלירן צייט.

•

אָסטאַפּ איז אַ גאַנצע נאַכט נישט געשלאָפן. נעכטן אין אָוונט איז געשען דאָס, וועגן וואָס ער האָט געטרוימט אַ גאַנץ יאָר. נאָך דער אַרבעט, ווען דער גרויער קאַסירער אין די בלייערנע ברילן האָט אים צוגעשטופּט דעם חודש-געהאַלט, איז ער צוגעגאַנגען צו דעם הויכן און דין-האַלזיקן אויפזועער בוטילאָטשקין, און נישט זיכער אַ זאָג געטון:

— מיקאָלאַ ניקאָלאַיעוויטש, עס איז שווער צו לעבן אָן חברים. אפשר וועט איר מיר נישט אָפּזאָגן און פאַרברענגען מיט מיר אין איין קאָמפּאַניע?

דער אויפזעער האָט אַ דריי געטון מיט דעם באַוועגלעכן האַלז, אַ גלעט געטון דעם הויקערדיקן שאַרבן און מיט אַ באַס געענטפערט:

— איך האָב קיין צייט נישט, טייערער. איך קאָן נישט, לי־בינקער!

— כ׳בעט אייך, מיקאָלאַ ניקאָלאַיעוויטש, — האָט אָסטאַפּ זיך געבעטן ביי אים, פילנדיק בשעת־מעשה, אַז די פיס גליווערן אים, שפּירנדיק, אַז אָט־אָט און פון זיין גאַנצן טרוים לאָזט זיך אויס אַ בוידעם.

— ניין, טייערינקער, איך קאָן דאָס בשום־אופן נישט.

— מירן עס מאַכן נישט ווייט פון דאַנעט — אָסטאַפּ האָט גע־נומען רעדן שטילער. — איך האָב נישט געקאַרגט, איך האָב צוגע־גרייט בראָנפן און פאַרבייסן פון דעם שענסטן און בעסטן. פאַר פינף קאַרבן.

— ניין. איך קאָן נישט. עס וועט לאַנג דויערן. סיידן בלויז אויף אַ האַלבע שעה.

אָסטאַפּ איז געוואָרן אויפגעמונטערט און האָט אים שוין נישט אָפּגעלאָזט, שעפּטשענדיק אים דרייסטער און הייסער אין סאַמע אויער אַריין:

— און אַ מתנהלע איז אויך פאַראַן פאַר אייך, מיקאָלאַ ני־קאָלאַיעוויטש.

בוטילאָטשקין האָט לייכט אָפּגעשטויסן פון זיך אָסטאַפּן, אַ שאָקל געטון מיטן קאָפּ, צוגעמאַכט מיט די רויטלעכע אויגן־דעקלעך די מוטנע אויגן און מיט ווירדע געזאָגט:

— אָט צוגעשטאַנען, נישט אָפּצוטשעפּען זיך. כאָטש איך קאָן אַפילו נישט, ביי גאָט, אַז איך קאָן נישט! נאָר לאָז זיין — קום. דאָס טו איך נאָר פון דיינעטוועגן, טייערינקער, — דער אויפזעער האָט זיך אומגעקוקט. — נו, דו גיי, און איך וועל דיך שוין אָניאָגן. גיי, גרייט צו!

געטראָפן האָבן זיי זיך הינטערן סיצ׳ע־עם פאַרהענגל, וואָס האָט אָפּגעטיילט איין קאַבינעט פונם אַנדערן אין אַגאַנעסאָווס שענק.

אויפן טיש האָבן טונקל געגריגט ביר־פלעשער. פאַרקלערט האָט זיך געוויגט דער בראָנפן אין די ווייסע גלעזער. אויף דעם בלעכער־נעם טעלער האָבן צעשטעלט זייערע שפּין־לאַפּקעס די רויטע קרעבסן, ווי זיי וואָלטן קריכן צו די טעלער מיט די אוגערקעס, פליייש, פּעטס,

אין די קופּלעס האָט געברויזט דער ווייסער שוים. הינטער דעם פּאָר־האַנג האָט געקרעכצט דער שפּיל־קאַסטן. אין די פעטע טאַפּעטן האָבן געשאָרכעט די פּרייסן.

אָסטאַפּ האָט זיך מיט דער ברוסט אָנגעשפּאַרט אין טיש. עס האָט זיך אים געדרייט דער קאָפּ אי פון די פעטע, נאָך קיינמאָל אַזויפיל נישט פאַרזוכטע צובייסנס, אי פון דעם, וואָס ער האָט זיך איצט געגרייט צו זאָגן דעם אויפזועער.

„ניין, נישט איצט, — האָט אָסטאַפּ באַשלאָסן, — לאָז דער מענטש שיכּור ווערן, פרייליכער ווערן, דעמאָלט וועל איך עס אַרויסשיטן".

און ווידער האָט געברויזט דער שוים אין די קופּלעס, געגלאַנצט דער בראָנפן, געפּראַכט דער אויפזועער. אָסטאַפּ האָט געקוקט בוטילאָטש־קינען גלייך אין מויל אַריין. און אַז יענער האָט אויסגעזויגן דאָס גאַנצע גלאָז, באַלעקנדיק מיט דער לאַנגער צונג די ליפּן, האָט אים אָסטאַפּ הכנעהדיק צוגעטראָגן אויפן גאָפּל אַ רעפּטעלע זויערע אוגערקע, שנעל געפּליקט די פּיסלעך פון די קרעבסן, אָפּגעשיילט די רויטע הויט, צוגעגרייט דאָס צאַרטע קרעבס־העלזל, וואָס צעגייט זיך ממש אין מויל. באַדויערט, וואָס מען וועט פאַר איין מאָל אויפעסן אַזויפיל גוטע מאכלים.

דער אויפזועער האָט געטשאַמקעט מיט די יאַסלעס, געגלעט דעם הויקערדיקן שאַרבן און געוואָרן בגילופן. ער האָט געהאַלזט אָסטאַפּן, געוואָלט אים קושן, צוגעפּאַלן צו דעם שוואַרצאַרבעטערס ברוסט און געוויינט:

— טייערינקער מיינער, ווי איך האָב עס ליב דאָס לעבן... בעט, אַז דער באַלעבאָס זאָל הייסן שפּילן „דאָס מעוועלע"... איך האָב ליב אָט דאָס לידעלע.

אָסטאַפּ איז פאַרשוווּנדן. דער שפּילקאַסטן איז אַנטשוויגן געוואָרן, הילכיקער האָבן געשאָרכעט די פּרייסן. דער אויפזועער האָט זיך גענומען צום פלעשל. אַראָפּגעשלעפּט מיט דעם אַרבל די טעלער. ווידער האָט גענומען יאָמערן דער שפּילקאַסטן. בוטילאָטשקין האָט גענומען צונויפקלייבן די שערבלעך און איז שוין אַזוי פאַרשטאַרט געבליבן זיצן אויף דער פּאַדלאָגע. טרערן זענען גערונען איבער די באַקן, אָבער דער אויפזועער האָט זיי נישט אָפּגעווישט.

און דעמאָלט... האָט אָסטאַפּ זיך אָנגענומען מיט דרייסטקייט. ער

האָט אויפגעהויבן בוטילאַטשקינען, פאַרזיכטיק אים אַוועקגעזעצט, אָפּ־געווישט דעם אויפזעערס געזיכט און צעבונדן פאַר אים דאָס פּעקל.

אויף גלאַנץ־פּאַפּיר זענען געלעגן טיכער פון בוכאַרער זיידנס, בלוי־פּאָמעראַנץ־קאָלירנדיקע, וואָס האָבן געברענט, אַזוי ווי צייטיקע פּאָמידאָרן. נעבן די טיכער, קינדערשע שיכלעך פון געלן לעדער, שאַכטלעך מיט פּאַפּיראָסן, טיטון. אָסטאַפּ האָט פּאַמעלעך אַ גלעט געטון דאָס זיידנס און בשעת־מעשה אַ טראַכט געטון:

„אַ גאַנץ יאָר האָב איך דאָס געהיט פאַר האַרפּינען, געוואָלט איר פאַרשאַפן פרייד. און די שיכלעך זענען מסתמא פּונקט גוט אויף קאָזמאַן. און איך גיב עס אַוועק אַ פרעמדן"...

אַ רגע האָט ער צוגעמאַכט די אויגן אויס באַדויערונג, ער האָט זיך אָבער באַהערשט, צונויפגעשאַרט די מתנות און זיי צוגערוקט צום אויפזעער. געזאָגט האָט ער צערטלעך, מיט געבעט:

— מיקאָלאַ ניקאָלאַיעוויטש... פאַר אייער באַלעבאָסטע זאָל לעבן, אַ מתנהלע... פאַרן קינד, זאָל געזונט זיין... זאָגט זיך נישט אָפּ...

...דער שפּילקאַסטן האָט געיאָמערט...

בוטילאַטשקין האָט אָנגעשטאָפּט די קעשענעס מיט די מתנות.

— מיקאָלאַ ניקאָלאַיעוויטש... — האָט אָסטאַפּ געשטאַמלט... — אַ פּראָטעקציע וויל איך... אָרדנט מיך איין... דאָס גאַנצע לעבן וועל איך עס אייך נישט פאַרגעסן!

— טייערער מיינער! אַ פּראָטעקציע? מען קאָן, טייערינקער, פאַרוואָס נישט? איך וועל דיך איינאָרדענען. דאָס האַרץ ווייטיקט מיר פאַר אייך, מיט טרערן איז עס פול. נישט דו ביסט דער ערשטער, פאַר וועמען איך טו עס.

— איך וואָלט געוואָלט זיין אַ טשוהון־גיסער, מיקאָלאַ...

— אַ טשוהון־גיסער? מען קאָן, מען קאָן, איך קאָן אַלץ. איך וועל דיך נאָך מאָרגן איבערפירן. דאָס האַרץ ווייטיקט מיר דאָך פאַר אייך, טייערינקער.

אָט קומט עס, דאָס לאַנג־געגאַרטע. אָסטאַפּ קאָן זיך שוין מער נישט איינהאַלטן אין שענק, עס ווילט זיך אים וואָס־גיכער אַנטלויפן פון דאַנען און דערציילן עמעצן וועגן זיין פרייד. ער רופט דעם קעלנער.

יענער איז אַריינגעשוווּמען, פאָכנדיק מיטן סערוועטל, ווי ער וואָלט אָפּגעטריבן די פליגן.

שוין זייענדיק אינדרויסן האָט אָסטאַפּ אַ טראַכט געטון:

„מען וואָלט געדאַרפט די רעשטלעך אויף די טעלער צונעמען, עס וואָלט געקלעקט אויף אַ גאַנצן טאָג".

קלינגענדיק מיט דעם ביסל קופּערגעלט, איז ער אוועק אין דער קאַזאַרמע.

אין דער קאַזאַרמע איז ער אַרויפגעקראָכן אויפן אויבערשטן גאָרן נאַרעס און זיך איבערגעדעקט איבערן קאָפּ. לאַנג האָט ער נישט געקאָנט איינשלאָפן, טראַכטנדיק וועגן מאָרגנדיקן טאָג, ווען ער וועט שוין נישט זיין קיין פּשוטער שוואַרצאַרבעטער, נאָר אַ טשוהון-גיסער, נאָכדעם אַן אויפזעער, אַ מייסטער, און וועט לעבן אַזוי, ווי בוטילאָטש-קין. בוטילאָטשקין פאַרמאָגט אַ הייזל, אַרומגעצוימט מיט אַ הויכן פּאַר-קאַן. אַ קודלאַטן הונט אויף אַ קייט. אַ גאָרטן. פאָרהענגלעך מיט שפּיצן אויף די פענסטער. די פּאָדלאָגעס געפאַרבטע, באַדעקט מיט טעפּיכער. בלומען און בלומענטעפּ. אין שאַפע אַ קאַראַפקע מיט בראָנפן, און עס שווימען אין אים אַרום שטיקלעך ציטרינען-שאָלעכץ. אויס-געצייכנט!

„איך וועל זיך עס דערשלאָגן, — האָט אָסטאַפּ געטרוימט, — אינגיכן וועל איך עס דעם ווייב אָנשרייבן, אַז זי זאָל קומען צו פאָרן. איצט וועט מען עס שוין קאָנען, דאָס געהאַלט וועט קלעקן"...

...אָסטאַפּ איז אַלט פינפאונצוואַנציק יאָר. דאָס ווייב און דער פינפיאָריקער זון קאָזמאַ וווינען אין אַ דערפל אין אַזאָווער קאַנט. דאָרט וווינט אויך זיין מוטער. מיט אַ יאָר צוריק איז אָסטאַפּ מיט זיין פאָטער געקומען אהער אין דרום-דאָנעצער באַסיין צו אַרבעטן אַלס סע-זאָן-קוילנגרעבער. דער אַלטער אַרבעט דאָ אַ גאַנצן ווינטער, און אויף זומער פאָרט ער אַהיים זיך באַרבלען אין דער אַרענדירטער דעסיאַ-טין-ערד. דאָס גאַנצע פאַרדינסט פונם ווינטער בראָקט ער אַריין אין דעם שטיקל ערד, אָבער קיין טאַלק פון דעם באַקומט זיך נישט. אייגן ברויט קלעקט ניקאַנאָרן בלויז ביז צו די ערשטע פרעסט.

דעם לעצטן האַרבסט האָט מען באַשלאָסן, אַז אָסטאַפּ וועט אוועק-וואַרפן דאָס פיטערן בהמות, און אוועקפאָרן צוזאַמען מיטן פאָטער פאַרדינען געלט, און די פאַמיליע וועט זיך אָנדינגען אַלס באַטראַקעס.

ניקאַנאָר האָט איינגעאָרדנט אָסטאַפּן אין דער אייזן-הוטע פון דעם מעטאַלורגישן זאַוואָד, וואָס האָט געהערט צו בעלגישע אַקציאָ-נערן. דאָרט האָט אַ שוואַרצאַרבעטער געקאָנט פאַרדינען אַ טאָג מיט צוואַנציק קאָפּיקעס מער, ווי אין די קוילנגרובן.

אָסטאַפּ האָט געלאָדן טשוהון, אָפּגערוימט דעם אָפּפאַל, אָנגע־טראָגן זאַמד. אַזוי טאָג אויף טאָג. די שכירות פלעגט ניקאַנאָר אָפּנע־מען און זיי באַהאַלטן אין זיינע ברייטע הויזן. און איצט איז אָסטאַפּן באַפאַלן אַן אימה. וואָס וועט ער זאָגן דעם פאָטער, ווען יענער וועט ביי אים פאָדערן דאָס געלט?

אָסטאַפּ האָט אָפּגעווישט די טרוקענע ליפּן, זיך אויפגעהויבן און באַקוקט די קאַזאַרמע. זי האָט זיך געצויגן אין דער טיף, ווייט אין דער האַלב־פינסטערניש אַריין, ווי אַ ברייטע גאַס. די געשרייען פון איין עק האָט מען נישט געהערט אין צווייטן. דאָ האָבן געוווינט די נישט באַווייבטע קוילנגרעבער און מעטאַליסטן.

אַראָפּלאָזנדיק זיך פון די נאַרעס, איז אָסטאַפּ צו צו דעם פּאַכ, איינגענעצט דעם הייסן שטערן, אַ זופּ געטון. דאָס וואַסער, האָט זיך אים געדוכט, איז ביטער. מיט אַנגסטן איז ער ווידער אַרויפגעקראָכן אויף דער נאַרע. ווידער האָבן אים אַ זעץ געטון געדאַנקען וועגן דער נייער פּראָפּעסיע. ער האָט פאַרגעסן דעם שענק, דעם בראָנפן, דאָס געלט און די מורא פאַרן פאָטער.

און אינדערפרי, איידער עס האָט געפייפט די סירענע, נישט אָנטוענדיק זיך — ער איז געשלאָפן אינם אָנטון, — נישט וואַשנדיק זיך, איז ער אַנטלאָפן אויפן זאַוואָד.

טריקעניש.

טאָג און נאַכט שרפהט פון מזרח אַ טרוקענער ווינט. ער טרייבט איבער די וועגן דעם שטויב, אַנטבלויזט פון דער צעטרוקנטער ערד די זוימען. ער האָט אָנגעבראַכט שאַרעס שוואַרצע ראָבן, און זיי טראָגן זיך איבער די אַזאָווער סטעפּעס, רייסן אויף די צעאַקערטע און צעבראָניעוועטע פעלדער, און שרייען אַנגסטלעך. די ראָבן זעצן זיך אויף די באַגילדטע צלמים פון די קלויסטערס, ווי שוואַרצע כמאַרעס דרייען זיי זיך אַרום דעם גלאָקן־טורעם.

שטיל איז אין די פאַרנאַכטן אין די צעזינגטע, פריילעכע אַזאָ־ווער כוטאָרן. מען צינדט נישט אָן קיין ליכט. דער שטויב באַדעקט די האַרמאָניקעס. בלויז דער ווינט שטילט זיך נישט איין. ער טראָגט זיך אויך ביינאַכט איבער די אָפּגעשטאָרבענע גאַסן, רוישט מיט די

טרוקענע, ווי פּולווער, סטריכעס פון די דעכער, וואָס זענען באַדעקט מיט קאַמיש און שטרוי.

מענטשן צלמען זיך און זאָגן:

— זאָל גאָט באַהיטן פון אַ פייער, מירן אַלע אָפּברענען!

דער ווינט, אַן אַנגעוואָרעמטער אין די אַסטראַכאַנער וויסטעניש, האָט אויסגעקושט די יונגע, צום לעבן זיך אַרויסגעריסענע זאַנגען, אויסגעזויגן טראַפּנווייז דאָס חיות, אויסגעטרוקנט די וואָרצלען. די ערד האָט זיך איינגעקאָרטשעט, איינגעצויגן איר נישט-איינגעטראָטענע ברוסט, זיך געשפּאָלטן און הונגעריק געגענעצט מיט די טרוקענע שפּאַלטן, וואָס האָבן אויסגעזען אַזוי ווי וווּנדן. אַן אימה איז באַפאַלן די ערד, די מענטשן. די גרויע בערעלעך, די גראָזן, האָבן זיך אָנגעטון אין קאָליר פון דער טרוקענער ערד, זייענדיק גרייט אַנידערצופאַלן און שוין קיינמאָל מער נישט געבוירן צו ווערן.

אין אומענדלעכן, אין גרענעצלאָזן סטעפּ איז אויך נישט געווען קיין אָרט פאַר די פייגל: עס האָבן זיך נישט געדרייט מיט געזאַנג די לערכן, עס האָבן נישט געקלאַפּט מיט די פליגל, נישט געצוויטשערט די פאַרפּערלעך. אַפילו די שפּערן זענען נישט אַרומגעשפּרונגען איבער די וועגן, זיך נישט גערייניקט אונטער די שטרויענע דעכער. אַלץ איז געלאָפן פון דער שוואַרצער זון. עס האָט געטריבן דער הונגער. עס האָבן זיך בלויז געטראָגן, געקראַקעט די ראָבן, אַרויספּיקענדיק די זוימען, און אויך די קיינמאָל נישט זאַט ווערנדיקע טויבן.

שלעכטער, שרעקלעכער און נעבעכדיקער פון אַלעמען זענען געווען די מענטשן.

די פאַמיליע פון דעם סעזאָן-אַרבעטער ניקאַנאָר האָט געאַרבעט ביי צופּעליקע באַלעבאַטים. אָבער איצט האָט יעדערער געציטערט איבערן שטיקל ברויט און צעפּוילטע קאַרטאָפל: מען האָט מער נישט געדאַרפט קיין באַטראַקעס.

...ניקאַנאָרן האָט מען דערלאַנגט אַ גרויזן קאָנווערט, בשעת ער איז צוריקגעקומען פון דער אַרבעט. עס האָבן אַ ציטער געטון די הענט, פאַרפילנדיק עפּעס נישט גוטס.

ער איז צוגעגאַנגען צום לאָמפּ, זיך געזעצט אויף דער טאַבורעטקע און מיט שרעק גענומען אויפרייסן דעם קאָנווערט. נישט אומזיסט איז אים היינט אַ גאַנצן טאָג נישט געגאַנגען אין דער אַרבעט. עס איז אים אויסגעפאַלן אַ האַרטער שיכט, די אָדערן האָט ער זיך

צעצויגן, און קוים אַרויסגעקריגן פּופּצן וּאַגאָנעטקעס קוילן. נישט אומ-זיסט האָט אים אַ גאַנצן טאָג געקלעמט דאָס האַרץ. דאָס ווייב האָט געשריבן, אַז זי וויל נישט אויסציען די פיס אין דעם פאַרשאָלטענעם דאָרף. זאָל ער זיין גרייט זי אויפצונעמען. אָט איז ער געקומען, זיך פאַרגנבעט דער אומגליק.

אין וויטן עק האָבן זיך דערהערט די ערשטע, אָלץ זיך שטאַר-קענדיקע שיכורע קולות, הילכיק האָט אַ גרילץ געטון אַ האַרמאָניקע, עס האָבן גענומען קלאַפּן אונטערגעשמידטע זוילן איבער דער פּאָדלאָגע.

ניקאַנאָר האָט גאָרנישט נישט געהערט. ער האָט נישט געהערט, ווי עס איז צו אים צוגעגאַנגען דער פאַרפעסטיקער דרוזשקאָ, אַרויפ-געלייגט אויף זיין אַקסל די האַנט און געפרעגט:

— וואָס האָסטו אַראָפּגעלאָזט די נאָז, זיידעשי? האָסט היינט ווייניק קוילן אַרויסגעגלובעט? ׳סט נאָך באַווייזן. אייל זיך נישט, אַלטער, אייל זיך נישט צו שטאַרבן!

עטלעכע מאָל איז צו ניקאַנאָרן צוגעגאַנגען אָסטאַפּ, וועלכער איז אָקאָרשט צוריקגעקומען פון דער אַרבעט. אין אַזאַ צושטאַנד האָט דער זון דעם פאָטער נישט געזען זינט דעמאָלט, ווען אין דאָרף נאָך, מיט אַ יאָר פופצן צוריק, איז ביי זיי דערוואָרגן געוואָרן די קו, די איינ-ציקע בהמה, צו וועלכער ניקאַנאָר האָט זיך אין זיין לעבן דעראָביעט. דעמאָלט אַ דערשלאָגענער פונם אומגליק, איז דער געלער אַנידערגע-פאַלן און געוואָיעט, געקלאַפּט זיך אין דער ערד אַריין, געריסן זי מיט די פינגער. און נאָכדעם האָט ער אויפגעהויבן דעם קאָפּ, און דורך אַ פאַרצווייפלטן, האָפנונגסלאָזן געוויין געזאָגט:

— דאָס גאַנצע לעבן אונזערס וועלן מיר זיך נישט דערשלאָגן צו אַ קו!

מער האָט ניקאַנאָר קיינמאָל נישט געוויינט.

און איצט האָט ניקאַנאָר, פונקט אַזוי ווי דעמאָלט, אויך אויפגע-הויבן דעם קאָפּ און שטיל אַ זאָג געטון צו זיך, קוקנדיק מיט די רויט-געוואָרענע אויגן אויפן לאָמפּ:

— הייסט עס, אַז דאָס גאַנצע לעבן איז מיר שוין באַשערט צו גראָבן קוילן, און נישט זיין אַ באַלעבאָס פאַר זיך.

הינטערוויילעכס האָט זיך אָסטאַפּ צוגעשאַרט, ווי ער וואָלט מורא געהאַט, דער פאָטער זאָל זיך נישט אומקוקן. ניקאַנאָר איז גע-זעסן, ווי אַ שטיין, אַ פרעמדער. דער זון האָט זיך שטיל אָנגערופן:

— טאַטע !...

ניקאַנאָר האָט זיך אויפגעכאַפּט, זיך געשטעלט אויף די פיס, אויסגעגלייכט די ביינער, אַריינגענומען די באָרד איןביידע הענט, ווי ער וואָלט פון איר אויסגעקוועטשט דאָס וואַסער, און צווישן די ציין אַ זאָג געטון :

— גאָרנישט !

ער האָט זיך אויסגעדרייט צו אָסטאַפּן און אים געפרעגט :

— דאָס געלט האָסטו באַקומען ? — און שטילער : — אונזערע וועלן איינגיכן קומען. זיי האָבן אַ בריוו געשיקט. מ׳דאַרף אַ סך געלט.

אָסטאַפּ, אַ דערשיטערטער פון דעם נייס, האָט נישט באַוויזן צוצוטראַכטן אַ תירוץ און האָט אַ בורטשע געטון :

— באַקומען !

ער איז פלינק אַרויף אויף דער אויבערשטער נאַרע. ער האָט זיך לאַנג געבאָרבלט, דורכגעטרייסלט די רעדנעס, דעם מאַטראַץ, דעם קישן, אויסגעקלאַפּט די ברעטער.

און אין ווינקל אונטערן הייליקן בילד פון גאָטס-מוטער האָט זיך קולי-קולותדיק פאַרכלינעט די האַרמאָניקע. עס האָבן איר נישט צום טאַקט צוגעהאָלפן שיכּורע שטימעס, עס האָבן געקלונגען פלעשער, עס האָט געוויינט די סטרונע פון אַ באַלאַלאַיקע.

ניקאַנאָר האָט פאַרלוירן דאָס געדולד. ער איז אַרויפגעקראָכן אויף די נאַרעס העלפן דעם זון. פּלוצלונג האָט ער אָבער באַמערקט, ווי עס קלאַפּן שנעל און טרוקן אָסטאַפּס פינגער אין די ברעטער. דעמאָלט האָט ניקאַנאָר פאַרזיכטיק אָנגענומען אָסטאַפּס האַנט העכער פונם עלנבויגן, זי צוגויפגעדריקט און געפרעגט :

— נו, מנוול איינער, ווו האָסטו פאַרטאַכליעוועט דאָס געלט ? נו ?

ער האָט דערפילט, ווי עס קוילערט זיך צום האַלדז צו דער פאַר-שיכּורטער פאַרדראָס, ווי עס האָט פון ווייטיקדיקער פרייד אַ צאַפּל געטון דאָס האַרץ. אָט איז ער, אָט האָט זיך געפונען דער, צו וועמען מען קאָן אויסלאָזן די גאַנצע בייזקייט, דאָס גאַנצע ביטערע האַרץ.

אָסטאַפּ האָט פאַרשטעלט מיט דער האַנט די נאָז, גאָר איינגאַנצן פאַרגעסן אין זיינע פינף און צוואַנציק יאָר.

— טאַטע, אָט ציילעם איך זיך, ביי גאָט, איך האָב עס דאָ וועקגעלייגט, צוגעדעקט מיט דעם קישן. מען האָט דאָס געוויס צוגעגנבעט.

אַרויסלאָזנדיק דעם אָרעם, אויף וועלכן עס האָט געפּלאַצט דער אַרבל, האָט ניקאַנאָר אַ כאַפּ געטון אָסטאַפּן פאַרן קאָלנער, יונג אַראָפּ־געשפּרונגען פון די נאַרעס און מיט זיך אַראָפּגעשלעפּט דעם זון אויף דער פּאָדלאָגע. צודריקנדיק אים מיט דער קני די ברוסט, האָט ער נאָך אַמאָל געפרעגט:

— וווּ איז דאָס געלט?

— מען האָט עס צוגעגנבעט, ביי גאָט, אַז מען האָט דאָס צו־געגנבעט, טאַטע...

דעמאָלט האָט אַ בליץ געטון ניקאַנאָרס פויסט. ווי אַן אָקס פאַר דער שחיטה, האָט אָסטאַפּ געריעוועט אונטער דעם פאָטערס קלעפּ, פאַר־טויבנדיק מיט זיין רעווען דאָס וויינען פון דער האַרמאָניקע און דעם געבריל פון די זינגערס.

די שיכורע קוילנגרעבערס האָבן ענג אַרומגערינגלט דעם פאָטער און זון און געגאָגערט:

— יאַטן, זעט, דער געלער ניקאַנאָר איז שיכור!

— פּעטער, פאַרפאַר אים אין די ציין. אין די ציינער אַריין, פּעטערל. וועט ער אויפהערן וויינען!

— אָסטאַפּ, גיב אים אַ בריקע אין האַלז־און־נאַקן דעם געלן, וואַרף אים אַריבער איבערן קאָפּ, עך, דו, צעקראַכענער!

— נעמט זיי פאַנאַנדער! וואָס רייצט איר זיי אָן, ווי די הינט?— די איינציקע שטים האָט מען דערדריקט, צעקוועטשט, און זי האָט געפּישטשעט ערגעץ אין די הינטערשטע רייען.

ניקאַנאָר האָט אָפּגעכאַפּט דעם אָטעם, זיך איינגעבויגן צום קרעכצנדיקן זון און ווידער געפרעגט:

— וווּ איז דאָס געלט?

— דעם אויפזוער... ער זאָל... אַ פּראָכפּעסיע...

ניקאַנאָר איז פאַרגליווערט געוואָרן פון אָט דעם איינעם וואָרט. ער האָט איבערגעחזרט דאָס וווּנדערלעכע וואָרט, פּונקט אַזוי ווי אַ ניגון פון עפּעס אַ גרויס ליד.

ניקאַנאָר איז שטיל געוואָרן. ער האָט זיך פאַרטראַכט. זיינע געדאַנקען לויפן שנעל־שנעל. זיי שפּרינגען פון דער פאַרלוירענער האָפענונג דאָרט, אין דאָרף, צו אָט דעם נייעם, פולן מיט טרייסט וואָרט: „פּראָכפּעסיע".

— פּראָכפּעסיע! פּראָכפּעסיע!...— שעפּטשעט ער און בויגט זיך

אַלץ נידעריקער און נידעריקער אַראָפּ צום זון, נעמט אַרום זיינע ב..
מיט דער געלער באַרד. אָסטאַפּ זעט זיך אין די גרויסע, איבעראַגני..
בלישטשנדיקע שוואַרצאַפּלען פון זיין פאָטער און פאַרגעסט דעם ווייטיק.
און ניקאַנאָר הויבט אויף דעם זונס קאָפּ, מיט דער אַנגעמאַזאָ-
ליעטער האַנט ווישט ער אים אָפּ זיינע האָר און זאָגט פאַרלוירן, שולדיק:
— וואָלסט עס באַלד געדאַרפט זאָגן. אָט אַ נאַרישער קאָפּ.
אויסגלייכנדיק זיך, האָט ער דערזען די פאַרוווּנדערטע, גאָרנישט פאַרשטייענדיקע מענטשן, וואָס זענען געשטאַנען אַרום זיי, און ער האָט זיך בייז אַרויפגעוואָרפן אויף זיי:
— וואָס דאַרפט איר? וואָס האָט איר צעעפנט די מיילער?
די קאַזאַרמע-איינוווינער האָבן גאַנץ גוט געקאָנט דעם טעם פון ניקאַנאָרס פויסטן און האָבן זיך אָפּגעטראָגן.
ניקאַנאָר האָט מיט אַ נאָז-טיכל אויסגעווישט אָסטאַפּס ברוסט און שטערן און שטילערהייט אים פאָרגעוואָרפן:
— פאַרוואָס-זשע האָסטו עס באַלד נישט געזאָגט?
געשלאָפן זענען זיי אויף איין געלעגער. ביינאַכט האָבן די שכנים זייערע אויף די נאַרעס געהערט, ווי זיי האָבן זיך וועגן עפּעס לאַנג און הייס געשושקעט. דער קוילנבערעכער קאַוואַל, האָט אונטערגעהערט בלויז איין וואָרט „פּראָכפּעסיע.‟ מער האָט ער גאָרנישט נישט געקענט הערן.

קאַפּיטל צוויי

ווי זענען געקומען צופאָרן בשעת ניקאַנאָר און אָסטאַפּ זענען געווען ביי דער אַרבעט. עמעצער האָט זיי אָנגעוויזן דאָס אָרט אויף די נאַרעס, וווּ זייערע מענער זענען געשלאָפן.
ביזן אָוונט זענען זיי געזעסן אויף די טלומקעס, אין וועלכע עס האָט זיך געפונען זייער גאַנץ האָב און גוטס, נישט אויסטועענדיק זיך, נישט אַרויסרעדנדיק מיט קיינעם קיין וואָרט. די שוואַרצאויגיקע האַרפּינאַ האָט קוים-קוים אויפגעציטערט מיט די פּוכקע, רויטע ליפּן, זי האָט געטראַכט וועגן דעם, ווי זי וועט זיך באַגעגענען מיט אָס-טאַפּן. זי האָט בגניבה אַ קוק געטון אויף דעם מאַנס געלעגער, גע-

וואָלט טרעפן, ווו עס ליגן באַהאַלטן די מתנות, וועגן וועלכע ער האָט איר געשריבן.

די גראָע מאַרינא האָט זיך שטיל געשאָקלט אויף די טלומקעס. אונטערשפּאַרנדיק מיט דער ברוינער האַנט דעם קאָפּ, האָט זי געטראַכט וועגן דעם נייעם לעבן, וואָס עס שטייט איר דאָ פאָר. די בענקשאַפט צו דעם, וואָס איז צונישט געוואָרן, האָט איר נישט אָפּגעלאָזט. פערציק יאָר האָט מאַרינא געטרוימט וועגן איר באַלעבאַטישקייט, וועגן יענע ווינטערדיקע נעכט, ווען זי וועט אין פּוטערפאַס שלאָגן פּוטער פון דער פעטער סמעטענע, פון דער מילך פון אירע זאַטע קי. פון הערצווייטיק פאַרמאַכט אַזש מאַרינא די אויגן, און עס דוכט זיך, אַז זי דרימלט.

בלויז קאָזמאַ, דאָס גרויסאויגיק, דאַר און שוואַרץ יינגעלע, זאָרגט גאָרנישט. ער לויפט אַרום איבער דער קאַזאַרמע, קלעטערט אַרום איבער די ליידיקע נאַרעס. עמעצער האָט אים געגעבן אַ שטיקל ברויט. ער האָט דאָס געבראַכט דער מוטער און דער באָבען, עס צעטיילט און ווידער אַנטלאָפן אין אַנדערן עק פון דער קאַזאַרמע.

שפּעט אין אָוונט זענען געקומען די לאַנגדערוואַרטע. אָסטאַפּ האָט זיך באַגריסט מיט דער מוטער, און זיך גלייך אַ לאָז געטון צום ווייב, אַראָפּגעריסן פון איר דאָס טיכל. עס האָבן זיך צעשאָטן די לאַנגע און געדיכטע האָר. זי האָט זיך צעלאַכט, אַ דריי-געטון מיטן האַלז, און די שוואַרצע גריווע האָט זיך אַ וואָרף געטון און געהאָרכזאַם זיך געלעגט אויף דער פּלייצע. אין אַ ווײַלע אַרום האָט שוין האַרפּינאַ דערציילט דאָרף-נייעס.

ניקאַנאָר, איינגראָבנדיק די ליפּן, איז פּאַמעלעך צוגעגאַנגען צו די נאַרעס. ער האָט זיך באַגריסט מיט די אייגענע מיט אַ שאָקל מיטן קאָפּ און זיך גלייך גענומען צו קאָזמאַן. ער האָט אים געקיצלט מיט דער באָרד, איינגאַנצן אויסגעשמירט. דער קליינער האָט געלאַכט, דער זיידע האָט געכאָכעט. האַרפּינאַ האָט געווישט די טרערן פון פרייד. אָסטאַפּ האָט געסאָפּעט פון גליק, און בלויז איין מאַרינא האָט געציטערט מיטן ברעג פון די בלוטלאָזע, אָפּגעבליאַקעוועטע ליפּן און ווי פריער זיך געשאָקלט, אַן אָנגעכמורעטע, וואָס האָט שוין אויסגעוויינט אַלע אירע טרערן.

נאָך דעם ווי דער זיידע האָט אָפּגעוואַשן פון זיך דעם קוילן-

שטויב, האָט ער זיך געזעצט נעבן ווייב, פּאָרזיכטיק אַרויפגעלייגט זיין פויסט אויף איר קני און מיט אַ געמאַכטן געלעכטער געזאָגט:

— נו, אַלטע, הייסט עס, אַז מען הויבט אָן אַ ניי לעבן...

מאַרינא האָט זיך אָנגעלענט אין ניקאַנאָרס אַקסל און אָנגעהויבן ציטערן.

...דער אַלטער האָט זיך אָפּגעצוימט מיט זיין געזינדל אין ווינקל פון דער קאַזאַרמע מיט אַ סיצענעם פּאָרהאַנג. פּאַרטאָג פלעגן ניקאַנאָר און אָסטאַפּ אַוועקגיין צו דער אַרבעט. און דער שווער מיט דער שנור פלעגט מען פון דער גאַנצער קאַזאַרמע צונויפּברענגען די העמדער, די גאַטקעס צום געוועש. די פרויען האָבן געוואַשן, געררוימט, זיך געבויגן אין צעבכן, און געטרוימט וועגן דער צוקונפט.

די פּאָרלעך פלעגן ביינאַכט לאַנג נישט שלאָפן און האַלטן אין איין סודען זיך.

אָסטאַפּ האָט, אַרונטערלייגנדיק די הענט אונטערן קאָפּ, צעעפענדיק ברייט די אויגן, דערציילט האַרפּינאַן, וואָס פאַרא לעבן עס שטייט זיי פאָר, בשעת ער וועט ווערן אַ מייסטער. די יונגע פרוי האָט זיך געוואָרפן מיט די וואַרעמע פיס, און האָט געזיפצט.

די אַלטע האָבן געטראַכט פון איצט. ניקאַנאָר האָט געטענהט:

— ס׳איז דאָ דושנע, נישטאָ מיט וואָס צו אָטעמען.

מאַרינא האָט פאַרקלערט צוגעגעבן:

— ס׳זאָל כאָטש זיין אַ שטיקל כאַלופּע.

— און ווו נעמט מען דערויף געלט? — האָט בייז איבערגעשלאָגן דער ניכטער-ווערנדיקער קוילנגרעבער.

— געלט?... אפשר וועט דער באַלעבאָס העלפן?...

— דער באַלעבאָס?... אפשר ביסטו גערעכט, דער באַלעבאָס?... וויניק גוטע מענטשן זענען דאָ אויף דער וועלט.

און אָט האָט זיך ניקאַנאָרס גאַנץ געזינט אויסגעפּוצט אין די יום-טובדיקע מלבושים און איז אַוועק צום באַלעבאָס פון דער שאַכטע, צום דייטש קאַרל פראַנצאָוויטש ברוט.

זיי זענען אַריין אין קאַבינעט, לאַנג און זאָרגעוודיק פאַרמאַכנדיק הינטער זיך די הויכע טיר. ניקאַנאָר האָט אָפּגעווישט דעם שטויב פון דעם באַלעבאָס טיש, געצופּט דאָס פוטערנע היטל און אַרויסגעבראַכט געגאַרטע ווערטער, וועלכע זענען דורכגעטראַכט געוואָרן אין

משך פון נעכט, פון חדשים, וואָס זענען פאַרבראַכט געוואָרן הינטער דעם פאָרהאַנג אין דער קאַזאַרמע.

— קאַרל פראַנצאָוויטש, מיר זענען מיט דער גאַנצער פאַמיליע געקומען צו אייך מיט אַ בקשה. איך אַרבעט פאַר אייך, קיין עין-הרע, געטריי, בעט איך אונטערטעניקסט אַ מקום-מנוחה פאַר זיך, אַ שטיקל כאַלופּע. איך ווילי איינגאַנצן, צוזאַמען מיט מיין ווייב, מיט מיין זון און אייניקל, צו אייך אויף דער שאַכטע זיך איבערקלייבן.

קאַרל פראַנצאָוויטש הויבט פריינטלעך די צעבאַרשטע וואָנסן, בלאָזט תאווהדיק דורך די נאָזלעכער דעם שמעקנדיקן רויך, זשמורעט שמייכלענדיק די אויגן און ענטפערט ווייך:

— נישטאָ קוואַרטיר! ערד איז קנאַפּ, מענטשן זייער אַ סך. — ער וויל נאָך עפּעס צוגעבן, ער פאַרכאַפּט זיך אָבער און וואַרט — אַ בייגעריקער, אַן אָנגעשפּיצטער, און איידעלער.

„נישטאָ קוואַרטיר!" — הערט דער קוילנגרעבער ניקאַנאָר, עס דוכט זיך אים אָבער, ער פילט אין דעם דייטשס קול, אַז מען דאַרף אים נאָר אַ בעט טון, און ער וועט באַגליקן. עס וועט אים דאָך גאָרנישט קאָסטן, און פאַר ניקאַנאָרן, פאַר זיין פאַמיליע וועט עס זיין אַ גליק אויפן גאַנצן לעבן!

ניקאַנאָר האָט זיך דערמאָנט אין דעם הונגעריקן אַזאָווער קאַנט און ער האָט זיך אַ וואָרף געטון און גענומען קריכן איבער דעם פאָלירטן האָלץ פון דעם רויטן קאַבינעט. איינהויקערנדיק זיך אויף דעם געבלומטן קאָבריץ, האָט ער געבעטן, געבעטלט:

— קאַרל פראַנצאָוויטש, כאָטש אַ כאַלופּע, כאָטש בלויז שטיינער!

ברוט איז צוגעגאַנגען צו דעם לאַנגן און ברייט-אויסגעצויגענעם ניקאַנאָרן און מיט פאָרוואורף אַ זאָג געטון:

— אָ, ס'אַרע אָרעמער רוס! אָ, מיר האָבן האַרץ, מיר אייך העלפן!

ניקאַנאָר האָט באַקומען פון באַלעבאָס אַ דערלויבעניש צו פאַר-נעמען אַ שטיקל ערד אין די פוילע רינשטאָקן און זיך דאָרט שטעלן אַ כאַלופּע.

דער געלער ניקאַנאָר גייט אין עק ישוב, אַן אויסגעגלייכטער, מיט אַ הויך-אויפגעהויבענעם קאָפּ, ער גייט איבער דעם שיפּוע פון דעם גראָבן, און דער שאָטן פון זיין קאָפּ פאַלט אַראָפּ אונטן, אויפן דעק. די הענט דריקן פעסט די שאַרפע לאָפּאַטע. ניקאַנאָר שטעלט

די פיס ברייט, זשעדנע, ער קוקט פאַרויס אין דער פעטער ערד, און אין דער באָרד בליט די פרייד. הינטער אים גייט אָסטאַפּ מיט אַ ברייטער לאָפּאַטע, די איינגעהויקערטע מאַרינאַ מיט אַ טלומעק זאַכן און פאַרשימלט קרויט אין אַ געלן קריג.

די פעטע רינשטאָקן זענען געלעגן אין עק שטאָט יאַמאַ*). געשטאַנען איז דאָס דאָזיקע הילצערן-ליימיקע שטעטל אויף אַ בערגל. גאָר פון אויבן זענען רחבותדיק געשטאַנען די פּאַלאַצלעך פון די פראָנצויזישע און בעלגישע קאָנצעסיאָנערן, פון די דירעקטאָרן, אינזשינערן, פאַרוואַלטערס פון די קוילנגראָבנס שטייגערס און טעכניקער.

צוליב דער זוניקער זויבערקייט, גלאַנץ און פרישקייט, האָט מען די דאָזיקע גאַסן אַ נאָמען געגעבן די העל-בלויע קוואַרטאַלן.

באַלד דערנעבן איז געלעגן די גאַס פון די בוכהאַלטאָרן און העכערע באַאַמטע. נאָך נידעריקער — פון די ביוראָליסטן און אָנגעשטעלטע. און ווייטער — נעענטער צום רינשטאָק — הינטער די הויכע פאַרקאָנעס מיט די געמאַלעוועטע טויערן, הינטער די באַטיסטענע פאָרהענגלעך, האָבן געוווינט די אַלטע תּושבים—די שאַכטע-מאָנטערן, די אויפזעער, וואָס האָבן געפונען חן אין די אויגן פון דער דירעקציע.

דרייסיק שטיק קאָפּעקענע ברעטלעך האָט ברוטן געקאָסט די אידעע, אויף וועלכער ניקאַנאָר האָט אים אַרויפגעפירט. דער דייטש איז געווען אַ פּיפּיקער און אַ רירעוודיקער באַלעבעסל. געקומען איז ער קיין רוסלאַנד מיט אַ קליין קאַפּיטאַלעכל. ער האָט זיך געקויפט אַ קליין שאַכטעלע, פון וועלכן מען פלעגט די קוילן פון אונטער דער ערד אַרויסשלעפּן מיט דער הילף פון אַ הויבער, געשפּאַנט אין פערד, צו דרייסיק פּודיקע פעסער. די שאַכטע האָט זיך געפונען אין סאַמע עק פון דעם ישוב יאַמאַ. געהייסן האָט זי די „פּוילע״, אַלס צולאָג האָט ברוט באַקומען די פאַרמיסטיקטע פעטע רינשטאָקן. אין אַ פּאָר יאָר אַרום האָט זיך דער ישוב פאַרוואַנדלט אין אַ שטאָט, אין דאָס נישטיקע זאַוואָדל — אין דעם סאַמע גרעסטן זאַוואָד אין גאַנץ רוסלאַנד. עס האָבן זיך אויסגעברייטערט די שאַכטעס, עס זענען געגראָבן געוואָרן נייע, און דעם דייטשס שאַכטעלע, וואָס איז שוין דאַן געוואָרן איינע פון די גרעסטע, האָט מען צוגעדריקט ביז צו דער שטאָט, ביז צו די פעטע רינשטאָקן. ברוט האָט שוין נישט ווו

*) גרוב. (איבערז.)

זיך פאַנאַנדערצוביויען. אומעטום איז פאַרנומען, באַזעצט. עס פוסטעווען בלויז די ליימיקע ערטער, די פוילע רינשטאָקן.

דער פּיפּיקער און אונטערנעמערישער דייטש האָט באַשלאָסן צו פאַרלייגן אַ ישוב אויף די רינשטאָקן. און אָט איז אונטערגעקומען דער ציידע, און דער באַלעבאָס האָט אים ברייטלעך צוגעוואָרפן די נדבה — א שטיקל ערד און עטלעכע צענדליק ברעטער.

און דאָרט איז גאָר קיין ערד נישט געווען. די ברעגעס האָבן זיך אויפגעהויבן הויך און שיפּועדיק. דאָס פרילינג-וואַסער, דער צעלאָזטער שניי צעשווענקען דעם געלן באָדן, און ער פלעגט איינפאַלן, און עס האָבן זיך געשאַפן היילן, גריבער. נישט קיין באַקוועם אָרט איז דאָס געווען, אַפילו קיין גראָז איז דאָרט נישט געוואַקסן.

די פוילע רינשטאָקן האָבן אויך מענטשן-בלוט געזען. גאַנץ אָפט פלעגט דאָס פּאָליציי-קעטשל דורכפאָרן דורכן ישוב און פון אונטער דעם ברעזענטענעםביידל האָבן אַרויסגעשטאַרצט פאַרגליווערטע פיס. פון די רינשטאָקן פלעגט מען אַרויספירן פאַרבלאָנדזשעטע שיכּורים, באַרויבטע, דערהרגעטע, דערשטאָכענע, פאַרגוואַלדיקטע און זעלבסט-מערדער.

אַ גהינומדיק אָרט. און דער קוילנגרעבער ניקאַנאָר גייט אויפן ברעג פון די רינשטאָקן, לאָזט נישט אַראָפּ דעם קאָפּ, טרעט נישט אָפּ. ער האָט אויסגעקליבן אַ פּיצל ערד קעגן דער זון. אָפּגעמאָסטן מיט די פיס צוואַנציק קוואַדראַט אַרשין און, נישט דערלאָזנדיק, די זאָרג זאָל זיך שטילן, האָט ער, באַגייסטערט, אַ שפּאַן געטון צו מזרח, אַראָפּגעריסן פון קאָפּ דאָס האָריקע היטל, אַ וואָרף געטון אויף די קני זיין ברייטפּלייציקן גוף, די פרוי, אָסטאַפּ, די שנור, און פיר פּאָר הייסע ליפּן האָבן זשענדע אַ קוש געטון די ערד, שעפּטשנדיק אַלע מיטאמאָל:

— גאָט, זאָל זיין מיט גליק!

נישט שפּירנדיק די פּעטע ביטערקייט און דעם ריח פון נבלה, האָבן זיי אָנגעהויבן גראָבן אַן אָרט פאַר דער כאַלופּע.

נישט געאַרבעט האָט בלויז דאָס שוואַרצע און דאַרע אייניקל ניקאַנאָרס — דער פּינפּיצריקער קאָזמאַ. ער האָט זיך געפרייט, אַז סוף-כּל-סוף האָט מען אים אַרויסגעלאָזט אויף דער פריי. ביז איצט איז ער גאַנצע טעג אָפּגעזעסן אין קאַזאַרמע. דורך דעם פאַרשטויבטן פענסטער

האָט ער בלויז געקענט זען דעם הויכן באַרג, איבער וועלכן עס זענען אַרומגעלאָפן וואַגאָנעטקעס מיט קוילן.

און איצט—אַזאַ רחבות! קאָזמאַ לויפט אַרום איבערן ברעג פון דעם רינשטאָק, לאָזט זיך אַראָפּ אין די היילן און אין הייסטן טאָג איז דאָרט קיל. די זון שעמט זיך אַהער אַריינצוקוקן.

קאָזמאַ זוכט דעם וועג אויף צוריק. ער וויל זיך דאָ נישט שפּילן. ער בעט די באָבע, זי זאָל מיט אים צוריקגיין אין קאַזאַרמע אַריין. די באָבע האָט אָבער קיין צייט נישט אויף אים זיך אומצוקוקן.

אומעטיק. קאָזמאַ גייט צו צום זיידן און פרעגט אים:

— זיידעשי, נאָך וואָס גראָבט איר אַזאַ גרויסן קבר?

ניקאַנאָר האָט זיך אויסגעגלייכט, אַ שמייך געטון דעם גראָבאייזן, מיט די שטיינערנע פינגער האָט ער אַ קלאַפּ געטון איבער דעם ייִנגעלעס ליפּן און, פאַרבאַהאַלטנדיק די שרעק, האָט ער אַ געשריי געטון:

— ווער פאַרשטומט, ממזר!

זיי גראָבן אָן אָפּרו די כאַלופּע. ניקאַנאָר הויבט נישט אויף דעם קאָפּ, גלייכט נישט אויס דעם רוקן. די געלע האָר זענען פונם שווייס געוואָרן טונקעלער. שמוציקע טראָפּנס פאַלן אויף דער אויסגעגראָבענער ערד. ניקאַנאָר שלאָפט כמעט נישט, ער גראָבט, ווי ער וואָלט זיך געראַטעוועט פון אומקום. אַמאָל נאָר נעמט ער אויף די הענט דעם קליינעם קאָזמאַ, קיצלט אים מיט דער באָרד די באַקן און פאַרטרויט אים דעם טייערן סוד:

— קוזקאַ, עך, וועלן מיר דאָס דאָ אַ לעב טון אויפן נייעם אָרט!

— איך וויל נישט, זיידעשי, עס שטינקט דאָ...

ניקאַנאָר האָט אים אַראָפּגעשטופּט פון די קני. ביז נאָכגעקוקט, ווי קאָזמאַ אַנטלויפט און זיך געטראַכט: „אַ ווילדער וואַקסט ער! און גיין גייט ער אויך נישט, ווי מיר. די טריט זענען גאָר אַנדערע. מ'דאַרף אים נעמען אין די הענט אַריין!“

*

ערגעץ גאָרנישט ווייט פון ניקאַנאָרן לויפן די רעלסן פון דער באַן; דאָרטן קלאַפּן טאָג און נאַכט די רויטע וואַגאָנעס פון די משא-צוגן, פון די ברייטע טירן קוקן אַרויס די געגאָלטע קעפּ פון די

רעקרוטן. מען פירט זיי אויפן ווייטן מזרח מלחמה צו האַלטן מיט די יאַפּאַנער. אויף דעם קליינעם סטאַציעלע הערט מען טאָג און נאַכט גע-וויינען. עס וויינען די מוטערס, וואָס באַגלייטן זייערע זין, עס יאָמערן די ווייבער, עס ריטשען די קינדער.

אויף דעם זאַוואָד בונטעווען זיך די אַרבעטער. עס שטרייקן עטלעכע אָפּטיילונגען. עס האַלט שוין ביי דער הוטע. די קאַזאַרמע, ווו ניקאַנאָר וווינט, ווייסט נישט פון קיין טאָג און קיין נאַכט. און דער געלער זיידע וויל פון גאָרנישט וויסן. פונקט אַזוי ווי פריער, יעדן קאַיאָר, עס הערט נאָך נישט אויף צו פייפן די סירענע, לויפט ער אין דער שאַכטע אַריין, לאָזט זיך דער ערשטער אַראָפּ, באַקומט פון דעם אויפזעער זיין באַשטימונג. האָבנדיק אין זינען די כאַלופּע, פירט ער אָוועק דעם אויפזעער אין אַ זייט און בעט זיך ביי אים:

— גאַווריל גאַווריליטש, טו אַ טובה, טייל מיר אויס אַזוי, אַז די קוילן זאָלן זיין ווייכער... וועסט קריגן פון מיר מאַהאַריטש.

דער אויפזעער קווענקלט זיך, טופּקעט זיך אויף איין אָרט, און זאָגט מיט אַ פאַלש קול:

— דאָס טאָר מען נישט. קאַרל פראַנצאָוויטש האָט טענות פאַר אַזעלכע זאַכן... נאָר דו קאָנסט גיין אויפן פופצנטן אָרט. נאָר דאָרט, זעסטו, האָט מען נאָך נישט באַוויזן אונטערצושפּאַרן, צו פאַרפעסטיקן...

— עס מאַכט נישט אויס, איך וועל אַליין, און קיין געהילפן שיקט מיר אויך נישט, — האָט זיך ניקאַנאָר דערפרייט. ער האָט נישט געוווּסט, אַז ביינאַכט איז דער קוילנגרעבער קאָוואַל, וועמען מען האָט געשיקט אין דער פופצנטער אָפּטיילונג, צוריקגעקומען אין דער קאָנטאָר און דערקלערט:

— אויפזעער, מען קאָן דאָרט נישט אַרבעטן: דער דאַך בו-ניעט *), מען קאָן נאָך פאַרשיט ווערן. מען דאַרף דאָרט בעסער אונטערשפּאַרן!

— מענטשן האָבן דאָרט געאַרבעט, און דו קאָנסט נישט?

— ניין, אויפזעער, באַפריי מיך, אין דער פופצנטער וועל איך נישט אַרבעטן.

— נו, וועסטו גיין אַהיים, קיין פּוילאַקעס דאַרפן מיר נישט.

*) אַזאַ קלאַנג, וואָס הערט זיך אין די קוילן-שאַכטעס, לויט וועלכע די באַרג-אַרבעטער דערקענען די געפאַר פון אַ קאַטאַסטראָפע.

— פאַרוואָס אַזוי שטרענג? איך זאָג דאָך דעם אמת...

— גענוג, — איז דער אויפזעער אין כּעס געוואָרן, — חברה, — האָט ער זיך געווענדט צו די קוילנגרעבער, וועלכע זענען דאָ גע-שטאַנען און געוואַרט אויף אַ באַשטימונג.—ווער גייט אין דער פּופּצנטער?

די קוילנגרעבער האָבן זיך אָנגעכמורעט און זיך אָפּגעקערט. מיט עטלעכע טעג צוריק האָט זיך אָפּגעריסן אַ טויזנטפּודיקער שיכט און צוגעדריקט דעם קוילנגרעבער בראָווקין.

עס האָבן זיך נישט געפונען קיין בעלנים אין דער פּופּצנטער, און ניקאַנאָר איז אָן דער מינדסטער קווענקלעניש אַהין געגאַנגען אַרבעטן. ער האָט געוווּסט, אַז דאָרט איז נישט זיכער, אָבער ער האָט זיך געטרייסט:

„דערפאַר זענען דאָרט די קוילן אַזוי, ווי די ערד, ברעקלען זיך אַליין. און פאַר אַן איינשטורץ איז נישטאָ וואָס מורא צו האָבן, מען דאַרף נאָר זיין אויף דער וואַך. איך וועל עס דערשפּירן".

דער אויפזעער האָט, אַ צופרידענער, וואָס דער סקאַנדאַל האָט זיך אַזוי גינסטיק פאַרענדיקט, אַנגעקלונגען צום באַלעבאָס, אַז דער בעסטער קוילנגרעבער איז אַוועק אַרבעטן אין דער פּופּצנטער. און די קוילנגרעבער האָבן, שאָקלענדיק מיט די קעפּ, איבערגעגעבן איינער דעם אַנדערן:

— דער געלער ניקאַנאָר איז אַוועק אַרבעטן אין דער פּופּצנטער!

— אַ זשעדנער טייוול, דער אַלטער!

— ער וועט דערוואָרגן ווערן מיטן ביסן!

אַריינקומענדיק אין דער פּופּצנטער, האָט ניקאַנאָר גענומען אויס-קלאַפּן דעם צודעק. עס האָט שטיל, פאַרטייעט געהודיעט.

— ער בוניעט, דער נאַרישער קאָפּ, ער בוניעט!—און אַן אויפ-געמונטערטער דורך זיין אייגענער שטים, האָט ער זיך אויסגעטון ביזן גאַרטל, זאָרגפעליק צונויפגעלייגט די מאַרינאַרקע און דאָס העמד, איינ-געריכטעוועט דאָס העקל, קאָנטראָלירט, צי די שליטלעך זענען אין אָרדענונג, דורכגעשווענקט פונם פלעשל דעם האַלז, זיך איבערגעציילעמט און, אַ זייטל טוענדיק אויף דעם פּוכקן און נידעריקן דאַך, האָט ער זיך צעוויגט און, אַ האַקע טוענדיק בשעת-מעשה פון געוווינשאַפט, האָט ער אַ קלאַפּ געטון אין דער קוילן-שיכט.

דער אַלטער רייסט די קוילן, און עס דוכט זיך אים, אַז ער צעגראָבט די ערד אין די פולע רינשטאָקן, ער בויט זיין כּאַלופּע.

אויף ניקאַנאָרס רוקן דרייען זיך, אַזוי ווי די רודערס, די לאָפּאַטקעס, דער חוט־השדרה איז איינגעפאַלן, אויף דעם אָרט האָט זיך אויסגעבילדעט אַ טיף גראָבנדל, און פון קאָפּ, פון די אַקסלען רינט אַהין אַראָפּ אַ שוואַרצער שווייס, וועלכער פאַרשווינדט הינטער דעם גאַרטל פון די לייוונטענע פלודערן. ניקאַנאָר ווישט נישט אויס דעם שווייס, בלויז זעלטן־זעלטן כאַפּט ער אַ זופּ וואַסער פון אַ פלעשל.

ער וויל ענדערן די פּאָזיציע. ער לאָזט אַראָפּ דאָס העקל און לייגט זיך, אויסציענדיק די פיס. די פיס זענען אָבער פאַרגליווערט און ווילן נישט פאָלגן.

ניקאַנאָר דריגעט מיט די פיאַטעס, רייבט אונטער די קני — עס העלפט נישט.

עס ווילט זיך אים אַזש וויינען פון דעם, וואָס ער פאַרלירט איבעריקע צייט.

און מיטאַמאָל איז אים אָן אימה באַפאַלן: אויב איצט וועט דער גראָבן איינפאַלן, וועט ער אפילו קיין טריט נישט קאָנען מאַכן. דער אַלטער האָט אויפגעשוידערט. ביסלעכווייז זענען די פיס געקומען צו זיך. מיט אַ לייכטן געמיט איז ער צוגעפאַלן צום פלעשל, אָבער עס איז אין דעם קיין לעק וואַסער נישט געווען. מיט רוגזה האָט ער דאָס אַ שמיץ געטון אין אַ זייט.

ער האָט געחלשט אַ טרונק וואַסער, די ליפּן זענען געווען באַדעקט מיט שטויב, דער האַלז פאַרטרוקנט. דאָס וואַסער האָט זיך אָבער געפונען אַ האַלבע שעה גאַנג פון דאַנען: אַ שאָד די צייט. ניקאַנאָר פּויזעט צו צו דער פייכטער וואַנט און לעקט אָפּ מיט די טרוקענע ליפּן די ביטערע, מיט פּולווער שמעקנדיקע טראָפּנס.

הינטער דער טיר פון דער ווענטיליר־עפענונג פייפט און וואָיעט דער ווינט. אין דעם שכנותדיקן, איינגעפאַלענעם גראָבן, גריזשען די שטשורעס דאָס איבערגעפוילטע האָלץ, עס קלאַפּן אויף די קוילן די הילכיקע וואַסער־טרערן.

נאָכדעם, ווי ער האָט אָנגעגראָבן אַ גאַנצן באַרג קוילן, האָט ניקאַנאָר גענומען שלעפּן דורך דעם ענגן, לאַנגן, דורכגעגראָבענעם גאַנג דעם שמאָלן, זעכציק־פּודיקן קאַסטן. אויפן אַקסל, ווי אַ כאָמוט, ליגט דער פאַרוסיגער פּאַס, פונם פּאַס איבער דער ברוסט ציט זיך אַ גראָבע שטריק, וואָס איז מיט אַ רינג צוגעפעסטיקט צום האַקן פונם

קאָסטן. דער פּאַס שניידט אויס אויף דער ברוסט אַ רויטן רינג; די גלעזערנע קוילן שניידן די הענט.

ניקאַנאָר ליידט. ער איז צופרידן, וואָס ער אַרבעט אָן אַ שליטן-שלעפּער און וועט קאָנען פאַרדינען נאָך פערציק קאָפּיקעס פאַרן שלעפּן. ער טראַכט וועגן זיין כאַלופּע, און דער קאָפּ דרייט זיך אים אַזש פון פרייד. דאָס גאַנצע לעבן זיינס האָט ניקאַנאָר גאַלאַדה אָפּגע-לעבט אַלס באַטראַק, געשלאָפן אין די שייערן, אויף די וואַגנס. און איצט בויט ער זיין אייגענע כאַטע.

ווען דורך די שטאָלערנע געפלעכטן פון דער שאַכטע באַווייזט זיך דער ערשטער שטערן, וואַרפט די ווינדע אַרויס ניקאַנאָרן אויף דער ערד.

נישט אָפּשטעלנדיק זיך אין ערגעץ, איילט ער צו די פוילע רינשטאָקן. דאָרט ראָיעט זיך אַ גאַנצן טאָג, ווי אַ מוילוואָרף, זיין אַלטיטשקע. ער וואַשט זיך שנעל אָרום, קייט איבער אַ שטיק פּיסנע ברויט, און נעמט זיך ווידער גראָבן.

ניקאַנאָר גראָבט אויס נישט קיין גרויסן גרוב, צעדרויבלט דאָס ליים און נעמט צוויי בלעכענע עמערס און גייט צום סטאַוו. ער באַגיסט דעם גרוב מיט וואַסער, און נאָכדעם, פאַרקאַשערנדיק די פלודערן ביז איבער די קני, וואָס זענען באַוואַקסן מיט רויטע האָר, הויבט ער אָן קנעטן דאָס ליים אויף רויע ציגל. טיאָפּקענדיק אין דער בלאָטע, צעטרעטנדיק די שטיקער, רעכנט ער בשעת-מעשה אויס, וויפל ציגל ער וועט דאָס דאַרפן אויף צו באַפעסטיקן די ביישטידלעך פון דער טיר.

ביים נאַכט-עסן קוקט ער אויף די העלע, ערב קאַיאָרידיקע שטערן און טענהט צום זון:

— דו האַלט זיך וואָס-וויטער פון די בונטאָוושטשיקעס, אָסטאַפּ, צו קיין גוטס וועלן זיי דיך נישט דערפירן. ביסט אַ טאַטע פון קינ-דער, און האַרפּינאַ, זעסט, גייט שוין ווידער מיט אַ נייעם בויך!

*

אָסטאַפּ פלעגט נאָך אַסך פריער, פאַר דעם פייפן פון דער סי-רענע, קומען אין דער אייזן-הוטע; ער האָט זיך באַמיט, אַז דער אויפזעער, דער אינזשיניער זאָלן אים באַמערקן. ער פלעגט אָפּזוכן דעם אויפזעער בוטילאָטשקין, זיך באַגריסט מיט אים און, אַריינקוקנ-דיק אים אין די אויגן, געטענהט:

— איר זעט, קיין עין־הרע, זייער גוט אויס, מיקאָלאַ ניקאָלאַ־יעוויטש... זאָל אייך גאָט העלפן.

ער איז אַרומגעלאָפן איבער דעם גיס־הויף אַ פלינקער, אַ לייכטער. מען האָט אים געגעבן אַ צונעמעניש „די אָל״. אָסטאַפּ האָט נישט לאַנג געאַרבעט אַלס טשוהון־גיסער. דעם מייסטער איז שטאַרק געפעלן געוואָרן, ווי אַזוי דער קנאָכיקער יונג, מיט דעם צעכראַסטעטן העמד, דרייט איינער אַליין איבער גאַנצע שטיקער טשוהון, אַרום וועלכע עס פלעגן זיך געווײַנלעך וואַדזגען עטלעכע מענטשן. מען האָט אים אי־בערגעפירט אַלס געהילף־שמעלצער. דער אָנצייניקער שמעלצער, וועלכן אַלע האָבן גערופן „האַרבוז״, האָט אַוועקגעוואָרפן דעם גראָבאײַזן, אויסגעטון די הענטשקע, איז צו אים צוגעגאַנגען, אים אויסגעשטרעקט אַ וואַרעמע האַנט און מיט אַ שמייכעלע זיך אָנגערופן צו אים:

— גוט־מאָרגן, יונגאַטש, גוט־מאָרגן! — ער האָט אָן צערעמאָניעס גענומען באַטאַפּן אָסטאַפּן העכער פון דעם עלנבויגן, טייטלענדיק מיטן פינגער אין דער ברוסט אַריין. — ביסט אַ שטיין, יונגאַטש, אײַזערנע מוסקולן! אַ שאָד, מען וועט דיך דאָ אויפפרעסן, פון דיר אַ תּל מאַכן! היט זיך. מאָרגן איז יום־טוב, קום אַריין צו מיר, וועלן מיר צוזאַמען טיי טרינקען.

און אינאָוונט, באַלד נאָך דער אַרבעט האָט בוטילאָטשקין אָפּ־געוואַרט אָסטאַפּן און אים דערלאַנגט די האַנט, באַגריסנדיק אים:

— מיט גליק, טייערינקער! עס פרייט מיך זייער, וואָס עס גייט דיר, קיין עין־הרע. גייסט באַרג־אַרויף, ליבינקער, דורך מײַן האַנט. גוט. אויסגעצייכנט גוט. — און האָט געוואַרט, דרייענדיק אַ קנעפּל פון אָסטאַפּס קורטקע.

אָסטאַפּ האָט געשוויגן, נישט אָנשטויסנדיק זיך, וואָס ער מיינט. דעמאָלט האָט בוטילאָטשקין קלאָר אים געגעבן צו פאַרשטיין:

— היינט, טייערינקער, קאָן איך מיט דיר אין קאָמפּאַניע פאַר־ברענגען...

— איך האָב קיין געלט נישט, מיקאָלאַ...

— נו, מילא, טייערינקער, מילא! אַז מען האָט נישט — איז נישט... מען וועט דיך מאָרגן מוזן צוריק אַוועקשטעלן אַלס טשוהון־גיסער.

— מיקאָלאַ ניקאָלאַיעוויטש...

...ביינאַכט זענען זיי געווען אין דעם מיט סיך־פאַרהאַנגענעם

קאַבינעט. עס האָט געיאָמערט די „מעווע״. אויף אָסטאַפּס ברוסט האָט געוויינט בוטילאָטשקין. הינטער די טאַפּעטן האָבן געשאָרכעט די פּרייסן, און אויפן טעלער זענען פּאַרגליווערטע, מיט געפּערלעך-אויסגעטאָלע-פּעטע ווייסע אויגן, געלעגן די קרעבסן.

אָסטאַפּ האָט געהאַלטן אין איין טרינקען. אויף זיין באַק האָט זיך אַוועקגעזעצט אַ פליג, ער האָט זי אַראָפּגעטריבן. עס האָט זיך אים אָבער געדוכט, אַז זי האָט זיך ווידער אַוועקגעזעצט און דראַפּעט אים די הויט. ער האָט אויפגערייצט פאַרשטעלט דאָס געזיכט מיטן ברעג טישטוך, אים שטאַרק אַ שלעפּ געטון: פונם טיש האָט, קלינגענ-דיק, זיך גענומען שיטן דאָס געפעס. די אויפגעבראַכטקייט איז געוואַקסן. אָסטאַפּ קאָן נישט טרעפן מיט דעם בולקענדיקן בראָנפן אין גלאָז אַריין, כאָטש ער האַלט דאָס גלאָז האַרט ביים העלדזל פון דער פלאַש. ער געפינט נישט אויפן טיש קיין אוגערקע. ער קלאַפּט מיט דער פויסט איבערן טעלער, און די טשערעפּלעך צעפליען זיך אין אַלע זייטן. בוטילאָטשקין נעמט אַרום, אַ דערשראָקענער, אָסטאַפּן.

— טייערינקער, שטילער, שטילער, מען הערט די מוזיק נישט.

אָסטאַפּ קוקט אויף דעם הויקערדיקן שאַרבן, און, שווייגנדיק, צובייסנדיק עפּעס אַ ווערעמס, אַ ווייכס, דערלאַנגט ער בוטילאָטש-קינען איבער דער צורה.

— שלאָגן זיך? שלאָגן? דיין אויפּזועער. — האָט בוטילאָטשקין גענומען שרייען. — שלאָג, הרגע, טרעט מיך מיט די פיס, טייערינ-קער, דערפאַר, וואָס איך האָב דיך, דעם פּאַסטוך, פאַר אַ מענטש גע-מאַכט. שלאָג, שלאָג, הונט איינער!

אָסטאַפּ האָט זיך אַ וויג געטון. אויסניכטערנדיק זיך, האָט ער אַ קלער געטון: „וואָס האָב איך געטון?״ אָנהאַלטנדיק זיך אָן די טישן, אָן די שטילן, אָן דער טיר, איז ער אַרויס אויף דער גאַס. דער ווינט האָט אַ כאַפּ געטון זיינע האָר, אַ פּאַטש געטון מיטן קאָלנער פונם העמד איבער דער הייסער ברוסט, אַרויסטרייבנדיק פון אים דאָס שיכּרות.

אָסטאַפּ האָט גענומען גיין מיט שטילע טריט, שעפּטשענדיק פון פאַרצווייפלונג:

— וואָס-זשע וועט איצט זיין? מען וועט מיך אַרויסיאָגן, זיכער וועט מען מיך אַרויסוואַרפן!

אָט אַזוי האָט ער אַרומגעבלאָנקעט ביז גאַנץ פרי. און ווי נאָר

פון הינטערן וואַלד אפיר האָט זיך באַוויזן דאָס ערשטע העל-בלויע פּאַסיקל, האָט ער זיך געלאָזט גיין צו בוטילאָטשקינס הויז.

מיט שרעק—בלויז מיט שפּיץ-פינגער—האָט ער אָנגעקלאַפּט אין לאָדן. אַ פאַרשלאָפן קול האָט געפרעגט:

— ווער איז דאָרט?

אָסטאַפּ האָט געשוויגן, נישט ווִיסנדיק, וואָס צו ענטפערן.

— ווער איז דאָרט? — האָט אומרויִק איבערגעפרעגט דאָס קול.

— מיקאָלאַ ניקאָלאַיעוויטש... איך... אַנטשולדיקן זיך... אַ שיכּורער, האָב איך...

הינטערן לאָדן האָט מען אַ ווײַלע געשוויגן. נאָכדעם האָט דאָס קול מיט אומצופרידנקייט אַ זאָג געטון:

— אינדערפרי, אינדערפרי, טײַערינקער.

בשעת האַרבוז איז אינדערפרי פאַרבײַגעגאַנגען פאַרבײַ אָסטאַפּס נאָרע, האָט ער דערהערט טרערן און אַ יאָמערן פון פרויען. אָסטאַפּ איז געזעסן אויף די ברעטער מיט דעם קאָפּ אַראָפּגעלאָזט צווישן די קני. האַרבוז האָט אים אָנגערירט ביים אַקסל.

אָסטאַפּ האָט אויפגעהויבן דעם קאָפּ. עס האָט זיך אים געוואָלט מיט עמעצן זיך טיילן וועגן זײַנע צרות. ער האָט אַלץ דערציילט האַרבוזן.

יענער האָט אים רויִק אויסגעהערט, אָפּגעזופצט און אַ זאָג געטון:

— עך, יונגאַטש, ביסטו דען איינער? יעדן „גייען" באַארבעט מען אַזוי!

עס זענען פאַראיבער דריי טעג. אָסטאַפּן האָט מען ווידער איבערגעפירט אַרבעטן ווי אַ פּשוטן טשוהון-גיסער. ער איז געלאָפן צום דירעקטאָר, אָבער דאָרט האָט מען אים נישט אויפגענומען.

— וואָס-זשע איז דאָס, ברידער?—האָט זיך אָסטאַפּ געקלאָגט.

דער שמעלצער האַרבוז האָט זיך אָנגעבויגן צו אים און געזאָגט:

— אַזוי איז עס, ברודערקע, דאָס הייסט, אַז מען הויבט דיך אָן צו פרעסן.

און דער דאָזיקער מענטש האָט זיך אָנגעהויבן צו קלאַפּן אין אָסטאַפּס האַרצן. ער איז, נישט געפרעגט, אַרײַן אין זײַנע געדאַנקען, אין זײַן לעבן.

בשעת פון דעם שטרײַקנדיקן רעלסן-צעך זענען געקומען דעלעגאַטן און געפאָדערט, אַז די הויט-אַרבעטער זאָלן וואַרפן די אַרבעט, איז האַרבוז גלײַך צו צו אָסטאַפּן און באַפוילן:

— וואַרף די אַרבעט, נו, לעבעדיקער! — און אַליין איז ער אַוועק צו די פאָרמע-מאַכער, צו די וואַלקער, צו די גאַז-אַרבעטער.

— וואַרפן די אַרבעט? — האָט זיך אָסטאַפּ געטראַכט. — און וואָס וועט מיין קאָזמאַ, מיין האַרפינאַ עסן? ניין, איך וועל נישט וואַרפן.

האַרבוז איז צוריק געקומען, מיט כּוח אַרויסגעריסן ביי אָסטאַפּן דעם גראָבאייזן פון דער האַנט, אים אַ כאַפּ געטון פאַרן אָרעם און אַוועקגעשלעפּט צו דעם וואַקסנדיקן געזעמל הוטע-אַרבעטער.

זיי האָבן קאָמפּאַקט געשפּאַנט איבער דעם גאַנצן זאַוואָד, אָן געזאַנג, אָן ליאַרמען. זיי זענען געקומען אין די קאַזאַרמעס. און דאָ האָט האַרבוז, פאַרזאַמלענדיק אַרום זיך אַלע איינוווינער פון דער קאַזאַרמע, אַ געשריי געטון:

— מיר שטרייקן, חברים. מיר שטרייקן! מיר וועלן נישט גיין, ביזקל מען וועט אונז נישט מאַכן פאַר קיין מענטשן, ביזקל מען וועט אונז נישט אויפהערן צו פרעסן, ווי מען פרעסט אָסטאַפּן!

ניקאַנאָרס כאַלופּע הויבט זיך אויף אַלץ העכער און העכער. אַסך נעכט שלאָפט שוין נישט ניקאַנאָר, ער איילט זיך וואָס-גיכער צו פאַרענדיקן די כאַלופּע, און קאַיאָר שליידערט עס אים ווידער אַראָפּ אין דער שטאָק-פינסטערניש פון דער שאַכטע.

די מידקייט האָט גאָר קיין שליטה נישט איבער דעם רויטן ני-קאַנאָרס קומער. ער קלאָגט זיך נישט, קרעכצט נישט. ער איז שוין דערצו געוווינט: זינט ער געדענקט זיך, האָט ער אַזוי געהאָרעוועט. ביי זיך אינדערהיים האָט ער געהאַט אַ שם פון אַ גיבור. מען האָט אים געקאָנט פונם דאָן ביזן אַזאָוו. אין דער שאַכטע פלעגט ער אויסגראָבן פיר מאָל אַזויפיל קוילן, ווי אַ געוויינלעכער קוילנגרעבער. מיט די הוילע הענט פלעגט ער אָפּרייסן שטיקער שיכטן. ניקאַנאָר האָט געפּועלט ביים אויפזעער, ער זאָל אים לאָזן אַרבעטן אין דער פופצנטער, ביז ער וועט זי אינגאַנצן פאַרענדיקן. קיינמאָל איז אים נאָך נישט אויסגעקומען צו אַרבעטן ביי אַזעלכע ווייכע קוילן. מען דאַרף בלויז אַ קלאַפּ טון, קרישלען זיי זיך שוין, אַזוי ווי זאַמד, די אַנטרייבערס באַווייזן נישט צוצושטעלן ליידיקע וואַגאָנעטקעס.

ניקאַנאָר אַרבעט אָנגעשטרענגט, פאַרלענגערט דעם טונעל אויף עטלעכע מעטער. פאַרפעסטיקן פאַרפעסטיקט ער אים זעלטן. עס איז

אים אַ שאָד צו פּטרן צייט אויף אומזיסטער אַרבעט. און ער יאָגט, ער איילט, ניקאַנאָר.

עס איז געקומען דער אויפזעער, פונדערווייטנס אַ קוק געטון אין דעם טונעל, נישט וואַגנדיק אַריינקריכן אין דער טיף. ער האָט אַ געשריי געטון צו ניקאַנאָרן:

— אַלטער, מען דאַרף אונטערשפּאַרן, פאַרפעסטיקן! — און איז אַוועק ווייטער אין דער פינסטערניש, שווינדלענדיק מיט דעם שאַכטיאָרן-לעמפּל.

אָבי פּטור צו ווערן פון אים, האָט ניקאַנאָר פון יוצא וועגן אַוועקגעשטעלט עטלעכע סלופּעס, אָבער דאָס איז געווען ווייניק. און אינאָוונט, בשעת די שיכט האָט פאַרענדיקט איר אַרבעט, איז געשען דאָס, אויף וואָס די גאַנצע שאַכטע האָט מיט אַזאַ שרעק דערוואַרט.

דער אָנטרייבער האָט צוגעפירט אַ גאַנצע פּאַרטיע וואַגאָנעטקעס און אויסגעשפּאַנט דאָס פערד, אַז ער האָט פּלוצים דערהערט אַ טראַסקען פון האַלץ — צום אָנהויב אַ שוואַכן, אָבער נאָכדעם אַ שנעלן, אַן אָן הפסקהדיקן, פּונקט אַזוי ווי אַ קוילנוואַרפער וואָלט געשאָסן. דער אָנטרייבער האָט זיך אָנגעשטויסן: דאָס ברעכן זיך די סלופּעס, וואָס שפּאַרן אונטער די געוועלבן.

דער מענטש מיטן פערד האָבן קוים באַוויזן אָפּצולויפן עטלעכע טריט, אַז דער ווינט האָט זיי אַ ריס געטון. און, פאַלנדיק, האָט דער אָנטרייבער דערהערט דעם רויטן ניקאַנאָרס געשרייען.

אין צוויי טעג אַרום האָט מען ניקאַנאָרן אָפּגעגראָבן. אין אַ פאַרוסינענעם ברעזענט האָט מען אים אַרויסגעטראָגן פון דעם קוילנגראָבן און אַוועקגעלייגט אויף די נייאינקע, פרישענקע ברעטער, וואָס האָבן געשמעקט מיט האָניק און מיט וואַלד.

ניקאַנאָר איז געלעגן, פאַררייסנדיק די באָרד צום הימל אַרויף. זי, די באָרד, אַ צונויפגעדריקטע, אַ פאַרשטויבטע האָט געשטאַרצט אַזוי ווי אַן אָפּגעדראָפּעטשעטער בעזים. די הוילע ברוסט איז געוואָרן בלוי, געשוואָלן, די געדיכטע, לאַנגע האָר זענען פאַרוואַקסן געוואָרן מיט פייכטן קוילן-שטויב. מיט די פאַרשטאַרטע פינגער האָט ער אונטערגעהאַלטן די פּלודערן.

אַרום אים זענען געשטאַנען קוילנגרעבער. דער שאַכטע-פעלדשער האָט זיי געטריבן, געשריען אויף זיי:

— גײט אַוועק פֿון דער זון, רוקט זיך אָפּ! גײט אַוועק, לאָזט אָפּכאַפּן דעם אָטעם, צו וועמען רעד איך!

און פֿון דער קאַזאַרמע, צופֿאַלנדיק אויף אײן פֿוס, האַלטנדיק זיך בײ די עקן פֿון דער פּאַטשײלע, איז געלאָפֿן די אַלטע מאַרינאַ.

ניקאַנאָר האָט, קומענדיק צו זיך, אַפֿילו קײן זיפֿץ, קײן קרעכץ נישט געטון. ער האָט זיך אויפֿגעהויבן, מיד אַ פּיר געטון מיט דער האַנט איבער די קריזשעס. ער איז געזעסן אויף די ברעטער אַ בלאַסער, אַ מאָגערער, געהאַלטן אין אײן הוסטן און שפּײען. דער פֿעלדשער האָט געקלאַפּט אין זײנע צײן מיט דעם קענדל מילך. ניקאַנאָר האָט זשעדנע געשלונגען, אויפֿציטערנדיק מיטן גאַנצן קערפּער. נאָכדעם האָט ער אָפּגעשטויסן דעם פֿעלדשערס האַנט און זיך אויפֿגעהויבן. נישט וואַקלענדיק זיך, האָט ער אַ שפּאַן געטון, שטיל רופֿנדיק דאָס װײב:

— קום, מאַרינאַ!

די קוילנגרעבער האָבן געמאַכט אַ וואַרע. שווײגנדיק, געפּלעפֿטע, האָבן זײ אים נאָכגעקוקט. און ערשט נאָכדעם האָט עמעצער געוואַגט אַ זאָג צו טון:

— נו, איז דאָס אַ מענטש!

אַפֿילו די קונדסים האָבן זיך גלײך נישט געכאַפּט, אַז זײ דאַרפֿן נאָכלויפֿן ניקאַנאָרן. און אַז ער איז שוין געווען העט-ווײט הינטערן שאַכטע-טויער, האָבן זײ זיך שוואַלאַם אַ לאָז געטון אים אָניאָגן.

אין דער קאַזאַרמע האָבן ניקאַנאָרן ארומגערינגלט די שטרײיקערס. אין אַ זײט, שמאָרענדיק מיט דער נאָז און צוהאַלטנדיק דעם שווערן בויך, האָט געכליפּעט די געשוואָלענע האַרפּינאַ. דער קלײנער קאָזמאַ האָט, האַלטנדיק זיך פֿאַר דעם מוטערס קלײדל, דערשראָקן און גײ־געריק באַטראַכט דעם צעקנוידערטן זײדן, וועלכן עס איז שווער געווען צו דערקענען.

ניקאַנאָר איז געלעגן אויף די נאַרעס, האָט הײזעריק געהוסט, און אין זײן האַלז האָט עפּעס פּײכטס זיך געבולבעט. ער האָט מיט דער דלאָניע פֿאַרשטעלט די ליפּן און שווער געאָטעמט.

האַרבוז איז פֿאָרזיכטיק צוגעגאַנגען צו ניקאַנאָרן. אַראָפּגענומען פֿון זײן מאַרינאַרקע אַ הובלענקע, עס אַרײנגענומען אין מויל, אַ קײ געטאָן, דאָס צוריק אויסגעשפּיגן און געזאָגט:

— זעט, וואָס דער באַלעבאָס האָט דאָס געמאַכט פֿון אַ מענטשן!

— דאָס האָט די זשעדנעקייט געמאַכט, און נישט דער באַלע-באָס, — האָט עמעצער ביזן אַ געשריי געטון.

ניקאַנאָר האָט זיך אויפגעהויבן און זיך אָנגעהויבן בעטן:

— ליבע מענטשן, מאַכט נישט קיין גוואַלדן, איך וויל זיך אויסרוען.

האַרבוז איז נישט אָפּגעטראָטן.

— עך, ניקאַנאָר, אַלטיטשקער דו, לעבסט, ווי אַ בלינדער. אָט בויסטו זיך אַ כאַלופּע. אָבער צו וועסטו וווינען אין איר?

— האַ, דו! — איז ניקאַנאָר אַ בייזער אויפגעשפּרינגען און מיט רציחה אַ פּאָך געטון מיט דער פויסט.

אָבער ער האָט נישט באַוויזן נישט אַ קלאַפּ צו טון, נישט זיך אויסצוזידלען. די טיר האָט הילכיק אַ קלאַפּ געטון, און אויף דער שוועל האָט זיך, בלאַנקענדיק מיט דעם זילבער, שפּילנדיק מיט די פּרעכטיקע וואָגסן, באַוויזן דער פּריסטאַוו און דריי פּאָליציאַנטן. מיט זיי צוזאַמען איז אויך געקומען בוטילאָטשקין.

זיי זענען פּרייליך דורכגעגאַנגען די גאַנצע קאַזאַרמע. נישט וואַרטנדיק, עמעצער זאָל זיי פּאַרבעטן, האָבן זיי זיך אַוועקגעזעצט אויף די נאַרעס. בוטילאָטשקין האָט קיין שהיות נישט געמאַכט און גלייך אָנגעהויבן:

— איר הוליעט, טייערינקע, הוליעט! רוט אייך אויס, עס קומט צו אַ סך געזונט דעם אָרגאַניזם, יאָ... און וואָס וועט זיין מיטן זאַוואָד, מיט דער אייזן-הוטע, האַ? וואָס וועט זיין, פרעג איך? אָט וואָס, טייערינקע. עס האָבן מיך צו אייך געשיקט די געשעצטע בעל-גישע באַלעבאַטים, איך זאָל אייך פרעגן: צי איר וועט גיין צוריק צו דער אַרבעט?

— ניין, מיר וועלן נישט גיין, — האָט האַרבוז געענטפערט.

— דו, טייערינקער, דיך בעט קיינער נישט זאָלסט זיך פאַר אַלעמען אונטערשרייבן. אָט דו, טשוהון-גיסער, אָסטאַפּ, דו וועסט מאָרגן גאַנץ פרי זיך שטעלן צו דער אַרבעט, מיר וועלן דיך מאַכן פאַר אַ שמעלצער.

— איר קויפט? ניין, אָסטאַפּ וועט נישט גיין.

ניקאַנאָר האָט אַ פאַרגאַפטער זיך אויפגעהויבן.

— וואָס טוסטו דאָ? פאַרוואָס ביסטו היינט נישט געגאַנגען צו

דער אַרבעט? — האָט ער שטרענג זיך געווענדט צו אָסטאַפּן. — דו שטרייקסט? גייסט צוזאַמען מיט די בונטאָווששיקעס? — ער האָט זיך איינגעבויגן, אַפּערגעשלעפּט פון אונטער די נאַרעס אָסטאַפּס אַר־בעטס-מלבושים, עס אַ שליידער געטון צו זיינע פיס און באַפעלעריש אַ געשריי געטון:

— טו זיך אָן! נו! שנעלער! — און פאַרהוסטנדיק זיך, האָט ער זיך אָפּגעקערט.

האַרבוז האָט מיטן פוס צוריק אַרונטערגעשאַרט די מלבושים אונטער די נאַרעס און געזאָגט:

— ער וועט אינערגעץ נישט גיין, פעטער ניקאַנאָר!

ער האָט זיך אויסגעדרייט צו בוטילאָטשקינען:

— קיינער וועט נישט גיין!

בוטילאָטשקין האָט אַ קוק געטון אויף די פּאָליציאַנטן, וועלכע זענען רויק געזעסן אויף די נאַרעס. קוים באַמערקלעך האָט ער אַ שאָקל געטון מיטן קאָפּ און זיך אַ לאָז געטון צו האַרבוזן.

— וואָס מיינסטו דערמיט? בונטעוועסט? רייצסט אויף די מענטשן?

— לאָז אָפּ, — האָט האַרבוז, באַפרייענדיק דעם קאָלנער פון בוטילאָטשקינס האַנט, רויק געבעטן: — לאָז אָפּ מיט גוטן, בעט איך דיך.

בוטילאָטשקין האָט אים נישט אָפּגעלאָזט:

— ניין, דו וועסט פאַר אַלץ ענטפערן, טייערינקער, מיר וועלן פון דיר די הויט אַראָפּשינדן דערפאַר.

האַרבוז האָט אים פאָרזיכטיק אַ טאָרע געטון מיטן עלנבויגן. בוטילאָטשקין האָט זיך אַ וואַקל געטון. דער קוילנגרעבער קאָוואַל האָט זיך אַראָפּגעבויגן, אונטערשטעלנדיק דעם רוקן, און אַריבערגעוואָרפן דעם אויפזעער איבער זיך.

ניקאַנאָר האָט אַן אויפגעבראַכטער געליאַרעמט:

— וואָס טוט איר, טײַוואָלים?

די געסט מיט די וואָנסן האָבן זיך אויפגעהויבן פון זייערע ערטער. בוטילאָטשקין האָט זיך אויפגעשטעלט און, טייטלענדיק מיטן פינגער אויף האַרבוזן, געשריען:

— אַרעסטירט דעם בונטאָווששיק!

דער פּריסטאַוו האָט זיך געלאָזט גיין צו האַרבוזן. דער שיכּורער דובניאַק האָט אים פאַרשטעלט דעם וועג.

— ציט זיך צוריק, אייער וואָלגעבוירן!

דער עולם האָט זיך צעלאַכט. דעם פּריסטאַוו נאָז האָט אויפ־געפלאַמט מיט בלויען צאָרן. די וואָנסן האָבן זיך אַ הויב געטון. ער האָט אַ קלאַפּ געטון מיטן אָפּצאַס און אָנגעהויבן שרייען:

— אַוועק! נעמען אים, — האָט ער באַפוילן די פּאָליציאַנטן און אַליין זיך גענומען שטופּן צו האַרבוזן. מען האָט אים דורכגעלאָזט ביז אינמיטן, אָבער, ווי נאָר ער איז געבליבן שטיין אין מיטן געזעמל, האָט דער קוילנגרעבער אַ ווונק געטון, און אים אַ שטויס געטון אין דער פּעטער פּלייצע. דער נידעריטשקער, פּעטינקער פּריסטאַוו האָט אַזוי ווי אַ פּילקע זיך גענומען קאַטשען צווישן די קוילנגרעבערס.

אַ צווייטע גרופּע אַרבעטער האָט זיך שוין געוואָלט נעמען צו די פּאָליציאַנטן, נאָר פּלוצלונג האָבן זיך אַ צעעפן געטון די ברייטע טירן, און עס האָט זיך אַריינגעריסן רייטנדיק אויפן פערד דער ער־שטער רייטער פון דער קאָזאַקישער סאָטניע. אין אַ ווילעריש פאַר־בראָכן בלוי־רויט היטל אויף דער טשופּרינע, איז ער אַריינגעריטן גלייך אין דער קאַזאַרמע אַריין און מיטן גאַנצן כּוח אַ האַק געטון מיט דער נאַהייקע איבער דובניאַקס האַלז־און־נאַקן. דובניאַק האָט אַ געשריי געטון, זיך איינגעבויגן, פאַרשטעלנדיק די אויגן. דער קאָ־זאַק האָט אים אַ שמיץ געטון איבערן האַלז, איבער די פינגער, און אַז דובניאַק האָט מיט זיי אַ טרייסל געטון אין דערלופטן, האָט דער קאָזאַק אַ הוקע געטון, און אים דערלאַנגט איבער די אויגן.

מיט אונטערגעהאַקטע קני האָט זיך דובניאַק שטיל אַראָפּגעלאָזט אויף דער פּאָדלאָגע. דאָס פערד האָט אים אַ קלאַפּ געטון מיט דער פּאָדקאָווע.

נאָך דעם ערשטן קאָזאַק זענען אַריינגעריטן נאָך עטלעכע. עס האָבן אַ בלאַנק געטון די רויטע פּאַסן אויף די היטלען הינטער די פענסטער, זיך אָנגעשפּיצט די פּיקעס און זיך דערהערט דאָס הירזשען פון פערד.

ניקאַנאָר האָט דערזען דעם פערדס גרויע טלאָ האַרט נעבן האַר־בוזס ליפּן. דער קאָזאַק האָט אַ גלעט געטון דאָס פערד איבערן האַלז, און דאָס פערד וואָלט זיכער געוועזן צעטרעטן האַרבוזן, ווען יענער וואָלט נישט אַרונטער אונטער די נאַרעס.

און נאָך האָט ניקאַנאָר געזען: באַהאַלטנדיק דעם קאָפּ צווישן די אַקסלען, איז זיין זון אָפּסטאַפּ געלאָפן, און אַ קאָזאַק אויפן פערד האָט

אים נאָכגעיאָגט און געהאַלטן אין איין שלאָגן מיט דער נאַהייקע. האַרפּינאַ האָט, וועלנדיק באַשיצן דעם מאַן, אויפגעהויבן די האַנט. דער קאָזאַק האָט אַ צי געטון דאָס פערד און אומגעוואָרפן האַרפּינאַן אויף דער ערד. נאָכדעם איז זי געלעגן אויף די נאַרעס, און דאָס פייכטע קליידל האָט זיך געהויבן איבער דעם מאָגער-געוואָרענעם בויך.

און נאָך האָט ער געזען: האַרט ביי זיין ברוסט אַ מיט בלוט אָנגעגאָסן, צאָרנדיק אויג מיט בלויע אָדערלעך פון אַ פערד, אַן אויפגעהויבענע נאַהייקע, ברייטע פּלייצעס פון אַ קאָזאַק, זיין שווייסיקן האַלדז און צעשפּילעטע קורטקע. און באַלד נאָכדעם האָט זיך ניקאַנאָרן אויסגעוויזן, אַז אַ גאַנצע וואַנט איז אויף אים געפאַלן.

*

אין שאַכטע אַריין איז ניקאַנאָר געגאַנגען דעם צווייטן פרימאָרגן. די בלויע צייכנס און די ווונדן האָבן געפּייניקט די מוסקולן, ער האָט זיך אָבער נישט געקלאָגט, באַמיענדיק זיך גאָר אינגאַנצן צו פאַרגעסן אין קאָזאַקישן איבערפאַל.

ער האָט אויפגעהערט צו אַרבעטן אַרום זיין כאַלופּע: דער הוסט האָט געשטערט. געבויט האָט ער אין די ימים-טובים. קיין איין זונטיק האָט ער נישט דורכגעלאָזט, ביז ער האָט נישט אויסגעלעגט דאָס לעצטע פּיצעלע אויפן דאַך פון דער כאַלופּע, ביז ער האָט נישט אויסגעגלייכט און איינגעטרעמבעוועט דעם ברעג פון דעם ראָוו.

מיט ברייטע טריט איז ניקאַנאָר לאַנגזאַם אַרומגעגאַנגען אַרום זיין כאַלופּע, שפּיגלענדיק זיך אין זיין אייגנטום.

אַריינגעגאַנגען אין דער כאַלופּע איז מען שטיל און שווייגנדיק. זי איז, אַ פייכטע, מיט נאָך פאַרקלאַפּטע פענסטער, געווען פינסטער און קאַלט.

קאָזמאַ האָט זיך פונאַנדערגעוויינט:

— מאַמע, ס'איז קאַלט!

דער זיידע האָט קרום אַ קוק געטון אויפן אייניקל און זיך געטראַכט:

„אַ זויערער, נישט פון אונזער שניט".

אָט אַזוי האָט זיך אין די פוילע רינשטאָקן באַזעצט דער ערשטער איינוווינער.

*

בשעת ניקאנאָר האָט זיך גענומען גראָבן זיין כאַלופּע, איז זיך די גאַנצע פאַרשטאָט צונויפגעלאָפן און אים אָנדערצײלט שרעקלע־כע זאַכן.

יעדן אָוונט פלעגן זיך מענטשן צונויפקומען און באַטראַכטן דעם מענטשן, וואָס האָט גאָר קיין מורא נישט דאָ זיך צו באַזעצן. ער האָט געגראָבן פאַרעקשנט, שווייגנדיק, נישט אויפהויבנדיק דעם קאָפּ. און ווען ער האָט זיך, ענדלעך, באַזעצט אין זיין כאַלופּע און עס איז מיט אים גאָרנישט נישט געשען, זענען אויפן ברעג פון די פוילע רינשטאָקן געקומען מענטשן, שוין נישט צו באַקוקן דעם בייז־וווּנדער, נאָר דאָרט צו באַזעצן זיך.

אינגיכן האָט מען שוין דאָרט נישט געקאָנט געפינען קיין פריי פּיצל אָרט. עס האָבן זיך דאָרט באַזעצט קוילנגרעבער פון די קאַזאַר־מעס, די מעטאַליסטן פון דער בעלגישער קאָמפּאַניע, שלעפּערס און גנבים, פּראָסטיטוטקעס, און די אַלע, פאַר וועמען עס איז קיין אָרט נישט געווען אין שטאָט.

אין דער ציגל־בודקע האָט זיך איינגעאָרדנט אַ פּאָליציי־וואַך. הינטער די רינשטאָקן זענען אויסגעוואַקסן קאָזאַקישע קאַזאַרמעס. און אַגאַנעסאָוו האָט זיך איבערגעצויגן מיט זיין שענק „די טרייסט" אויף די פוילע רינשטאָקן.

צוליב דעם, וואָס דאָ האָט זיך באַזעצט דער ערב־רב פון דער אָרעמקייט, צוליב דעם, וואָס די כאַלופּעס האָבן אויסגעזען אַזוי, ווי הינטישע קאָנורעס, האָט מען דעם נייעם ישוב אַ נאָמען געגעבן סאָבאַטשייעווקע.

קאַפּיטל דריי

דייס אָטעמען די שטויביקע ווינטן פון די דאָנעצער סטעפּעס. זיי הויבן אָן בלאָזן יגאַנץ פרי, בשעת אויף די שאַכטעס און אין די זאַוואָדן צעוואַיען זיך די סירענעס.

דער שטויב אויף דער הוילער, איינגעדאָבטשעטער ערד, הויבט זיך לכתחילה קוים אָן צו רירן פונם ווינט, פליט איבער פון איין אָרט

אויפֿן צווייטן, און נאָכדעם, אָננעמענדיק זיך מיט דרייסטקייט, גיט ער זיך מיט אַ געוואַלד אַ לאָז גלייך אין שטאָט אַריין. דער אורגאַן כאַפּט אויפֿן וועג אויף דעם קוילן-שטויב, דאָס מיסט פֿון די מיסט-הויפֿנס. ער איז אַ שוואַרצער און אַ גרויזאַמער, ער פֿליט אָן אויף סאָבאַטשייעווקע, קלאַפּט מיט די לאָדנס אין די פֿענסטער, קלינגט מיט די שויבן, דונערט מיט די בלעכן פֿון די דעכער, פּלאָנטערט די ווייבערישע פּיס אין די ברייטע קליידער, ווי ער וואָלט זיך פֿאַרמאָסטן אומצעוואַרפֿן די ווייבער אויף דער ערד.

און ווינטער קאָן דער ווינט אין איין מעת-לעת פֿאַרשיטן, פֿאַר-טראָגן מיט בערג-שניי גאַנץ סאָבאַטשייעווקע און, אַ רוגזהדיקער, וואָ-יעט ער און זיפֿצט איבער די ווייסע בערג.

טרוקן און הייס זענען די טרוקענע ווינטן פֿון די דאָנעצער סטעפּעס, אָבער זיי זענען נישט געפֿערלעך פֿאַר סאָבאַטשייעווקע. די צלמים, די קברים-בערגלעך, די דעמבעס, באַרנביימער און ווערבעס דערלאָזן נישט דעם ווינט צו קלאַפּן אין די שויבן, פֿאַרשיטן מיט שטויב, מיט בערג שניי.

דער אַלטער ניקאַנאָר אַרבעט נאָך אַלץ אין דער שאַכטע, גראָבט אויס קוילן פֿאַר דריי קוילנגרעבער, און דאָס, וועגן וואָס ער האָט געטרוימט, בויענדיק די כאַלופּע, גיט זיך אים אַלץ נישט איין.

ניקאַנאָר וואַרט. און ווען די פֿאַרצווייפֿלונג הויבט אים שטאַרק אָן צו נאָגן, גייט ער צו צו זיין פֿריינט דעם דעמב, באַהאַלט זיך אין זיין שאָטן און, איבערשיטנדיק אין דער האַנט די טרוקענע ערד, ליגט ער אַ פֿינסטערער, נישט פֿאַרמאַכנדיק זיינע גרויסע, טרויע-ריקע אויגן.

ער באַקומט אַ רובל מיט זיבעציק פֿאַר זיין אַרבעט. אַביסל איז ער געקומען צו זיך. ער שלאָפֿט אויף אַ הילצערן בעט, און נישט אויף די נאַרעס. ער האָט אויפֿגעהערט צו פֿרעסן דאָס זויערע קר"ט. מען עסט שוין קאַרטאָפֿל, אַ הערינג.

די משפּחה האָט זיך ביי אים אויך פֿאַרגרעסערט. דער סאַמע עלטסטער — פֿון אונז קינדער — איז קאָזמאַ. ער איז אַלט צוואַנציק יאָר. איך בין — דער קלענסטער. איך פֿאַרשטיי נאָך נישט, אַז סאָ-באַטשייעווקע איז אַ זידל-וואָרט.

מיר דוכט זיך, אַז מיר לעבן בעסער פֿון אַלע סאָבאַטשייעווקער איינוווינער. דער זיידע איז אַ קוילנגרעבער דער פֿאָטער איז אַ

שמעלצער אין דער אייזן-הוטע, דער עלטערער ברודער, קאָזמאַ, איז אַ שמירער ביי די מאַשינען פון דעם רעלסן-צעך, די שוועסטער וואַריאַ איז אַ פאָרם-מאַכערין אין דער טשוהון גיסעריי. איך, מיטקע און ניורקע קלויבן אויף דעם זאַוואָד-באַרג אייזן-ברוכוואַרג, און דער פאָטער פאַר-קויפט דאָס. ביי אונז פעלט כמעט קיינמאָל נישט אויס קיין ברויט.

איך לויף אָפּט אַראָפּ אויפן סאַמע דעק פון טיפן ראָוו מיט אַ שטיק ברויט, און זע די קנאָהדיקע בליקן פון די חברים. זיי הערן אויף צו שפילן און זעצן זיך אַרום, קוקנדיק מיר מיט זשעדנעקייט גלייך אין די אויגן אַריין. איך גיב זיי אַלע צו קליינע שטיקלעך. דערפאַר שלאָגן זיי מיך קיינמאָל נישט.

זיי טשעפּען מיך נישט אויך צוליבן זיידן. גאַנץ סאָבאַטשייעווקע האָט אים געקענט. סאָבאַטשייעווקע האָט נאָך אַלץ מקנא געווען דעם אַלטן פאַר זיין גבורה, דרך-ארץ געהאַט פאַר זיין זאַט-לעבן.

דער זיידע פלעגט אַרומגיין אין סאָבאַטשייעווקע אַ גלייכער, אַ שטאָלצער, און אַלע סאָבאַטשייעווקער כאָלופּעס האָבן אים געגרייכט ביז צו די קני. ער האָט זיך קיינמאָל נישט געקאָנט אויסגלייכן אין זיין גאַנצער ווּקס אונטער די נידעריקע באַלקנס פון די כאָלופּעס.

ביי אַלע פאַרלעגנהייטן פלעגט זיך סאָבאַטשייעווקע ווענדן צום זיידן נאָך הילף. עס פלעגט קומען צו לויפן אָקסאַנאַ, אַן אָכטאונדריי-סיק-יאָריקע פרוי מיט גרייז-גרויע האָר, ווען איר מאַן דער פאַרפע-סטיקער דרוזשקאָ האָט זיך אָנגעשיכורט און אָנגעהויבן ברעכן דאָס געפעס, מיט דער קאָטשערע איר שלאָגן איבערן קאָפּ, שרייענדיק, געוואַלדעוועדיק בשעת-מעשה:

— גיט מיר די פריי... בינדט מיר אויף די הענט...

דער זיידע פלעגט נעמען דעם שיכורן סקאַנדאַליסט, ווי אַ קינד, אויף די הענט, אים עטלעכע מאָל גוט מכבד געווען מיט דער האַרטער האַנט און אים צוגעבונדן צום בעט. ניקאַנאָר האָט אויך געהאָלפן אָקסאַנאַן צעהאַקן דאָס האָלץ, איינהייצן דעם אויוון.

עס פלעגן קומען צו לויפן די שכנים פון דעם קוילנגרעבער קאָוואַל, ווען יענער האָט זיך געשלאָגן מיטן ווייב. זיי פלעגן זיך ביידע אָנשיכורן און שלאָגן איינעם דעם אַנדערן מכות-רצח. זיי פלעגן זיך וואַלגערן אויף דער ערד און מיט רציחה, מיט אויסגערעכנטקייט, מיט אימפעט זיך זעצן אין די ציין, אין די אויגן.

דער זיידע ניקאַנאָר איז אַריינגעקומען. זיי זענען אויפגע-

שפּרונגען און זיך אַ וואָרף געטון אויף אים. זיי האָבן אים נישט ליב געהאַט. דער ציידע האָט געפּאַכט מיט דער פויסט און פאַרזיכטיק, גלייך ווי ער וואָלט וועלן דערהרגענען אַ פליג אויף אַ שטיין, מורא האָבנדיק צו צעקלאַפּן די פינגער, אַראָפּגעלאָזט די האַנט אויף מיטראָפּאַן קאָוואַלס קאָפּ.

איך האָב זיך געפּלאָנטערט דעם ציידן ביי די פיס, געוויינט און געבעטן, ער זאָל גיין אַהיים.

בשעת איך האָב אין די העל-בלויע קוואַרטאַלן געזען די ריינע מענטשן, וועלכע זענען געגאַנגען געאָרעמט, בין איך זיי לאַנג נאָכגעגאַנגען, דערוואַרטנדיק, אַז אָט-אָט וועלן זיי זיך אויף אָנהויבן קיילן, אָבער דאָס איז קיינמאָל נישט געשען.

אין אונזער כאַלופּע פלעגט אַריינקומען כמעט גאַנץ סאָבאַטשייצווקע. מען איז געקומען אין ליידן און אין פריידן. פלעגט זיך מאַכן אַ שמחה אָדער גאָר אַ לוויה, האָט מען דעם ערשטן איינגעלאַדן ניקאַנאָרן. אין ביידע פאַלן האָבן זיך מענטשן אַלציינס אָנגעשיכורט, אַלציינס געפּרייט זיך און געוויינט. און דער ציידע האָט געוווסט, ווי אַזוי מען דאַרף צוגיין צו איטלעכן באַזונדער.

דערהויפּט איז געווען אומרויִק אין די טעג, ווען די אַרבעטער פלעגן באַקומען אויסגעצאָלט די לוינען. סאָבאַטשייעווקע האָט געהוליעט. אויף אַ שעה-צוויי האָט מען פאַרגעסן אַלע עוולות. געלעכטער און פרייד האָט געפּלאָסן העכער הייזער. אַפילו די געשלעגן, וואָס האָבן אויסגעבראָכן אין אייניקע ערטער, האָבן אויסגעזען נאַריש, נישט גאַטירלעך. קאַיאַר האָט זיך דער ישוב איינגעשטילט, בלויז אין ראָוו האָבן געוואָיעט די הינט, וועלכע האָבן זיך געגנישטערט אין די אינגעווייד פון די נבלות.

בלויז איין שמעלצער האַרבוז פלעגט צו אונז אַריינקומען און קיינמאָל נאַרנישט פאַרלאַנגט און קיינמאָל זיך אויף גאָרנישט באַקלאָגט. ער האָט זיך געזעצט ביים לאָמפּ, און די שיין האָט אים אַריינגעקוקט אין זיין אָנצייניק שוואַרץ מויל: די ציין האָט אים אויסגעהאַקט אַ העקל, וואָס האָט זיך אַרויסגעריסן פון זיינע הענט אויף דער הוטע. האַרבוז האָט געלייענט אַ צייטונג, וועלכע האָט דערציילט וועגן קעגנזייטיקע הילף-קאַסעס, וועגן פּראָפעסיאָנעלע פאַריינען. ביים סוף פון געשפּרעך פלעגט ער דערלאַנגען דעם ציידן און דעם טאַטן גלייך אויסגעלינירטע בויגנס און עפּעס פאָדערן.

דער זיידע פּלעגט זיך צעלאַכן און טענהען:

— צו-וואָס דאַרף איך דעם פאַריין? אַט לעב איך דאָך, גאָט צו דאַנקען. איך פאַרדין, האָב וואָס צו קייען, און מירן נאָך זען!

האַרבוז איז אויפגעקאָכט געוואָרן און האָט כמעט געשריען:

— און וואָס וועסטו טון, אַז דו וועסט שוין נישט קאָנען אַזויפיל קוילן אויסגראָבן? לעבסט צו דער זעט? זאָגסט ליגנט! נעם דיין האַר-פינאָן — זי קאָכט בלויז קאַרטאָפל-שאָלן. זע, פעטער ניקאַנאָר, וועסט זיך נאָך אַרומקוקן, אָבער עס וועט שוין זיין צו שפּעט!

דער זיידע פּלעגט זיך נישט איבערנעמען און קיין תּרעומות נישט האָבן. ער האָט געלעבט ווי אַזוי ער האָט געוואָלט און איז געווען צופרידן. פּונקט אַזוי ווי פריער האָט ער מיט אַלעמען געלעבט בשלום, און אַפילו אַגאַנעסאָוו דער סאָבאָטשייעווקער שענקער און מלינה-אייגנ-טימער פלעגט אויך אָנקומען צום זיידן. כמעט אַלע טאָג, ווען ביי אים אין שענק אָדער מלינה פלעגט אויסברעכן אַ געשלעג, איז ער גלייך געקומען צו לויפן צום זיידן. אין אַזעלכע פאַלן האָט ניקאַנאָר גענומען דעם שטעקן, אָנגעטון די האַנטשן און זיך אַוועקגעלאָזט צו אַגאַנע-סאָוון. דאָרט האָט ער געשלאָגן שיכּורים, שלעפּערס, גנבים און פּראָ-סטיטוטקעס.

געטון האָט ער דאָס זאָרגפעליק און אָן כּעס, אַפילו מיט אַ גע-לעכטערל און אָן זידלעריי. אַזעלכער איז ער אויך געווען אינדערהיים. ער האָט זיך אַפילו נישט שטאַרק געבייזערט, ווען קאָזמאַ האָט גע-זאָגט, אַז אַ טייל פון זיין לוין האָט ער אָפּגעגעבן אין דער זעלבסט-הילף-קאַסע און אויפן פּראָפעסיאָנעלן פאַריין און אַז אַזוי וועט ער זיך נוהג-זיין יעדן חודש. ניקאַנאָר האָט דאָס אויסגעהערט און אַפילו קיין וואָרט נישט געזאָגט. ערשט שפּעטער אַביסל האָט ער זיך אויפגעשטעלט, אַ הויכער און אַ שטעכעדיקער, געכאַפּט פון טיש אַ שטיק ברויט, עס צוגעטראָגן צו קאָזמאַס אויגן און געזאָגט:

— זע, יונגאַטש איינער, וועמענס ברויט וועסטו עסן...

דער זיידע האָט קיינמאָל נישט געשריען אויפן פאָטער. אַלע אייניקלעך האָט ער געצערטלט, געזוכט אין די האָר, געקיצלט מיט דעם שטעכעדיקן גאָלד פון דער באָרד. ניקאַנאָר האָט געקוקט אויף זיין נאָכוווקס און זיך געפרייט. ער האָט מיך גענומען אויף די הענט, באַטאַפּט די ברוסט און געטענהט:

— וואקסט מיאוס, סאַן. וואַקס שנעלער, ווערסט דאַרפן שפּייזן דעם זיידן!

מער פון אַלע האָט ער ליב געהאַט וואַריאַן. ווען מען האָט אויס־געצאָלט די שכירות, פלעגט ער איר שטענדיק ברענגען אַ מתנה, איינמאָל האָט ער איר געקויפט אַ קעמעלע. די שוועסטער פלעגט מיט דעם צעקעמען אירע שיינע בלאָנדע האָר, און זיך שפּיגלען אין דער מתנה.

שטיל איז געווען אין דער כאַלופּע, רויִק.

...אַ גאַנצן טאָג האָב איך באַמערקט, אַז מיטן זיידן איז עפּעס נישט אין אָרדענונג. איך האָב אים געבראַכט אין שאַכטע אַריין מיטאָג. דערזעענדיק מיך, האָט זיך דער זיידע דערפרייט. געגעסן האָט ער אָן חשק, כמעט אינגאַנצן מיר אַוועקגעגעבן. ער האָט אַ סך און זשעדנע געטרונקען. געאָטעמט האָט ער שווער, פונם שטערן האָבן זיך געקייקלט שווערע טראָפּנס שוויס. איך האָב פאַרבונדן דאָס געשיר אין דער פאַטשיילע און זיך געקליבן אַוועקצוגיין. דער זיידע האָט מיך אַרומגענומען אַרום האַלז און מיך געבעטן:

— וואַרט צו, כאַן, גיי נישט אַוועק. זעץ זיך צו!

ער האָט לאַנג געשוויגן, איינהערנדיק זיך אין דעם שטילן טראַסקען פון די אונטערשפּאַרונגען און דעם שאָרכן פון די קוילן, וואָס האָבן זיך אָפּגעשיט.

נאָכדעם האָט ער שטיל זיך אָנגערופן:

— שרעקלעך, סאַן, עס נודעט מיך. עס ברענט מיר אונטערן האַרצן... דער קאָפּ דרייט זיך... דער רוקן ברעכט...

דער זיידע האָט מיך נישט אָפּגעלאָזט, ביז די שיכט האָט זיך געביטן. ער איז געקומען אַהיים, זיך אַרומגעוואַשן און איז שנעל ער־געץ אַוועק. איך בין גלייך נאָך אים אַרויסגעלאָפן און געזען, ווי ער איז פאַרשוואונדן הינטער דעם צוים פונם צמענטער.

דער זיידע איז צוריקגעקומען זייער שפּעט, אַ גוטער, אַ צוגע־לאָזענער. ער האָט דער מוטער געהאָלפן אונז אַרומוואַשן, אָנהאַקן האָלץ און איינהייצן דעם אויוון.

און אין אַ פייכטער נאָוועמבער־נאַכט האָט דער געלער ניקאַנאָר געשטערט דעם מידן שלאָף פון דעם גאַנצן אַרבעטער־ישוב.

פאַרנאַכט זענען די שכנים געגאַנגען פון דער אַרבעט און האָבן דורכן פענסטער געזען ניקאַנאָרן. ער איז געזעסן ביים לאָמפּ און האָט געלייענט. אין דער כאַלופּע איז ליכטיק, זויבער, רויִק.

דער שמעלצער הארבוז, וועמענס כאַלופּע נעמט זיך ברידערלעך אַרום מיט די ווענט פון ניקאַנאָרס כאַלופּע, איז אַפילו צוגעגאַנגען צום סאַמע פענסטער. עס האָט זיך אים, וואָס איז געווײַנט צו פייער פון די אייזן-הוטעס, אויסגעוויזן, אַז דעם זיידנס רויטע באָרד פלאַקערט ווי אַ פלאַם. הארבוז האָט לאַנג געקוקט אויף ניקאַנאָרן און אָנשפּאַרנדיק זיך אין דער פּייכטער וואַנט פון דער כאַלופּע, האָט ער מיט קנאה אַ זאָג געטון:

— וויפיל וואַרעמקייט ווערט אין אָט דעם מענטשן און אומזיסט און אומנישט פאַרפאַלן...

און איז שטיל אַוועק צו זיך אַהיים. ער האָט באַוויזן זיך אַרום-צווואַשן, אָפּעסן אָוונט-ברויט און זיך לעגן שלאָפן. מיטאַמאָל האָט ער דערהערט אַ ווילד, אוממענטשלעך געשריי.

דער הימל איז אַ שוואַרצער, אַ צעפּאַטלטער, ער הענגט איבער די נידעריקע קוימענס פון דעם ישוב. אַלכסונדיק און געדיכט כליאַפּעט דער רעגן. די גרויסע און שווערע טראָפּנס קלאַפּן, ווי שטיינדלעך, אין די שויבן. ניקאַנאָרס הונט פּאַלקאַן האָט אָנגעהויבן צו הוילן, דער-שפּירנדיק עפּעס פאַרדעכטיקס.

פון דעם פינסטערן פענסטער פון ניקאַנאָרס כאַלופּע הערט זיך איבער אַלע עקן פון סאָבאַטשייעווקע די באַקאַנטע באַס-שטימע פון דעם געלן גיבור. די שטימע האַלט זיך לאַנג אויף די הויכע טענער, ווי דאָס פּייפן פון דער סירענע, און נאָכדעם רייסט זי זיך איבער מיט אַ כריפּען און ווערט פאַרוואַנדלט אין אַ וואָיען. פּאַלקאַן כאַפּט זיך אויף. ער קריכט אַרויס פון דער וואַרעמער קאַנורע, הויבט אויף צום שוואַרצן הימל די נאָסע, בלויע מאָרדע, און נישט אויפמאַכנדיק דאָס מויל, הויבט ער אָן שטיל און אויסגעצויגן צו וואָיען. און מיטאַמאָל האָבן פון אַלע עקן ישוב אַלע הינט אונטערגעכאַפּט פּאַלקאַנס וואָיען, ווי זיי וואָלטן זיך באַמיט צו פאַרהילכן ניקאַנאָרס איינזאַמע שטימע. די הינט קאָנען זי אָבער נישט איבערשרייען, זי וואַקסט מיט יעדער רגע און וועקט סאָבאַטשייעווקע, זי זיפּצט און קלאָגט...

עס דוכט זיך, אַז עס וויינט די גאַנצע ערד, עס קלאָגן די סטעפּעס, עס כליפּען די שטיינער, פאַרטויבנדיק דעם נאָוועמבער-ווינט און דעם גאָס-רעגן...

הארבוז האָט אין איין אונטערוועש זיך געלאָזט לויפן צו ניקאַ-נאָרס כאַלופּע.

די מענטשן, וואָס זענען זיך צונויפגעלאָפן, שטופן זיך ביי דער פעסט-פאַרמאַכטער טיר.

דער קוילנגרעבער קאָוואַל שאַרט אַראָפּ פון די שיטערע וואָנסן די טראָפּנס וואַסער און שאָקלט בייז מיטן קאָפּ:

— אוי, נישט צום גוטן האָט דער זיידע זיך צעוואָיעט...

די גרויע אָקסאַנא האָט געכליפּעט ביים פענסטער פון ניקאַנאָרס כאַלופּע.

דער שטענדיק שכורער פאַרפעסטיקער דרוזשקאָ האָט אויף אַ קול געזאָגט:

— אפשר האָט ער זיך אָנגעשיכורט... ווער ווייס אים? ער האָט געוויס אַריבערגעכאַפּט די מאָס...

— אפשר איז מיט אים עפּעס געשען אין דער שאַכטע? — האָט דער קוילנגרעבער קאָוואַל געפרעגט.

— ניקאַנאָר האָט געאַרבעט בייטאָג, — האָט זיך עמעצער אָנגערופן.

מענטשן האָבן זיך געשטופּט ביים פענסטער און ביי דער פאַר-מאַכטער טיר. זיי האָבן זיך איינגעהערט, זיך געשטופּט אויף איין אָרט און זיך נישט געוואָלט פונאַנדערגיין.

עס איז צוגעקומען די מאַרקיזיצערין באַנדורא. זי איז שמיידיק געלאָפן איבער דער בלאָטע, זיך געהיימניספול צוגעשאַרט צום געזעמל, פאַרשטעלט מיט דער דלאָניע דעם קאָפּ און צוזאַמען מיט דער סלונע האָט זי אַרויסגעשפּריצט:

— קרוינעלעך מיינע! טפו, טפו, קיין בייז-אויג זאָל נישט שאַטן! זאָל מיר אַ דונער טרעפן! איך ווייס, איך ווייס... פון וואָס ער וואָיעט. — באַנדורא האָט איינגעהאַלטן דעם אָטעם. — אַ נישטגוטער האָט זיך אין אים אַריינגעכאַפּט, אויף מיין וואָרט. איך קען שווערן! אַז איך בין געווען אַ קליין קינד, האָט זיך אַריינגעכאַפּט אַ נישטגו-טער, ער איז משוגע געוואָרן און האָט אויך אַזוי געוואָיעט.

אין דער כאַלופּע האָט אַ קלאַפּ געטון די טיר. עס האָט זיך אין איר באַוויזן הארבוז אינם אונטערוועש.

ער איז געשטאַנען מיט די באָרוועסע פיס אין דער בלאָטע, נישט באַשיצנדיק זיך פונם רעגן.

גלייך נאָך אים איז, אַזוי ווי אַ דולע, אַרויסגעלאָפן אַ פרוי,

זי האָט געפירט אַ גאַנץ געזינדל קינדער און געבעטן, מען זאָל ראַטעווען דעם זיידן, וואָס איז פאַרבליבן אין דער כאַלופּע.

דער המון האָט אַוועקגעשטופּט האַרבוזן און האָט זיך אַ לאָז געטון אין דער שמאָלער טיר.

און געשען איז אָט וואָס:

ס'איז געווען שבת. קאָזמאַ און וואַריאַ זענען אַוועק צו דער אַרבעט. דער זיידע האָט אויסגעצוואָגן דעם קאָפּ, זיך געזעצט ביים טיש און אָנגעהויבן לייענען דער באָבעשי מאַרינאַן די פּסאַלמען.

די באָבעשי שטריקט וואַרעמע הענטשקעס און קוקט גלייך אויף דעם זיידנס באָרד, שאָקלענדיק מיטן קאָפּ צום טאַקט פון די ווערטער פון דער הייליקער שריפט. איר געזיכט שמעלצט זיך פון נחת און גוטסקייט. עס דוכט זיך, אַז אין יעדן קנייטשל ליגט באַהאַלטן אַ ליבע-צערטלעכקייט.

טייערע באָבעשי! ווען איך פלעג ווינטער-צייט צוריקקומען פון דעם זאַוואָד-באַרג מיט דעם ברוך-אייזן, האָט זי פון מיר אויסגעטון דעם טאַטנס מאַרינאַרקע, אָפּגעוויקלט די שמאַטעס פון די פיס, און מיר איינגעריבן די אָנגעפרוירענע גלידער. איך בין אונטערגעשפּרונגען פון ווייטאָג, און זי האָט געהאַלטן אין איין באַדויערן און צערטלען מיך, מיט דעם ברעג פאַטשיילע האָט זי געווישט טרערן אין אירע לאַנג-אויסגעטרוקנטע אויגן, איינשטילנדיק מיך מיט אַ שטיקל ברויט, האָט זי מיך גענומען צו זיך אין בעט אַריין, איינגעהילט מיך אין אַ גראָבער רעדנע און געשעפּטשעט עפּעס, וואָס איז געווען ענלעך אי אויף אַ תּפילה, אי אויף אַ ליד.

די באָבעשי זיצט נעבן זיידן, און מיר ווילט זיך אויך זיין נעבן זיי, די גוטינקע, די וואַרעמע. איך קאָן אָבער נישט. די מאַמע האָט אונז אַלע אָפּגעוואַשן מיט הייס וואַסער, איינגעריבן מיט אַ שטינקענדיק שמירעכץ און איינגעהילט אין אַ וואַרעמער קאָלדרע. מיר זיצן נאַקעטע. די מאַמע לאַטעט אונזערע מלבושים, און אונז איז אומעטיק אין אונזער געפענגעניש.

דער טאַטע זיצט פאַרטון ביי אַ הילצערן ברעטל און שניצט פאַר זיך אַ הילצערנע זויל צו דער אַרבעט אין דער אייזן-הוטע.

אין דער כאַלופּע איז וואַרעם. עס שמעקט מיט קאַרבאָל-זייף, מיט שמירעכץ און שווייס.

דער לאָמפּ האָט אויסגעשניטן אויפן שוואַרצן באַלקן פון דער

כאַלופּע אַ קליינינקשקע זון. אויף דער פּאָדלאָגע, אויף די ווענט הענ-גען, הוידען זיך לאַנגע שאָטנס.

אַלץ איז אַזוי רויק און פאַרשלאָפן. עס קלעפּן זיך די אויגן. נעבן מיר אָטעמט שוין שווער מיטקאַ, איך פיל, אַז איך וועל אויך באַלד זיך צונויפדרייען און איינשלאָפן. אויף די אויגן האָט זיך אָנ-געדרוקט אַ פאָרהאַנג, און דורך די שמאָלע שפּעלטלעך פון די וויעס זע איך דאָס לעצטע מאָל דעם זיידן, וואָס לייענט די פּסאַלמען.

ניין, ער לייענט שוין נישט. וואָס איז דאָס מיט אים? ער האָט אָנגעבויגן דעם קאָפּ און מיט די ברייטע דלאָניעס רייבט ער דעם הויכן שטערן. ער הויבט זיך ראַש אויף פונם אָרט, די כאַלופּע איז צו נידעריק פאַר זיין הויכן גוף, ער קלאַפּט מיטן קאָפּ אַראָפּ דאָס ליים פונם באַלקן. דער זיידע דרייט מיט די הענט אַרום זיין געזיכט, ער וויל עפּעס אָפּטרייבן, אָדער כאַפּן.

די באָבעשי האָט אויפגעהערט צו שטריקן און מיט אומרויִקייט קוקט זי נאָך די מאָדנע באַוועגונגען, וואָס דער זיידע מאַכט. דער טאַטע מיט דער מאַמען, וואָס זענען פאַרטון אין זייער אַרבעט, באַ-מערקן נאָך גאָרנישט.

דער זיידע האָט זיך שווער אַראָפּגעלאָזט אויף דער באַנק, אויסגעדרייט דעם קאָפּ און פאַרראַייסנדיק די שפּיציקע באָרד, האָט ער שטיל אַ זיפּץ געטון.

איך האָב אויפגעמאַכט די אויגן. איצט האָבן שוין אויך דער טאַטע מיט דער מאַמען אַוועקגעוואָרפן די אַרבעט, און די באָבעשי, פאַרבאָרגנדיק די שרעק, האָט געמוסרט דעם זיידן:

— וואָס איז דאָס? ביסט פון זינען אַראָפּ? וואָיעסט, ווי אַ חסר-דעה...

דער זיידע האָט אָנגעהויבן צו כריפּען און אויסשטרעקנדיק די פינגער האָט ער זיך געגומען דרייען איבער דער כאַלופּע. ער האָט אומגעוואָרפן דעם טאַטן, אַריבערגעשפּאַנט איבער דער באָבעשי, ווי ער וואָלט זיך געראַטעוועט פון עפּעס. פאַרטשעפּנדיק זיך אינם ביישטידל פון דער טיר, האָט ער גענומען קלאַפּן קאָפּ אין וואַנט און געוואַל-דעוועט.

די באָבעשי האָט זיך צעיאָמערט:

— גאָט מיינער! וואָס איז דאָס מיט אים?

ניורקע און מיטיא האָבן זיך אויפגעכאַפּט. זיי האָבן זיך צע-

כליפּעט, אונטערגעהאַלטן דער באָבעשיס געיאָמער, און די כאַלופּע האָט געקלאָגט, ווי מען באַוויינט אַ טויטן.

דער זיידע האָט גאָרנישט געהערט. ער האָט זיך שטילענקערהייט צוגעשאַרט צום טיש, אויסגעשטרעקט די לאַנגע הענט און פאַרזיכטיק זיך געגנבעט צו דעם אָראַנזשענעם פלאַטערל פונם פייער.

איך האָב באַוויזן אויפצוכאַפּן דעם אויסדרוק פון זיין געזיכט: די אויגן איינגעפאַלענע, זיי האָבן פאַרלוירן די נעסט פון די אויגנלעכער, מוטנע, ווי ביי אַ גזואַלצענעם העכט; די קינבאַקן האָבן זיך אַרויסגעשטאַרצט; די גראָבע ליפּן האָבן זיך צעעפנט, און איבער דער באָרד האָט געגומען רינען אַ דין קייטעלע סלינע. עס האָבן זיך געטונקלט די געלע ציין.

דער זיידע האָט צונויפגעדריקט די הענט אַרום לאָמפּ און צעקוועטשט דאָס גלעזל. עס האָט אַ כרושטשע געטון, ווי אַ שאָלעכץ פון אַן איי און מיט אַ קלינגעריי זיך צעשיט אויפן טיש. דאָס אָראַנזשענע פלאַטערל האָט אַ פּאָך געטון מיט די פליגל און איז אוועקגעפלויגן.

אַ רגע איז געווען שטיל אין ניקאַנאָר דעם קוילנגרעבער ענגער און פינסטערער כאַלופּע, אָבער באַלד האָט זיך דורך דער אויסגעזעצטער שויב, דורך די שפּאַרונגעס, דורך וועלכע עס האָט אַריינגעפּייפט דער ווינט און דער רעגן, דורך די ווענט פון דער כאַלופּע, איבער גאַנץ סאָבאַטשייעווקע דורכגעטראָגן אַ זיפץ, אַ וואָיען פון אַ גסיסהדיק איינזאַם קול.

הארבוז איז געקומען צולויפן. מיר זענען אַרויס אויף דער גאַס, און איבער גאַנץ סאָבאַטשייעווקע האָט זיך געהערט דער מאַמעס געיאָמער.

טירן האָבן אָנגעהויבן קלאַפּן, אין די פענסטער האָבן זיך באַוויזן פּייערלעך, ווי גליווערעמלעך. די פוילע רינשטאָקן האָבן זיך אויפגעכאַפּט פון שלאָף, מענטשן זענען זיך צוזאַמענגעלאָפן, זיך געשטופּט ביי דער כאַלופּע.

סאָבאַטשייעווקע האָט שוין אַלץ געזען. מענטשן זענען געשטאָרבן אי אונטערן מעסער, אי פון אַ קלאַפּ פון אַ פלאַש איבערן קאָפּ.

מענטשן זענען געשטאַנען און געוואַרט. עבדלעך האָט זיך דעם זיידנס קול מיד איינגעבראָכן, און עס איז שטיל געוואָרן.

מען האָט אונז צוריק אַריינגעפירט אין שטוב, אַריינגעוואָרפן אין

בעט און אונז איינגעדעקט מיט עפּעס וואַרעמס. די מאַמע האָט זיך געלאָזט לויפן צווישן עולם אָפּזוכן די באַבעשי. דער טאַטע האָט אָנגעצונדן אַ שוועבעלע און, אַ מאַך טוענדיק מיט די הענט, האָט ער ווידער אָנגעהויבן צו שרייען.

עמעצער האָט אויפגעהויבן דאָס פּודעלע שוועבעלעך און אָנגעצונדן אין דער פינסטערניש אַ קליין פלעמל.

איך האָב דערזען די באַבעשי, וועלכע איז זיך באַקוועם געלעגן בײַ דער וואַנט. אַ רויט כטענגעלע איז געלאָפן פון דעם שלייף און פונם ברעג פון די ליפּן. נישט ווייט פון איר האָט דער זיידע געהאַלטן אַרומגענומען די דעמבענע פיס פונם טיש. אויפן שטערן האָט אַרומגעטאַנצט אַ בלויער אָדער. פון דעם אָפענעם מויל איז גערונען די סלינע.

די כאַלופּע האָט געשוויגן. דער קוילנגרעבער קאָוואַל האָט דער ערשטער אַ שעפּטשע געטון:

— פון וואָס האָט זיך דאָס גענומען, האַ?

די טרעפּערקע באַנדורא האָט אַ געשריי געטון:

— קרוינעלעך, דער נישטגוטער שפּאַצירט אַרום אין ניקאַנאָרן, ס'איז אים ענג, דערפאַר דריקט ער אַזוי...

דער שענקער און מלינהניק צאַנעסאָוו האָט געהאַלטן אין איינטענהן:

— ס'אַראַ גאָלדענע נשמה דאָס איז געווען!

מיין פאָטערס פריינט, דער שמעלצער האַרבוז, האָט טרויעריק, צו קיינעם נישט ווענדנדיק זיך, געזאָגט:

— זיך אַרויפגעאַרבעט, ניקאַנאָר. לעבסט צו דער זעט, האַ?

איך האָב אַ פריטשמעלעטער געקוקט אויף דער באַבעשין. אַרום איר איז אַרומגעשפרונגען אַ קעצל. דאָס קעצל האָט אַרײַנגעשפּיזט די שאַרפע נעגל אין דעם קניילעכל וואָל און זיך אַוודאַי געחידושט, וואָס די באַבעשי טרײַבט דאָס נישט אַוועק, וואָס זי האַלט אַראָפּגעהאַנגען די האַנט און ווישט נישט אויס די טרער, וואָס האָט זיך אַראָפּגעקייקלט פון אירע אויסגעטרוקנטע אויגן, און איז ווי אַ שטיקל אייז פאַרגליווערט געוואָרן אין די קנייטשלעך פון דעם גוטינקען, ליבענקן געזיכט.

קאַפּיטל פיר

דעם זיידן האָט מען אַוועקגעפירט אין דער קרייזשטאָט, אים אַריינגעזעצט אין משוגעים-הויז. ער איז דאָרט אָפּגעווען עטלעכע חדשים. אינגיכן האָט סאָבאַטשייעווקע אָן אים איינגאַנצן פֿאַרגעסן. אָבער איינמאָל האָט ער זיך באַוויזן אין די פוילע רינשטאָקן מיט אַ גרויגעוואָרענער באָרד און מיט גרויסע, טרויעריקע אויגן. מיט אַ קראַנק געזבגל איז ער צוגעקומען צו זיין כאַלופּע, נישט אומקוקנדיק זיך אויף קיינעם, נישט ענטפערנדיק די שכנים אויף זייערע באַגריסונגען.

אין שטוב האָט ער לאַנג באַטראַכט מיך, ניורקען, אַרומגעלאָפּן מיט די אויגן, געזוכט נאָך עמעצן, און נישט געפונענדיק אים, האָט ער זיך אַ וואָרף געטון אויפן ברייטן בעט.

אין כאַלופּע איז שטילינקערהייט אַריינגעקומען דער אָנצייניקער שמעלצער. ער האָט זיך געזעצט ביים צוקאָפּנס, לאַנג געקוקט אויפן זיידן, אָפּגעזיפצט, און אָן שנאה אַ זאָג געטון:

— אָט האָסטו דיר, דיין זאַט לעבן, ניקאַנאַר!

דער זיידע האָט גאָרנישט געענטפערט, ער האָט אַפילו מיטן אויג נישט אַ פּינטל געטון און ווי פריער געהאַלטן אין איין קוקן אַרויף.

אָט אַזוי האָט דער זיידע אָנגעהויבן זיין ניי לעבן. ער האָט נישט אַרויסגערעדט קיין וואָרט. ביינאַכט נישט געשלאָפן, געהאַלטן אין איין קוקן אויפן באַלקן.

נודנע איז געוואָרן אין דער כאַלופּע. איך האָב מורא געהאַט פֿאַרן זיידן. לייגנדיק זיך שלאָפן, האָב איך זיך איינגעהילט איבערן קאָפּ, כדי נישט צו זען זיינע אימהדיקע, שטענדיק אָפענע אויגן. די מאַמע האָט שטילערהייט בייטאָג און ביינאַכט געוויינט. אין גאַס האָט מען מיך גערופן, „סאַשקע ניקאַנאָר דעם משוגענעמס", קיינער האָט מיט מיר זיך נישט געוואָלט שפּילן.

איצט האָבן די קוילנגרעבער שוין נישט מקנא געווען דעם זיידן, ער האָט שוין נישט געאַרבעט, ווי פריער, ער פלעגט קומען אַהיים, קוים-פּלאָנטערנדיק מיט די פיס, אַ באַדעקטער מיט קוילן-שטויב, זיך נישט אַרומוואַשן און זיך גלייך לייגן אין בעט.

אינגיכן האָט ער באַקומען דעם זעלבן אַטאַק, וואָס אין האַרבסט.

דער טאַטע האָט אים אַרייַנגעלעגט אין בעט אַריין, אויף יעדן פּאַל אים געבונדן מיט אַ שטריק, און אַ גאַנצע נאַכט געוואַכט איבער דעם אומבאַוועגלעכן קערפּער.

אין דערפרי איז דער זיידע נישט געגאַנגען צו דער אַרבעט. דאָס איז געווען זיין ערשטער דורכגעלאָזטער אַרבעטס-טאָג פּאַר פינף און דרייסיק יאָר. דער זיידע האָט מיט די אויגן צוגערופן דעם טאַטן און אַ שעפּטשע געטון, באַוועגנדיק שווער מיט דער צוביסענער צונג:

— זונעלע, זיי אַזוי גוט, בינד אויף...

ער האָט לאַנג אויסגעגלייכט די הענט, זיך געדרייט אין אַלע זייטן, און אַז דער טאַטע איז אַוועק צו דער אַרבעט, האָט ער הכנעה־דיק אָנגעהויבן צו בעטלען ביי דער מאַמען:

— טאָכטערקע, גיב אַ רובל!

ער האָט באַקומען דעם רובל און איז ביז ביינאַכט אַוועק אין שענק אַריין. בשעת איך האָב זיך אָוונט-צייט צוריקגעקערט פון דעם זאַוואָד-באַרג, האָב איך דערהערט דעם זיידנס קול. ער איז געגאַנגען פונם צמענטער.

דער זיידע האָט געזונגען:

„סע ברומט און קרעכצט דער דניעפּר דער ברייטער...

און סע וואָיעט אַ ווינט אַ בייזער..."

די איינוווינער פון די פולע רינשטאָקן זענען אַרויסגעקראָכן פון זייערע כאַלופּעס, זיך אָפּגעשטעלט, אַריינגעקוקט דעם זיידן אין די אויגן — ווער מיט באַדויער און ווער מיט נקמה.

אַ פּאַרחושכטער, נישט אָפּווישנדיק די נאַס־געוואָרענע באָרד, פלעגט דער זיידע אַריינגיין אין שטוב.

אָנשפּאַרנדיק זיך מיט דער פּלייצע אין דער טיר, האָט ער מיט צאָרן אַ געשריי געטון:

— אָסטאַפּ, אָסטאַפּ, דו צויגן-זון, זאָג, איך האָב דיר שוין דע־רעסן, איך לאָז דיך נישט לעבן?

דער טאַטע האָט אַוועקגעלייגט דעם לעפל, זאָרגעוודיק אַרומ־גענומען דעם זיידן, און אים געוואָלט לעגן אין בעט. דער זיידע האָט זיך נישט געלאָזט, געוואָלט אים אָנכאַפּן פאַרן האַלדז.

— דו פּאַסקודניאַק! דו קוקסט דיר שוין די אויגן אויס, בעטסט גאָט, איך זאָל שוין וואָס-גיכער פּגרן... דערשטיק מיך בעסער, וואָרט נישט, זונדעלע, דער—וואָרג מיך...

מיט די אייזערנע הענט האָט דער זיידע געדריקט דעם טאַטנס האַלז, געשפריצט מיט סלינע און איז בלוי געוואָרן פונם הויכן שטערן ביז די גראָבע ליפּן.

די מאַמע האָט געכאַפּט אַ שטיק האָלץ און זיך אַ וואָרף געטון אויפן זיידן, זי האָט אים מיט דעם וואַלגערהאָלץ געקלאַפּט איבער די פינגער, ער זאָל אָפּלאָזן דעם טאַטנס האַלז.

דער זיידע האָט אָפּגעלאָזט דעם טאַטן, אַ צעמישטער אַ קוק געטון אויף דער מאַמען און אָנגעהויבן שרייען:

— און דו אויך? — ער האָט אַ ריס געטון דאָס העמד, אונ־טערשטעלנדיק די האָריקע ברוסט: — נאַט! שניידט מיין האַרץ, טרינקט מיין בלוט! — ער איז אַנידערגעפאַלן אויף די קני, זיך גע־וואָרפן ווי אַ חולה־נופל. און באַלד האָט ער זיך איינגעשטילט.

אין דער פינסטערער קוילן־שאַכטע איז ניקאַנאָר וואָס־אַמאָל געוואָרן אַלץ פאַוואָליעדיקער און נעבעכדיקער. ער האָט זיך באַמיט צו באַקומען די סאַמע ווייטסטע ווינקלען, כּדי די חברים זאָלן נישט זען, ווי ער ליגט אַף גאַנצע שעהן אויף די קאַלטע קופּעס קוילן, פייפנדיק שווער און אָפּט מיט די פאַרלייגטע לונגען.

עס זענען געקומען טעג, ווען ניקאַנאָר האָט נישט געקאָנט אויס־גראָבן קיין שטיק הרודע. דער גראָבאייזן איז אים אַרויסגעפאַלן פון די הענט, די האָר זענען נאַס געוואָרן, די פינגער האָבן געציטערט. אין אַזעלכע טעג פלעג איך צוריקברענגען אַהיים דעם נישט־אָנגע־רירטן אָנבייסן.

די אָפּגעשוואַכטקייט זיינע פלעגט שטענדיק קומען ערב אַן אַטאַק, און נאָך דעם אַטאַק פלעגט ער זיך אָנשיכּורן, נישט גיין צו דער אַרבעט און צו אַלעמען אויסלאָזן זיין ביטער האַרץ. דער מאַמען פלעגט ער אַפילו אַ קאָפּעקע נישט געבן פון זיין פאַרדינסט. און פאַרדינען פלעגט ער אויך כּמעט גאָרנישט. דער זיידע האָט געגראָבן קוילן בלויז עטלעכע טעג אין חודש, די איבעריקע צייט איז אָדער ער האָט געהוליעט, אָדער גאָר זיך געוואַלגערט אין בעט, געכאַפּט זיך פאַרן קאָפּ און מיט טרערן זיך געקלאָגט:

— אוי, דער קאָפּ ווערט מיר צענומען!

ווי נאָר דער זיידע איז געקומען צו זיך, פלעגט ער באַלד פאַר־פאַלן ווערן. גאַנצע טעג האָט ער פאַרבראַכט אויפן מאַרק. פאַר אַ האַלב פלעשל בראָנפן האָט ער אויסגעלאָדן אַ גאַנצע פור מעל, פאַר

אַ טעלער באָרשטש האָט ער אָנגעהאַקט האַלץ פאַר דער פּרעסאַרניע אויפן מאַרק, פאַר אַ שטיק ווורשט — אַרויפגעטראָגן דאָס פלייש פון די קעלטערס פאַר די קצבים.

דער גאַנצער מאַרק האָט געקענט דעם זיידן. אַרומגעגאַנגען איז ער אין אַ לאַנג העמד ביז איבער די קני. די פּלודערן האָבן נישט צוגעדעקט די הוילע פיס. די קאַלאָשן, וואָס זענען געווען צוגעבונדן מיט אַ שטיקל דראָט, האָבן געטיאָפּקעט אין דער בלאָטע, מיט דער אָפּגעריסענער זויל. אויף דער נישט-געצוואָגענער, נישט-פאַרקעמטער קוטשמע ווייסע האָר האָט זיך קוים געהאַלטן דאָס היטל. די באָרד איז פאַרקראָכן אונטער דעם קאָלנער פונם העמד. אין האַנט אַ שטיק לעבער-ווורשט, אַ בולקע אָדער אַ פאַרפוילטער עפּל.

ער שפּאַצירט אַרום איבערן מאַרק און קוקט זשעדנע און בייז אויס וואָס אויסצושנאָרען. אָט איז אים געפעלן געוואָרן דאָס בייכיקע פּעסל מיט פּאָווידלע ביים דאַרן גריך: ניקאַנאָר שטרעקט פאַדערנדיק אויס די האַנט, ווי עס וואָלט אים געקומען אַ חוב. דער גריך דער-לאַנגט אים אויפן הילצערנעם לאָפּעטקעלע אַ ביסל פּאָווידלע. דער זיידע שלינגט דאָס גלייכגילטיק אַראָפּ און שלאַנדרעוועט ווייטער אַוועק.

ניקאַנאָרס אויגן הויבן אָן צו צערטלען די געלע ציטרינען. ער שטרעקט אויס די האַנט. די פאַרקויפערין דרייט אַוועק דעם קאָפּ, זי זעט נישט. דער זיידע שטרעקט אויס די געפלאַצטע וואָרצלען פון זיינע פינגער. די פאַרקויפערין באַמערקט אַלץ נישט, דעמאָלט קלייבט ער אויס אַ ריין שטיקל אָרט און הויבט זיך אָן וואַרפן.

דער קערפּער וואַרפט זיך, די קאַלאָשן פליען אַראָפּ פון די פיס, קערן איבער די קוישן. די ציטרינען צעפליען זיך אין אַלע זייטן.

דער זיידע קוויטשעט, וואָיעט, ריטשעט. און אַז די ציטרינען ווערן צעטרעטן דורך דעם עולם, וואָס איז זיך צוזאַמענגעלאָפן, הויבט זיך דער זיידע רויק אויף. נישט אָפּטרייסלענדיק זיך, נישט צענע-מענדיק זיינע מיט שנאה-צונויפגעפּרעסטע בלוטלאָזע ליפּן, גייט ער ווייטער און שנאָרעט ווידער.

די אַלע גאָבן, שנאָררייען און דער בראָנפן אין די פּרעסאַר-ניעס זענען געוואָרן דער גאַנצער זין פונם זיידנס לעבן. אַלע זיינע טעג זענען דערמיט אויסגעפּולט.

עס האָבן אָבער געטראָפן טעג, ווען דער זיידע איז געווען ניכטער, דעמאָלט פלעגט אים הארבוז זאָגן מוסר. דער זיידע האָט

דערפאַר פיינט באַקומען דעם אָנצייניקן שמעלצער און איינמאָל האָט ער אים גוט אָנגעבראָכן די ביינער. דער זיידע האָט פיינט געהאַט די גאַנצע וועלט. ער האָט פיינט געהאַט די בעטלערס אין מאַרק, וועלכע פלעגן זיך יעדן אָוונט צונויפקומען אין פּרעסאַרניע, קלימפּערנדיק מיט די קופּערנע מטבעות. ער פלעגט זיי פאַרטרייבן אין אַ ווינקל, אַרויסשלעפּן פון זייערע זעק די אויסגעבעטלטע שטיקלעך ברויט און פלייש, און שרייען:

— אָט דאָס איז אייער פרנסה? איר בויגט די רוקנס? עך, איר נבלות!

גאַנצע שעהן האָט ער געקאָנט אָפּשטיין פאַר די מעל-מאַגאַזינען, ביי די פיש-קראָמען, סקלאַדעס, זיך צוגעקוקט, ווי די פורמאַנעס האָבן זיך געבויגן אונטער די זעק, פעסער און קאַסטנס. נאָך דעם איז ער צוגעגאַנגען און געפרעגט:

— מען האָרעוועט, ברידער?

רויבעריש האָט ער אַרויסגעכאַפּט דאָס געלט פון די טרעגערס הענט און אָפּגעשפּאַט:

— און מיר וועלן אויסטרינקען פאַר אייער געזונט!

די פורמאַנעס האָבן זיך געפּרוווט אָפּוועהרן, אָבער נישט איינער האָט געקראָגן אָנגעבראָכן די ביינער.

פיינט באַקומען האָט ניקאַנאָר אויך די קוילנגרעבער. ער פלעגט אַריינפאַלן אין דעם ענגן קאַנטאָרל, אַרויסגעשלעפּט אַ פלאַש בראָנפן, אוגערקעס, אַ שטיק וווּרשט, אַ בולקע, זיך אַוועקגעזעצט אויף דער ערד און זיך געריצט מיט די אַרבעטער.

אין די זעלטענע טעג, ווען ער איז געווען ניכטער, האָט ער אָנגעהויבן צו בענקען נאָך דער שאַכטע. ער האָט דאָס נישט געקענט אַריבערטראָגן, אָנגעטון די קורטקע און זיך אַראָפּגעלאָזט אין קוילנגראָבן. אַ פּאָר טעג האָט ער געאַרבעט מיט גרויס חשק. נישט זייענדיק צופרידן מיט דער אָרדענונג, האָט ער זיך געזוכט אַ צוטשעפּעניש, ווי אַרום זיך איינרייסן מיט דעם אויפזעער, מיטן אינזשינער און איז ווידער אַוועק אויפן מאַרק.

זיין שנאה האָט ער אויך אויסגעלאָזט צו די אייגענע.

אומגעריכט האָט ער זיך באַוויזן אין דער כאַלופּע, מיט קיינעם זיך נישט באַגריסט, און אָן צערעמאָניעס זיך געלעגט מיט די פאַר-

לייזיקטע לאַכעס אין בעט. געלעגן איז יער שווייגנדיק, געוויכערט און געקרעכצט.

— טאַטע, איר וואָלט זיך כאָטש פאַר די קינדער געשעמט, — האָט די מאַמע מיט טרערן אין די אויגן געטענהט.

ער האָט אויפגעהויבן דעם קאָפּ, באַטראַכט די אָרעמע כאַלובע און מיט אַ ציטערדיק קול געפרעגט:

— און איר שעמט זיך אַמאָל?

איינמאָל האָט דער טאַטע מער נישט געקאָנט אויסהאַלטן. ער איז אויפגעשפּרונגען פונם טאַבורעט און זיך געכאַפּט ביים קאָפּ:

— גאָט מיינער, ביזקל וואַנען וועט איר אונז מוטשען?

ער האָט פון זיך אַראָפּגעכאַפּט די מאַרינאַרקע, די שטיוול, זיי שליידער געטון אין מיטן שטוב און זיך געבעטן ביי אים:

— נאַט, פאַרקויפט דאָס אַלץ, פאָטער, פאַרשיכורט דאָס, אָבער עפּנט קיינמאָל מער נישט אָט די טיר!

דער זיידע האָט זיך איזדעקעוועט:

— דאַרפסט מיך מער נישט בעטן, זונעלע, דו נעם בעסער די לאָפּאַטע און פּלעט מיר דעם מוח און וואַרף מיך אַריין גלייך אין ראָוו אַריין.

ניקאַנאָר האָט פיינט געהאַט דעם זון, מסתמא, פאַר זיין הילפּלאָזיקייט, דערפאַר וואָס ער האָט אים הכנעהדיק געלאָזט באַגנבענען זיין הונגעריקע כאַלופּע. קאָזמאַן האָט ער פיינט געהאַט דערפאַר, וואָס ער טרינקט קיינמאָל נישט קיין בראָנפן, גייט אין אַ ריין העמד, טראָגט לאַנגע האָר, איז תמיד אַן ערנסטער, לייענט ביכער, קומט אָפט צו הארבוזן, ביי וועמען עס קומען פאָר פאַרזאַמלונגען. אַז קאָזמאַ פלעגט זיך עפּעס אָנרופן, איז דער זיידע געוואָרן מלא-חימה, אים געוואָלט שלאָגן, אַרויסגעטריבן דאָס אייניקל אויף דער גאַס. קאָזמאַ האָט זיך באַזעצט אין דער קאַזאַרמע און איז אָפט געקומען צו אונז צו גאַסט. ער איז געווען אַ שטרענגער, קיינמאָל נישט געלאַכט און האָט זיך שטענדיק געאַמפּערט מיטן זיידן. ער פלעגט זאָגן:

— זיידע, מיר ביידע פאַרמאָגן איין בלוט, אָבער דו ביסט פאָרט אַ פרעמדער, דו פירסט דעם אַרבעטער אויף אַ פאַלשן וועג.

ניקאַנאָר האָט דאָס נישט פאַרשטאַנען און נישט געוואָלט פאַרשטיין.

ער האָט פיינט געהאַט די דורך אים אַליין געשאַפענע סאָבאַטשייעווקע מיט אירע כאַלופּעס.

אַז דעם זיידן איז דערעסן געוואָרן דאָס ליידיקגיין, איז ער אַוועק אין די פּרעסאַרניעס צו די בעטלערס, גנבים און פּראָסטיטוטקעס. איינמאָל איז ער אַרויס פון אַגאַנעסאָווס שענק, פּלאָנטערנדיק מיט די פיס, איז ער אַרויפגעקראָכן אויף דעם שמעלצער האַרבוזס כאַלופּע און אָנגעהויבן צו צענעמען דעם דאַך. האַרבוזס ווייב, די גרויע יעוודאָכאַ, איז אַרויסגעלאָפן מיט אַ ליאַרם.

— פאַרוואָס וויגט דיין מאַן נישט אין אַ מויער? פאַרוואָס כאַפּט ער נישט אָן פאַרן גאָרגל דעם פּראַנצויז? ער קען גאָר טאַלאַבענדען מיט דער צונג, — האָט דער זיידע געשריען.

האַרבוז האָט קאַלטבלוטיק און רויִק זיך צוגעקוקט צו ניקאַנאָרס אַרבעט און געזאָגט:

— האַק, ברעך, פעטערל ניקאַנאָר! ביי ווער עמען צעברעכסטו, זאָג! פאַרוואָס גייסטו נישט בעסער צום באַלעבאָס? פאַרוואָס נעמסטו אים נישט פאַרן גאָרגל?

ניקאַנאָר האָט זיך אָפּגעשטעלט און אַ שעפּטשע געטון:

— דעם דייטש... קאַרל פּראַנצאָוויטשן?

און, וואַקלענדיק זיך, איז ער אַראָפּגעקראָכן פון דאַך.

איינמאָל האָט ער אויפן מאַרק דערזען אַ פּאָר ווייסע פערד, געשפּאַנט אין אַ לאַקירט פאַיעטאָנדל. די ווייספיסיקע שיינהייטן האָבן הילכיק געקנאַקט איבער די שטיינער פונם מאַרק, און דער עולם האָט זיי אָפּגעטראָטן דעם וועג. דאָס פאַיעטאָנדל האָט געסקריפּעט מיט די גומענע רעדער און געבלענדט אַלעמענס אויגן מיטן גלאַנץ פונם לאַקיר און מיט די בליאַסקענדיקע שייבלעך. אין פאַיעטאָן איז געזעסן דער גלייכער און הויכער באַלעבאָס.

ניקאַנאָר האָט זיך דורכגעשטופּט דורך דער הכנעהדיקער וואַנט גלאָצערס, אַ שפּרונג געטון אַנטקעגן די זשרעבאַקעס, זיי אָנגעכאַפּט פאַרן ציימל און, נאָכשלעפּנדיק זיך אַזוי עטלעכע מעטער, האָט ער אָפּגעשטעלט דעם פאַיעטאָן. ער האָט אַראָפּגעשלעפּט דעם קוטשער פונם געזעס, אַריינגעכאַפּט די לייצעס אין זיינע הענט און פאַרפירט מיטן באַלעבאָס אַ געשפּרעך.

— איך האָב אין אייער שאַכטע אָפּגעאַרבעט פינף און דרייסיק יאָר. איך האָב אייך אָנגעגראָבן טויזנטער וואַגאָנעס קוילן. איך האָב זיך ביי אייך אָנגעגעסן מיט גאַנצע בערג שטויב. און אַז איך גיי נאָך איצט אַריין אין אָפּטריט, זע איך אונטער זיך שטויב. איך וועל נאָך

לעבן הונדערט יאָר, און די קוילן וועלן פון מיר נישט אַרויס. און די שאַכטעס זענען געבליבן מיינע שוואַרצע לאָקן, צוליב די קוילן האָב איך־אומגעבראַכט מיין־אייגן ווייב.

דער מאַרק־עולם האָט נאָך ענגער און פעסטער אַרומגערינגלט פון אַלע זייטן דעם פאַיעטאָן און הייס געאָטעמט גלייך אויף ניקאַנאָרן.

— די קוילן האָבן זיך איינגעזאַפּט אין מיין בלוט, מיט די קוילן האָט מיין ווייב געבוירן אַ זון. מיינע אור־אייניקלעך וועלן נאָך האָבן צו געדענקען די קוילן. צי הערט איר מיך, קאַרל פראַנצאָוויטש?

יאָ, דער דייטש האָט געהערט. ער האָט נישט אַ ריר געטון מיט אַ פינגער, ער האָט פאַרגעסן איינצואָטעמען די לופט. ער האָט געהערט דאָס אומזיניקע בעבעטשען פון דעם בעטלער און נישט פאַר־שטאַנען זיינע ווערטער. ער האָט בלויז געזען די אויגן זיינע.

און ניקאַנאָר איז געשטאַנען אַ שטאָלצער, ווי אַ שופט, וואָס איז גערופן געוואָרן צוריקצושטעלן דעם פאַרשוועכטן אמת. ער האָט אויסגעפאָרשט דעם דייטש מיט צערטלעכקייט.

— און וואָס וועט איר אונז געבן? מיט וואָס וועט איר אונז באַגליקן?

דער מאַרק האָט אויפגעהערט צו האַנדלען. ער האָט זיך צונויפ־געפרעסט אַרום פאַיעטאָן, ווי אַ נישט צוטריטלעכער רינג. די פּאָלי־ציאַנטן זענען זיך פאַרגאַנגען מיט זייער פייפעריי, געפּאַקט מיט די נאַהייקעס, דער רינג האָט זיך נישט נאָכגעגעבן.

דער דייטש איז געבליבן אָן לשון.

עס זענען אָנגעלאָפן רייטער־פּאָליציאַנטן. מיט די טלאָען פון די פערד האָבן זיי צעריסן דעם מענטשן־רינג, צוגעדריקט ניקאַנאָרן מיט די שוימיקע זייטן פון די פערד און אים אַוועקגעפירט אין פּאָ־ליציי־צירקל אַריין.

אויף אַסך, אַסך טעג איז ניקאַנאָר פאַרפאַלן געוואָרן פונם מאַרק. גאַנץ סאָבאַטשייעווקע האָט גערעדט, אַז מען וועט אים פאַרשיקן קיין סיביר. די מאַמע איז געוואָרן צוגעלאָזענער און צערטלעכער צו אונז.

דער זיידע האָט זיך אָבער אומגעקערט צוריק, אַ טויבער, אַ קרומער. ער האָט דערציילט, אַז מען האָט אים אין צירקל געשלאָגן, געממיטעט און אַרויסגעלאָזן האָט מען אים צוליב זיין עלטער.

איינמאָל האָב איך פון דעם זאַוואָד־באַרג געטראָגן טשוהון־אָפּ־פאַל און זיך באַגעגנט מיטן זיידן אויפן מאַרק. דער זיידע האָט זיך

אַ קראַץ געטון, פֿאַרזשמורעט די אויגן און איבערן גאַנצן מאַרק אַ געשריי געטון:

— האַ, אַרבעטנדיקער יונגאַטש, וואָס מאַכסטו?

ער איז צוגעגאַנגען, צוגענומען ביי מיר דעם זאַק אייזן, דאָס אויסגעשיט, מיך אָנגעכאַפּט פֿאַר דער האַנט און אַריינגעשלעפּט אין פּרעסאַרניע אַריין. ער האָט אָנגעשטעלט אַ פֿולן טיש מיט אוגערקעס, מיט בראָנפֿן.

— רייב, יונגאַטש, מיט דריי לעפֿל שטופּ אָן דאָס בייכל!

נאָך דעם האָט ער מיך אַרומגעפֿירט איבערן גאַנצן מאַרק און זיך באַרימט:

— איך האָב מיר אַ פֿירער געפֿונען!

אינאָוונט האָט ער מיך אַוועקגעפֿירט אין אַן אַכסניה. מיך איינגעדעקט מיט שמאַטעס און אָנגעהויבן לערנען:

— ס׳איז דען אַ טאַטע? אַ הונט איז דאָס. צווינגט אַ פּיצל קינד קלייבן געזשאַווערט אייזן. פֿאָלג מיך, דו גיי מאָרגן, און שפּיי אים אָן אַ פֿול פּנים און קום בעסער אַהער צו מיר. וועסט זיך שוין מער נישט דאַרפֿן אַרומשלעפּן מיט די זעק אייזן!

פֿון דעם זיידן האָט זיך געפֿילט מיט מייקעכץ. פֿון דעם זויערן אַויר האָט זיך געלאָשן דער קאַהאַנעק.

איך האָב זיך צעוויינט. די גאַנצע אַכסניה האָט דראָענד אָנגע-שטעלט אויף מיר די פֿויסטן. דער זיידע האָט מיר פֿאַרשטופּט דאָס מויל און געשיפּעט צו מיר. איך האָב געהאַלטן אין איין קלאָגן:

— איך וויל אַהיים! מ-אַ-מ-ע!

דער זיידע האָט זיך אויפֿגעהויבן. זיצנדיק אויף דער נאָרע מיט די באָרוועסע פֿיס, וואָס זענען אַראָפּגעהאָנגען, האָט ער אַראָפּגעטון עפּעס הינטערן קאָלנער, אַפֿילו נישט אַ קוק געטון, און דאָס צעקוועטשט. נאָך דעם האָט ער מיך אָנגעכאַפּט פֿאַרן אויער, מיך אַראָפּגעשלעפּט פֿון די נאַרעס און ביז אַ געשריי געטון:

— לויף, דו הינטיש בלוט!

הינטער מיר האָט זיך פֿאַרקלאַפּט די טיר. פֿאַר מיר — פֿינס-טערניש, פֿאַרקאַנעס, הינט. מיט ציטערניש, אָפּט אומקוקנדיק זיך האָב איך זיך דורך די שמאָלע געסלעך געלאָזט לויפֿן צו מיינע פֿוילע רינשטאָקן.

פֿון דעמאָלט אָן האָט זיך פֿאַר מיר אָנגעהויבן אַן אמתער גהינום.

דער זיידע האָט זיך אָנגעהויבן איזדעקעווען איבער מיר. ער פּלעגט מיר פאַרברעכן די הענט אויף אַרונטער און גענומען יאָדען:

— נו, וואָס הערט זיך, ממזרוק, קלויבסט נאָך אַלץ זשאַ-ווער? — בשעת מעשה האָט ער מיר שרעקלעך געקנייפּט מיט די צעראַצטע פינגער, געקוועטשט די נאָז, און נביאות געזאָגט: — וועסט אַזוי פאַרפוילט ווערן שטייענדיקערהייט, דו פּאַסקודנער יונגאַטש, דו אומגליקלעך פאַרזעעניש!

איך האָב געוויינט, זיך געשליידערט, און נאָך דעם האָב איך מיך אָנגעהויבן אויסצובאַהאַלטן אין ווינקל, אונטערן בעט. ווי נאָר עס האָט זיך אין דער טיר פון אונזער כאַלופּע באַוויזן די געשטאַלט פונם זיידן, בין איך גלייך אַרונטער אונטערן בעט.

איינמאָל איז ער געקומען טויט-שיכּור און אַרונטערגעקראָכן נאָך מיר אונטערן בעט. ער האָט זיך אויסגעצויגן אויף דער פּאָדלאָגע, אַריינגעשטעקט די האַנט אונטערן בעט, מיך אָנגעכאַפּט פאַרן פוס און מיך אָנגעהויבן שלעפּן איבער דער שטוב, נישט קוקנדיק אויף מיינע געשרייען.

דער טאַטע האָט זיך אויפגעהערט צו וואַשן, שטייענדיק מיט דעם זייפן-שוים, וואָס האָט אויסגעזען, ווי אַ האַלזבאַנד אויפן האַלז, האָט ער אַ געשריי געטון:

— טשעפּעט אים נישט, פאָטער!

דער זיידע האָט אויסגעדרייט דעם קאָפּ, גוט אַ קוק געטון דעם טאַטן אין די אויגן, זיך פּאַמעלעכן אויפגעהויבן און, אָנכאַפּנדיק מיך פאַרן אויער, האָט ער מיך אָנגעהויבן קנייפּן, זאָגנדיק בשעת-מעשה:

— דו — הינטל, פאַרוואָס אַנטלויפסטו פון מיר? בסך-הכל איז דיר געבליבן צו לעבן בלויז צוויי שעה, און איך וויל זיך זאַט אָנ-קוקן אין דיר.

דער זיידע האָט מיך געמאַטערט, געפּייניקט, צוהערנדיק זיך זשעדנע צו מיין געוויין.

דער טאַטע האָט אַ כאַפּ געטון דעם זיידן פאַר די אַקסל, אים אָפּגעשטופּט און מיך אָנגעהויבן גלעטן איבערן קאָפּ.

דער זיידע האָט איבערראַשט און שווייגנדיק זיך אויפגעהויבן פון בעט און, נישט געאיילט, זיך אַ לאָז געטון צום טאַטן. יענער האָט זיך אָפּגעשטעלט אין מיטן שטוב און געוואַרט. ניקאַנאָר האָט אַ פּאַך געטון מיט דער רעכטער האַנט און זי פאַרהאַלטן אַ האַלבן

מעטער ווייט פונם טאַטנס קאָפּ און פּלוצים האָט ער מיט דער לינ־קער פויסט אַ זעץ געטון דעם טאַטן אין דער נישט־באַשיצטער באַק. דער טאַטע איז אַנידערגעפאַלן שטיל, אָן אַ געשריי.

פון דעמאָלט אָן האָט זיך דער זיידע מיטן טאַטן קיינמאָל פריד־לעך נישט באַגעגנט. זיי האָבן איינער דעם אַנדערן צעבלוטיקט אויפן דעק פונם ראָוו, ביי די קאָנטראָל־טויערן פון זאַוואָד, ווו דער זיידע פלעגט ספּעציעל אָפּוואַרטן דעם טאַטן, באַהאַלטנדיק זיך הינטער די יאַטקעס אויפן מאַרק.

אַרום זיי פלעגט זיך צונויפזאַמלען אַן עולם, און אַז עס האָט זיך געטראָפן אין האַרבוזס אָנוועזנקייט, פלעגט ער שרייען:

— אָט, חברים, צו וואָס די באַלעבאַטים דערפירן דעם אַרבע־טער! זיי האָבן פאַרזייט אין זייערע הערצער שנאה און האַס, כדי עס זאָל, הייסט עס, צווישן זיי קיין אייניקייט נישט קענען זיין!

מיר האָבן אָנגעהויבן צו פאַרשפּאַרן די טיר. דער זיידע האָט אָבער מיט די אַקסל אויסגעזעצט די טיר און זיך גלייך גענומען שלאָגן מיטן טאַטן. איינמאָל האָט זיך די מאַמע אָוועקגעשטעלט ביי דער טיר מיט אַ קאָטשערע און אַ האַק געטון דעם זיידן איבערן קאָפּ. פון דע־מאָלט אָן האָט ער אויפגעהערט אַריינצוקומען צו אונז. די כאַלופּע איז שוין אָבער געווען פאַרסמט מיט האַס.

דער זיידע פלעגט אומברחמנותדיק שלאָגן די פּורמאַנעס, זיי באַרויבן, און זיי האָבן אים איינמאָל, אַ גאַנצע קאָמפּאַניע, פאַרנאַרט אין אַ קעלער אַריין, אַרויפגעוואָרפן אויף אים אַ זאַק, און צענטליקער העגט און פיס האָבן גענומען שלאָגן און טרעטן דעם פאַרהאַסטן קערפּער. ביינאַכט האָבן זיי אים שטילענקערהייט געבראַכט צופירן אויף די רינשטאָקן, אים אַראָפּגעוואָרפן נעבן אונזער כאַלופּע און אומבאַמערקט זיך אָפּגעטראָגן.

*

אין דערפרי האָט מען ניקאַנאָרן געפונען נעבן דעם פאַרויכערטן פענסטערל פון אונזער כאַלופּע. מיט די אויסגעלענקטע פינגער האָט ער זיך געגראַבלט אין דער שויב, וועלנדיק זי צעברעכן, און גיבן צוזויסן די מענטשן, אַז ער לעבט נאָך פאָרט. עס האָבן אים אָבער אויסגע־פּעלט כוחות. די פינגער זענען ווייס געוואָרן, אונטער די נעגל איז

פאַרלאָפן דאָס בלוט. דער גרויסער קערפּער איז געוואָרן צעקראָכן און שטיל.

אַ גאַנצע וואָך איז דער זיידע צו זיך נישט געקומען. אין הייך האָט ער צעבראָכן די הילצערנע ווענטלעך פונם בעט. ער האָט גע־האָט אונטערגעשלאָגענע לונגען, אַן אונטערגעשלאָגענע לעבער, צע־בראָכענע ריפּן און אַ צעקלאַפּטן פוס.

און דאָך איז ער געבליבן לעבן דער משוגענער ניקאַנאָר. ער האָט אויפגעמאַכט דאָס אויג, אָנגעהויבן באַוועגן מיט דער ליפּקער האַנט און אַרויסגערעדט אַ פּאָר ווערטער. דאָס ערשטע וואָרט זיינס איז געווען: וואַסער! די מאַמע האָט מיר תיכף געגעבן די גרויסע בלעכענע קוואָרט מיט וואַסער. איך האָב דאָס צוגעטראָגן דעם זיידן. ער האָט לאַנג געקוקט, נישט דערקענענדיק מיך. נאָכדעם האָט ער זיך פאַרקרומט, אויפגעהויבן די שווערע פאַרשטאַרטע האַנט, און אַרויס־געקלאַפּט די קוואָרט פון מיין האַנט.

— דו איינקוואַרעניש, אומגליקלעכער, — האָט ער אַ געשריי געטון, מיד אַראָפּגעלאָזט די ווימפּערן און אויסגעדרייט צו דער וואַנט דעם ווייסן קאָפּ.

פאַרוואָס האָט מיך דער זיידע אַזוי פיינט? פאַר מיין דאַרקייט? בין איך דען אַזאַ פּגירה? אמת, די מוסקולן אויפן האַלז זענען ביי מיר אָנגעצויגן, ווי אַ שטריק, אמת, מיינע פיס זענען אויך אַזוי ווי צונויפגעדרייטע גאַטקעס. אויך מיינע אַרויסגעשטאַרצטע ביינער איז אָנגעצויגן אַ בלויע הויט, אויף איר זיצן, אַזוי ווי געלע קנעפּ, פּרי־שטשעס, קרעץ, מיינע אויגן וויינען מיט וואַקסענע טראָפּנס פון מאַ־טעריע, איך בין דאָך פאָרט נישט קיין צעקראָכענער. איך פלעג דריי קילאָמעטער שלעפּן אויף מיינע פּלייצעס צו צוויי פוד אייזן־אָפּפאַל, און די מאַמע, בשעת זי פלעגט מיך באָדן, האָט שטענדיק געטענהט:

— גיב נאָר אַ קוק, אָסטאַפּ, סאַנקע איז געראָטן אין זיידן, ער וועט אויסוואַקסן פונקט אַזאַ בופּלאַקס, ווי ער.

גאַנץ סאָבאַטשייעווקע האָט מיך נישט ליב געהאַט. ווען איך פלעג צוגיין צו חברה־יינגלעך, האָבן זיי אָנגעהויבן שפּייען און שרייען:

— די נבילה איז געקומען! פוי, פו, גיי אוועק! — און פאַר־שטעלט די נעזער.

די רינשטאָק ווייבער האָבן פאַרשנורעוועט די ליפּעלעך, גע־שאָקלט מיט די קעפּ און באַוויינט, ווי מען באַוויינט אַ טויטן:

— אוי, גאָטעניו, ער פוילט דאָך לעבעדיקערהייט!

איך האָב זיי נישט געקאָנט אָנקוקן. איך פלעג אַנטלויפן און זיי באַוואַרפן מיט שטיינער.

די יונגאַטשעס פלעג איך איינציקווייז כאַפּן און מיט די פיס, מיט די ציין זיי באַצאָלט פאַר אַלע באַליידיקונגען.

דער זיידע האָט בלויז ליב געהאַט וואַרקען, זי פלעגט אים פלעגן, טוישן די נאַסע קאָמפּרעסן אויף זיין קאָפּ, דערלאַנגט אַ טרונק און אים צערטלעך פרעגן:

— וואָס ווילט איר, זיידעשי?

דער זיידע האָט געקוקט אויף איר און שטיל געשעפּטשעט:

— אַ ציטרין וויל איך, וואַרקא, אַ ציטרין.

האַרבוז איז אַריינגעקומען און האָפענונגסלאָז אַ זאָג געטון:

— אָט, ווען מען מ׳וואָלט צו ניקאַנאָרן געבראַכט אַ דאָקטאָר, אָדער אים באַשטאַט אין אַ גוטן שפּיטאָל, וואָלט ער אפשר געזונט געוואָרן!

אַזוי איז ניקאַנאָר געלעגן, ער האָט נישט געקרעכצט, זיינע אויגן זענען נישט געוואָרן ווייכער. געזילבערט האָט זיך בלויז די באָרד, עס האָט אָפּגעבליאַקעוועט און זיך געשיילט די איבערגעטרוקנטע הויט.

ניקאַנאָר האָט נישט געקאָנט לעבן בלויז מיט זכרונות. ער האָט געוואָלט צוריק אומקערן זיין קערפּער די אַמאָליקע גבורה. ער האָט געוואָלט די לעצטע טעג זיינע לעבן פונקט אַזוי שיכור, ווי פריער — ביים טיש פון דער פרעסאַרניע, צווישן די קראָמען, סקלאַדעס, שטעלן פון מאַרק.

איינמאָל, ווען דער טאַטע איז אַוועק צו דער אַרבעט, האָט דער זיידע אויפגעהויבן דעם קאָפּ און שטיל אַ שעפּטשע געטון:

— האַרפינאַ, טאָכטערשי...

די מאַמע האָט זיך אָנגעשפּיצט, אַ קוק געטון אויפן זיידן און זיך איילִיק איבערגעצלמט. זי האָט געמיינט, אַז עס איז געקומען דאָס, אויף וואָס זי האָט אַזוי פיינלעך געוואַרט.

אויף איר האָבן געקוקט הונגעריקע אויגן, זיי האָבן געגלאַנצט, געמאַכט יינגער דעם זיידן. עס האָט זיך געדוכט, אַז ער גרייט זיך צו עפּעס פייערלעכס.

דער זיידע האָט אויסגעשטרעקט די לאַנגע האַנט, אַ ריר געטון

מיט די פינגער, און בלעזלנדיק די סלינע אין די וואָנסן, האָט ער געבעטן:

— האַרפּינאַ, טאָכטערקע מיינע, פאַרן שטאַרבן ברענט מיר אונטערן האַרץ, שענק מיר אויף אַ האַלב פלעשעלע, אין קבר וועל איך דיר דאָס נישט פאַרגעסן!

אין די אויגן פינקלען אמתע טרערן, אָפּטע און גרויסע. די האַנט איז אַזאַ נעבעכדיקע און נישטיקע, און אין די ווערטער—גלויבן אין דער לעצטער ערדישער פרייד.

די מאַמע האָט זיך אפילו אַ רגע נישט געקווענקלט. זי האָט אַ קלימפּער געטון מיטן געלד, אַרויסגעלאָפן אין שענק און זיך אומגעקערט מיט אַ האַלב פלעשעלע בראָנפן.

אין אָוונט איז דער טאַטע צוריקגעקומען פון דער אַרבעט. ווי נאָר דער זיידע האָט אים דערזען, האָט ער זיך צעשריען אויף אַלע קולות, אַ שפרונג געטון און איז אומגעפאַלן. דער טאַטע האָט זיך אָנגעבויגן, אים געוואָלט אויפהייבן און דערפילט דעם ריח פון בראָנפן. מיט פאַרווונדערונג האָט ער געפרעגט ביי דער מאַמען:

— שיכור?

זי האָט מיט די הענט געקנייטשט דאָס פאַרטוך, מיט דעם אויסגעווישט די טרוקענע אויגן, געציטערט מיט די ליפּן.

— ער האָט אַזוי געבעטן, איך זאָל צוליב טאָן פאַרן טויט...

דער טאַטע האָט פּאַמעלעך אויפגעהויבן די פויסט און נישט געאיילט, מיט אַן אָנגעכמורעטער אויסגערעכנטקייט, פאַרפאָרן דער מאַמען אין באַק. זי איז אַנידערגעפאַלן אַן אַ קרעכץ. און ער איז געשטאַנען איבער איר מיט אַן אַראָפּגעלאָזטן קאָפּ און אויף עפּעס געוואַרט. די מאַמע האָט שטיל אַ קרעכץ געטון. דעמאָלט האָט דער טאַטע אויפגעהויבן די שווערע לאַפּטשע, וואָס איז געווען באַדעקט מיט רויטבראָנזענעם פוּלווער פונם אַרץ און געבומען טרעטן און שלאָגן די מאַמע, וואָס האָט שרעקלעך געשריען.

ער האָט אויפגעהערט צו שלאָגן. אָפּגעווישט דעם שווייס. באַטראַכט מיט פרעמדע אויגן זיין אייגענע כאַלופּע און, אַזוי ווי ער וואָלט זיך געחידושט, ווי ער קומט אַהער, איז ער אַרויסגעלאָפן, איבערלאָזנדיק אויף דער געל-געוואָרענער פּאָדלאָגע, רויטע שפּורן.

געלאָפן איז ער אין אַגאַנעסאָווס שענק אַריין. אַ טייער אָרט! וואָס וואָלט סאָבאַטשייעווקע געטון אָן דעם שענק? ווו וואָלט זיך

אָסטאַפּ גאָלאָד אַהינגעטון, פאַר וועמען וואָלט ער זיך געקלאָגט אויף זיין ביטערן גורל? ווו וואָלט ער אויסגעגאָסן זיין ביטער האַרץ? פאַר וועמען וואָלט ער צעריסן דעם קאָלנער פונם לעצטן העמד, זיך געשלאָגן אין דער האָריקער ברוסט און, כריפּנדיק, געשריען:

— צי האָב איך דען נישט די זעלבע הענט, דעם זעלבן קאָפּ און פיס, ווי די איבעריקע מענטשן? פאַרוואָס-זשע בין איך אומגליקלעכער פון אַלעמען? אָ, גאָט מיינער!

אָסטאַפּ גאָלאָד האָט נישט געוווסט, אַז דאָס זעלביקע האָט געטענהט כמעט גאַנץ סאָבאַטשייעווקע, אַלע איינוווינער פון די פוילע רינשטאָקן.

דער שענק האָט גערופן, מען זאָל אין אַלצדינג פאַרגעסן, געבן אַ שפּיי אויף די צרות, אויף דער כאַלופּע, אויף דעם געשלאָגענעם ווייב.

...פונם שענק זענען אַלעמאָל צו אונז געקומען אַלע צרות. אויך איצט זענען קאָזמאָס חברים, וואָס אַרבעטן אין דער נאַכט-שיכט, בלאַסע, מיט אַ גרינעם אָפּשיין אויף די קינבאַקן געשטאַנען און זשעדנע געשלונגען דאָס ביר, זיי האָבן געשוויגן און מורא געהאַט צו קוקן איינער אויפן אַנדערן. זיי האָבן זיך געשפּאַרט, ווער עס זאָל גיין צו אונז אין כאַלופּע אַריין, דערציילן וועגן דעם, וואָס עס איז היינט ביינאַכט געשען אין דעם וואַלץ-צעך. קיינער האָט נישט געוואַגט איינער אַליין צו גיין.

זיי זענען אַריין אין אונזער כאַלופּע אַ גאַנצע קאָמפּאַניע, אַרומגענומען. נישט באַגריסנדיק זיך, האָבן זיי אַ געשריי געטון צו דער מאַמען:

— מומעשי, ביי אין שפּיטאָל אַריין, נאָך קאָזמאָס זאַכן!

און זענען אַנטלאָפן, אַ קלאַפּ-טוענדיק מיט דער טיר. זיי האָבן מורא געהאַט, מען זאָל זיי נישט אָנהויבן אויספרעגן און נישט געוואָלט הער'ן די געוויינען.

קאַפּיטל פינף

קאָזמאַ איז אַריינגעקומען אין דער כאַלופּע אַריין אַן אויסגעדאַרטער, אַ בלאַסער, ווי מען וואָלט אים אויסגעקאָכט אין געדיכטער וואַפּנע. ער האָט געשפּאַנט איבער סאָבאַטשייעווקע אין דעם איינעם שפּיטאָל-אונטערוועש. דער ליידיקער אַרבל פון דעם לאַנגן העמד האָט זיך חוצפּהדיק געבאָמבלט, געשפּילט אויפן לייכטן ווינט. דער ברודער איז שטיל אַריינגעקומען אין דער כאַלופּע, אַ שפּאַן געטון ביזן מיטן שטוב און זיך אַנידערגעזעצט.

ער האָט געאָטעמט אַזוי, אַז איך האָב געזען זיין צונג, אַ רויטע, אַ געשוואָלענע.

ער האָט אַראָפּגעלאָזט זיין פּאַריתומטע האַנט איבער דער לענג פונם קערפּער: זי איז געווען אויסטערליש לאַנג און געדראַפּעט מיט די נעגל דאָס געלע ליים פון דער פּריש-אויסגעשמירטער פּאָדלאָגע.

אַרום איז שטיל. דער זיידע ניקאַנאָר האָט נישט באַוויזן צוצו-טראָגן די בלעכענע קוואָרט צו זיינע זשעדנע ליפּן. ביי דער מאַמען איז די נאָדל געבליבן שטעקן אין מיטן א לאַטע.

ניורקאַ, מיטקאַ און איך האָבן אָנגעהויבן סמאָרצן מיט די נעז.

קאָזמאַ האָט זיך אויסגעצויגן, אַ שלוקערץ געטון, אַזוי ווי נאָך אַ שטאַרק געשריי, און געבעטן:

— אַ טרונק!

מיט אַ שטילן זיפּץ האָט אַ קלונג געטון די קוואָרט אינם זיידנס הענט. די מאַמע האָט זיך ראַשיק גענומען איילן.

די דרייסטע ניורקא איז צוגעגאַנגען צום ברודער, גענומען דעם פּוסטן אַרבל, אַ נישטער געטון אין אים, און מיט אַ הילכיק קולעכל גע-פרעגט:

— טוזטאָ, ווו האָסטו אַהינדעטון די האַנט?

דער ברודער האָט זיך אַ כאַפּ געטון. ס'האָט זיך געדוכט, אַז ער וויל שלאָגן דאָס מיידעלע, ער האָט זי אָבער בלויז אויפגעהויבן און באַהאַלטן די פּיכטע אויגן אין אירע האָר.

דער זיידע האָט זיך אויפגעזעצט אויפן בעט. מיט די אויסגע-קרומטע ליפּן האָט ער זיך באַמיט עפּעס צו זאָגן. ער האָט געציטערט, געגלעט די באָרד און קיין וואָרט נישט געקענט אַרויסרעדן.

איך האָב נישט געקאָנט זען דעם ברודערס טרערן. זיינע אויגן זענען אזוי ווי פאַרשטיינערט געוואָרן. אין זיי זעט זיך די טרוקנקייט, די האַרטקייט, וואָס האָט זיך אָנגעזאַמלט אין פאַרלויף פון לאַנגע יאָרן.

איך בין מזלדיקער פון קאָזמאַן, אַז איך בין שוין געווען אַ גרויסער בחור, אַלט געווען זיבן יאָר, בין איך דאָס ערשטע מאָל געגאַנגען אויפן זאַוואָד־באַרג קלויבן טשוהון־אָפּפאַל. און קאָזמאַ איז אַ פינפיעריק ייִנגעלע שוין געגאַנגען גנבענען מיטן טאַטן שטרוי פון די סטערטעס הינטער דעם שעכטהויז פאַר די שטרוי־זעק, אויפגעקליבן קאָקס־קוילן. אַז ער איז אַלט געווען צוועלף יאָר, האָט אים דער טאַטע אַוועקגעפירט צום מייסטער אַהיים, געשטעלט מאַהאַריטש, געקנאַקט מיט די שמעקעדיקע פּוזיטן, און אויף צומאָרגנס איז שוין דאָס ייִנגל געגאַנגען אַרבעטן אין וואַלץ־צעך.

דער מייסטער האָט אים באַשטימט אַלס שמירער פון דער ווערקשטעל נומער 250, וועלכער פלעגט אַרויסשנירלען לאַנגע אייזערנע פּאַסן, דיקן דראָט א. ד. גל.

פינף יאָר דורכאַנאַנד האָט ער געאַרבעט אַלס שמירער, אָן דער מינדסטער הוספה, ער איז שטענדיק געווען אַ פאַרפּעצטער און אַ גליטשיקער. נישט קיין וואַרעם וואַסער, נישט קיין האַרט בערשטל האָבן נישט געקענט אַראָפּנעמען דעם בוימל און מאַזוט, וואָס האָבן זיך איינגעזאַפּט אין דער הויט. אויף זייף האָט נישט געקלעקט קיין געלט.

פּונקט אַזוי ווי גאַנץ סאָבאַטשייעווקע איז ער געוואַקסן אַן אַלפאַבעט. ער וואָלט אַזאַ אויף זיכער געבליבן, ווען דער שמעלצער האַרבוז וואָלט אים נישט אַרייַנגעפּאַקט אין אַ קרייזל פון אַנאַלפאַבעטן, מיט וועלכע עס האָט געלערנט אַ סטודענט.

מען האָט געשמועסט, אַז דער שטרייק, וואָס איז אויסגעבראָכן אין האַרבסט, איז צוגעגרייט געוואָרן אין דער שולע.

...די סירענע אין וואַלץ־צעך האָט אויפגעהערט צו וואָיען. עס האָט אַ קלונג געטון דער גאָנג. די נאַכט־שיכט האָט געוואַשן די הענט, די נייע וואַלצירער, שמעלצער, געזעלן, שוואַרצאַרבעטער האָבן מיט די האַנטשן גענומען די צוואַנגען, פאַרשטעלנדיק דאָס פּנים פונם פייער.

אין אַ זייט פונם גערויש און געפילדער, הינטער די קליידערשאַפעס, זענען אויף אַן אָפּגעקילט שטיק אייזן געזעסן די שמירער,

זיי זענען געווען אומרויִק און באַטראַכט דעם צעך. קאָזמאַ האָט זיך אָנגעבויגן צו די חברהלייט און אַ זאָג געטון:

— זעט-זשע, יאַטן, האַלט זיך פעסט. דער מייסטער גייט!

אַ פאַרשוויצטער, אָפּווישנדיק מיט דער געקנעטלטער פּאַטשיילע דעם שטערן, איז צוגעלאָפן דער מייסטער: אַ נידעריטשקער, מיט אַ קאָפּ, וואָס איז טיף געווען אריינגעשטעקט צווישן די אַקסלען, ווי אַ קאָרק אין העלזל פון אַ פלאַש. ער האָט אַ מאַך געטון מיט די הענט.

— איז וואָס-זשע, אין דער מאַמען אייערער, זיצט איר? די ווערקשטעלן גרילצן שוין אָן שמירעכץ. מאַרש אויף די ערטער!

קיינער האָט זיך פון אָרט נישט גערירט. קאָזמאַ האָט פאַרלייגט איין פוס אויפן אַנדערן. עמעצער האָט אויסגעשפּיגן און הילכיק אַ רייב געטון מיט דער הילצערנער זויל איבער די אייזערנע פּליטעס.

— שמי—ר—ער! — האָט דער מייסטער געגוואַלדעוועט, באַטראַכטנדיק די אומבאַקאַנטע פּנימער פון די יינגלעך, ער איז צוגעשפּרונגען צו קאָזמאַן, וואָס איז געזעסן אין די ערשטע רייען.

— מאַרש, דו צויגן-זון, מאַרש! אויף די ערטער, מנוולים, מאָרגן וועל איך אייך אַלע אַרויסטרייבן!

די שמירער זענען אויפגעשפּרונגען, אָבער צו די ווערקשטעלן זענען זיי נישט צוגעגאַנגען.

זיי האָבן זיך פאַרקליבן הינטער די שאַפעס און נישט געוווּסט, וואָס צו טון. קאָזמאַ האָט אַ קאָמאַנדעווע געטון:

— צום דירעקטאָר!

— צום דירעקטאָר!

זיי האָבן זיך אויסגעשטעלט און אַוועק, קלאַפּנדיק מיט די הילצערנע זוילן איבער די אייזערנע פּליטעס.

די וואַלצירער האָבן פון אונטער די צוואַנגען אַרויסגעלאָזט אויף דער פּאָדלאָגע פייערדיקע פּאַסן. די סטענגעס זענען אָפּגעקילט און געוואָרן בלוי. די קאָכער האָבן פאַרמאַכט די טירלעך פון די אויוונס. דאָס אייזן איז געוואָרן ווייס.

די שמירער זענען פאַרבייגעגאַנגען פאַרביי זייערע פאָטערס און ברידער. מען האָט זיי געמאַכט אַ וואַרע, מען האָט זיי נאָכגעשריען:

— האַלט זיך פעסט, יונגאַטשעס!

— ווישט אָפּ די נאָז!

— לאָזט גאָרנישט נאָך פון אייערע פאָדערונגען!

— שרייט נאָר נישט „מאַמע״!

די ווערקשטעלן זענען געגאַנגען אין שטילן גאַנג און אָנגעהויבן שטאַרק צו סקריפּען. די אינזשינערן און מייסטערס זענען אַרומגעלויפן איבערן צעך און געשריען צו די וואַלצירער.

— העי, שמירעכץ, ברענגט אייל! — האָבן אין איין קול גע-שריען דער אינזשינער און דער מייסטער.

די וואַלצירער האָבן זיך פאַרקרומט און זיך אָפּגעקערט.

די קאָכער האָבן געקלאַפּט מיט די טירלעך פון די אויוונס עס געוואַרעמט און נישט געהערט. זיי האָבן אָנגעטון די בלויע ברילן, און נישט געזען.

די געזעלן האָבן געשעפּט וואַסער, און פאַרוואַרפנדיק דעם קאָפּ, געשלונגען דאָס וואַסער און זיך באַלעקט. זיי האָבן אויך נישט געהערט.

דער אינזשינער און דער מייסטער האָבן זיך אַליין גענומען שמירן די מאַשינען.

און די אמתע שמירער זענען געגאַנגען דורך דעם זאַוואָד, נישט אָפּטרעטנדיק דעם וועג די לאָקאָמאָטיוון. זיי גייען, נישט אָפּווישנדיק דעם שווייס פון די היציקע שטערנס.

זיי שפּאַנען איבער דער ברייטער אַלייע, וואָס פירט אין דער הויפּט-קאַנטאָר אַריין.

אין דעם דירעקטאָרס קאַבינעט זענען זיי אַריינגעגאַנגען נישט דרייסט. צוקומענדיק צו דעם רייך-באַפּוצטן טיש מיט אָנגעשטעלטן מירמלשטיין, ניקל, מעש און ציגאַרן, זענען זיי געבליבן שטיין און זיך אַפילו אָנגעהויבן צוריקציען צו דער טיר. קאָזמאַ איז אַרויס-געטרעטן פאָרויס, און אָנגעהויבן:

— מיר אַרבעטן שוין לאַנג...

די הינטערשטע זענען געקומען צו זיך און אַרומגערינגלט קאָזמאַן.

— איך אַרבעט שוין אין צעך דריי יאָר אַלס שמירער און אָן אַ הוספה...

— און איך.

— איך אויך.

— און איך שוין פיר יאָר.

דער דירעקטאָר, אַ שוואַרצער, מיט גרויסע וואָנסן, מיט גאָל-דענע ציין אין מויל, אין אַ האַרטן ווייסן, גלאַנציקן, ווי בלעך, קאָל-נער, האָט פאַרשטעקט די אויערן און זיך פאַרקרומט:

— איך בעט, רויִקייט, מען דאַרף נישט שרייען.
— לאָזט אונז אַוואַנסירן!
— מיר ווילן זיין געזעלן!
— איך וויל זיין אַ קאָכער!
— און איך אַ וואַלצירער!
— מיר פאַרדינען ווייניק, אַן הוספה...
— גוט, קינדער, איך נעם אויף זיך רעגולירן די פראַגע, דעם קאָנפליקט.

...דער שטרייק האָט געדויערט עטלעכע טעג. קיינער האָט זיך נישט געוואָלט שטעלן אויפן אָרט פון די שמירער. און אַזוי ווי די פאָדערונגען פון די שטרייקערס זענען געווען באַשיידענע, האָט מען זיי נאָכגעגעבן. אָבער אויפן צווייטן טאָג איז דער סטודענט שפּורלאָז פאַרשוווּנדן געוואָרן.

דער זיבעצעניעריקער קאָזמאַ האָט זיך מיט דער צוואַנג גע־שטעלט ביי די ראָלגאַנגען. זעקס יאָר דורכאַנאַנד האָט ער אַלס געזעל געכאַפּט און געקערעוועט די פייערדיקע סטענגעס. ער האָט אויסגע־צייכנט גוט געקאָנט זיין פאַך, נישט געאַרבעט ערגער פון די עלטערע אַרבעטער און באַקומען דריי מאָל ווייניקער פון זיי.

און קאָזמאַ דאַרף דאָך האָבן אַזויפיל געלט. ער וווינט באַזונ־דער, אָבער ביי זיינע עלטערן אין כאַלופּע האָט זיך באַזעצט די נויט און דער הונגער. מען דאַרף כאָטש העלפן די קליינע קינדער. קאָזמאַ לערנט זיך, דאַרף ער האָבן געלט אויף ביכער, מען דאַרף האָבן געלט אויף עסן, אויף קליידונג, אויף וואַשן דאָס וועש. אויף דירה־געלט פאַרן ווינקל אין דער קאַזאַרמע, ער דאַרף נאָך האָבן געלט אויף טאַבאַק, אין פאַריין, אין דער זעלבסטהילף־קאַסע, אויף פּאַרטיי־אָפּצאָל.

אין דעם צעך איז געווען אַ ווערקשטעל „בושער", אויף וועלכן מען פלעגט באַאַרבעטן דאָס רוי־אייזן. די אַרבעט אויף אים איז נישט געווען קיין קאָמפּליצירטע, אָבער זי איז געווען שווער און מען האָט געמוזט האָרעווען מיטן בלוטיקן שוויס. די מייסטערס פלעגן ביי דעם ווערקשטעל אַוועקשטעלן די פרישינקע אַרבעטער — ברייט־ברוסטיקע, ברייט־פּלייציקע יונגען. די אַרבעט אויפן „בושער" האָט זיך בעסער באַצאָלט, אָבער קיין סך בעלנים דערויף זענען נישט געווען.

דער שמעלצער הארבוז האָט זיך אויך שטאַרק גענויטיקט. זיין פאַמיליע לעבט כמעט פון נדבות. ביידע, הארבוז און קאָזמאַ,

האָבן באַשלאָסן פון צייט צו צייט צו צו-פאַרדינען אויף דעם „בושער".

נאָך דעם שמעלצן זיך אַ גאַנצן טאָג ביי דעם שמעלץ-אויוון, גייט ער ביינאַכט אַרבעטן צוזאַמען מיט קאָזמאַן, וואָס האָט נאָך נישט באַוויזן אָפּצוואַשן די הענט נאָך דעם טאָג אַרבעט אין וואַלץ-צעך.

זיי שטעלן זיך צו דער אַרבעט. מען גיט זיי לאַנגע צוואַנגען מיט גלייכע מיילער, אונטערן ברעזענט פון זייערע פלודערן ציטערן ביי זיי די מידע קני.

זיי שטייען. ביזן קלונג דאַרף מען נאָך וואַרטן עטלעכע מינוט. זיי רוען אָפּ שטייענדיקערהייט, אָנגעשפּאַרט מיט די גאָמבעס אין די הויכע צוואַנגען.

זיי זעען אויס, ווי די ווייבער, וואָס נעמען אויפן צמענטער אַרום די הויכע צלמים. זיי זענען פאַרגליווערט, גיבן אַפילו נישט קיין פינטל מיט די אויגן. דעם יינגערנס ליפּן זענען עטוואָס אָפן. עס זעט זיך אַ שמאָל פּאַסיקל ציין, וואָס זענען ענלעך צום ווייסן פייער.

עס האָט אַ קלונג געטון דאָס גלעקל. ווי עס וואָלט צעשאָטן דריבנעם שרויט איבער אַ מעשענער בלעך. האַרבוז האָט אַ קוק געטון אויף קאָזמאַן.

— הייבן מיר אָן!

— אָנגעהויבן, — ענטפערט אָפּ דער יינגערער, באַוועגנדיק פּאָרזיכטיק מיט דער צוואַנג, באַטראַכט אַוועקשטעלנדיק די פיס: קאָזמא געדענקט גאַנץ גוט, וויפל מענטשן עס האָט שוין צעמזיקט דער ווערקשטעל.

אונטער די וואָלקנס פון די שטאָלערנע געפלעכטן אינם צעך האָבן אַ פּאַטש געטון מיט די פליגלען די איבערגעשראָקענע טויבן. אַ בלוי-פליגלדיקער פויגל, וואָס איז פּלוצים אַראָפּגעשלאָגן געוואָרן פון אַן אייזערנעם בעלעק, איז אַראָפּגעפאַלן אויף די קאַלטע אייזערנע פליטעס. ער האָט צענומען די פליגל האַרט ביי דער ערד. דערשראָקן האָט ער אַ פלי געטון און זיך אַוועקגעזעצט אויפן ווערקשטעל, באַטראַכטנדיק קאָזמאַן מיט אַ וואַרעמען בליק.

קאָזמאַ האָט אויסגעשטרעקט די פינגער און אַ גלעט געטון דעם רויך-קאָלירנדי קן פויגל. די טויב האָט אָנגעבויגן דעם קאָפּ, אַ פּלאַטער געטון מיט די פליגל, אָבער זי איז נישט אַוועקגעפלויגן. אויבן האָט פאַרבענקט געוואָרקעט דער „ער", רופנדיק זיין פריינדין.

די קאָכערס האָבן פון די אויוונס אַרויסגענומען דאָס ערשטע

רוי־אײזן, וואָס איז געווען ווייס ווי מילך, און עס פלאחר־ידיק אַ וואָרף געטון אויף די האַקנס פון די וואָלצירער, וועלכע האָבן דאָס אָפגעוואַרט. זיי ווידער האָבן אומברחמנותדיק געקערעוועט אין דעם שמאָלן גאָרגל פון די ראָלגאַנגן דאָס צערטלעך־ווייסע שטיקל מעטאַל און פלוצים פאַרגעסנדיק אין דעם, האָבן זיי פון די קאָכערס צוגע־נומען אַ פרישע פאָרציע. די ערשטע האָט זיך געטוקט אין די קאָ־ליברען פון די ראָלגאַנגען. געקערעוועט מיט איר האָבן די צוואַנגען, וואָס ווערן געהאַלטן אין האַרטע, פאַרגרעדט־געוואָרענע הענט.

— מיר הייבן אָן! — זאָגט דער יונגער.

— איז אָנגעהויבן! — שעפּטשעט דער אָנצייניקער.

זיי זענען ביידע ענלעך צו פאַנגערס פון פייערדיקע שלאַנגען. זיי האָבן זיך איינגעבויגן איבער דעם שוואַרצן תהום פון דער נאָרמע, אויסגעצויגן די אויסגעשצירעטע פיסקעס פון די צוואַנגען צנטקעגן דער עפענונג פונם קאָליבר, און זייערע הענט וואַרפן זיך, אונטערוואַרטנדיק אַ האַסטיקע שלאַנג.

טרוקן און הילכיק האָבן אַ קלאַפּ געטון די ראָלגאַנגן: פון דעם אייזערנעם רינג האָט נישט אַנטשלאָסן אַרויסגעקוקט אַ צונג, און טאַקע באַלד, ווערנדיק דרייסטער, האָט זיך די ווייסקעפיקע שלאַנג אַ בויג געטון, ווי אַ בליץ, שנעל, דראָענד. קאָזמא האָט באַוויזן צו פאַרמאַכן דעם געפערלעכן גאָרגל. ער האָט אַ טאַנץ געטון מיט איר, געשיקטער אַ נעם געטון די צוואַנג און, פלוצים, אַ בלאַנק־טוענדיק מיט די ציין, אַ צעוויג טוענדיק זיך, האָט ער אַריינגעשטופּט דעם קאָפּ פון דער שלאַנג, וועלכע איז בלוט־רויט געוואָרן פון צאָרן, אין אַן אַנדער נאָרמע פון די ראָלגאַנגן.

קאָזמאַ האָט אויפגעהויבן די הענטשקע צום שטערן, פון דער זייט אַ קוק געטון אויף דער טויב. פון דער היץ האָט זי זיך איב־גאַנצן פאַרשיט מיט די ווייסע שנייעלעך־פוך, וואָס זי האָט מיט דעם פיסקל אויסגעפליקט אויף איר הערצל.

פון דער נאָרמע איז ווידער אַרויסגעשפּרונגען אַ שלאַנג, נאָך אַ דינערע, נאָך אַ לענגערע און שנעלערע. נאָך איר האָבן גענו־מען לויפן נאָך און נאָך. הארבוז אײלט זיך משוגענערווייז, ער דרייט זיך, וואַרפט זיך פון איין אָרט אויפן צווייטן, באַווייזנדיק קוים אַרויס־צוכאַפּן דעם אייזערנעם פאַס פון איין קאָליבר־נאָרמע און אים באַהאַלטן אין דער צווייטער.

און די קאַכער ווייסן נישט פון קיין אָפּהאַלט, זיי שפּאַגען ברייט און פירן־צו אַלץ נייע און נייע פּאַרציעס. די וואַלצירער כאַפּן אויף די מילך־ווייסע נאָך דרעמלענדיקע שלאַנגען אויף די האָקנס און שיקן זיי אָפּ אין ראָלגאַנג, דאָרטן כאַפּט זיך די שלאַנג אויף אין דעם בליץ־שנעלן געלויף.

קאָזמאַ הויבט ביסלעכווייז אָן צו פאַרלירן דעם געדאַנק. ער האָט גאָר פאַרגעסן, אַז ערשט נישט לאַנג, בשעת ער האָט געענדיקט די טאָג־אַרבעט, האָט אים געחלשט דאָס האַרץ פון הונגער.

איצט חלשט ער אַ טרונק וואַסער, אָט אַזוי, ווי נאָך אַ זאַט עסן. קאָזמא הויבט אָן אונטערצוגענעצן און טראַכטן בלויז וועגן אַ טרונק וואַסער, פאַרגעסנדיק אי די כאַלופּע, אי זיין גאַנצע נויט.

עס האָט זיך אים געוואָלט אַ שמיץ טון די פאַרזשאַווערטע מאָרדע פון דער צוואַנג, צולויפן צום וואַסער־קראַן, זיך אַ וואָרף טון אויפן רוקן: זאָל דער וואַסער־שטראָם קלאַפּן און פּאַטשן אין סאַמע האַלז אַריין, זיך קאַלט דורכטראָגן אין דעם פינסטערן אינגעווייד.

מען טאָר נישט, דאָס גלעקל האָט נאָך נישט געקלונגען. קאָזמא וואַרפט זיך ווילד אויף די שלאַנגען. קלאַפּט זיי איבער די קעפּ, טאַנצט מיט זיי, דרייט זיך, ער כאַפּט זשעדנע די ווייסע פּאַסן, איין פּאַס נאָכן אַנדערן. ער פּרוווט זיי ציילן. די ציפערן לויפן צענטליקערווייז, פליען, און מען זעט נישט קיין סוף צו זיי.

קאָזמאַן דוכט זיך, אַז דאָרט הינטער זיין פּלייצע, ווו עס שטייען די קאָכער אין די בלויע ברילן ביי די קאָך־אויוונס, וואַקסט אַן אָראַנזשן־וואַלד, וועלכער וואַרפט אַרויס שלאַנגען אין די מענגעס, זיי מאַכן אַן אָנגריף, וועלכער וועט דויערן, ביז ער וועט נישט אַנידער־פאַלן אָן כוחות, און דעמאָלט וועלן די שלאַנגען אַרומנעמען זיין קערפּער, ווי מיט רייפן, און דער פּיסק, אָנגעזעטיקט זיך, ווערנדיק אָפּ־געקילט, וועט פרידלעך שיפּען אויף דער פאַרקוילטער ברוסט.

און קאָזמאַ דרייט זיך שוין מער נישט, טאַנצט נישט אַרום, ער וואַרפט בלויז אַרויס די שווער־געוואָרענע הענט, ווערט זיך קעגן דער אייזערנער אַטאַקע, פאַרטיידיקט זיך אַלץ שטילער און הכנעה־דיקער.

...דאָס רויך־קאָלירנדיקע טייבעלע האָט זיך אויסגעפּליקט, אויסגערייניקט דאָס גלאַנציקע שנעבעלע און אַ שפּרונג געטון, אַ פּאָך געטון מיט די פליגל און פאַרלאָזט די שוואַרצע אומהיימלעכע ריפּן

פון ראָלגאַנג. דאָס טייבעלע איז אוועקגעפלויגן אין דער הייך צו דער טשאַטע, וואָס דרימלט אויבן, אַהין, ווי דורך די שויבן האָט פּוציק אַריינגעקוקט דער צאַרטער קאַיאָר.

קאָזמאַ האָט נישט געזען די געבורט פונם טאָג. ער האָט אויסגעשטרעקט די צוואַנג צו דער נאָרמע; איצט וויגן זיי זיך שוין מער נישט, נאָר זיי ציטערן און הענגען. ער וואַרט, ס'זאָל זיך באַווייזן די פּייערדיקע שלאַנג.

ער וואַרט אַ שעה — זי איז נישטאָ. אַ גאַנצע נאַכט, אַ גאַנצע אייביקייט, וואָס איז צונויפגעוועבט פון שטאָק־פינסטערניש — פון זומפּיקער און קלעפּיקער פינסטערניש.

זיינע הענט טרייסלען זיך, ווי דראַליעס. די צוואַנג בויגט זיך צו די אייזערנע פּליטעס.

דער שוואַרצער קאַליבר פונם הערקשטעל איז פוסט און קאַלט. עס דוכט זיך אים, קאָזמאַן, אַז דער איבערפאַל פון די שלאַנגען האָט זיך שוין געענדיקט. ער באַוועגט מיט די ליפּן, אויף וועלכע עס איז פאַרזאָטן אַ טרוקן, שניידיק גלעזערן הייטל.

ער האָט אויפגעהערט צו וואַרטן און אַרויסגעלאָזט פון איין האַנט די צוואַנג. די צוואַנג איז שווער אַראָפּגעפאַלן און אַ קלאַפּ געטון אין דיל.

ער וויל אָפּווישן דעם פייכטן שטערן, אויסגלייכן דעם קאָפּ, וואָס איז צוגעדעקט מיט אַ טיכל, אָבער אַ שאַלקהאַפטיק פּיסקל, אַ שאַרפס און אַ גיפטיקס, איז פּלוצים אַרויסגעפלויגן אָן אַ וואָרענונג. דער אייזערנער פּאַס, אָן אויפגעקאָכטער, פאַרוואָס מען איז צו אים נישט אויפמערקזאַם, האָט אַרויסגעשלאָגן די צוואַנג און ווי מיט אַ מעסער אים אַראָפּגעשניטן די האַנט העכער פונם עלנבויגן. קאָזמאַס הויכער געשריי האָט איבערגעשראָקן די טויבן אין דערהייך, עס האָבן אַ ציטער געטון די פלאַמען אין די קאָך־אויוונס. דער פּאַס איז אַדורך צווישן קאָזמאַס פיס, זיך פאַרפלאָנטערט, אָנגעהויבן צו רויכערן די ברעזענטענע מלבושים. קאָזמאַ איז אָן אונטערגעהאַקטער געפאַלן אויף די קני, ער האָט געיאָמערט און זיך אַלץ געצויגן צום ווערקשטעל, אַזוי ווי ער וואָלט געוואָלט אַרויסרייסן פון זיין האַלדז זיין פאַרלוירענע האַנט.

דער אָנצייגיקער האָט אַ געשריי געטון פון שרעק. ער האָט אויס־

געהויבן די צוואַנג און מיט איר אַ קלאַפּ געטון איבער דער גאַנץ-גע-בליבענער האַנט, וועלכע האָט זיך אַליין געריסן צום אומקום.

צום „בושער" זענען זיך צונויפגעלאָפן מענטשן. די ווערקשטעט האָבן זיך אָפּגעשטעלט, די קאָכערס האָבן אויסגעטון די ברילן, די וואַלצירער האָבן אַוועקגעוואָרפן די האַקנס. דער מייסטער איז אַרומ-געלאָפן צווישן עולם, מען האָט אים אָפּגעשטויסן.

דאָס גלעקל האָט געגרעוועט. עמעצער האָט געדונערט מיט אַ שטיק אייזן.

קאָזמא איז געלעגן, אַן איינגעהאָרבעטער אין אַ פּייכטער באַ-דעקט מיט זשאַווער. האַרבוז האָט זיך מיט שרעק אָנגעבויגן:

— לעבסט? — האָט דער אָנצייניקער געפרעגט.

דער פאַרזשאַווערטער קערפּער, וואָס האָט זיך שוין פאַרגלאָזט מיט וואַרעמע שיבן, האָט זיך קוים אַ ריר געטון.

— ער לעבט! — האָט מען דערנעבן אַ שעפּטשע געטון.

דער שמעלצער האַרבוז האָט אויפגעהויבן דעם קאָפּ, אַ כאַפּ געטון די צוואַנג, זיך אָנגעשפּאַרט אויף איר, נישט ווי אויף אַ צלם, נאָר ווי אויף אַ שפּיז, באַגנעט אָדער ביקס, און געזאָגט:

— ניין, ער איז שוין נישט קיין לעבעדיקער!

אַלע האָבן זיך אויסגעדרייט צו אים.

— ער איז אַ קאַליקע!

די קאָכערס, די וואַלצירער, די געזעלן, די שמירער, די שוואַרץ-אַרבעטער האָבן געשוויגן און מיט די אויגן געבעטן, ער זאָל רעדן נאָך און נאָך. דער אָנצייניקער האָט אַ פּאַך געטון מיט דער לאַנ-גער צוואַנג און אָנגעהויבן:

— ער האָט געאַרבעט צוואַנציק שעה. ער האָט געוואָלט עסן. און אַז אַן אַרבעטער וויל עסן, וואַרפט מען אים אויף די קני און מען שטיקט אים. גיט אַ קוק...

די מייסטערס האָבן זיך אַריינגעריסן צווישן עולם, זיי האָבן געשטופּט די אַרבעטער, זיך געריסן צו האַרבוזן, די אַרבעטער האָבן זיך אָבער אַ וואָרף געטון אויף זיי, אַ שליידער געטון זיי אונטער די לאַפּטשעס, אונטער די הילצערנע זוילן און זיי געטרעטן.

— שלאָג! — האָט דער אָנצייניקער אַ געשריי געטון, אויפ-הויבנדיק די צוואַנג.

— ביזן בלוט!

— ביזן בלוט!

— מיטן פלייש צוזאַמען!

...קאָזאַקישע טלאָען האָבן געקלאַפּט איבערן אייזן, איבער די שטיינער, איבער די שוועלן פון סאָבאַטשייעווקע.

אָבער אין צעך האָט נישט געפלאַקערט דער פלאַם־פייער.

אין פּאָליציי־צירקל האָט מען געשלאָגן הארבוזן, געפּייניקט די קאָכער, געשלאָגן און טעראָריזירט די וואַלצירער, געפּייניקט זייערע געזעלן.

דער צעך האָט אָבער ווייטער געפּוסטעוועט.

מען האָט געפּרוּווט אונטערקויפן דעם אָנצייניקן: מען האָט אים באַפּר־ט פון דער טורמע, ער זאָל ווירקן אויף די שטרייקערס.

דער צעך האָט אָבער נישט אויפגעלעבט, די טויבן האָבן זיך געזעצט אויף די קאַרניזן און אויף די טרלעך פון די קאָך־אויוונס.

דער שטרייק האָט זיך געענדיקט, ווען מען האָט ביי דעם „בושער" אַוועקגעשטעלט אַ פאַרזיכערונגס־נעץ, ווען מען האָט געהעכערט די לויפּען און אָנגעהויבן אַרויסגעבן דער נאַכט־שיכט מילך...

— דעם געזונט־געוואָרענעם, איינהאַנטיקן קאָזמאַן האָט מען באַשטימט אַלס פאַרקערער אין דעם וואַלצן־צעך.

אַ פאַרעלטערטער, איז ער נאָך טיפער אַריין אין די ברעזענטענע פלודערן, דאָס היטל האָט זיך אים אַראָפּגערוקט ביז איבער די קינבאַקן. זיינע ליפּן האָבן זיך קיינמאָל נישט געעפנט. מיט דער איינער, פאַריתומטער האַנט, דריקט ער דעם בעזים און קערט.

די שטעכיקע דראָטענע ריטער קראַצן איבער די אייזערנע פּליטעס. דער קאַליקע וויל מיט אַט דעם שווערן אייזערנעם בעזים פּלעטן דעם קאָפּ דעם דירעקטאָר, אויסשטעכן די אויגן ביי די מייסטערס, עס ווילט זיך אים אונטעצינדן די ווערקשטעלן, חרוב־מאַכן די אויוונס, צעטרעטן דעס פאַרהאַסטן זאַוואָד. קאָזמאַ צעטרענצלט אָבער נישט אומזיסט זיין האַס.

...צו אונז אין כאַלופּע אַריין האָט ער אויפגעהערט אַריינצוקומען. הארבוז האָט אים איינגאַנצן צוגענומען, און ביי קאָזמאַן האָט זיך שוין קיינמאָל נישט געוועקט קיין רחמנות צום זיידן. ער פלעגט זאָגן:

— דו ביסט, זיידע, ווילגאָטש, שימל...

קאָזמאַ איז אַוועקגעגאַנגען, לאָזנדיק פאַר זיך דעם פּוסטן אַרבל, ער איז אַוועק אויף לאַנג, אויף אַ סך, אַ סך יאָרן.

אל. אורדייענקאָ

קאַפּיטל זעקס

אין אַ יום-טובדיקן אינדערפרי קריכט וואַרקא אַרויף צו מיר אויפן אויוון, דריקט זיך צו מיט די שמעקעדיקע האָר צו מיינע באַקן, און שעפּטשעט:

— סאַנקע! שטיי אויף, נו, לעבעדיקער! די זון וועט באַלד אויפגיין, מירן פאַרשפּעטיקן...

נישט געוואַשן, בעטל איך אויס ביי דער מאַמען אַ שטיקל ברויט. פאַרלאָז גיך די כאַלופּע און אייל נאָך מיין שוועסטער.

מיר גייען דורך פאַרשלאָפענע גאַסן. אַרויסרייסנדיק זיך הינטער דער לעצטער כאַלופּע פונם ישוב, אָטעמט וואַרקא טיף אָפּ און זעצט זיך אויף דער ערד. זי טוט אויס די לייוונטענע לאַטשן, רייסט אַראָפּ דאָס טיכל פון די האָר, און א באָרוועסע, פאַררייסנדיק דעם קאָפּ, הויבט זי אָן לויפן איבער דעם קילן סטעפּ. זי שרייט הויך און היל-כיק צו מיר, איך זאָל זי אָניאָגן.

אין גאַנץ סאָבאַטשייעווקע איז נישטאָ נאָך איינער, וואָס זאָל אַזוי שנעל לויפן ווי איך. פאַרקאַשערנדיק די הויזן, לויף איך גלייך נאָך וואַרקאָן.

זי ווערט אָבער אַלץ קלענער און קלענער.

שוין גאָר ווייט — נישט צו טרעפן איר מיט אַ שטיין — לייגט זי זיך אַנידער הינטער אַ בערגל פון אַ פעפערס נאָרע און שרייט, צולעגנדיק די דלאָניעס צו די ליפן.

— סאַ—אַן, סאַ—אַ—נ—יושקא. שנעלער, שנעלער....

איך קום צולויפן. זי כאַפּט מיין האַנט, און מיר לויפן צוזאַמען, אויפהויבנדיק נאָך זיך אַ שטויב. דאָס גראָז רוישט אונטער אונזערע פיס, עס קנאַקן די פאַראַיאָריקע בודיקעס, עס וויגן זיך די ווילדע סטעפּ-בלומען. פון אונטער די פיס איז אַרויסגעפלויגן מיט אַ פייפּע-ריי אַ פאַרפערל. וואַרקא האָט זיך פון דער דאָזיקער אומדערוואַרט-קייט אָפּגעשטעלט. זי האָט צוגעלעגט אַ פינגער צו די צעהיצטע ליפּן און אַ דראָ געטון. אויף די שפּיץ פינגער גנבעט זי זיך שטיל צו צו יענעם אָרט, פון וואַנען דאָס פאַרפערל איז אַרויסגעפלויגן, לאָזט זיך אַראָפּ אויף די קני, צענעמט פאָרזיכטיק דאָס גראָז און זוכט די נעסט.

— אוי! — האָט זי אויסגעשריען, אָפּטרעטנדיק. — זיי זענען נאָך הוילענקע. פּישטשען!

אין אַ גריבל, וואָס איז פון אַלע זייטן געווען אַרומגעלייגט מיט ווייכע שטענגעלעך, באַוועגט זיך דאָס פּיצינקע געזינדל פונם פּאַרפּערל, זיי הויבן די נאַקעטע הייטלעך פון די צוקונפטיקע פליגל און טוליען זיך איינס צום אַנדערן.

איך האָב אויסגעשטרעקט די האַנט און געוואָלט נעמען איינס פון זיי. וואַרקא האָט זיך דערשראָקן און אַ טופּע געטון מיטן פוס.

— טשעפּע נישט!

און האָט תּיכּף צוגעדעקט די נעסט, איבערגעבויגן איבער איר דאָס גראָז און, אַ באַרויִקטע, האָט זי צוגעגעבן:

— סאַנקא, זאָלסט קיינמאָל נישט אָנרירן קיין פייגעלעך מיט די הענט, ווייל די מוטער וועט זיך פון זיי אָפּזאָגן.

און מיר לויפן שוין ווידער איבערן סטעפּ, צעטרעטן דאָס הויכע גראָז, און דער טוי נעצט אונזערע פיס. עס שמייסן די שטעכעלקעס, עס בריט די קראָפּעווע — אָבער מיר באַמערקן דאָס נישט.

— או—או—ך! סאַנקא, סאַנקא!

ווייטער גייען מיר שוין טריט ביי טריט, אַ ביסעלע איינגעהאַלטענער מחמת מידקייט. מיר גייען צום טייכל סעוועריאַנקע, וואָס פליסט ביים סאַמע ברעג וואַלד.

מיר טוען זיך אויס אונטער אַ ביימל. וואַרקא צעהענגט זייער זאָרגעוודיק איר גרין סיצן קליידל אויף די צווייגן, גלעט אויס די פּעלדעלעך.

נאָך דעם גיט זי זיך אַ צעיאָג א ווארף הויך מיט די פּיאַטעס און לויפט צום טייך.

פאָרסקענדיק, אַזוי ווי אַ ציג, שפּרינגנדיק, פאַלט זי אויף די דריבנע פּאַליעס פון דער סעוועריאַנקע און פאַרוואַרפט ווייט פאַר זיך די הענט, מאַכנדיק מיט זיי, ווי מיט רודערס.

איך זיץ אויפן ברעג און וואַרט אויף וואַרקאַן. איך האָב זיך מורא צו באָדן. פון מיט טייך שרייט זי צו מיר, איך פאַרשטיי אָבער נישט וואָס זי שרייט. איר קול טראָגט זיך איבערן וואַלד, שלאָגט זיך אָן אין וואַסער, עס קלינגט.

זי שווימט-צו צו מיר אויפן רוקן. גייט אַרויס אויפן זאַמד. זי גייט צו צו מיר און גלאַנצט אינגאַנצן מיט די וואַסער-טראָפּנס. זי כאַפּט

מיך אָן ביי דער האַנט, און פאַרגייענדיק זיך פון געלעכטער, שלעפּט זי מיך, וואָס וואַרפּט זיך מיט הענט און פיס, אין טייך אַריין. איך וויין, לאָז מיך נישט, און זי בעט מיך:

— האָב נישט מורא, סאַנקא, משוגענער.

איך האָב אַרומגעכאַפּט די שוועסטער ביים האַלז, זיך געלעגט אויף איר רוקן און שווים אין מיטן טייך, איך שפּיר שוין נישט קיין שרעק.

מיר באַשפּריצן זיך, לויפן אַרום, קאַלערן זיך אין זאַמד. און אַז די זון הויבט זיך אויף, אַ הייסע, אַ גרויסע פונם וואַלד, לעגן מיר זיך אויפן גראָז און וואַרעמען זיך. וואַרקאַ צעלאָזט די האָר. זיי זענען נאַס און גליטשיק, ווי אַ וואַסער-שלאַנג. זיי לאָזן זיך אַראָפּ צו די פיס, קיצלען די קני. די שוועסטער קוועטשט אַרויס דאָס וואַסער און שטעלט אונטער דעם קאָפּ קעגן דער זון.

ווען מען זאָל נעמען דאָס גאַנצע ווייכסטע גראָז, וואָס וואַקסט ביים ברעג פון בעלגישן וואַלד, אָפּקלייבן פון דעם די זיידנסטע שטענגעלעך און זיי יאָרן-לאַנג האַלטן אין ליבשאַפט און צערטלעכקייט, וואָלט מען דעמאָלט אויך פון זיי נישט געקענט פלעכטן אַזעלכע צעפּ, זיי נישט געקענט אויפפוכן אין אַזאַ וואָלקנדל.

נאָך דעם ווי מיר האָבן זיך אָנגעוואַרעמט, גייען מיר אין וואַלד אַריין. וואַרקאַ ווערט פאַרשווונדן אין אַ ראָוו און לויפט פון דאָרטן אַרויס מיט אַ בינט בלומען.

איך בין מיד, הונגעריק, איך בעט זיך ביי דער שוועסטער:

— וואַריאַ, קום אַהיים.

זי דרייט זיך אויס צו מיר, לאָזט אַראָפּ די בלומען אויף דער ערד און פליסטערט מיט די ליפּן:

— מען דאַרף נישט, סאַנקא... דאָרט איז קאַלט.

ביים זון-פאַרגאַנג קערן מיר זיך אום אַהיים. וואַרקאַ גייט, אַן אָפּגעברענטע, אַ מידע. אין די האָר האָט זיך פאַרפלאָנטערט אַ דאַר שטענגעלע און אַן אוירינגל פון אַ בערעזע-צווייגל.

אין דער כאַלופּע גייען מיר אַריין פאַרנאַכט. וואַריאַ האָט אָנגעגאָסן אַ [illegible]ענדל וואַסער, אַהין אַריינגעשטעלט די בלומען און זיי צוגעטראָגן דער מאַמען.

— נאַ, מאַמע, גיב אַ שמעק!

אין דער כאַלופּע איז ליכטיקער געוואָרן. עס האָט אַ שמעק

געטון מיט וואַלו, מיט טייך און מיט זון. דער זיידע ליגט אַ שטילער, אַ שמייכלדיקער, און דרייט פאַרזיכטיק מיטן האַלז. דאָס פנים זיינס שיינט. מיטקא און ניורקא שרייען אויף אַ קול:

— וואַריאַ, דיב אונז אַ רוויטינטס, אַ רוויטינטס.

וואַריאַ שטייט אויף צוזאַמען מיטן טאַטן. אינדרויסן איז נאָך פינסטער. די שויבן וויינען מיט טרערן-רעגן-טראָפּנס. עס קלאַפּן די שרעקעוודיקע טראָפּנס. עס סקריפּעט אויף די פאַרזשאַווערטע האַקנס דער לאָדן.

די שוועסטער וואַשט זיך אין אַ שיסל. זי באַשפּריצט זיך רוישיק מיט קאַלט וואַסער, ווישט אויס די הויט, ביז זי ווערט רויט און לאַנג-לאַנג, ביז דער טאַטע טוט זיך אָן, קעמט זי אירע האָר, קוקט אין שפּיגל.

די נאַסע שויב הויבט אָן ליכטיקער צו ווערן, דער לאָדן האָט זיך באַרויקט. דרייסטער און שטאַרקער קלאַפּן די רעגן-טראָפּנס. וואַריאַ גייט צו צום פענסטער און רופט זיך אָן:

— אַ רעגן... — זי קוקט אויפן אויוון, ווי עס טרוקענען זיך אירע לאַפּטשעס. — נו, ווי אַזוי וועל איך גיין?...

זי זעצט זיך אויפן טאַבורעט און שטעקט אַריין דעם פוס אין דער מיט רויך און שוויס שמעקנדיקער, האַרט-געפלאָכטענער לאַפּטשע. די פאַרשלאָפענע מאַמע בינדט איין אין צוויי רויטע פאַטשיילעכלעך צו שטיקלעך ברויט, אַ פּאָר קאַרטאָפל און אַ פענעצל חזיר-פעטס. זי הויבט מיך אָן צו וועקן.

איך דאַרף גיין צום זאַוואָד-באַרג קלייבן אייזן-אָפּפאַל.

דער זיידע האָט זיך אויפגעכאַפּט און דרייט זיך אויפן געלעגער. וואַריאַ בויגט זיך אָן צו מיר — אַ שמעקעדיקע, אַ ווייסצייניקע. זי גיט מיר אַ קוש אין באַק.

— צום ווידערזען, סאַנקאַ, איך וועל דיר ברענגען דאָס רעפּטעלע...

זי גייט צו דער טיר אַרויפוואַרפנדיק אויף די אַקסל אַ זאַק, וואָס זאָל איר פאַרדעקן פונם רעגן, אויפהויבנדיק דאָס לייוונטענע אַרבעטס-קליידל. דער זיידע רופט זי צו מיט אַ פינגער — ער שעפּטשעט:

— וואַריושקא, זאָלסט ניט פאַרגעסן, וואָס דו האָסט צוגע-

זאָגט... אַ ציטרינדל... עס ברענט מיר, איך קען דעם אָטעם נישט כאַפּן, ס'ווילט זיך אַ זויערס... טו אַ טובה...

שפּאַנענדיק מיטן פאָטער צום זאַוואָד, טאָפּקענדיק אין דער בלאָטע, פילט זי, ווי עס ווערן פייכט די פיאַטעס און טראַכט:

„אַ ציטרין... געלט... אפשר וועט מיר נאַסטיענקע לייען, זי האָט שטענדיק געלט.”

נאַסטיא גייט צו דער אַרבעט אין זאַוואָד אַריין, ווי אין אַ יום-טוב. זי טראָגט שוואַרצע, ווייכע שטיוועלעך. אַ וואָלן בלוי אויס-געהעפט שאַלעכל אויף דער פּלייצע. און אין דעם טיכעלע, וואָס ליגט האַרט ביי דער ברוסט, שאַרכען נייענקע רובלען. וואַרקא וווּנ-דערט זיך פון וואַנען די חברטע איז אַזוי רייך, פון וואַנען נעמט זי דאָס? צי דען פאַרדינט זי נישט די זעלבע פופציק קאָפּיקעס אַ טאָג, ווי זי?

אַריינקומענדיק אין גיסעריי, באַהאַלט די שוועסטער דאָס פאַ-טשיילעכל מיטן עסן, טוט דורכן קאָפּ אָן דאָס פאַרטוך, און גיט אַ געשריי איבער דער גאַנצער האַליע צו די חברטאָרינס, וואָס האָבן זיך צונויפגעזאַמלט אין אַ רעדל.

— יאָטעכעס, מיידעלעך, אַ גוט מאָרגן!

מען ענטפערט איר אַלע מיטאַמאָל, לעבעדיק, פריילעך.

— אַ גוט מאָרגן, וואַריושא! היידאַ, קום אַהער!

מיט אַ שמייכל, וויגנדיק מיט די היפטן, גייט זי צו זיי.

מען לאָזט זי אַריין אין מיטן רעדל, מען נעמט זי אַרום די אַקסלען.

ביזן פייף איז נאָך געבליבן עטלעכע מינוט.

די חברטעס שטופּן וואַרקאַן און בעטן זיך ביי איר.

— אַנו, וואַריושא, הייב אָן...

זי פאַרייכט די האָר אונטערן טיכל, צעעפנט די ליפּן, שמייכלט, לאָזט אַראָפּ די אויגן, און אָפּאָטעמענדיק טיף, הויבט זי אָן הויך קלינגענדיק:

„אוי, אויף יענער זייט וואַלד,
אויף יענער זייט גרינינקן וואַלד”...

און ווי מיט איין קול כאַפּן די מיידלעך פריילעך אונטער דאָס שקאָציִשע ליד.

מיט געלעכטער, מיט פרייד שפּילן די אויגן. עס הויבן זיך די

ברוסטן פון די היציקע קעפּ, גליטשן זיך אַראָפּ די טיכלעך. די באַקן פלאַמען.

פאַרביי די זינגענדיקע גייען דורך גרויע טשוהון-גיסער. איינער, מיט אַן אָפּגעסמאָלעט געזיכט, מיט אַ שפּיציק בערדל, מיט ברילן, שטעלט זיך אָפּ. מיט ליבשאַפט און וואַרעמקייט קוקט ער אויף די מיידלעך און מיט דער אָפּגעסאַרפּעטער האַנט גלעט ער די וואָנסן. עס ציטערן ביי אים אויף די העלע, אָפּגעבליאַקעוועטע ברעמען. פון אַלע עקן צעך איילן, לויפן, פאַרטשעפּענדיק זיך, יונגע יאַטן. זיי רינגלען אַרום אין אַן ענגן קרייז דעם מיידל-כאָר. און אָפּוואַרטנדיק דעם מאָמענט, ווען די מיידלעך הויבן אָן העכער צו זינגען, דעם אָנהויב פונם רעפריין, פאַרייניקן זיי זיך מיט זייערע שטימעס.

דאָס געזאַנג טראָגט זיך אונטער די פאַרקאָפּטשעטע הויכע, ווי רעגן-וואָלקנס, געוועלבן פונם צעך, עס קלינגט אָפּ אין דעם דינעם אייזן, צעשיט זיך און פליט אַרויף אין דער הייך, אַ שטאַרקס, אַ פרישס, אַ רופנדיקס.

אַלע האָבן פאַרגעסן, אַז צוועלף שעה וועט מען זיך דאַרפן דרייען לעבן פייער פון די וואַגאָנעטקעס, לעבן די פאָרמען, לעבן דער ערדמישעלקע, פירן האַנט-וועגלעך, הויבן גאַנצע בערג ליים, זאַמד און ערד.

שטיל, אונטערוואַיענדיק, האָט אַ גרילץ געטון די סירענע. די שטימעס האָבן אַ ציטער געטון. דער כאָר האָט אַ צאַפּל געטון. דאָס רעווען און פייפן פונם דאַמף האָט דערשטיקט, צעקוועטשט, צעזייט דאָס ליד. איבערן צעך האָט פאַרדומפּן און קלאַנגעוודיק אַ דונער געטון דער טשוהונענער גאַנג. דער מייסטער איז אָנגעלאָפן. טרוקן האָבן אָנגעהויבן צו שאָרכען די רימענס פון דער טראַנסמיסיע איבער דער ערדמישעלקע. די סאָבאַטשייעווקער זינגער זענען זיך פונאַנדערגעגאַנגען אויף זייערע ערטער.

וואַרקאַ האָט זיך געשטעלט מיט דער לאָפּעטע ביי אַ קופּע פייכטן זאַמד מיט ליים. איר חברטע נאַסטיא, מיט די רויטע באַקן, אין אַ רויט טיכל אויפן קאָפּ, האָט אַ נעם געטון די הענטלעך פון דעם האַנט-וועגעלע, אַ הויכברוסטיקע אַרבעטאָרין האָט אַ כאַפּ געטון אַ טראָג-קאַסטן און אים אַוועקגעטראָגן אין אַנדערן עק פון דער גיסעריי. נאָך איר האָט גענומען לויפן, אונטערשפּרינגענדיק, אַ מיידל, קלאַפּנ-

דיק זיך אין דער פּלייצע מיט די שטייף-פּאַרפּלאָכטענע צעפּ, וואָס זענען איבערגעבונדן מיט אַ העל-רויטער סטענגע.

דער אַרבעט-טאָג האָט זיך אָנגעהויבן.

אין ווינקל פון צעך שטייט אַן אייזערנער טיש, וועלכער קלינגט. ווען די לאָפּאַטע רירט זיך נאָר אָן אין אים. ער איז ענלעך אויף אַ קליינעם צירק-מאַנעזש. ער איז אויך אַזוי ציכטיק אויסגערייניקט. דער טיש איז אַרומגערינגלט מיט הויכע זייטן-ברעטלעך. אין צענטר פונם טיש געפינט זיך אַן אַקס. אויף דער דיקער, פעסטער אַקס זענען צו-געפעסטיקט צוויי אָפּגעפּאָלירטע וואַלצן. געטריבענע דורך דער טראַנס-מיסיע, שפּרינגען זיי פּונקט אַזוי, ווי אויסגעדרעסירטע פערד איבערן מאַנעזש. וואַרקא וואַרפט אונטער זייערע פיס זאַמד, ערד, ליים. די צוויי אייזערנע וואַלצן, אָניאָגנדיק איינער דעם אַנדערן, קלאַפּן מיט די טלאָען איבערן מאַנעזש, פאַרמישן אין אַ רויט-ברוינלעכער מאַסע דאָס זאַמד מיט דער ערד. דאָס איז די ערדמישעלקע.

דאָ איז פינסטער און נאַס פון דעם פייכטן זאַמד. נישט אָפּ-טרעטנדיק אויף אַ מינוט, מיט דער לולקע אין די געלע ציין, זיצט דער אויפזעער, און האַלט אין איין איבערחזרן איין און די זעלבי-קע ווערטער:

— העי, נו, שיינהייטן, לעבעדיקער! העי, נו, מיידעלעך, שנע-לער אַ ביסל!

נישט אויסגלייכנדיק די פלייצע, נישט אויפהויבנדיק דעם קאָפּ, דרייט וואַרקא אויס די הענט און וואַרפט אַריבער דעם אַקסל זאַמד אין ערדמישעלקע. דאָס זאַמד איז פייכט און שווער, בויגט צו דער ערד. עס בלייכן זיך איבער די אַקסל, ביי דער ברוסט, ביי דער ערד, לעבן דער מישעלקע וואַרקאַס געזונטע הענט.

זיי זענען שוין אָנגעשוואָלן מיט שטייף, אָנגעצויגענע אָדערן. און מען האָט דאָך ערשט קוים אָפּגעגעסן פרישטיק. די זון האָט דאָך זיך ערשט באַוויזן אין פענסטער.

און דאָ דערגעבן דאָס איינגעחזרטע כריפּנדיקע קול:

— העי, נו, שיינהייטן, לעבעדיקער! העי, נו, מיידעלעך, שנעלער אַ ביסל!

נאַסטיא פירט דאָס האַנט-וועגעלע. דער הילצערנער ראָד קלאַפּט איבער די רעלסן, קאָלערט זיך, לויפט. דאָס וועגעלע איז ביז איבער די ברעגעס פול מיט זאַמד. ער איז שווער און טונקל. נאַסטיאַ לויפט

נאָך נאָך דעם ראָד, ברייט צעשטעלנדיק די פיס. עס פּאַטשט אין זיי דאָס קליידל, וואָס שפּילט מיט די געלע בלומען. נאַסטיא לויפט צו צו דער ערד-קופּע, גיט אַ הויב אויף די הענטעלעך, דאָס וועגעלע קערט זיך איבער און שיט אויס דאָס זאַמד. נאַסטיא גיט אַ כאַפּ דאָס ליידיקע וועגעלע און לויפט צוריק.

אַ וועגעלע נאָך אַ וועגעלע. לויפט נאַסטיא האַסטיק נאָך דעם גוט-געשמירטן ראָד. אירע רויטע באַקן זענען שוין געוואָרן בלאַסער. דאָס טיכל האָט זיך אַראָפּגעגליטשט, די זוים פון קליידל איז באַשפּריצט מיט ליים, דער שפּיץ פון דעם צאַרטן שטיוועלע איז צעדראָפּעט, די פּאַצעטקע באַמערקט אָבער גאָרנישט.

איבערן סאַמע אויער—הייזעריק, באַקאַנט, שניידיק:

— העי, נו, שיינהייטן, לעבעדיקער! העי, נו, מיידעלעך, שנעלער!

די הויכברוסטיקע אַרבעטאָרין מיט דער חברטע טראָגן צו אויף דעם טראָג-קאַסטן פוכקע ערד, וואָס שמעקט מיט שוואָמען. זיי הויבן אויף דעם קאַסטן, ווי אַ בריק. אויפגעהויבן, דריקן זיי צו די הענטלעך פון דעם קאַסטן צו די היפטן און כאַפּן אָפּ דעם אָטעם, זיי לאָזן זיך גיין לאַנגזאַם, וואַקלענדיק זיך, נישט אויפהויבנדיק די לאַפּטשעס. צוקומענדיק צו דער קופּע, לאָזן זיי שנעל אַראָפּ דעם טראָג-קאַסטן. זיי שטייען און וואַרטן, ווער עס וועט זיך די ערשטע אָנבויגן נעמען דעם קאַסטן.

דער אויפזעער ווערט אין כעס.

בשעת דעם איבעררייס אויף מיטאָג ווערן די סאָבאָטשייעווקער מיידלעך אויפגעלעבט. איבעריאָגנדיק איינע די אַנדערע, האָבן זיי זיך געלאָזט לויפן אין דער האַלע, וווּ מען טריקנט זאַמד, צו פאַרכאַפּן אַן אָרט, וווּ אָפּצובראָטן די קאַרטאָפל. געגעסן האָט מען די קאַרטאָפל, די ווייַסע, די קרוכלע, באַזאַלצנדיק זיי און באַלעקנדיק זיך. מען האָט געשלונגען דאָס געלביקע שמעקעדיקע ברויט, פאַרזופּנדיק מיט מאַלינע-טיי.

נאָכן מיטאָג זענען קיין כוחות נישט צוגעקומען, אַלץ אָפטער און אָפטער איז די לאָפּאַטע געבליבן שטיין אין וואַרקאַס הענט. אַלץ מער און מער האָט זיך געגלוסט אויסצוגלייכן דעם רוקן.

אַז די סירענע האָט אַ גרילץ געטון, אַנזאָגנדיק, אַז דער אַרבעטס-טאָג האָט זיך געענדיקט, איז וואַרקא שיער נישט אומגעפאַלן אויף דער קופּע זאַמד. עטלעכע מינוט איז זי געזעסן, קיין ריר זיך נישט געטון און פון גאָרנישט נישט געטראַכט.

זי האָט זיך אומגעקוקט און דערזען, אַז אויך נאַסטיא און די איבעריקע חברטעס שטייען פּונקט אַזוי פאַרגליווערט ווי זי...

אָפּגערוט זיך, זענען די חברטעס צוגעגאַנגען צו איר.

— נו, קום, וואַריאַ.

וואַרקאַ האָט זיך אויפגעהויבן און איז צוזאַמען מיט די חברטעס אַרויס אויפן גאַס.

פינסטער. עס רינט פונם הימל, עס טיאַפּקעט אונטער די פיס די צעווייקטע ערד. די טיכלעך ווערן אויסגעווייקט און שווער. גיין דאַרף מען ווייט: איבער דער גאַנצער שטאָט. און קאַיאַר — ווידער צו דער אַרבעט. נאַסטיא בויגט זיך אָן צו דער חברטע:

— וואַרקאַ, לאָמיר בלייבן נעכטיקן אין דער האַליע.

זיי קערן זיך אום צוריק אין צעך אַריין. זיי גראָבן אויס אין הייסן זאַמד אַ נאָרע, קוועטשן אַרונטער די פיס. נישט ווייט ברומט די טראַנסמיסיע. עס שאָרכען די רימענס: די נאַכט-שיכט. נאַסטיא באַהאַלט דעם קאָפּ אין וואַרקאַס קני און טרוימט, דרעמלענדיק:

— אַ, ווי גוט וואָלט געווען צו זיצן איצט ביים לאָמפּ, אַ האַרמאָשקע זאָל שפּילן... טאַנצן... צוקערלעך...

זי האָט זיך צוגערוקט נעענטער צו וואַריעס ברוסט, און הייס אָנגעהויבן שעפּטשען:

— וואַריאַ, איך ווייס פון אַזאַ אָרט. קום, לאָמיר גיין. האַ? דאָרט שפּילט אַ האַרמאָשקע, מען זינגט, מען בייסט צו פון דעם בעסטן און קיין געלט דערויף דאַרף מען אויך נישט. מען וועט דיר נאָך צוצאָלן. קום, וואַריושע!

— צוצאָלן? פאַרוואָס?

— אָט אַזוי-אָ, פאַרשטייסטו מיך, — האָט נאַסטיא זיך פאַרלוירן. — פאַר די טענץ.

— אַ-אַ... — האָט וואַרקאַ איינשלאָפנדיק אויסגעצויגן.

— קום, וואַריושאַ! איינער אַליין איז מיר אומעטיק. קום. סיי-ווי-סיי שטאַרבט מען, לאָמיר כאָטש אַ הוליע טון.

נישט פרעגנדיק וווהין, האָט זי זיך געלאָזט גיין נאָך דער איילנדיקער, שמיידיקער נאַסטיאַן. און ערשט ווען זי איז צוגעקומען צום הויכן, באַקאַנטן פאַרקאַן פון אַגאַנעסאָווס שענק, האָט וואַרקאַ דערקאָנט איר סאָבאַטשייעווקער געגנט. זי האָט נישט באַוויזן זיך צו באַדענקען. נאַסטיא איז זיכער אַרויפגעלאָפן אויף די שטיינערנע טרעפּ,

אויפגעמאַכט די טיר און אַריינגעשלעפּט וואַרקאַן אין דעם פינסטערן קאָרידאָר.

די פענסטער זענען צוגעמאַכט מיט די לאָדן. דער נאַפט-לאָמפּ באַלויכט דעם טיש. מיט די איבערגעקערטע פלעשער, אַ ראָזער פלעק אויף ווייסן טישטוך.

אין ווינקל אויפן בעט, אויף דער צעקנייטשטער קאָלדרע, זיצט וואַרקאַ. דאָס קליידל אירס האָט זיך אויסגעקרומט, זיך אַראָפּגעלאָזט אויפן רעכטן אַקסל, אַנטבלויזט די ברוסט. פונם האַלז ביז צו די ברוסטן ציט זיך אַ שמאָלער און טיפער ראַץ. וואַרקאַס פנים, איר שטערן, די אויגן, די ליפּן האָבן באַדעקט די פוכיקע האָר.

אויפן דיל ביי וואַרקאַס פיס, קריכט עמעצער, קושט אירע קאַל-טע קני. זי קוקט אויף זיינע פּרעכטיקע וואָנסן און זי קאָן זיך בשום אופן נישט דערמאָנען, ווו זי האָט אים געזען.

דער, מיט די פּרעכטיקע וואָנסן, זוכט וואַרקאַס האַנט. פּרווט זיך אָנצוטון אַ רינגל אויף איר פינגער מיט דער געפּלאַצטער הויט. דער פינגער—אַ געשוואָלענער, אַ קנאָכיקער — לאָזט זיך נישט. דער מענטש מיט די וואָנסן פאַרקלעמט אים צווישן די קני, און פּראַכנ-דיק, טוט ער אויף אים אָן דעם רינג, דער פינגער איז פאַרעקשנט. דער מאַנספּערשוין ציט זיך צום טיש, נעמט אַ גלאָז, ווייקט איין וואַרקעס האַנט אין בראָנפן. דער רינג האָט זיך אַ גליטש געטון אי-בערןביינדל פונם פינגער און איז געבליבן זיצן.

דער פאַרשוין מיט די פּרעכטיקע וואָנסן איז צופרידן. ער שלעפּט אַרויס פון קעשענע אַ פּאַטשיילע, וואָס ברענט מיט אַלע קאָלירן פון רעגנבויגן, און נעמט מיט איר פּאָכן פאַר וואַר-קאַס אויגן.

די פּאַטשיילע שמעקט, קנאַקט, ווי דאָס פּאַפּירל, וואָס דער מאַנספּאַרשוין האָט צונויפגעדריקט אין דער צווייטער האַנט.

וואַרקא שטרעקט אויס אירע הענט צו די קנאַקענדיקע פּאַפּיר-לעך, מאַכט מיט די פינגער.

זי האָט נישט דערלאַנגט, זיילענדיק אָפּגעשוואַכט, בויגט זי זיך אָן צום בעט, פאַלט אום, כריפּעט, וועלנדיק זיך אויסהוסטן.

וואַרקאַס שטערן איז הייס, מיט פאַרטרוקנטע ליפּן, בעט זי זיך:

— אַ ציטרין... אַ ציטרין... אומבאַדינגט אַ ציטרין...

דער פאַרשוין מיט די וואָנסן האָט אַ זעץ געטון מיטן פוס אין

דער טיר און אַ געשריי געטון אין דעם פינסטערן און שמאָלן קאָ-רידאָר אַריין:

— אַ ציטרין!...

— אַ צי—ט—רין! — האָט דאָס שטיינערנע ווידערקול אָפּ-געענטפערט,

— אַ צ—י—י—י טרי—י—ן! — האָט זיך דורכגעטראָגן איבער די טרעפּ, איבער די זאַלן, איבער דער קיך, שפּיזאַרניע ביז צו דער טובאַנג פון דעם בופעטשיק.

— פאַר דעם באַלעבאָס אַ ציטרין. זייער גאַסט איז נישט גוט געוואָרן, — האָט דער קעלנער אַ וווּנק געטון, בשעת ער האָט באַ-קומען אַ גאָלדיק, צאַרטהויטיק קיילעכל, ער איז מיט דעם גלייך צו-ריקגעלאָפן.

*

איינמאָל אין דערפרי זענען מיר אויפגעשטאַנען און נישט דער-קענט אונזער כאַלופּע. די ווענט זענען געווען פאַרשמירט מיט סמאָר*), אין מיטן איז געווען אויסגעמאָלט אַ דערווידערלעכע פיגור, וואָס שטייט אויף אַלע פיר. אונטער דעם בויגן פון די הענט און פיס זענען געשטאַנען אַ טשאַטע הינט מיט פאַרשפּיצטע מאָרדעס.

אונטערן בילד — אַן אויפשריפט: „דאָס איז ווארקא גאַלאַד מיט אירע כּלבים".

גאַנץ סאָבאַטשייעווקע איז זיך צונויפגעלאָפן קוקן. לעבן דער כאַלופּע איז אַ געלעכטער, אַ פייפעריי.

דער טאַטע איז אַרויסגעגאַנגען פון דער כאַלופּע מיט אַראָפּגע-לאָזטע אויגן, בלאַנקענדיק מיט דער שאַרף פונם לאָפּאַטקעלע. שווייגנ-דיק האָט ער אָפּגעקראַצט דאָס געמעל און איז אין איילעניש צוריק פאַרשוווּנדן אין דער נידעריקער טיר. ער האָט אויפגעוועקט די שוועס-טער. ער האָט אויסגעוואַרט ביז זי האָט אָנגעטון די שטיוועלעך און זיך פאַרדעקט מיט דער שאַל. נאָכדעם האָט ער אויסגערעכנט אויפגע-וויקלט אויף זיין פויסט אירע לאַנגע זיידענע האָר און זי אַ פרעג געטון:

— וווּ האָסטו גענומען דיינע קליידער?

ווארקא האָט דראָבנע געקלאַפּט מיט די ציין, אַ פינטל געטון

*) דושעגעכץ.

מיט די אויגן, פאַרשטעלט די רויטע באַקן און אָנגעהויבן שרעקיק פאַרענטפערן זיך:

— טאַטעליו, איך האָב זיי געקויפט, אויף מיין וואָרט, אַז איך האָב זיי געקויפט, אָט פרעג נאַסטיאַן.

די פויסט האָט זיך אַ ריס געטון, טרוקן האָבן אַ טראַסק געטון די האָר. דער פוס מיט דער הילצערנער זויל האָט צוגעדריקט וואָר־קאַס ברוסט.

— זאָג, קלאַוועטע, ווו האָסטו דאָס גענומען?

— איך האָב דאָס געקויפט, טייערינקער, זאָל איך שטאַרבן, זאָל איך נישט דערלעבן אויפצוהייבן זיך, אַז איך האָב דאָס געקויפט.

דער טאַטע האָט אַראָפּגעבויגן וואַריאַס קאָפּ הארט צו דער ערד, נאָך פעסטער אָנגענומען זי פאַר די האָר און זי אָנגעהויבן שלאָגן. ער האָט אַ פּאָך געטון מיט דער שווערער פויסט, און ביי יעדן קלאַפּ, וואָס ער האָט איר געגעבן האָט ער געקרעכצט, די ווענט פון דער כאַלופּע האָבן געציטערט, דער טיש אויף די קרומע פיס האָט אונטערגעשפרונגען און מען האָט נישט געהערט אונזער געיאָמער און וואַריאַס זיפצן.

דער טאַטע האָט אַראָפּגעלאָזט די הענט, דערשראָקן אָפּגעווישט די נאַס־געוואָרענע פינגער אין די הויזן, און אַן איינגעשטילטער, אַן איינגעהויקערטער, נישט אַ פינטל־טועוודיק מיט די אויגן, האָט ער נאָכגעשפּירט נאָך דעם רויטן שטיקל געשוואָלענע צונג, וואָס האָט זיך געקראַמפּט, ווי אַ צעשניטענער שלאַנג צווישן די ציין. דער טאַטע האָט געפרעגט:

— נו, איצט, וועסטו שוין זאָגן?

וואַרקאַ האָט דערציילט, ווי אַזוי אַגאַנעסאָוו אַליין האָט איר אויסגעשענקט אַ פּאָר שאַוראָענע שיך און אַ רובל און אַ פּאָר אוי־רינגלעך אַלס צולאָג. דער דיקער קצב האָט איר געקויפט אַ שאַל, עמעצער האָט איר אַריינגעשטופּט אַ פּאָר אַזשורענע זאָקן און אַ מעשן פינגערל. איינער האָט איר געפונדעוועט ניס־כאַלווע, געקושט די ליפּן און געקראָכן אויף די קני ביי אירע קאַלטע פיס. ווער? זי האָט פאַר־געסן. דער טאַטע האָט אָבער פאַרשטאַנען, זיך אָנגעשטויסן.

אַלץ האָט וואַרקאַ דערציילט דעם טאַטן. ער האָט זי שוין מער נישט געשלאָגן. ער האָט איר געהאָלפן אויפהויבן זיך פון דער ערד,

זי צוגעפירט צו דער טיר און אויסגעצויגן, ווי ער וואָלט זי פאַרשאָלטן, האָט ער געזאָגט:

— וואַש זיך אָרום און גיי אַוועק פון אונזער הויז, פאַרגעס, אַז דו האָסט אַ טאַטן, דו, פאַרשיווע זונה.

ווארקע איז אַוועקגעגאַנגען אומגעוואַשן. אויף דער פּאָדלאָגע איז געבליבן ליגן איר זיידן טיכל.

איך בין אַרויסגעלאָפן פון דער כאַלופּע און נאָכגעלאָפן ווארקאן. זי איז געגאַנגען נישט אומקוקנדיק זיך, אַן איינגעהויקערטע אַ קורצוווקסיקע דורך דעם מאַרק, לעבן די קוואַרטאַלן, ווו עס וווינען די אינזשיניערן, האַלטנדיק זיך נאָענט לעבן פּאַרקן פון דעם זאַוואָד. זי האָט געשפּאַנט איבער די זאַוואָד-פּלעצער, אָפּפאַל-קופּעס, דורכן וואַלד, אַ פאַרלוירענע, נישט הערנדיק און נישט זעענדיק גאָרנישט.

פאַרנאַכט האָט ווארקא זיך אָפּגעשטעלט פאַר אַגאַנעסאָווס מלינה און האָט זיך פאַרטראַכט. איך בין צו איר צוגעלאָפן, שטיל אַ טאָרע געטון איר קאַלטע האַנט.

— ווארקא...

זי האָט זיך אויסגעדרייט צו מיר, ציטערנדיק מיט די ליפּן:

— גיי אַוועק, סאַניא.

און אַ קלאַפּ-טוענדיק מיט דער טיר, איז זי פאַרשוווּנדן אין דער מלינה.

זי האָט זיך נאָכדעם אַרומגעדרייט איבערן מאַרק, אַ שיכּורע. זי האָט זיך געחברט מיט גנבים. געקראָכן אויף די בוידעמער, גנבענען וועש. געשטאַנען אויף די פינסטערע ראָגן, געווונקען מיט די אונטערגעשלאָגענע אויגן, און פאָרגעלעגט פאַר אַ האַלבן רובל די בעסטע פאַרגעניגנס.

אַז איך האָב שוין געהאַט פאַרלוירן מיין גאַנץ הויז-געזינד, געבליבן איינער אַליין, האָב איך זי באַגעגנט אין מאַרק. זי איז שעמעוודיק צוגעגאַנגען צו מיר, אירע האָר זענען געל געוואָרן, אויסגעקראָכן. די קינבאַקן האָבן אַרויסגעשטאַרצט אויף איר בלאַסן, מאָגערן געזיכט. די ליפּן זענען געווען געפּלאַצט. מיט די גרויע פינגער האָט זי אָפּגעקרישלט געלע קיילעכלעך פון ווארעמען ברויט און זיי געשלונגען, ווי פּילן.

זי איז צוגעגאַנגען צו מיר און זיך שטיל אָנגערופן:

— סאַניא...

איך האָב נישט אויסגעהאַלטן און בין צוגעפאַלן צו איר. וואַרקע האָט אויפגעשוידערט. זי האָט זיך אָוועקגעזעצט אויף דער ערד און צוגעטוליעט מיין קאָפּ צו איר פלאַכער ברוסט.

אַרום אונז האָט זיך צונויפגעקליבן דער מאַרק-עולם.

— ווי זי נעמט זיך דאָס צום האַרצן, נעבעך, די אומגליקלעכע, — האָט זיך אַ דיקע פרוי מיט אַ שווערן קאָשעק געפּאַטשט איבער די היפטן.

— זי האָט אַפּנים איר זונעלע אָפּגעזוכט, — האָט מיט טרערן אין די אויגן געפּרווט טרעפן אַן אַלטיטשקע אין אַ שוואַרץ קליידל.

— און אפשר איז דאָס אַ ברודערל, — האָט זיך נאָך עמעצער אָנגערופן.

וואַרקא האָט געגלעט מיינע האָר, צורעכט געמאַכט דאָס העמד, געווישט אירע פייכטע אויגן און געטרייסט:

— מען דאַרף נישט, סאַנקאַ, טייערער, אָט באַלד וועט ווידער זיין זומער, און מירן ווידער לויפן אין וואַלד אַריין זיך באָדן.

מער האָב איך זי שוין קיינמאָל נישט באַגעגנט, אָבער איך האָב געזען הונדערטער אַזעלכע, וועלכע זענען געווען ענלעך צו איר.

קאַפּיטל זיבן

איך גיי דורך אַ הויכן וואַלד. אויף די דעמבענע מאַסטבוימער הענגט ער הימל, מיט צעפליקטע פליגל פלאָנטערן זיך אין די צווייגן די טויטע וואָלקנס. בראָנזענע חזיר-ניס פאַלן אויף דער ערד. אַ ווילדער דעמב פול באַדעקט מיט לישאַיעס, ציט זיך מיט זיינע טויזנטהענטיקע צווייגן צו די קויטיקע, נישט פאַרקעמטע פּאַטלעס פון די וואָלקנס.

עס באַפאַלט מיך אַ שרעק פון דער דאָזיקער טויטער שטילקייט. איך ווייס, אַז אָט דאָרט, הינטער די שטאַמען-טורעמס, האָט זיך באַהאַלטן עפּעס אַ חיה-רעה. איך שפיר אַפילו איר הונגעריקן ווילד-געוואָרענעם בליק אויף זיך. מיר דוכט זיך, אַז איך האָב שוין אַפילו פאַרזוכט דעם טעם פון אירע שאַרפע נעגל. זי האָט שוין אויף מיר אַן אָטעם געטון. זי האָט זיך פאַרמאָסטן צו דערשטיקן אין מיין האַלז דאָס לעצטע ביסל לופט. איך לויף, איך ראַטעווע זיך. און מיטאַמאָל האָט דער וואַלד אויפגעהערט צו פראַווען זיינע שטיק, ער האָט זיך

דערשראָקן, טאַמער וועל איך אַנטלויפן. ער האָט פון זיינע הענט אַרויסגעלאָזט דעם הימל, זיך אַ ציִ געטון צו מיר, אַ ציטער טוענדיק מיט די פאַרוואונדעטע פליגל און אָנגעהויבן צו שיטן חזיר־ניס.

איך האָב זיך אויפגעכאַפּט און פאַר זיך דערזען דעם זיידנס קעציִשע אויגן. די שאָטנס פון זיינע וויעס האָבן פאַרשטעלט זיינע הויקערדיקע קינבאַקן.

איך כאַפּ אָן די מאַמע, דריק זיך צו איר. זי פאַרדעקט מיר דעם קאָפּ מיט אירע וואַרעמע הענט און שעפּטשעט מיר טרייסט־ווערטער. דעם זיידנס אויגן לאָזן מיך אויך נישט שלאָפן. ער היט אונז אָפּ, אונז מיט דער מאַמען, און וואָרט, דער טאַטע זאָל וואָס גיכער אוועקגיין. דעמאָלט וועט ער קענען אויסבעטלען ביי דער מאַמען בראָנפן.

מיר באַהאַלטן זיך אין דער פינסטערניש אונטער דער רעדנע. כדי נישט צו זען דעם זיידנס שרעקלעכע אויגן.

אַז דער באַגינען וואַשט אויס דאָס פינסטערע פענסטער פון דער כאַלופּע, הויבט אָן די מאַמע צו שעפּטשען:

— סאַנקא, אַ סאַנקא, שטיי אויף, שטיי אויף, זונעלע.

צוזאַמען מיט מיר שטייט אויף דער טאַטע. אויף אונז דרייען איז געבליבן בלויז איין פּאָר שיך. איצט טוט זיי אָן דער טאַטע, און איך וויקל אַרום מיינע פיס מיט שמאַטעס, פאַרדריי זיי מיט שטריקלעך, און מיר גייען אַרויס אין יאַנואַר־ווינט אַריין, אין פראָסט אַריין.

איך גיי מיטן טאַטן אין דער אייזן־הוטע אַריין. דאָרט וועט ער אויסטון די שיך און אָנטון די הילצערנע טרעפּעס, און איך וועל מיט די שיך צוריקלויפן אַהיים, ווו עס וואַרט אויף זיי די מאַמע.

מיר איילן זיך. דער טאַטע גייט און קוקט זיך נישט אום. איך מוז אונטערלויפן, כדי נישט אָפּצושטיין פון אים. די שמאַטעס און די שטריקלעך האָבן זיך אָפּגעוויקלט, אָבער צערעכט מאַכן זיי האָב איך קיין צייט נישט. דער טאַטע וואַרט נישט. די אייזיקע ראַזיר־מעסערס שניידן מיך די פּיאַטעס. איך הויב הויך די קני.

אין זאַוואָד טו איך אָן די שיך, זיי זענען גרויס אויף מיר.

אין דער היים טוט די מאַמע אָן די שיך און גייט אין מאַרק אַריין. נאָכדעם טו איך זיי אָן. ביזן פייף קלויב איך קאָקס, קוילן. און נאָכדעם לויף איך פון דער אייזן־הוטע צו אונז אין כאַלופּע אַריין, פון כאַלופּע אין וואָלץ־צעך, און פונם צעך ווידער אין דער כאַלופּע אַריין.

ווי נאָר דער טאַטע איז אַוועק צו דער אַרבעט, איז דער זיידע געוואָרן אַן אויפגעלעבטער. ער האָט געוווּסט, אַז איצט וועט ער קענען באַקומען אַ שטיקל פּרעסאַרניע, בירהעלע און מאַרק. איינ־שאַפן פלעגט ער דאָס דורך כּלערליי קאָפּ־שטיקלעך.

איינמאָל בין איך דורכגעגאַנגען לעבן זיין בעט. ער האָט מיך אַ כאַפּ געטון פאַרן האַלז, צוגעצויגן צו זיך, אַ וואָרף געטון אויפן בעט און מיך גענומען פייניקן: פליקן מיט די אייזערנע הענט די האָר פון קאָפּ, דריקן מיין לייב מיט די טשערעקעס *) און דערביי טענהן:

— בעט ביי דער מאַמען, זאָל זי מיר געבן אַ האַלב פלעשעלע, וועל איך דיך אָפּלאָזן.

די מאַמע האָט זיך געזידלט, געוויינט, דער זיידע האָט מיך אָבער נישט אָפּגעלאָזט, ביז זי האָט אים נישט געבראַכט קיין בראָנפן. אַזוי האָט זיך דאָס איבערגעחזרט כּמעט יעדן טאָג. האָב איך מיך נאָר פאַרגעסן, האָט דער זיידע מיך אַ פּאַק געטון און מיט אַ געלעכ־טערל געוואַרט אויפן בראָנפן.

די מאַמע איז פאַרמאַטערט געוואָרן. זי האָט שטילערהייט פאַר־קויפט אירע העמדער, געגנבעט ביים טאַטן געלט, און דער זיידע האָט זיך אַלץ נאָך נישט געקליבן צו שטאַרבן. די מאַמע האָט שוין אויפגעהערט צו וויינען. פינטלענדיק מיט די טרוקענע, אָנגעשוואָלענע אויגן, האָט זי צונויפגעפּרעסט, ווי אַ גרעזל, אירע ליפּן, און געבעטן גאָט, ער זאָל וואָס־גיכער שיקן דעם טויט אין דער כאַלופּע אַריין. און דער טויט איז אַלץ נאָך נישט געקומען. אינגיכן האָב איך באַ־מערקט, ווי די מאַמע האָט זיך פאַרגנבעט פון זיידן אויפן אויוון און דאָרט געצויגן פון פלעשל דעם בראָנפן. נאָכדעם האָט זי צוגעגאָסן וואַסער און דערלאַנגט דעם זיידן. יענער פלעגט שוין זיך נישט פונאַנדערקלייבן און עס זשעדנע מיט איין שלינג, אַריינגיסן אין האַלז אַריין.

שפּעטער האָט דער זיידע אויפגעהערט צו יאָגן זיך נאָך מיר, ווייל די מאַמע פלעגט יאָים שוין אַליין ברענגען בראָנפן. זי האָט זיך בלויז געטיילט מיט אים. און אָט אַזוי האָט זי זיך צוגעוויינט צום טרינקען. אַפילו דעם טאַטנס קלעפּ האָבן זי נישט געקענט

---

*) אויסזאַצן, בלאָטערס.

אָפּגעוואוינען. געקומען אַביסל צו זיך נאָך די קלעפּ, נאָך אונטערהינקענדיק און מיט פאַרשוואָלענע אויגן, לויפט זי שוין אין שענק אַריין. שיכורט זיך אָן מיטן זיידן, זעצט זיך אַוועק ביי אים אין בעט, און זיי הויבן ביידע אָן צו זינגען:

„קיינעם איז נישט ערגער אויף דער וועלט
ווי דעם יתומל"...

זיי וואָיען ווילד און קוקן מיט די נאַסע אויגן ערגעץ אין אַ ווייט אַזאַ, וואָס איז נאָר זיי ביידן באַקאַנט. און מיר, קינדער, זיצן אויפן אויוון, הונגעריקע, און וואָיען אויך. דער טאַטע קומט אַריין, בלייבט שטיין אויפן שוועל. גיט טעמפּ אַ קוק אויף אונז, שפּרינגט צו דער מאַמען און הויבט זי אָן צו שלאָגן. ער קלייבט זיך נישט פונאַנדער, ווו עס טרעפט דער פוס, די האַנט, די קני. און די מאַמע וויינט נישט, אַט אַזוי ווי זי וואָלט גאָר קיין ווייטאָק נישט פילן. זי ליגט אויף דער פאָדלאָגע מיט די צעפּאַטלטע האָר און האַלט אין איין איבערחזרן איין און די זעלביקע ווערטער.

דער טאַטע האָט אויך נישט געשוינט דעם קראַנקן זיידן. ער פלעגט אים אַ ליגנדיקן, שלאָגן, צילנדיק צו טרעפן אין די צעבראָכענע אברים און זיך ממש געקוויקט, בשעת דער זיידע פלעגט קרעכצן.

לאַנג האָט דער טאַטע זיך געהאַלטן. ער פלעגט זעלטן אַריינגיין אין שענק. אַלע שבת פלעגט ער אונז אַרומוואַשן, אויסקעמען די קעפּ, געטרוקנט אויפן אויוון אונזערע הייזלעך. אָבער נאָכדעם האָט ער זיך אויך אונטערגעגעבן.

אַרויסגעהאָלפן האָט אונז האָרבוז, ער פלעגט אונז ברענגען געלט פון דער קאַסע פון דער קעגנזייטיקער הילף, און פון דעם פלעגן מיר לעבן ביז דער טאַטע האָט באַקומען אויסגעצאָלט דאָס געהאַלט. דער שמעלצער פלעגט אָנווייזן אויפן זיידן און זאָגן:

— היט זיך, אָסטאַפּ ניקאַנאָראָוויטש, פאַר אַזאַ וויסטן סוף.

דער טאַטע האָט דאָס אויסגעהערט שווייגנדיק און גאָרנישט געענטפערט. עטלעכע מאָל איז ער ערגעץ אַוועקגעגאַנגען צוזאַמען מיט האָרבוזן. נאָכדעם איז ער געווען אַביסל צוגעלאָזענער. אָבער קעגן די בייע קלעפּ האָט ער נישט געקענט ביישטיין.

די מאַמע מיטן זיידן האָבן פאַרשיכורט די לעצטע פאָר גראָשן. ביזן אויסצאָלן דאָס געהאַלט זענען נאָך פאַרבליבן אַ שיינע פאָר טעג. די מאַמע האָט פאַרזעצט די שיך. דער טאַטע איז געקומען צולויפן

אַ באַרוועסער אַהיים, לאַנג געשלאָגן די מאַמע, און נאָכדעם איז ער אַליין אַוועק צו אַגאַנעסאַוון אין שענק אַריין. ער איז נישט געקומען נעכטיקן נישט די נאַכט, און נישט די צווייטע. די מאַמע איז שוין מער נישט אויפגעשטאַנען פון דער פּאַדלאָגע. זי איז געלעגן אַ שוואַרצע מיט איינגעפאַלענע אויגן. און געדוכט האָט זיך, אַז ערשט נאָר וואָס האָבן זיך פון איר אויפגעהויבן קראָען—נבילות-פרעסער.

מיטן זיידן האָט זיך אַ גאַנצע נאַכט געטון עפּעס אַזוינס, וואָס נאָך קיינמאָל נישט. ער האָט פאַרדומפּן געמרוקעט, זיך גע-וואָרפן, און פאַרטאָג איז ער שטיל געוואָרן. און גאַנץ-פרי האָט זיך סאָבאַטשייעווקע דערוווּסט, אַז אָסטאַפּ גאַלאָדס ווייב איז געשטאָרבן פון איבערשיכּורן זיך, און דער משוגענער ניקאַנאָר איז פאַראַלי-זירט געוואָרן.

אין עטלעכע טעג אַרום איז אינגאַנצן פאַרגליווערט געוואָרן דעם זיידנס גרויסער, לעבנסדאָרשטיקער קערפּער. איידער ער האָט צוגעמאַכט די אויגן, האָט ער מיך בלויז מיט די ליפּן צוגערופן און אַ שעפּ-טשע געטון:

— סאַנקאַ, פאַרשעלט דיין טאַטן, דערהרגע אים, אויב ער וועט דיך שיקן אין זאַוואָד אָדער אין שאַכטע אַריין אַרבעטן.

האַרבוז, וואָס איז געשטאַנען נעבן מיר, האָט פינסטער אַ זאָג געטון:

— סאַנקאַ, זאָג דעם זיידן, אַז דער זאַוואָד האָט דערצו קיין שייכות נישט...

דערנאָך האָט ניקאַנאָר מיט זשעדנע אויגן, לאַנג באַטראַכט די כאַלופּע. ער האָט אָפּגעשטעלט זיין בליק אויף האַרבוזן, אים געוואָלט עפּעס זאָגן, ער האָט אָבער נישט געקענט. ער האָט געקוקט אויף אים מוטנע און לאַנג, דריקנדיק מיט די גליווערנדיקע פינגער דעם שמעל-צערס האַנט. ביזן סאַמע סוף האָט ער זי נישט אָפּגעלאָזט.

אָפּגעוואַשן ניקאַנאָרן האָבן די קלאָגערינס פון די פוילע רינ-שטאָקן. נישט מיט אָקרעפּ, נישט מיט אַ באַרשט האָבן זיי נישט גע-קענט אָפּוואַשן די הויט, וואָס איז געווען דורכגעזאַפּט מיט קוילן. דער זיידע איז געלעגן אויפן טיש, און עס האָט פאַר אים קיין אָרט נישט געקלעקט, מען האָט געמוזט אַוועקשטעלן אַ טאַבורעט הינטער די פּיאַטעס. די ברוסט איז ביי אים געוואָרן אָנגעשוואָלן, דער בויך איז איינגעפאַלן, ביי די שלייפן האָבן זיך אָנגעבלאָזן בלויע אָדערן-

קניפּן. עס האָט זיך געדוכט, אַז אַפילו אַ טויטן האָט אים נישט פאַר־לאָזט דער האַס. שרעקלעכער פון אַלץ איז געווען דאָס אָפענע מויל: עס האָט זיך געדוכט, אַז ער האָט פויל אַ געגעץ געטון און איז שוין אַזוי געבליבן, גלאָנצנדיק מיט די אַנטבלויזטע ציין.

דאָס האָבן די קלאָגערינס צעעפנט אים דאָס מויל. זיי האָבן אים אָנגעשטופּט הינטער די באַקן איבערגעקאָכטן פּאַלין, כּדי דער ביטע־רער ריח זאָל פאַרשלאָגן דעם בראָנפן.

דער ברודער קאָזמאַ איז נישט געווען אויף דער לוויה. מיט אַ וואָך צוריק האָט מען אים פאַרשיקט קיין סיביר. פאַרשיקט האָט מען אים דערפאַר, ווייל בשעת מען האָט אויפן דייטשן פראָנט גע־שיקט די צווייטע פּאַרטיע רעקרוטן, האָט ער אין וואַלץ־צעך דורכגע־פירט אַ שטרייק פון די שמירער, געזעלן און וואַלצירער. עס האָט זיך פאַרשפּרייט אַ קלאַנג, אַז אינגיכן וועט מען אָנהויבן נעמען די שמעלצער, וועלכע האָבן געאַרבעט אויף לאַנד־שוץ. דער שטרייק האָט אַרומגעכאַפּט דעם גאַנצן צעך. ער האָט אַרומגעכאַפּט די קליין־סאָר־טיקע און פאַרגרייט־ווערקשטעלן, און האָט געדויערט אַ וואָך צייט. קאָזמאַ איז געווען דער פאָרזיצער פונם שטרייק־קאָמיטעט.

דעם זיידן האָט מען אַרויסגעטראָגן פון דער כאַלופּע שוין שפּעט אינאָוונט. בייטאָג זענען די מענער געווען ביי דער אַרבעט, און דעם שווערן אָנגעשוואָלענעם ניקאַנאָרן האָבן די קליינע סאָבאַטשייעווקער ווייבער נישט געקענט אויפהויבן, אַפילו מיט צוועלף הענט. עס האָבן אים אַרויסגעטראָגן דובניאַק, קאָוואַל, האַרבוז און דער טאַטע.

פון דער האַלב־איינגעפאַלענער קאָנורע איז אונטערהינקענדיק אַרויסגעגאַנגען פאַלקאָן. דער אַלטער, שוואַכער הונט האָט זיך אומ־דערוואַרט אָפּגעשטעלט, און מיט דער אַמאָליקער יונגער געשווינד־קייט אויפגעהויבן דעם קאָפּ און זיך צעריטשעט. צו דער כאַלופּע איז צוגעגאַנגען אַן אָפּטיילונג פּאָליציאַנטן.

די איבעררעשטע מענטשן האָבן שטיל אַראָפּגעלאָזט די טרומנע אויף דער ערד. אַ פּאָליציאַנט האָט פאַרדרייט די וואָנסן און שטרענג אַ פרעג געטון:

— ווער פון אייך איז דער באַלעבאָס?

— איך, — איז דער טאַטע אַרויסגעטרעטן.

— קום אַריין אין שטוב, און איר אויך, — און אַ קוק־טועדיק קרום און מיט אומצוטרוי אויף דער טרומנע, האָט ער באַפוילן אַ

יונגן פּאָליציאַנט. — גיב אַכטונג, פּיאָדאָרענקאָ, דערנאָך וועלן מיר אַ קוק טון...

ער האָט אַלע אַרייַנגעטריבן אין דער כאַלופּע אַריין. מען האָט זיי אויסגעטון, רעווידירט. זיך געבאָרבלט אין אויוון, אין בעט.

— און ווו זענען אייער זון קאָזמאַס זאַכן? ווו האָט איר זיי אַוועקגעטראָגן? — האָט דער קאָזאַק געפּאָרשט.

— דער זון וווינט שוין פון לאַנג נישט מיט אונז, — האָט דער טאַטע שווער געענטפערט.

דער קאָזאַק איז צוגעגאַנגען צו מיר:

— אָט דאָס בחורל וועט אונז געוויס אַלצדינג דערציילן. אמת, פּעמפּיקל, וואָס בלאָזטו אָן די ליפּן? אַנו, דערצייל אונז, צי האָט דיין ברודער געטראָגן פּאַפּירן ערגעצווו? און אפשר האָט ער זיי ערגעץ באַגראָבן?

האַרבוז קוקט אויף מיר מיט בריענדיקע אויגן און שווייגט. איך געדענק, אַז ער האָט מיר איינמאָל געגעבן עפּעס אַ פּעקל מיט בלעטלעך, איך האָב זיי אַוועקגעטראָגן אין וואַלד-צעך, צו קאָזמאַן. איך שטויס מיך אָן, אַז מען טאָר וועגן דעם נישט דערציילן און צעעפן נישט די ליפּן.

דער קאָזאַק גייט אַוועק. אַרומדרייענדיק זיך נאָך אַ ביסל אין דער כאַלופּע, זענען די קאָזאַקן אַרויס אויפן הויף. דער פּאָליציאַנט באַפעלט צו רעווידירן די טרומנע. די קאָזאַקן פּראַכן, פּאַרשטעלן די נעז און קערן איבער דעם פאַרשטיינערטן ניקאַנאָרן.

נישט געפינענדיק גאָרנישט, זעצן זיי לויטן באַפעל פונם עלטסטן אַרויף אויף די פערד און אַוועקגאַלאָפּירט אין דעם פינסטערן געסל אַריין. מען באַגלייט זיי שווייגנדיק, מיט געבייזלטע פויסטן.

דער געלער, אָפּגעקראָכענער פּאָלקאַן איז צוגעגאַנגען צו דעם זיידן, וואָס איז געלעגן שווייגנדיק. ער האָט אַרומגעשמעקט זיין באָרד און האָט זיך יאָמערדיק צעוואָיעט.

און האַרבוז שטייט אַ פאַרקלערטער, מיטן פוס דאָבטשעט ער די בלאָטע, און צוהערנדיק זיך ווי פּאָלקאַן וואָיעט, רופט ער זיך טרויעריק אָן:

— אָט לעבט דער הונט, וואָיעט... די חיה, אַפּנים, פאַרמאָגט מער לעבן אין זיך איידער דער מענטש! — און נישט דערוואַרטנדיק זיך אויף קיין ענטפער, גיט ער אַ זאָג אין דער וועלט אַריין: — יאָ—יאָ... אָט אַזאַ איז אונזער לעבן...

צוריקקומענדיק פון דער אַרבעט, פלעגט דער טאַטע מיט אַן אַראָפּגעלאָזטן קאָפּ בלייבן שטיין ביי דער טיר. די פאַרוסינענע צע־ווייקטע הענטשקעס שלעפּן אַראָפּ די הענט ביז צו דער פּאָדלאָגע, אויף דער פּלייצע וואַקסט אויס אַ הויקער, די אויגן, צעטומלטע, זוכן עפּעס.

עס קאָן זיין, אַז אָסטאַפּ זוכט זיין טאָכטער, נאָך וועלכער ער פלעגט מיט שטאָלץ בגנבה נאָכשפּירן אין די אויפדערנאַכטן, בשעת זי האָט צעקעמט אירע האָר. און איצט איז זי נישטאָ, עס איז בלויז געבליבן דאָס זיידענע טיכעלע מיט אומפאַרשעמטער העלקייט. דאָס טיכל באַמבלט זיך אויף אַ ריפּ פון בעט.

אָסטאַפּ זוכט זיין פאָטער, וואָס זיצט ביים לאָמפּ און לייענט די פּסאַלמען, די מוטער ביים שטריקן, די באַנק איז אָבער ליידיק. ער זוכט געלעכטער אויף די לעבנלאָזע ליפּן פון זיינע קינדער. אָבער עס איז נישטאָ. מיר זענען געלעגן אויפן אויוון הונגעריקע. דעם טאַטן איז באַפאַלן אַן אימה. און כדי זיך צו באַפרייען פונם אומעט, פלעגט דער טאַטע אַנטלויפן אין שענק אַריין. אַז האַרבוז האָט זיך באַגע־געגנט מיטן טאַטן, פלעגט ער זאָגן:

— וועסט נישט פאַרשיכּורן, וועסט נישט פאַרטויבן דיין אומעט און האַס, אָסטאַפּ גאָלאָד. אַ מאָדנער מענטש ביסטו. וואָס פאַראַ שייכות האָט דאָ דיין כאַלופּע, דאָס זיידענע טיכל, אָדער דאָס בעט? דו זוך די שולדיקע ערגעץ אַנדערשוווּ. דו שטעל זיך אַוועק אויף דעם הויכן ברעג פון די פוילע רינשטאָקן, גיב אַ געשריי אויף גאַנץ סאָבאַטשייעווקע, פון איין עק ביזן אַנדערן. זאָל מען דיך הערן, רוף צו־נויף אַלע אירע איינוווינער. זאָלן אַרויסגיין די שטאַרקע קוילנהאַקער און די צעקאַליעטשעטע שאַכטיאָרן, די בעטלער און גנבים, די פּראָ־סטיטוטקעס און אַרבעטאָרינס, די מעטאַליסטן און טעסלערס. הויך הויב אויף דיין שווערע, פאַרמאָזאָליעטע האַנט, שטרעק זי אויס צו דער פוילער שאַכטע, צו דעם בעלגישן זאַוואָד, צו די העל־בלויע קוואַרטאַלן פון די פראַנצויזישע אַקציאָנערן און זאָג הויך אויף אַ קול, שטרענג און האַרב: „דאָס האָבן זיי משוגע געמאַכט מיין טאַטן, גע־מאַכט אים פאַר אַ חיה, אַ גנב און אַ שיכּור. זיי האָבן דערהרגעט מיין מוטער, מיין ווייב, צוגענומען ביי מיר מיין זון, געמאַכט מיין

טאָכטער פאַר אַ גאַסן־פרוי, אויסגעטרעטן פאַר מיר מיין טאַטנס סטעזשקע, און מיט אייך וועלן זיי אויך דאָס זעלבע טון. מיר ווילן אָבער לעבן, וואָס פאַראַ רעכט האָבן זיי צוצורויבן ביי אונז דאָס לעבן? לאָמיר אויפשטיין, חברים!" זאָג דאָס, אָסטאַפּ.

דער טאַטע פלעגט אָבער אַוועקגיין אין שענק אַריין, ווו ער האָט באַלד מיטאַמאָל באַקומען די פאַלשע טרייסט און פאַרשיכורט זיין גאַנץ פאַרדינסט, פאַרגעסנדיק, אַז ער האָט דריי הונגעריקע קינדער.

מיר זענען געווען אויסגעשטעלט אויף זיך אַליין. קיינער האָט אונז נישט געהאָדעוועט, קיינער האָט אויף אונז נישט רחמנות געהאַט און נישט געצערטלט. דער טאָג פלעגט זיך שטעלן מיט אַ געשלעג. מיטקא, וואָס פלעגט אויפשטיין פריער פון אַלע, האָט שטילערהייט אָנגעטון דעם טאַטנס צעריסענעם שפּענצער און געפּרוווט אומבאַמערקט זיך אַרויסשאַרן פון דער כאַלופּע. אָבער די לאַנגהעגטיקע ניורקא האָט אים אַ כאַפּ געטון פאַרן קאָלנער. זי האָט אַליין געוואָלט אַרומדרייען זיך לעבן די קראָמען און אויסבעטלען ביים מאַרק־עולם אַ שטיקל ברויט, אַ קאָפּיקע. דער שפּענצער האָט מבטיח געווען זאַטקייט. דעריבער טאַקע פלעגט צוליב אים אויסברעכן אַ געשלעג. ביי מיטקאן אין די הענט זענען געבליבן האַרטע פּאַטלעס האָר פון ניורקעס קאָפּ, און אירע נעגל זענען געווען רויט פון מיטקאס צעדראַפּעטע הויט. באַקומען דעם שפּענצער האָט דער, ווער עס איז געווען שטאַרקער. מייסטנטייל האָט געזיגט ניורקא. זי פלעגט אַריינשפּרינגען אין דעם טאַטנס לאַכעס און מיט אַ זעקל אויף די אַקסל אַרויסגיין נאָך רויב.

איך האָב זיי ביידע פיינט געהאַט. איך האָב זיי פיינט געהאַט דערפאַר, ווייל זיי זענען שטאַרקער פון מיר, מיר קיינמאָל נישט געגעבן דעם שפּענצער, מיך געזידלט, גערופן מיט פאַרשיידענע צונעמענישן, פאַרמסרט מיך פאַר דעם שיכורן טאַטן, און יענער פלעגט מיך שלאָגן.

איך האָב אַליין געמוזט זאָרגן פאַר זיך.

הינטער די פוילע רינשטאָקן איז אויף אַ בערגל געשטאַנען דאָס שעכט־הויז. דער הויף פונם שעכט־הויז איז געווען אַרומגעצוימט מיט אַ הויכן פּאַרקן און צעטיילט אויף באַזונדערע אָפּגעצוימטע טיילן. דאָרט האָט מען געהאָדעוועט קעלבלעך, חזירים און עופות צו דער שחיטה.

אָנגעטראָפן האָב איך אויף אַ שטאַל מיט גענז. אינמיטן האָט

זיך געצויגן אַ שמאָלינקע קאָרעטע, וווהין די אָנטרייבער פלעגן אָנשיטן געפרעסטע יאָדערן. איך האָב זיך צוגעשאַרט צו דער קאָרעטע און מיט זשעדנעקייט אַ כאַפּ געטון די שטעכיקע קאַשע. די גענז האָבן זיך אַ וואָרף געטון אויף מיר און פּיקן מיך מיט די האַרטע, ביינערדיקע שנאָבלען. איך האָב אָבער שוין באַוויזן, ווי נישט איז אַריינצוכאַפּן אַביסל יאָדערן און געקאָנט ליידן ביזן מאָרגנדיקן טאָג. אויף קיין אַנדערע ערטער בין איך נישט געגאַנגען: איך וואָלט דערפרוירן געוואָרן. צום שעכט-הויז בין איך יאָ צוגעלאָפן, כאָטש איך בין געווען נאַקעט און באָרוועס.

מיטקא האָט מיך מער נישט געוואָלט אַריינלאָזן אין דער כאַלופּע ביז איך וועל אים נישט באַלוינען. דעמאָלט האָב איך אים אָנגעהויבן ברענגען געפּרעסטע יאָדערן. דערזען, אַז עס לוינט, האָט ער אויך אָנגעהויבן פאָדערן געצאָלטס ביי ניורקאן. דעמאָלט האָבן מיר זיך ביידע צונויפגערעדט קעגן אים. מיר האָבן זיך געטיילט מיטן שפּענצער לויט דער ריי נאָך, און מיטקא האָט געהונגערט.

דער טאַטע פלעגט קיינמאָל נישט ברענגען קיין בראָקן ברויט, נישט קיין קאָפּיקע אַפילו, פאַרקערט, מיר פלעגן אים נאָך גאַנץ אָפט געבן. האָט ער מיט חניפה געבעטן:

— ניורקא, איז אפשר דאָ אַ שטיקל ברויט?

ניורקא איז נישט געווען קיין זשעדנע, זי האָט כמעט שטענדיק געהאַט אַ שטיקל ברויט. זי האָט פון זעקל אַרויסגענומען אַ שטיקל ברויט און געגעבן דעם טאַטן.

איינמאָל האָב איך אין שעכט-הויז באַקומען אַ גרויס שטיק פלייש. מיר האָבן דאָס אָפּגעשווענקט אויפן דנאָ פון די פוילע רינשטאָקן, צעשניטן דאָס אויף שטיקלעך און עס אָפּגעקאָכט.

די גוטינקע ניורקא האָט פאָרגעלעגט:

— סאַנקא, נעם, טראָג אַוועק דעם טאַטן אין אייזן-הוטע.

איך האָב אָנגעטון דעם שפּענצער און בין אַוועקגעגאַנגען צום טאַטן.

אָט אַזוי ווי היינט, זע איך אים אַ הויכן, אַ ברייטפּלייציקן, האָט גענומען אַ לאַנגן גראָבאייזן, אַ רוף געטון די אַרבעטער און זיי האָבן מיט צוועלף הענט אָנגעהויבן דורכקלאַפּן דעם „פאַרשטעקער“, כדי צו שאַפן אַ דורכגאַנג פאַרן טשוהון.

פריער פלעגט דער טאַטע עס מאַכן איינער אַליין. ער נעמט

דעם גראָבאייזן אינדערמיט, בויגט זיך איין, גלייך ווי ער וויל אַ שפּרונג טון, ציט אָן ווי אַ גראָבן שטריק דעם האַלז, פאַרוואָרפט דעם גאַנצן קערפּער אויף צוריק, און נאָכדעם גיט ער זיך מיט דער ברוסט צוזאַמען מיטן גראָבאייזן אַ וואָרף פאָרויס.

די אינזשינירן מיט די ווייבער פלעגן קומען זען, ווי דער שמעלצער אָסטאַפּ מאַכט עס איינער אַליין, אַנשטאָט צוועלף הענט. דער מייסטער האָט אים געגעבן אַ הוספה דריי רובל אַ חודש און אים צוגעזאָגט נאָך.

אָבער דאָס איז געווען אַמאָל, ווען דער טאַטע איז נישט געווען קיין אייגבייער אין סאָבאַטשייעווקער שענק. איצט האָט ער געפּטערט זיין קראַפט. ער האָט אַ פּאָך געטון מיט דעם גראָבאייזן, און פּאַר זיינע אויגן האָבן זיך אַ וויג געטון די שמעלץ-אויוונס, דער הימל האָט זיך פאַרנעפּלט. אָסטאַפּן האָט זיך פאַרוואָלט זיצן אַביסעלע, אָפּכאַפּן דעם אָטעם, בייקומען די שיכרות. מען טאָר אָבער נישט: מען דאַרף אַרבעטן. און ער האָט מיד, מעכאַניש באַוועגט די הענט, פאַרמאַכט די אויגן, כדי נישט אומצופאַלן פון קאָפּדרייעניש.

אויך ביי די איבעריקע אַרבעטער האָט דער גראָבאייזן בלויז אָפּגעראַצט דאָס אָפּגעברענטע ליים פון דעם פאַרשטעקער, אָבער זיי האָבן אים נישט דורכגעזעצט. די צוועלף הענט האָבן זיך באַוועגט באַזונדער, אָפּגעריסן איינער פונם אַנדערן, פאַרקלענערנדיק דערמיט די קראַפט פונם קלאַפּ.

בוטילאָטשקין, וואָס איז פאַר די זאַטע יאָרן דיק געוואָרן (ער איז שוין איצט אַ מייסטער), האָט זיך געקאָכט, צונטער-בלויע פלעקן האָבן באַדעקט זיינע באַקן. דאָס געשמעלץ איז שוין לאַנג פאַרטיק, מען טאָר נישט וואַרטן קיין איבעריקע רגע. ער איז צוגעשפּרונגען צום שמעלץ-אויוון און זיך צעשריען:

— וואָס טוט זיך דאָס מיט אייך, טייערינקע, איר זענט אַהער געקומען שלאָפן ביים שמעלץ-אויוון? און דו, וואָס קוקסטו? — האָט ער זיך אַרויפגעוואָרפן אויף אָסטאַפּן, — נעם און שלאָג דורך איינער אַליין!

דער טאַטע האָט אַ לעק געטון מיט דער צונג די טרוקענע, צעפּלאַצטע ליפּן: עס ווילט זיך טרינקען און שלאָפן. און דאָ שרייט אויף אים דער מייסטער. אָסטאַפּ קוקט טעמפּ איבער בוטילאָטשקינס קאָפּ און טראַכט וועגן עפּעס. אפשר האָט ער זיך דערמאָנט אין סטעפּ

אין אַזאַוועד קאַנט, ווי ער האָט פֿאַרבראַכט זיין יוגנט, אפשר האָט ער זיך דערמאָנט אין יענע מינוטן, ווען ער איז געלעגן אויפֿן רוקן אינם הויכן גראָז, צונויפגעלעגט די האַנט אין אַ רערעלע און דורך דעם געקוקט אויף דעם ווייס-היציקן הימל, זוכנדיק זיין שטערנדל. דער אַלטער פֿאַסטוך באַקאַריי האָט אים דערציילט, אַז אויב מען געפֿינט ביי טאָג דאָס דאָזיקע שטערנדל, קאָן מען לויט דעם זיך דערוויסן דאָס גאַנצע לעבן. און איצט איז שוין אינגאַנצן איבעריק דאָס צו דערקענען. פֿינף און פֿערציק יאָר האָט ער שוין אָפּגעלעבט, מען דאַרף נאָך לעבן, און עס גלוסט זיך נישט צו לעבן.

אָסטאַפּ זענען באַפֿאַלן אַנגסטן. ער האָט זיך אַזש געוואָלט צעוויינען, נאָר ער האָט זיך געשעמט פֿאַר מענטשן. ער האָט זיך אַנידערגעזעצט אויפֿן זאַמד און אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ. און דער מייסטער האָט זיך צעריטשעט, אים אָנגעכאַפּט ביי דער ברוסט און, באַמיענדיק זיך אים אויפֿצוהייבן, האָט ער מיט כעס אים אַ שטויס געטון און זיך געמיין אויסגעזידלט.

אָסטאַפּ האָט דערזען דעם מייסטערס פֿאַרשוואָמענע אויגן, זיין קורץ נעזל, די ליפּן, וואָס הענגען אַראָפּ אויף דער גאָמבע, דעם שאַרבן, און האָט זיך מיטאַמאָל דערמאָנט, ווי אַזוי דער דאָזיקער מענטש האָט אים צענדליקער יאָרן באַעוולט.

אָסטאַפּ פֿלעגט קויפֿן זיינע אַוואַנסירונגען. חוץ דעם פֿלעגט בוטילאָטשקין קומען אויף טויף-שמחות, אויף אַלע ימים-טובים, און אַז אָסטאַפּ פֿלעגט פֿאַרגעסן אים איינצולאַדן, האָט אים דער אויפֿזועער זייער העפֿלעך דערמאָנט אין דעם. און אָט אַזוי פֿלעגט אַוועקגיין אַ פֿערטל פֿאַרדינסט אויף צו פֿאַרגיטיקן דעם מייסטער. אָסטאַפּ פֿלעגט זיך מאַכן פֿאַרגעסן אים צו צאָלן, אָבער בוטילאָטשקין האָט אים דערפֿאַר אַזוי צוגעדריקט, אַז ער האָט זיך געמוזט דערמאָנען. דאָס האָט דאָך ער, בוטילאָטשקין, און נישט די אייזן-הוטע, אויסגעזויגן די מוסקולן, פֿאַרטונקלט די אויגן, אויסגעהוילט דאָס האַרץ אָסטאַפּס.

צום האַרצן איז צוגעטראָטן דער האַס, עס האָבן גענומען רעדן אויף אַ קול די אַלע עוולות, ער האָט אויפֿגעהויבן זיין פֿויסט אויף דעם באַלעבאָס משרתס קאָפּ, אים אַ זעץ געטון אין די פֿאַרשוואָמענע אויגן און אים אומגעוואָרפֿן אויפֿן זאַמד.

די האַרבוז, וואָס האָט געאַרבעט אין דער שכנותדיקער הוטע, האָט אַ רוף געטון די חברים. די שמעלצער האָבן אַ כאַפּ געטון דעם

דיקן מייסטער, אים אַ וואָרף געטון אין זאַמד און אים אָפּגעלאָזט, ווען ער האָט שוין אויפגעהערט בעטן, מען זאָל אויף אים רחמנות האָבן.

דערנאָך האָט זיי הארבוז אַוועקגעפירט אין קאַנטאָר אַריין. זיי האָבן געפּאַקט דעם אינזשיניער, אים באַשאָטן מיט זעגעכץ, און אויף אַ האַנטוועגעלע דורכגעפירט איבערן גאַנצן זאַוואָד צו דעם אָפּפאַל-באַרג.

אַ טייל אַרבעטער האָבן זיך דערשראָקן, טאָמער וועט מען זיך מיט זיי אָפּרעכענען, און אַליין גענומען דורכשלאָגן דעם פאַרשטעקער.

... דאָס לײם איז ראָז געוואָרן, זיך אין אייניקע ערטער צע־בליט מיט מאָן-בלעטלעך, און זיך פּלוצים דורכגעריסן מיט פייער.

אַז די שטרייקער האָבן דערזען דעם פאַרראַט, האָבן זיי זיך אַ לאָז געטון צו די שמעלץ-אויוונס, אַרויסגעריסן די גראָבאייזנס, די לאָפּאַטעס, אַ תּל געמאַכט פון די גראָבנס, פון די קאַנאַלן. דער טשוהון האָט זיך אַ גאָס געטון אויף דער פייכטער ערד, אַ זעץ געטון מיט אויפרייסן, פאַרזייענדיק טויט.

איך האָב געזען, ווי ראַטעוועדיק זיך, אַנטלויפט דער טאַטע, כאַפּנדיק זיך פאַר די אויגן.

איך האָב אַהיימגעטראָגן דאָס פלייש, אַ פאַרקילטס און נישט געריכטס.

*

אויפן דעק פון די פוילע רינשטאָקן, צווישן דער שטעכעדיקער באַרשט פון פאַראַיאָריקע בודיקעס, פון דער קלעפּיקער פאַרשטונ־קענער ערד האָט זיך דורכגעריסן אַ בלוי שניי-בלימל.

איך פלעג אָלעמאָל קומען צום בלימעלע, זיך שטעלן אויף די קני, און קורצזיכטיק געקוקט אויף די שטערנדיקע בלעטלעך, זיך פאַרזיכטיק איבערגעבויגן איבערן בעז-בלויען קעפעלע און געוואָלט כאַפּן דעם ריח פון דעם.

דורכזיכטיק, אין אַ שפּינוועבס פאָדעם, ציט זיך דאָס שטענגעלע, ציטערנדיק צו דער זון. איך זע אויף דעם שטאַם אָפּגעצערטע די־נענקע צווייגעלעך. דאָס שניי-בלימעלעך חלשט לעבן, אָבער די בודיקעס לאָזן נישט. די מוטנע וואַסער, וואָס לויפן אויפן דעק פון די פוילע רינשטאָקן, שווענקען אונטער די שוואַכע וואָרצלען. מענטשן באַגיסן דאָס מיט שמוציק וואַסער.

איך לעג אַרום די נאַקעטע וואָרצלען מיט שוואַרצער קערנדיקער ערד, רייס אַרויס די בודיקעס, פאַרצוים דאָס בלימעלע מיט אַ שטיינערנער הרעבליע פון דעם געל־שוימיקן שטראָם, און פריי זיך, וואָס עס קומט צו זיך, וואָס עס צעבליט זיך.

אָט דאָס דאָזיקע בלימעלע, וואָס איז ענלעך צו וואַרקאַן, איז איצט מיין איינציקער פריינט און חבר.

דער טאַטע איז דעמאָלט נישט דערהרגעט געוואָרן אין דער אייזן־הוטע. די טשוהון פונקען האָבן אים אויסגעברענט אַן אויג. גיין גייט ער איצט מיט אַ זייט, בויגט אַראָפּ דעם קאָפּ צו די אַראָפּגעהאָנגענע אַקסלען, ווי ער וואָלט זיך צו עפּעס צוגעהערט. ער האָט אויף שטענדיק פאַרמאַכט מיט די דורכגעבראָטענע אויגן־דעקלעך דאָס צעקאַליעטשעטע שוואַרצאַפּל און האָט זיך פאַרזשמורעט. ער בריהט זיך ברייטער אויפצומאַכן דאָס געזונטע אויג, ווי ער וואָלט אַלעמען געוואָלט איבערצייגן, אַז ער זעט זייער גוט.

דער שטרייק האָט זיך פאַרענדיקט אָן דערפאָלג. דעם טאַטן מיט הארבוזן האָט די פּאָליציי פאַרנומען. אָבער די אַרבעטער האָבן זיך נישט געוואָלט שטעלן צו דער אַרבעט, ביז מען וועט נישט באַפרייען די אַרעסטירטע און זיי צוריקנעמען צו דער אַרבעט.

מען האָט געשטרייקט דריי וואָכן. און דעמאָלט האָבן די באַלעבאַטים אָפּגעטון אַ שפּיצל. הארבוזן און דעם טאַטן האָט מען באַפרייט און צוריקגענומען אויפן זאַוואָד. אָבער ווי נאָר דער זאַוואָד האָט אָנגעהויבן צו אַרבעטן, האָט מען זיי אַרויסגעוואָרפן אויפן ברוק.

אומזיסט האָט זיך הארבוז געפּרוווט ווידער אויפצוהייבן די מאַסע. די מענטשן זענען געווען אויסגעהונגערט, פאַרמאַטערט און נישט געוואָלט איינגיין אויף אַ נייעם שטרייק.

איינמאָל איז הארבוז אַריינגעקומען צו אונז אַ נעבעכדיקער און אַ דערשלאָגענער, איינגאַנצן ענלעך צו אַ בעטלער. ער האָט עפּעס דערציילט דעם טאַטן וועגן אַרעסטן אין דער אָרגאַניזאַציע, און גלייכגילטיק פאַרענדיקט:

— אינגיכן וועט מען אונז אויך פאַרנעמען.

ראַפּטום האָט ער זיך אויפגעהויבן, אַ וואָרף געטון אויפן טיש געלט, און אַ געשריי געטון:

— ברענג, סאַנקא, אויף צו דערוואַרעמען זיך, עס ברענט!...

איך האָב קיינמאָל נישט געזען הארבוזן טרינקען בראָנפן. אויך איצט האָט ער געטרונקען שלעכט. געדריקט זיין גרויסן קאָפּ מיט די דלאָניעס און, קוים שאָקלענדיק זיך, געטענהט:

— אַן אויסוועג, אַן אויסוועג דאַרף מען, און וואָס גיכער.

ער האָט מיך צוגערופן צו זיך, מיך צונויפגעדריקט צווישן די קני און, קלאַפּנדיק אין מיינע ציין מיט דער געקאַרבטער גלאָז, מיך צוגערעדט:

— טרינק, סאַנקא, אַלציינס, ווערסט סיי־ווי אומקומען, די מנוולים וועלן נישט דערלאָזן, זאָלסט אויסוואַקסן. מיין גאָר נישט, אַז איך בין, הייסט עס, שוין איינגאַנצן... מאָרגן וועל איך ווידער גיין מיט ניכ־טערע פּיס. נו, טרינק...

דער טאַטע האָט זיך געשאָקלט ביים טיש און געמורמלט:

— מיקאָלאַ ניקאָלאַיעוויטש, דו הויקער דו, איך וועל זיך נע־מען, איך וועל זיך נאָך נעמען צו דיר, איך וועל דיך דערמאָנען מיין גאַנץ לעבן...

עס האָט זיך אים געדוכט, אַז אין אַלעמען איז שולדיק דער מייסטער מיט די מייזל־אייגעלעך.

איך געדענק דעם טאַטנס לעצטן טאָג. ער איז געקומען אַהיים, געבליבן שטיין ביי דער טיר, און זיך נישט אויסגעטון. ער האָט אַראָפּגענומען דאָס היטעלע און דאָס געטראָגן פאַר זיך, אַזוי ווי מען טראָגט אַ ליכט, בשעת מען האָט מורא, עס זאָל נישט פאַרלאָשן ווערן. ער האָט זיך צוגעזעצט אויף דער באַנק, און אויסגעשטרעקט צו אונז די האַנט, ווי ער זאָל בעטן אַ נדבה.

איך האָב זיך באַהאַלטן הינטער ניורקאַן. איך האָב מורא געהאַט פאַר דעם דאָזיקן געזיכט, פאַר דעם דאָזיקן אימהדיקן גרויסן אויג, פאַר די אויסגעקרומטע ליפּן און די דורכגעבראָטענע קנייטשן.

דער טאַטע האָט דערפילט אונזער שרעק פאַר זיין פאַרקריפּלט־שרעקלעכן אויסזען. אַ מינוט איז ער נאָך געזעסן אַ צעקראָכענער, ענלעך צו אַ געהאָנגענעם, וואָס מען האָט אַראָפּגענומען פון שטריק. נאָכדעם איז ער אויפגעשפּרונגען, פאַרשטעלנדיק מיטן אַרבל דאָס זעענדיקע אויג, און איז אַרויסגעלאָפן.

און אינדערפרי איז צו אונז געקומען צולויפן הארבוז און שטיל געזאָגט:

— איר וואָלט געדאַרפט גיין אַ קוק טון אויפן טאַטן דאָס לעצטע מאָל...

איך האָב אים דערזען אויף דער גלעזערנער וועראַנדע פון דעם דיקן מייסטער, אַהערצו האָט דעם טאַטן אַראָפּגעבראַכט דער האָס. דער פּאָרזיכטיקער מייסטער האָט אָבער אים איבערגעהאַקט. ער האָט אָסטאַפּן אַוועקגעלעגט אַ טויטן אויף דעם פּליושענעם טעפּיך.

דער טאַטע איז געלעגן אויף דעם ברייטן רוקן, האַלטנדיק אין דער האַנט אַ שאַרף-שפּיציקן גראַבאייזן. דאָס גאַנץ-געבליבענע אויג איז פאַרמאַכט, און ביי דעם בלינדן איז הויך אויפגעעפנט דאָס אויגן-דעקל, אַנטבלויזנדיק דאָס מוטנע פאַרגליווערטע שוואַרצאַפּל.

נאָכן טאַטנס טויט האָט זיך אונזער לעבן נישט געענדערט. מיר זענען נישט אַרויסגעגאַנגען פון דער כאַלופּע. צומאָל פלעגן די גוט-האַרציקע פרויען פון די פוילע רינשטאָקן אונז אַריינברענגען בריקעוו. טאָג און נאַכט זענען מיר געזעסן אין דעם ברייטן רוסישן אויוון, ווו די מאַמע האָט אַמאָל געבאַקן ברויט, געקאָכט באָרשטש און אויס-געפּאַרעט די לייז.

דאָס יאָר איז דער ווינטער געווען אַ שנייאיקער און אַן הכנעה-דיק לייכטער. דאָס וואַסער פונם צעלאָזטן שניי האָט פאַרפולט דעם שמאָלן דנאָ פון די פוילע רינשטאָקן, זיך הויך אויפגעהויבן און דער-גרייכט דעם ברעג, ווו עס איז געשטאַנען אונזער כאַלופּע.

די סאָבאַטשייעווקער ערד איז געוואָרן אָנגעפּוישט פון פייכט-קייט. פון דער כאַלופּעס ווענט האָבן זיך אָנגעהויבן שיטן גאַנצע שטיקער. אין ווינקל האָט זיך באַוויזן ווייסער מעך, וואָס איז געווען ענלעך צו גומי. מיר פלעגן אים צונויפקייקלען אין קיילעכלעך און קייען, כדי צו פאַרטרייבן דעם הונגער-איבל.

מיטקא און ניורקא ליגן אינם אויוון, און אויסציענדיק די בלוי-געוואָרענע קני צו די אָנגעבלעזלטע גאָמבעס, שוידערן זיי אויף פונם שטאַרקן הוסטן, וואָס רייסט אָפּ גאַנצע שטיקער סאַזשע. זיי ליגן שוין עטלעכע טעג, נישט אויפהייבנדיק זיך, און בעטן מיך, איך זאָל זיי כאָטש אַביסל אָנוואַרעמען. איך ליג צווישן זיי ביידן, און מיר איז הייס, און זיי בעטן זיך אַלץ, איך זאָל זיי וואַרעמען, אַפילו אין הייך.

גאַנץ פרי כאַפּ איך זיך אויף פון קעלט. אויף מיין פלייצע ליגט אייזן, וואָס מען האָט ערשט נאָר וואָס אַריינגעבראַכט פונם פראָסטיקן דרויסן. איך דערקען די שטיל-געוואָרענע ניורקאָן. אין דער אַנדערער

זייט ליגט מיטקא. ער האָט נאָך וואַרעמע אויערן, אָבער אויף די פונאַנדערגעשפּרייטע הענט הענגען אייז-צעפּלעך ווי נעגל.

עס באַפאַלט מיך אַ שרעק פון דער נישט געוויינלעכער שטיל-קייט. איך וויל אַרויסשפּרינגען פונעם אויוון, אָבער איך קען בשום-אופן נישט טרעפן צו דער פינסטערער און שמאָלער עפענונג. עס לאָזן נישט די ווענט און מיטקאס און ניורקאס אויסגעשטרעקטע הענט און פיס.

איך שריי, אָבער די נידעריקע און גראָבע געוועלבן פאַרשליג-גען מיין געשריי. איך קלאַפּ מיטן קאָפּ אין די ציגל, אָבער זיי גיבן זיך נישט אונטער. איך ווער אַנטשוויגן, און די שטילקייט נעמט מיך אומבאַמערקט אַרונטער אונטער אירע פליגל.

אַז איך האָב זיך אויפגעכאַפּט, האָב איך דערשפּירט דעם ריח פונעם שעכט-הויז. איך האָב אויפגעעפנט די אויגן און דערזען גרויע לייוונט. איך האָב די אַראָפּגעוואָרפן פון זיך און זיך אויפגעהויבן.

איך ליג אויף דעם פאַליציי-קעטשל, אויף וועלכן מען פירט מתים, אינאיינעם מיטן ברודערל און שוועסטערל. אַרום דעם — דער מאַרק-עולם.

מענטשן מיינען, אַז מען קאָן אויך אויפהויבן ניורקאָן מיט מיט-קאָן. זיי האָבן אָבער הילצערנע קערפּערס, און שוואַרצע פלעקן האָבן זיך געלעגט אויף די איינגעפאַלענע באַקן. דאָס קעטשל האָט אָנגע-הויבן קלאַפּן, און מיך האָט מען צוריק אַריינגעפירט אין דער כאַלופּע אַריין. עמעצער האָט מיר געגעבן הייסע מילך, און מיך איינגעהילט אין דער קאָלדרע.

מיר ווערט אומהיימלעך, שרעקלעך פון דער רחבותדיקייט פון דער כאַלופּע. זייער ווייט איז דער באַלקן, אַ מהלך-ווייט—די ווענט. און איך בין אַ קליינינקער.

איך אַנטלויף פון דער כאַלופּע, איך לויף, און ווייס אַליין נישט וווהין. איך גיי דורך סאָבאָטשייעווקע, פאַרביי אַגאַנעסאָווס נאַכט-הויז, מיטן ברעג פון די פוילע רינשטאָקן, און זע ווידער דאָס זעלביקע שניי-בלימעלע.

זיין צעבראָכן שטאָמל איז געפאַלן אויף דער פאַרמיסטיקטער ערד. אָבער דאָס בלימל וויל נישט פאַרמאַכן די שטערנדיקע בלעטע-לעך. זיי ציען זיך צום לעבן, זיי ווילן לעבן.

קאַפּיטל אַכט

די מומע דוראַ"*) איז אַ נידעריטשקע און אַ דיקע. זי איז ענלעך צו אַ יאַטקע-קלאָץ. אויפֿן בויך האָט זי אַ הויקער. סאָבאַ-טשייעווקע שמועסט, אַז דאָס איז ביי איר פֿון פעטקייט, און אונזערע מאַרק-זיצערינס, די נישט פאַרגינערינס, פאַרזיכערן, אַז ביי דער מומע דורא אין בויך האַלטן זיך אויף פרעש.

געהייסן האָט זי דאָראַ אַלעקסאַנדראָוונא, אָבער בשעת זי האָט אָנגענומען דעם גלויבן און די זיטן פונם מאַרק, האָט מען זי אַ נאָמען געגעבן „מומע דורא-פראָש".

די מומע האַנדלט מיט פּירעזשקעס אין מאַרק. זי שטייט אויפֿן סאַמע באַלעבטן ראָג, צווישן די פישערס און שפּייז-קרעמלעך. אויף די רונדע פעטלדיקע פּלייצעס טראָגט זי אַ גאַנץ קיילעכדיק יאָר אַ טוכענע שאַל. אויף דעם הויקערדיקן בויך טראָגט זי אַן אייזערן וואַ-רעם-קעסטעלע. די מומע זשמורעט די אויגן, בלאָזט זיך, אָטעמט איין די לופט, זעצט זיך עטוואָס אַראָפּ אויף אירע קלעצער-פיס, און צע-יאַכמערט זיך אויפֿן גאַנצן מאַרק:

— פּירעזשקעס, פּירעזשקעס, אויף פּוטער געפּרעגלט, מיט האָ-ניק פאַרזיסט...

זי האָט מיך געפּאַקט אויף די פּוילע-רינשטאָקן, געבראַכט צו זיך אין כאַלופּע אַריין, וואָס איז געשטאַנען אין סאַמע עק סאָבאַ-טשייצווקע, און געזאָגט:

— הייסט עס, אַז דו וועסט זיין מיין פּלימעניק. איך בין אויך אַ שטיקל יתומה.

זי האָט מיר געוויזן אַן אָפּגעריבענע פאָטאָגראַפיע פון אַ גאַנץ געזינדל קינדער. זי האָט זיך צעכליפּעט:

— אַלע זענען אויסגעשטאָרבן, נאָר איך איינע בין געבליבן, ווי אַ גרעזל אין פעלד.

זי האָט צעשמירט די טרערן מיט דער פאַרשמאָלצעוועטער שאַל און שטרענג צוגעגעבן:

— רופן זאָלסטו מיך דאָרא אַלעקסאַנדראָוונא.

זי האָט מיך אָנגעהויבן לערנען, ווי אַזוי אויסצוזוּנגען די פּי-רעזשקעס. עס האָט זיך אָבער ביי מיר גאָרנישט נישט באַקומען. איך

*) נאַר, גלאָמפּ.

קוויטשע, בלאָז זיך אָן, פאַרמאַך, לויט איר עצה, די אויגן — אַרויס־געוואָרפן די טרחה. איך שטיי אין מיטן דער כאַלופּע מיט אַ פאַר־ריסענעם קאָפּ, און וואָיע, נישט טראַכטנדיק נישט וועגן דער „מומע דוראַ״, נישט וועגן די פּירעזשקעס. איך קאָן נישט טראַכטן. מיר ווילט זיך גאָרנישט, מיר טוט גאָרנישט באַנג. מיר דוכט זיך, אַז דאָס גאַנצע לעבן בין איך איינער אַליין. איך האָב קיינמאָל נישט געהאַט נישט קיין טאַטן, נישט קיין מאַמען, נישט קיין שוועסטער, נישט קיין ברידער. איך קאָן נישט לויפן, איך קאָן נישט לאַכן, איך האָב פאַרגעסן, ווי אַזוי מען וויינט.

די מומע איז אין כעס, און דאָך נעמט זי מיך מיט אויפן מאַרק. דאָרט פרוווט זי מיך לערנען אויף אַן אַנדער אופן. הויבט אַליין אָן אויסצוויזינגען און נאָכדעם גיט זי מיר אַ טאָרע:

— כאַפּ אונטער.

מיר רייסן די העלזער אין צווייען.

פלוצים ווערט זי אַנטשוויגן, און איך שריי שוין איינער אַליי[ן].

עס קלייבט זיך צונויף אַן עולם, מען חוזקט אָפּ פון איר, און מען קויפט דאָך גערן די פּירעזשקעס. די מומע איז צופרידן.

אינגיכן האָב איך שוין איינער אַליין אָנגעהויבן אַרויסצוגיין מיט דעם בלעכענעם קעסטעלע אין מאַרק אַריין, און דאָרא אַלעקסאַנדראָווי־נא האָט אינדערהיים צוגעגרייט די פּראָדוקציע.

אָבער דער האַנדל איז געגאַנגען זייער שלעכט. איך האָב צו־ריקגעבראַכט די נישט־פאַרקויפטע פּירעזשקעס. די קונים האָבן מורא־געהאַט און זיך געמיאוסט פון מיינע קרעציקע הענט, געלע אויגן, דאַרקייט, און מאָרדע מיט פּרישטשעס.

ווי נאָר די מומע האָט זיך דערוווּסט די סיבה דערפון, האָט ז[י] דערשראָקן און מיט תחנונים אַ זאָג געטון:

— דו וועסט מיר קאַליע מאַכן מיין גאַנצע קאָמערציע... האַלסט ביים שטאַרבן, טרייב מיך נישט אַריין אין איבעריקע הוצאות מיט דער לוויה, קעצעלע, איך בין אַן אָרעמע אַלמנה, געפין דיר עמעצן אַנדערש, אַ רייכערן.

זי האָט מיר דערלאַנגט עטלעכע קאַלטע פּירעזשקעס און מיך אַרויסגעשטופּט פון דער טיר.

איך בין געשטאַנען אַ באַוואַשענער מיט רעגן־טרערן. אונטער די פיס צעקריכט די ערד. איך האָב נישט וווהין צוגיין. איך האָב

זיך אנידערגעזעצט אויף א שטיין, אריינגעשטעקט דעם קאפ צווישן די קני און פארגליווערט געוואָרן. איך הויב אויף דעם קאפ. איך זע דער מומעס הויקער און הער:

— וואָס-זשע זיצטו?

איך קוק אויף די פראָש-ליפּן און ענטפער:

— דאָרא אלעקסאַנדראָוונא, אַז איך וועל האַלטן ביים שטאַרבן, וועל איך אייך זאָגן, און אַליין אוועקגיין.

זי האָט אוועקגעשטעלט דאָס קעסטל, זיך אָנגעהויבן שאָקלען און צעטומלט קלאָגן:

— אוי, גאָטעניו, וואָס-זשע זאָל איך מיט דיר טון?

זי האָט מיך ווידער אַריינגעלאָזט צו זיך אין כאַלופּע אַריין.

ביינאַכט קלייב איך אויף באַהייצונג און בייטאָג האָב איך גע- הייצט דעם אויוון מיט הובלענקעס, מיט מיסט און קאָקס און איבער- געקערט אויף דער אַנדערער זייט די צוגעברוינטע פּירעזשקעס, וואָס די מומע האָט געמאַכט אויפן לאַנגן טיש.

דאָרא אַלעקסאַנדראָוונא האָט אַ שלעכטן זכרון: אָפטמאָל פאַר- געסט זי מיר צו געבן עסן. איך האָב געמוזט אַליין זאָרגן וועגן דעם. אַז זי פלעגט זיין שטאַרק פאַרטון אין איר אַרבעט, פלעג איך אַ כאַפּ טון פון בעקן אַ הייסע פּירעזשקע, וואָס האָט זיך געפּרעגלט אין בוימל, און בגניבה, שטיקלעכווייז זיך וואָרגן מיט טעג. אָט אַזוי האָב איך געלעבט. די „מומע דוראַ" איז צופרידן. בלויז פון צייט-צו-צייט קוקט זי זיך צו צו מיר, און איך זע אין אירע אויגן שרעק און באַגער צו וויסן, צי איך וועל נאָך לאַנג לעבן.

דעמאָלט שעפּטשע איך בלויז מיט די ליפּן:

— פראָש... פראָש... פראָש.

זי שטויסט זיך אָן און פאַרגיטיקט מיך מיט הייסע, דורכגע- פּרעגלטע פּירעשקעס.

*

פאַר די פוילע רינשטאָקן איז געקומען אַ טאָג, אַ ווונדערלע- כער טאָג. שוין אַ פערטל יאָר-הונדערט לעבט סאָבאַטשייעווקע, און אַזאַ טאָג האָט זי נאָך נישט געזען.

ס'איז שוין אינגאַנצן ליכטיק געוואָרן, און די מומע שלעפט מיך נאָך נישט אַראָפּ פונם געלעגער, און אַליין אַרבעט זי אויך נישט. זי האָט אָנגעטון דאָס יומטובדיקע קלייד, זיך לאַנג-לאַנג געוואַשן מיט

שמעקעדיקער זייף, זיך בײַ פֿאַרן אָפּגעריבענעם שפּיגעלע, און ערשט העט־שפּעטער צוגעגאַנגען צו מיר, אַ צאַרטע און אַ גוטע:

— סאַניא, אַ סאַניא, שטיי אויף!

איך דריק פעסט צו די אויגנדעקלעך, ריר נישט מיט קיין אבר און טראַכט זיך: „וואָס איז דאָס היינט פאַר אַ יום־טוב?" און די מומע לאָזט מיך נישט אָפּ:

— סאַניא, שטיי אויף, אַנישט וועסטו פאַרשלאָפן דיין גאַנצע פרייד, דיין ברודער קאָזמאַ האָט זיך אויף דער סלאָבאָדקע באַוויזן.

דער ברודער קאָזמא? דאָס איז דער, וואָס האָט שטענדיק פון דער אַרבעט געבראַכט אַ שטיקל ברויט, און ביים באַקומען די שכירות— אויך לאַנגע צוקערקעס.

ער איז דאָך אָבער שפּורלאָז פאַרפאַלן געוואָרן. איך פאַרמאַך ווידער די אויגן און פריי זיך, וואָס די „מומע דוראַ" האָט צו מיר עפּעס אַ געשריי געטון, אַ קלאַפּ געטון מיט דער טיר און איז אַוועקגעגאַנגען.

איך גלויב נישט, אַז מען קאָן זיך, עגדלעך, אַמאָל אויסשלאָפן וויפל דאָס האַרץ גלוסט. איך וויל אַנטשלאָפן ווערן, און דער שלאָף נעמט מיך נישט. איך פאַרגעס זיך, און דערפיל אויפן שטערן אַ וואַרעמע האַנט.

עס דוכט זיך מיר, אַז די באָבעשי זינגט מיר ווונדערלעכע לידער. איך כאַפּ זיך אויף און זע: עס שטייט לעבן מיר אַ פרעמדער מאַנספאַרשוין און לאַכט. נישט דערוואַרטנדיק זיך, ביז איך וועל מיך אויפהויבן פונם שטרוי־זאַק, נעמט ער מיך אַרום און קיצלט מיר שרעקלעך מיט זיין שטעכיקער באָרד. קאָזמא דריקט מיך צו צום האַרצן, און גייט אַרויס פון דער כאַלופּע. ער איילט זיך. גאַנץ סאָבאַטשייעווקע איילט זיך אויך. אַלע זענען אַרויס אויף דער גאַס, אויספּוצנדיק זיך אין סאַמע בעסטן און שענסטן, וואָס מען האָט אַרויסגענומען פון די קאַסטנס, און מען פלעגט בלויז אָנטון אין די גרויסע ימים־טובים.

וואָס־זשע איז דאָס היינט פאַר אַ יום־טוב? פאַרוואָס־זשע איז היינט סאָבאַטשייעווקע נישט שיכור, זידלט זיך נישט, ממיתט זיך נישט ביזן בלוט, און פאַרוואָס גייען זיך נישט צונויף אויף מעסערשטעך, די קוילנגרעבער מיט די מעטאַליסטן?

— רעוואָלוציע!

— רוסלאַנד איז אָן אַ קייסער!

— אַט וועט זיך אָנהויבן אַ לעבן, האַ?

סאָבאַטשייעווקע האָט זיך פאַרזאַמלט פאַר אַגאַנעסאָווס שענק און וואַרט אויף עפּעס.

אויפן שטיינערנעם גאַניקל באַווייזט זיך מיין ברודער. ער האָט מיך אויפגעהויבן איבערן עולם און אויסגערופן:

— חברים! גיט אַ קוק אויף דעם ייִנגעלע! מען רופט אים פּאַרזעניש. ער האָט מורא צו קוקן אויף מענטשן, ער קאָן נישט לאַכן. און מיט וואָס זענען אייערע קינדער בעסער? מיט וואָס זענען אייערע שוועסטער בעסער? מיט וואָס זענט איר אַליין בעסער?

— ווער האָט אונז געמאַכט פאַר פּאַרזעענישן?

— זיי.

— ווער האָט ביי אונז צוגערויבט אונזער געלעכטער?

— זיי.

דער ברודער האָט מיך אַראָפּגעלאָזט אויף דער ערד. עס האָט אים איבערגעשלאָגן דער שמעלצער האַרבוז.

— חברים! מירן פאָדערן פון זיי אַן ענטפער פאַר אונזערע לעבנס. מירן זיי אָננעמען פאַרן גאַרגל, זיך נוקם זיין!

האַרבוז האָט נאָך נישט באַוויזן צו ענדיקן, אַז דער קוילנהאַקער קאָוואַל האָט אַ כאַפּ געטון אַ שאַרף־שפּיציקן שטיין, און אָנגעהויבן צו צוקלאַפּן די לאָדנס פונם שענק.

— צעקנאַק אויף שטיקער דעם שענק, מאַך חרוב דאָס נאַכט־הויז, קוילנהאַקער קאָוואַל!

— זע, מען העלפט דיר. אַט גייט דיין ווייב, און מיט די נעגל דראַפּעט זי די אייזערנע טיר!

— שנעלער, וואָס שנעלער אַ תל מאַכן פון דער דאָזיקער פאַר־שאָלטענער נעסט!

אַ פּאַרקאָפּטשעטער שמיד און אַן הויקערדיקער וואַלצירער האָבן אויפגעבראָכן די טיר פונם שענק. דער המון האָט זיך אַריינגעריסן אין די סקלאַדעס. עס האָבן אַ קלונג געטון די פלעשער. דאָס ביר האָט אַ פלאָס געטון פון די צעבראָכענע פעסער. ערגעץ פון אַ ווינקל איז אַרויסגעפלויגן אַ פייער־פויגל, און אַגאַנעסאָווס מאַיאָנטעק האָט זיך צעקנאַקט, צעטראַסקעט אין אַ שרפה, עס האָבן זיך צעשאָטן די פונ־קען איבער גאַנץ סאָבאַטשייעווקע.

עס ברענט דאָס נעכטיקע לעבן פון קאָזמאַן, קאָוואַלן און האַר-
בוזן און פון גאַנץ סאָבאַטשייעווקע.

אָ, שטאַרקער, שאַרפער, פלי אַרויף, צעפלאַקער זיך, האַס! פיר
גאַנץ סאָבאַטשייעווקע אויף די העל-בלויע קוואַרטאַלן פון די אַקציאָנערן!

דער שמאַלצער האַרבוז האָט אויפגעהויבן די האַנט, רופט אַהין,
אַ הייזעריקער פון צאָרן.

נישט אָפּגעשטעלט האָט זיך סאָבאַטשייעווקע, נישט אויפגעצי-
טערט, נישט איינגעהאַלטן דעם שריט, ווען אויף דער הונגעריקער
פעברואַר-זון האָבן אַ בלאַנק געטון די קאָזאַקישע שווערדן. און ערשט
דאַן, ווען עס איז געוואָרן נאַס און קלעפּיק פונם בלוט אונטער די
פיס, האָט זיך סאָבאַטשייעווקע צוריקגעצויגן. זי איז צייטווייליק
אָפּגעטראָטן.

איך האָב געזען, ווי דער ברודער איז געפאַלן. איך בין גע-
לאָפן פאַרביי די פוילע רינשטאָקן, און נישט געוווסט וווהין די פיס
טראָגן מיך.

קיינער האָט מיך נישט באַמערקט. איך בין געלאָפן, זוכנדיק
האַרבוזן. איצט איז ער אַליין מיר געבליבן.

קאַפּיטל ניין

דער געפליגלטער האָט מיך געפונען אין דעם געדיכטן וואַלד-גראָז
אויף דעם פוסטן פלאַץ לעבן וואָקזאַל, וווהין ער האָט געבראַכט אַ
שווערע לאַקירטע וואַליזע. ער האָט שוין געהאַט אַ קלאַפּ געטון מיטן
שטיק אייזן איבער דעם עלעגאַנטן ביקלענעם שלאָס, ווען ער האָט
לעבן זיך דערהערט מיין שטיל קרעכצן.

איך האָב איבער זיך דערזען אַ ציגיינער-באָרד, דערפילט אַ
האַנט, וועלכע הויבט מיט ליבשאַפט אויף מיין קאָפּ און גיט מיר טרינ-
קען פון אַ פלאַש. איך האָב זיך דערמאָנט, וואָס נעכטן איז פאָרגעקומען.

אַ הונגעריקער, און אַ פאַרגעסענער בין איך געגאַנגען, אַליין
נישט וויסנדיק וווהין.

אַז איך האָב געוואָלט עסן, האָב איך זיך צוגעשאַרט צו אַ
שמוגלער, וועלכער האָט געדרימלט אויף אַ ציסטערנע פון אַן אַנגע-
קומענעם צוג.

איך האָב אויפגעשניטן זיין דרייענדיקן זאַק, און אונטערגעשטעלט די קעשענע אונטער דעם שטראָם הירזש, וואָס האָט געפינקלט, אַזוי ווי גאָלדענע שטערן.

דער ספּעקולאַנט האָט געעפנט די אויגן, מיך אָנגעכאַפּט ביי דער האַנט. ער האָט אַ רוף געטון די חברים, און זיי האָבן מיט צוועלף פּויסטן גענומען ברעכן און קנייטן מיין לייב, וואָס איז גלייך נאָכן ערשטן קלאַפּ שטום געבליבן. זיי האָבן זיך שנעל אָפּגעפּאַר־טיקט מיט מיר.

דער שמוגלער האָט געמיינט, אַז איך בין געשטאָרבן, און מורא־האָבנדיק איבערצולאָזן דעם טויטן קערפּער אויף די רעלסן, האָט ער מיך אַוועקגעשלעפּט אויפן פּוסטן־פּלאַץ און מיך אַריינגעוואָרפן צווישן דעם ווילד־גראָז.

דאָ האָט מיך טאַקע געפונען דער געפליגלטער.

ער האָט מיך אַריבערגעטראָגן צו זיך אין צימער אַריין. ער האָט באַשמירט מיינע וווּנדן, מיר געגעבן אויך צו טרינקען, צוגע־לייגט קאָמפּרעסן. שוין לאַנג איז ער אָפּגעזעסן ביי מיין צוקאָפּנס.

לעבן אים זע איך אַ ייִנגל פון מיין וווּקס. ער האָט מיט אַן אַראָפּגעלאָזטן קאָפּ געקוקט אויף מיר מיט בייזע אויגן, און געשוויגן. דער שוואַרצער רופט אים מיט אַ מאָדנעם נאָמען — לבנה. איך קער מיך אָפּ פון דעם פּריקרען בליק, און צי זיך צו דעם געפליגלטן. ער לעגט אַרויף זיין האַנט אויף מיין שטערן, און פרעגט ווער איך בין, פון וואַנען, און ווי אַזוי איך הייס.

איך מאַך צו די אויגן, און מיט איין פליסטערן פון די ליפּן דערצייל איך אים וועגן דעם געלן ניקאַנאָר. וועגן סאַבאַטשייעווקע. דער שוואַרצער מענטש שאָקלט באַפרידיקט מיטן קאָפּ, שמייכלט ווייך, און זאָגט:

— ווער נאָר וואָס גיכער געזונט. די אַרבעט בענקט נאָך דיר.

ער איז אַוועקגעגאַנגען און מיך איבערגעלאָזט מיט דעם ביי־זן ייִנגעלע. די לבנה האָט זיך אַוועקגעזעצט אויפן ברעג פון מיין שטרוי־זאַק, און גאָרנישט מיט קיין פיינטלעכן טאָן אַ פרעג געטון:

— וויפל יאָר ביסטו אַלט?

— עלף, — ענטפער איך, דערפרייענדיק זיך פון דער ענדע־רונג אין אים.

— דוכט זיך, אַז איך בין אויך אַזויפיל אַלט. איך וווין שוין מיט דעם געפליגלטן באַלד אַ יאָר.

— ווער איז דאָס דער געפליגלטער?

דאָס ייִנגל האָט מיט אומצוטרוי אַ קוק געטון אויף מיר.

— דו ווייסט נישט? דאָס איז דאָך דער שוואַרצער פּעטער, — דערנאָך האָט ער זיך אָנגעבויגן, און אָנגעהויבן שעפּטשען: מיר, איך און ער, זעסטו, גייען מיר אויפן „שפּרונג“[1]) מיר האָבן זיך נאָך קיין אייִנמאָל נישט פאַרשיט. ווער וואָס גיכער געזוינט. ער וועט דיך אויך אויסלערנען.

דער געפליגלטער האָט מיט גרויס אומגעדולד געוואַרט, איך זאָל וואָס גיכער געזוינט ווערן.

ער האָט פון מיר געוואָלט מאַכן זיין קאָריש[2]), ווייל ערשט נישט לאַנג איז פון אים אַנטלאָפן זיין גוט-אויסגעלערנטער געהילף.

איך האָב זיך נאָך קוים געהאַלטן אויף די פיס, אַז דער גע-פליגלטער האָט געבראַכט אַ פערטל סאַמאָהאָן[3]), ברויט, אוגערקעס, געטריקנטע שוואָמען.

— היינט איז ביי אונז אַ באַזאַר[4]) מיר וועלן [illegible]עצן דיין געבוירן-טאָג, — האָט דער געפליגלטער געזאָגט, באַווייזנדיק זיינע צעבראָכענע געלע ציין.

דעם סאַמאָהאָן האָט ער געשלונגען גלעזערווייז. לבנה איז נאָך די ערשטע פאָר זופּ אַנידערגעפאַלן אויף דער ערד און געבליבן ליגן פאַרשטעקט אונטערן בעט. דער געפליגלטער האָט מיר דערלאַנגט אַ גלאָז און ווייך זיך אָנגערופן:

— טרינק, קליינער. וויפיל דו קאָנסט. שפּעטער וועסטו זיך צוגעוווינען.

אַרומנעמענדיק מיט די לאַנגע, ציטערנדיקע הענט מיינע אַקסלען, האָט ער זיך אָנגעבויגן צו מיין אויער און געשעפּטשעט:

— עך, פּאַצאַן, איך וועל פון דיר מאַכן אַ לייט. אַ מנוול וועל איך זיין, אויב איך וועל דיך נישט מאַכן פאַר אַ מענטשן. דו וועסט

---

1) דאָס באַגנבענען דירות.

2) געהילף, חבר.

3) היימיש-געטריבענע בראָנפן.

4) אַ הולאַנקע, אַ ביבע.

ביי מיר זיין דער ערשטער זשוליק. זאָלסט נאָר נישט מורא האָבן. שלאָג כסדר. דרייסטער. אָט נעם מיך, למשל, — דער געפליגלטער האָט זיס אַ טשמאָקע געטון מיט די ליפן און אונטערגעוווּנקען, — צוואַנציק יאָר בין איך שוין אַ גנבֿ, און ס׳געלונגט מיר, און אַלץ נאָר דערפאַר, וואָס איך האָב קיין מורא נישט.

אַז ס׳איז ליידיק געוואָרן דאָס צווייטע פּערטל סאַמאָהאָן, האָט זיך דער געפליגלטער אויפגעהויבן און פאַררוקט דאָס פאָרהאַנגל אויפן פענסטער. די שויב איז געווען פעט און שוואַרץ. ער האָט געזאָגט שטיל און פייערלעך.

— נו, מיר גייען...

לבנה האָט זיך אַרומגעגורט מיט אַ זאַק. דער געפליגלטער האָט פאַרשטעקט אין די הויזן אַ שאַרף-אָנגעשלייפט ברעכאייזנדל, און מיר זענען אַרויסגעגאַנגען אונטערן שוואַרצן און ווייטן הימל, וואָס איז באַזייט מיט קעצעשע אויגן פון שטערן.

אויף דער גאַס איז שטיל און פוסט. הינטערן פלויט בילט אַ הונט. עס הערט זיך ווי דעם געפליגלטנס אַ קנעפל פון די הויזן רייבט זיך אין דעם אייזן. ער שפּאַנט ברייט און גלייך. איך גיי אים נאָך, נישט פאַרשטייענדיק די געהיימניספולקייט פון אונזער עקסקורסיע. דער געפליגלטער בויגט זיך אָן און גיט מיר צו פאַרשטיין:

— מירן נישט מאַכן קיין לאַנגע שהיות: איינס, צוויי, און פאַרטיק. נאָר דו זע ס׳דרעפּע*) נישט!

עס הויבן ביי מיר אָן צו ציטערן די ליפן, מסתּמא פון דער נאַכט-פייכטקייט.

מיר שטעלן זיך אָפּ ביי אַ שטיבל, וואָס איז אַרומגעצוימט מיט אייזערנע שטאַכעטן. דער געפליגלטער קוקט זיך אַרום, שפּרינגט שנעל אַריבער איבער די שטאַכעטן און דערלאַנגט אונז פון דאָרט די הענט. לבנה איז אַליין אַריבערגעקראָכן און זיך שוין געלאָזט אין הויף אַריין מיט אַן אויסגעשטרעקטן קאָפּ, ווי ער וואָלט עפּעס דערשמעקן.

מיר זענען עטלעכע מאָל אַרומגעגאַנגען אַרום הויז. ענדלעך נעמט דער געפליגלטער אַרויס דאָס שאַרפע ברעכאייזנדל און גייט צו צום פענסטער.

עפּעס האָט טרוקן און הילכיק אַ טראַסק געטון אונטער

---

1) שרעק זיך נישט.

מיינע הענט. עס האָט זיך מיר פאַרדרייט דער קאָפּ. איך האָב זיך צוגעזעצט. דערנאָך האָב איך איבער זיך דערזען אַ בייז געזיכט, דערהערט אַ בייז שיפּען. מען האָט מיך געזידלט פאַר מיין פאַוואָליעדיקייט, מען האָט מיך צוגעאיילט וואָס-גיכער צו פאַרענדיקן די אַרבעט...

איך האָב זיך אַנידערגעשטעלט ביים געפליגלטן אויף דער פּלייצע. ער האָט מיך אויפגעהויבן אויף די אַקסל, און איך האָב דערזען אַן אָפענע שויב. איך האָב אַריינגעשטופּט דעם קאָפּ אין דעם פינסטערן לאָך און דערפילט, ווי דעם געפליגלטנס שטאַרקע הענט העלפן מיינע דאַרע היפטן זיך אַריינצוקוועטשן אין דער פרעמדער דירה אַריין אַט אַזוי האָט זיך אָנגעהויבן מיין ביי לעבן.

✽

ביים געפליגלטן האָבן זיך אָנגעהויבן גאָלדענע צייטן. ער איז כמעט נישט אַרויסגעגאַנגען פון זיין „מלינה" *). די גאַנצע אַרבעט איז געפאַלן אויף מיר און לבנהן.

אויפדערנאַכט פלעגן מירביידע אַרויסגיין אויף „יאַגד", לבנה טראָגט הינטערן גאַרטל אַ ברעכאייזנדל און איך—דעם זאַק. אַז מיר גייען צו צו דער דירה, וואָס מיר האָבן אָנגעמערקט, נעמט לבנה אַרויס דאָס ברעכאייזנדל און שטעקט אַריין דעם שאַרפן שפּיץ אין אויער פון שלאָס. מיט פיר הענט פלעגן מיר אָנקוועטשן אויפן הויבער, און אין דער נאַכט-שטילקייט דערהערט זיך אַ טראַסק.

לבנה באַהאַלט דאָס אייזנדל הינטערן העמד און שטעלט זיך אַוועק אויף דער וואַך. איך עפן די טיר. די פאַרזשאַווערטע טיר וואָיעט און סקריפּעט, און עס דוכט זיך מיר, אַז דאָס קערט זיך דאָס האַרץ אַזוי איבער ביי מיר. איך לאָז איבער די טיר אַ ברייט-צעעפנטע. טאָמער דאַרף איך פלוצים אַנטלויפן, גרייט איך צו נאָך אַן אַנדער אַרויסגאַנג: איך עפן אויף דאָס פענסטער, וואָס גייט אַרויס אויף דער גאַס.

איך הויב אָן זשעדנע אויסצורייניקן די שטוב. עס ווילט זיך מיר האָבן טויזנט זעק. איך וואָלט איז זיי פאַרפּאַקט אַט דאָס גאַנצע אומגעזעענע רייכקייט.

---

*) געהיימע גנבישע דירה.

אין קרעדענס דערזע איך אַ שיין גלאַנציק גלעזעלע. איך פּרוּוו די טירלעך,—זיי זענען פאַרשלאָסן.

לבנה האָט זיך נישט געקענט דערוואַרטן אויף מיר, איז ער אַריינגעקומען און מיך אָנגעהויבן צו איילן. איך גיב אים דעם שווערן זאַק, און מיר פאַרלאָזן די וווינונג.

אין „מלינה", האָט מען שוין אויף אונז געוואַרט. דער געפליגלטער האָט שוין באַוויזן צו ברענגען אַ קאַזן*), כדי אים צו פאַרקויפן דעם רויב.

ער האָט געבראַכט אַן עמער סאַמאַהאָן. ער האָט אויך געקריגן קאָקאַין, אָנגעשמעקט זיך. אַ פּריילעכער און אַ גליקלעכער, נעמט ער מיך אַרום, שווערט זיך ביי זיין לעבן, אַז ער האָט נאָך קיינמאָל נישט געהאַט אַזאַ דרייסטן און בריהשן קאָריש, ווי איך.

און אַזוי אַלעמאָל: אַ פרעמדע וווינונג און אַ זאַק, און אויפקויפער און געלט. סאַמאַהאָן און געזאַנג.

פון צופיל טרינקען זענען מיינע אויגן טונקל געוואָרן, און די ווייעס זענען אַרויסגעפאַלן. איך האָב באַקומען אַ שלעכטע ראיה, און די פיס האָבן אָנגעהויבן צו ציטערן. אַלץ אָפטער און אָפטער האָט זיך געגלוסט ליגן און נישט רירן מיט קיין אבר.

און דער געפליגלטער האָט געהאַלטן אין איין זוכן נייע אַרבעט פאַר מיר. ער נוצט פלינק אויס מיין האַס, פאַרגיסט מיין אומעט מיט בראָנפן, וואָס האָט אומגעבראַכט מיין פאַמיליע.

איך וויל אָבער נישט גיין אין מיין זיידנס און מאַמעס דרכים. איך געדענק נאָך גוט די צאָרנדיקע אויגן פון דעם שמעלצער הארבוז און מיין ברודער קאָזמאַ. איך געדענק זיך, אַן אויפגעהויבענעם איבער דעם עולם, איך שפיר דעם ציטער פון מיין ברודערס איינציקער האַנט.

איך און לבנה האָבן זיך אָפּגעשמועסט זיך מאַכן קראַנק. מיר האָבן זיך געלעגט, זיך שטאַרק אָרומגענומען, און געפּיבערט אונטער דער קאָלדרע. ס'האָט זיך מיר געדוכט, אַז איך מאַך זיך, אָבער איך בין טאַקע קראַנק געוואָרן אויף אַן אמת. דער קערפער האָט נישט אויסגעהאַלטן די שרעקלעכע אָנשטרענגונג.

---

*) אַן איבערקויפער.

איך ליג אין עפּעס אַ שטילן און פינסטערן אָפּגרונט. דער קאָפּ טוליעט זיך, אַזוי ווי אַ דערפרוירן הינטעלע, צו די פיס. דורך דעם פייכט געוואָרענעם אָנטון בריט מיט אייז מיינע זייטן די צעמענ־טענע פּאָדלאָגע.

אונזער שטאָט גייט איבער פון האַנט צו האַנט: אָט צו מאַכ־נאָן, אָט צו מארוסיא*), אָט צו די פּאַרטיזאַנישע טיילן. מיך, דעם קליינינקן, באַמערקט מען נישט. קיינער דאַרף מיך נישט. איך פּלאָנ־טער זיך נאָך אונטער די פיס.

איך זע דעם געפליגלטן. ער איז נישט צופרידן, וואָס מיר ליגן אַזוי לאַנג. ס'איז נישטאָ ווער עס זאָל אים ברענגען בראָנפן, ער וועט שוין באַלד נישט האָבן פאַרוואָס צו קויפן קאָקאַין. ער שטייט איבער אונז מיט צונויפגעביילטע פויסטן; ער זידלט זיך, בעט זיך, שלאָגט מיך מיטן שטיוול אין דער זייט.

אָבער מיר שרעקט עס נישט. איך גלויב נישט, אַז דאָס אַלץ קומט טאַקע באמת פאַר. אָט אַזוי ווי פון ערגעץ ווייט־ווייט קוק איך אויף מיין גאַנץ לעבן.

אַ מאָדנע איז עס, מיין לעבן. עס טוט מיר נישט באַנג. מיר איז דאָס אַלציינס. איך שטעל מיך נישט אַנטקעגן, איך שווייג.

דעם געפליגלטנס ווייסע אויגן קוקן אויף מיר מיט פאַרוווּנדע־רונג. ער שטייט אַ מינוט נישט־אַנטשלאָסן, אַ צעטומלטער. איך קריג רחמנות אויף אים. איך פּרוּוו זיך אויפהויבן, אָבער איך פאַל צוריק אַנידער אָן כּוחות. דער געפליגלטער גייט אַוועק.

— דו שקעט, פאַרוואָס שווייגסטו?—דערהער איך אַ נעבעכדיק קול.

איך הויב אויף די אויגן. דאָס איז לבנה. ער קוקט אַריין אין דער טיפעניש פון מיינע שוואַרצאַפּלען און וויל אין זייער גלעזער־נער פוסטקייט געפונען לעבן. ער דריקט מיר מיט דער קני די ברוסט, באַמיט זיך צווינגען מיך צו אָטעמען, רוקט מיר אַריין צווישן די ציין אַ שטיק ברויט.

איך קום ביסלעכווייז צו זיך, באַטראַכט אים, גלייך, ווי איך

---

*) אָנפירער פון באַנדעס, וואָס האָבן אָפּערירט אין קולן־ראַיאָן אין אוקראַינע אין די יאָרן 1918—1920.

וואָלט דאָס ערשטע מאָל געזען מיין פריינט. אַ צעפליקטער שטראָל פונם קאַניצל פאַלט אויף לבנהס לאַכעס. אויפן קאָפּ ליגט אַ שווער היטל האָר, וואָס זענען ענלעך אויף פלאַמיק אויסגעשייערטן קופּער. זיי האָבן זיך צעשאָטן אויף זיין שטערן מיט גאָלדענע שפּריצן, זיך צעלאָפן איבער די באַקנביינער און זיך באַהאַלטן הינטערן צונויפגעלייגטן שמאַטקעלע אויפן האַלז.

איך האָב אַראָפּגעקייט דאָס ברויט און פרעג אים גאַנץ שטיל:

— פון וועלכער געגנט ביסטו?

— אַ סאָבאַטשייעווקער, — האָט געענטפערט לבנה, און זיך צוגערוקט צו מיר מיט די וואַרעמע קני.

— אַ סאָבאַטשייעווקער?

— איך בין נישט פון אייער סאָבאַטשייעווקע, איך בין פון מיינער, פון יוזאָווקער. עס איז דאָ אַ שטאָט יוזאָווקע, האָסט געהערט? דער טאַטע האָט געאַרבעט אויף דער צענטראַלער שאַכטע, און די מאַמע האָט געשיכורט, געזונהוועט און מיך אָפּט געשלאָגן איבער די אויגן. איך האָב וויפל מאָל זיך געקלאָגט פאַרן טאַטן, ער איז אָבער געווען אַ שמאַטע, און מיר בלויז געעצהט: „דו האַק איר נאָר איבער די הענט, דער נבילה". און איך האָב טאַקע אַזוי געטון. איך האָב זי אָפּגעוואַרט ביים קעלער, זי אַראָפּגעשטופּט אין גרוב אַריין און פון אויבן זי צוגעדריקט פעסט מיטן דעקל. אַז דער טאַטע איז געקומען, האָב איך אים אַלץ דערציילט, האָט ער זיך דאָס אַ צערעווע געטון און געלאָפן גלייך צום קעלער, און פון דאָרט הערט מען שוין קיין פּיפּס נישט. האָט ער מיך אַ שליידער געטון אויף דער ערד, און גענומען טרעטן מיט די פיס...

לבנה האָט אַ ווײַלע געשוויגן, מיך באַטראַכט, און שטיל ווייטער דערציילט:

— איך בין אַנטלאָפן אין יענער נאַכט, און מער האָב איך זיך שוין נישט אומגעקערט.

מיט אַן אַשיקן באַנד האָט אָנגעהויבן צו טליען דער טרוקענער קנויט פון דעם קאַניצל. ער האָט צום לעצטן מאָל אַ פינטל געטון און איז פאַרשוווּנדן. לבנה האָט זיך געאיילט צו פאַרענדיקן.

— געלאָזט האָט מיר דער טאַטע אַן אָנדענק אויפן גאַנצן לעבן... און אָנטאַפּנדיק אין דער פינסטער מיין האַנט, האָט ער זי צו-

געלעגט צו זיין פוס. איך האָב דערפילט טיפע העפטן און האָב פאַר-שטאַנען, וואָס לבנה שעפּטשעט:

— ער האָט מיר איבערגעהאַקט...

מיין האַנט האָט ער נישט אַרויסגעלאָזט, זי פאָרזיכטיק געהאַלטן, מורא-האָבנדיק זיך אַ ריר צו טון, צו פאַרלירן זי. ער האָט מיך געפרעגט:

— דו האָסט געזאָגט, מען האָט דיך גערופן פאַרזעעניש, עס טויג נישט. ווייסט וואָס, הייס בעסער הייליקער. דו האָסט אויגן, ווי ביי די הייליקע אויף די איקאָנעס.

מיר האָבן געשוויגן. לבנה האָט זיך עפּעס דערמאָנט, מיך אַרומגענומען און צערודערט אַ זאָג געטון:

— און שנַמען *) ווילסטו עפּעס?

איך האָב אַ שאָקל געטון מיטן קאָפּ.

ער האָט מיך אַרויסגעשלעפּט פונם בעט, אַ צי געטון איבערן צימער אויף דער גאַס אַרויס.

— קום, לאָמיר באַשיסן**) דעם אייזקעלער פונם וואָקזאַל-בופעט.

איך האָב אונטערגעהויבן לבנהן צום פענסטער פונם אייזקעלער, און אַליין בין איך געבליבן אויף דער וואַך.

אין צוואַנציק מינוט אַרום, בין איך מיט לבנהן געווען צוריק אין דער מלינה, געריסן שטיקער געפרוירן חזיר-פלייש, און הייס זיך אַרומגענומען, פאַרטרייבנדיק פון זיך די קעלט.

איך האָב אַריינגעשטעקט די ציין אינם פלייש, און געפיבערט פון הונגער-צערייצטקייט. דאָס ערשטע מאָל אין מיין לעבן עס איך חזיר-פלייש. איך באַוווּנדער דעם טעם דערפון, און פיל אַ שרעקלעכן ווייטיק, ווען די גרויסע שטיקער גייען דורך דורכן שמאָלן, איבער-געטרוקנטן שלונג.

---

*) קייען, עסן.

**) באַגנבענען.

קאַפּיטל צען

דעם גריך קאָן מען בשום-אופן נישט פּאַקן. ער האָט איבערגעשפּיצט און אָנגעפּרייערט לבנהן, נאַרט מיך אָפּ און איינגיכן וועט ער גאָר איינגאַנצן פאַרשווונדן ווערן מיט זיין גראָבן טייסטער. דעמאָלט וועל איך בלינד ווערן, פאַרלירן דאָס לשון פון כעס און בושה. איך וועל מיר אַ מעשה אָנטון.

דעם דאָזיקן זשוואַוון ספּעקולאַנט האָבן מיר באַגעגנט אויפן ראָסטאָווער מאַרק. ער האָט אויפגעקויפט זילבער און גאָלד-ברוך. איך, לבנה און דער געפליגלטער האָבן זיך דאַן אַוועקגעלאָזט צו די גרינג-וואַרג-קראָמען, און מיט אַ ברעקל בליק באַמערקט דעם דאָזיקן טייס-טער. לבנה איז געבליבן שטיין אַ פאַרכישופטער, און געהאַלטן אין איין שעפּטשען:

— אַ נבילה וועל איך זיין, און דעם דאָזיקן נעגער וועל איך אויסבורזשויעווען.

דער געפליגלטער האָט שטיל געשמייכלט. ער האָט אַ ווונק געטון צו מיר, און אַז לבנה איז אַוועקגעגאַנגען, האָט ער מיר הייס אַ שעפּטשע געטון:

— הייליקער, זיי נישט קיין שוטה, און דערלאָז נישט, אַז לבנה זאָל ביי דיר אַרויסרייסן אַזאַ פּעטן ביסן. מיט וואָס ביסטו ערגער פון אים?

איך שווייג. וואָס קאָן איך זאָגן דעם געפליגלטן, אַז ער האָט די גאַנצע שליטה איבער מיר, און טוט מיט מיר, וואָס ער וויל?

לבנה האָט זיך אָפּגעוואַשן, פאַרצויגן מיט דראָט זיינע לאַכעס, ווי אַ שפּיגעלע אָפּגעגלאַנצט ביי אַ באַקאַנטן אייסאָר זיינע קאַלאָשן, און אויף אַ טריט נישט אָפּגעשטאַנען פון דעם האָרבאַטן גריך מיט דעם הויכן קאַראַקולענעם היטל.

דער ספּעקולאַנט האָט אָבער מורא געהאַט פאַר אַ גרעסערן עולם. ווי נאָר עס פלעגן צו אים צוגיין אַ דריי, פיר מענטשן, איז ער גלייך אַוועק אויף אַ פרייען פּלאַץ, און פון דאָרט, אויפהויבנדיק דעם קאָפּ, אָבסערווירט דעם מאַרק מיט פאַרזשמורעטע, כמעט צו-געמאַכטע אויגן.

לבנה האָט זיך אויף אַלע אופנים געדרייט אַרום אים. זיך גע-מאַכט פאַר אַ שוועבעלעך-פּאַרקויפער, פאַר האַלב אומזיסט אים פאַרקויפט סחורה, אים געפּוצט די שיך פאַר אַ נישט-דערויכערטן פּאַפּיראָס, אָבער דער גריך האָט אין זיין אָנוועזנהייט קיינמאָל נישט אַרויסגענומען דעם טייסטער. ער האָט צופעליק אַ קוק געטון אין לבנהס אויגן, זיך דערשראָקן פאַר זייער שאַרפן גלאַנץ, און פון דעמאָלט אָן מיט גרויס פאָרזיכטיקייט און אָפּגעהיטקייט אויסגעמיטן דעם שלעפער.

לבנה האָט ווי אַ קאַץ אָנגעהויבן פון הינטער אַ ווינקל נאָכ-שפּירן דעם גריך.

איינמאָל האָט דער ספּעקולאַנט פאַרט אַרויסגענומען דאָס געלט. לבנה האָט זיך העגדום-פּעגדום געלאָזט לויפן צו אים. דער גריך האָט זיך באַצייטנס אומגעקוקט, איז בלאַס געוואָרן, און שנעל באַהאַלטן דעם טייסטער.

לבנה איז מיט חרפּה אָפּגעטראָטן. דאָס איז געווען אַן אומגע-וויינלעכער פאַל אין זיין גנבישער פּראַקטיק.

און איך האָב זיך געפריינט מיט לבנהס מפּלה.

איך האָב צערעכט-געמאַכט דאָס העמד אויף דער ברוסט, און שטיל און זיכער אַ שעפּטשע געטון:

— לבנה, איך וויל אויסבורזשויעווען דעם גריך!

ער האָט עפּעס געוואָלט זאָגן, נאָר ער האָט זיך דערוואָרגן מיט זיין פאַרוואונדערונג. איך האָב נישט געהאַט קיין צייט צו וואַרטן ביז ער וועט עפּעס זאָגן: דער גריך האָט זיך געקליבן אַוועקצוגיין.

איך האָב נאָכגעשפּירט דעם גריך אַ גאַנצע וואָך, און זיך קיין איינמאָל נישט געוואָרפן אים אין די אויגן. איך בין געפאָרן מיט אים אין טראַמוויי, אויף אַ שיף, צוויי טאָג אָפּגעזעסן מיט אים אין איין וואַגאָן פון אַ משא-צוג ביי טיכאָרעצק, וואַרטנדיק ביז מען וועט צוריק איינשטעלן דעם וועג נאָך אַ באַן-קאַטאַסטראָפע. און איך האָב קיינמאָל נישט געזען דעם גריך מיט צוגעמאַכטע אויגן.

אויפן זיבעטן טאָג האָט ער זיך אונטערגעגעבן. ביינאַכט, האַרט פאַר דער סטאַציע קאַווקאַזסקאַיאַ, האָט ער אָנגעהויבן שאָקלען מיטן קאָפּ, די לאַנגע נאָז און די ליפּן זענען ביי אים אַראָפּגעהאָנגען. דורך פרעמדע קעפּ האָב איך זיך געלאָזט קריכן צום גריך. באַקאַנט, ווי אין אַן אייגענער קעשענע, האָב איך זיך מיט דער האַנט צוגע-רירט צו דעם וואַרעמען טייסטער. אַ קאַלטער שוידער, און בלויז איין געדאַנק: „ער וועט זיך אויפכאַפּן, צי נישט?"

דער טייסטער איז שוין געווען ביי מיר אין די האַנט, בשעת דער גריך האָט זיך אויפגעכאַפּט. ער האָט נאָך גאָרנישט פאַרשטאַנען, און בלויז געקוקט מיר גלייך אין די אויגן, מיט די גרויסע, שטומע אויגן, וואָס האָבן אפילו קיין פינטל נישט געטון.

ווען דער גריך האָט זיך געכאַפּט, בין איך שוין אַרויסגעשפרונגען פון דער שמאָלער וואַגאָן-טיר. עס האָט מיך נאָכגעיאָגט דעם גריכס געשריי.

אויפגעכאַפּט האָב איך זיך אונטער אַביימל מיט „וועלפישע יאַגעדעס", דעם רעכטן פוס האָט מען מיר, אַזוי ווי באַגראָבן אין דער ערד.ביידע הענט האָבן פעסט געהאַלטן די געפּרעסטע לעדער פונם טייסטער.

אונטערהינקענדיק, אַזוי ווי לבנה, וואַרעמענדיק דעם טייסטער ביי מיין ברוסט, האָב איך מיך דערשלעפּט ביז צו דער סטאַציע. אין דריי טעג אַרום האָב איך אין ראָסטאָוו איבערגעגעבן דעם געפליגלטן די מאַטניאַ. און דעמאָלט האָב איך דאָס ערשטע מאָל דערזען, לבנהס פייכטע אויגן. מיט די לאַנגע נעגל, ווי גאָפּלען, האָט ער געדראַפּעט זיינע נישט-געוואַשענע באַקן-ביינער.

נאָך קיינמאָל האָט דער ראָסטאָווער האַפן נישט געוווּסט פון כיבוד. מיר האָבן איינגעקויפט אַסך פיש ביי די שיפערס, סאַמאָהאָן ביי די שענקעריִנס, געהוליעט און געפרייט זיך עטלעכע טעג דורכאַנאַנד. לבנה איז אָבער נישט געווען אויף דער שמחה. ער האָט נישט געקענט אַריבערטראָגן די חרפּה, און איז פאַרשוווּנדן.

דער געפליגלטער האָט געטרונקען אָן אַ מאָס און אָן אַ סוף פאַר מיין געזונט און מיר שעלמיש צוגעווונקען. אַז ער איז שוין געווען גוט שיכּור, האָט ער מיך אַרומגענומען און אָנגעהויבן זיך צו באַרימען:

— הייליקער, נו, וואָס? איך האָב אייך גוט אָנגערייצט, אַזוי ווי די הינט? פאַרוואָס האָט איר זיך נישט צעביסן? האָסט שוין איינמאָל אָפּגעטון לבנהן, ווי אַן אמתן פרייער!

אָ, לבנה! ווּהין ביסטו אַוועק? אָט דער דאָזיקער פּוילצייניקער צענטש האָט ביי מיר צוגענומען דעם לעצטן פריינט.

איך רייס אַרויס די גלאָז ביים געפליגלטן, קלאַפּ אים מיט איר איבער דער נאָז, קער איבער דעם טיש און אַנטלויף.

איך זוך לבנהן אויפן וואָקזאַל.

*

דער רעגן גיסט בייטאָג און ביינאַכט. די בעז-ביימלעך אין דעם אייזנבאַן-פּאַרק האָבן פאַרלוירן די בלעטלעך, זיי שטייען מיט די אַרומגעפּליקטע צווייגן, וואָס זענען באַשפּיגן מיט בלאָטע.

דער וואַרעמער זומער איז אַנטלאָפן. מיר האָבן אָנגעווירן אונזער נאַכטלעגער.

צום וואָקזאַל קאָן מען נישט צוקומען: ס'איז מסוכן שטרענג געוואָרן, איין אָבלאַווע נאָך דער אַנדערער. מען שיקט אַוועק אין קינדערהויז. איך און לבנה זוכן פינסטערע ווינקעלעך. איצט האָבן מיר זיך פאַרקליבן אין הייך-אָפּטיילונג פון דער סטאַציע. מיר האָבן דורכגעלעכערט דעם דאַך און וואַרעמען אונזערע פּלייצעס ביי דער ציגל-וואַנט פונם קעסל.

מיט דעם געפליגלטן האָבן מיר זיך שוין לאַנג צעשיידט, איך פאַרמאָג נאָר איין פריינט, מיין אַלטן פריינט לבנה. באַגעגנט האָבן מיר זיך, ווי פרעמדע. ער האָט קאַלט, און אָפּגעלאָזן אַ דריק געטון מיין פינגער און נישט אויפגעהויבן די אויגן, וואָס זענען איינגעפאַלן פון שלאָפלאָזיקייט.

דער ווינט פאַרטראָגט צו אונז געדיכטע רעגן-טראָפּנס, באַשפּריצט מיין ברוסט. איך דריי מיך אויס צום קעסל. דאָס רעקל דרויכערט זיך מיט דאַמף. שלאָפן ווילט זיך נישט. די פייכטקייט האָט זיך אַריינגעקליבן אין די ביינער, אין מוח. דער קאָפּ איז אַזוי ווי געשוואָלן. די אויגן זענען פול מיט זאַמד. איך דערמאָן מיך אין פרילינג אין די פוילע רינשטאָקן. דעם אויוון, אין וועלכן מיטקא און ניורקא זענען געשטאָרבן, דאָס פּאָליציי-קעטשל.

מיינע זכרונות צעררייסן זיך: עמעצנס קנאָכיקע הענט כאַפּן מיך פאַר די פיס, און שלעפּן מיך אַראָפּ אין אַ לאָך. איך שריי. עס ווערט אַ גערודער. דאָס זענען געקומען די גרויסע „באַנשטשיקעס" *) און ווילן אונז אַריינוואַרפן. עס צעפלאַקערט זיך אין מיר די רציחה, איך בייס עמעצנס האַנט.

מען האָט אונז אַרויסגעוואָרפן. מיר שטייען אינדרויסן אויפן רעגן. אויבן הוידען זיך שיכור די לאַמטערנס.

*) וואָקזאַל-איינוווינער פון גנבהשן זשאַרגאָן באַן-רייזנדער.

לבנה לייגט פאָר, מיר זאָלן גיין אין דעפאָ אַריין, צו דעם אויוון-הייצער, וואָס פאַרגרייט טרוקן זאַמד פאַר די לאָקאָמאָטיוון.

מיר האָבן דעם אַלטן אָוועקגעגעבן אונזער גאַנצן טאַבאַק און געלט. און ער האָט אונז ביז אינדערפרי אַריינגעלאָזט צו זיך, אויף דער וואַרעמער פּערענע.

איך באַמי זיך צו פאַרמאַכן די אויגן, אָבער די אויגן-דעקלעך זענען געשוואָלן און פאַרמאַכן זיך נישט. דער שלאָף נעמט מיך נישט. לבנה שעפּטשעט:

— הייליקער, דו שלאָפסט? היי—לי—קער!

איך דריק לבנהס פינגער.

ער אָטעמט אויף מיר מיטן ריח פון סאַמאָהאָן.

— אַ שמעק-טון, ווילסטו, האַ?

לבנה האָט אָוועקגעלייגט זיין קאָפּ אויף מיינע קני און בענקט:

— און אין טאַשקענט איז איצט... זון, דינקעס, וויינטרויבן...

איך בין דאָרט געווען פאַראַיאָרן, געגעסן וויינטרויבן, ווי יאַדערן. אַרומגעגאַנגען באָרוועס, און געשלאָפן אין גראָז. דאָרט איז גאָר קיין ווינטער נישטאָ. די זון פאַרגייט נישט אַפילו ביינאַכט.

— לבנה, לאָמיר פאָרן קיין טאַשקענט.

לבנה האָט זיך אַ דריי געטון, זיך דערפרייט.

— מירן פאָרן, מירן פאָרן!

גאַנץ פרי זענען מיר אין די אקומולאַר-קאַסטנס אונטער די וואַגאָנעס פונם שנעל-צוג אַרויסגעפאָרן אינם לאַנד פון דער זון.

*

אַ לאַנג און שמאָל צימער. די טיר צוויי מאָל אַזוי הויך ווי אַ מענטש. עס קומט אַריין אַ פרוי מיט אַ הויך-אויפגעהויבענעם קאָפּ. אירע האָר זעען אויס, ווי לאַנג געלעגענער שניי. לבנה האָט איר אַ נאָמען געגעבן „מכשפה". זי איז די פאַרוואַלטערין פונם הויז פאַר פאַרוואָרלאָזטע קינדער. אין דעם הויז האָט מען אונז אַריינגעזעצט די צווייטע וואָך נאָך אונזער רייזע אין דעם לאַנד פון דער זון. אין אָרענבורג איז געווען אַן אָבלאַווע, און מען האָט אונז פאַרנומען אין געפענגעניש.

מען האָט אונז פאַרשפּאַרט אין אַ דרייגאָרנדיקן פּאַלאַץ, וואָס

איז אַרומגערינגלט מיט אַ הויכער שטיינערנער וואַנט. עסן גיט מען אונז דריי מאָל אין טאָג. אינדערפרי — ווייס הייס וואַסער, מיט אַ שטיקל ברויט, בייטאָג אַ גרויע זופּ, און אינאָוונט צוגעפאַרבטן אָקרעפּ. איך קאָן נישט שלאָפן צוליבן ליידיקן מאָגן. עס איז מיר אומעטיק אין די דאָזיקע קברים-צימערן. איך וויל אין מיין זוניקן, זאַטן לאַנד אַריין.

געגעסן האָבן מיר אין קעלער פונם פּאַלאַץ, אַ רחבותדיקער ווי אַ פעלד. די פּענסיאָנאַרן פלעגן זיך מיטאַמאָל זעצן צום טיש. אַז מיר האָבן געענדיקט עסן די זופּ, האָב איך אויפגעהויבן דאָס אויסגעלעקטע שיסעלע און זיך אָנגערופן צו מיינע שכנים ביים טיש:

— לאָמיר בעטן נאָך!

אַ גאַנצער עולם לאָזן מיר זיך גיין אין קיך אַריין.

מיר בעטן נישט, מיר פאָדערן, שטרעקן אויס די שיסעלעך.

— גיסט?

עס דונערן די טישן פונם גאַנצן קעלער. עס קלינגט דאָס אַלומיניום אין די דעמבענע ברעטער.

— גיס!

די קוכערס האָבן אָבער נישט וואָס צו גיסן, ווייל אַלץ איז שוין פאַרטיילט. איך צעפּאַך זיך, און גיב אַ זעץ מיטן שיסעלע אין די קיך-שויבן. דאָס דרייגאָרנדיקע הויז איז אויפגעשטאַנען. עס האָבן אַ טראַסק געטון די דעמבענע פיסלעך פון די טישן, עס האָט זיך אַ שאָט געטון ווי שרויט, ווי שטויב, דאָס קיך-געשיר.

איך פיר דעם עולם צו די שפּיזאַרניעס. מיר צעברעכן די מיט בלעך באַשלאָגענע טישן, מיר צעקלאַפּן די גאַלעט-קעסטלעך, צערייסן די זעק מיט ווייס קאַנאַדיש מעל, מיר פרעסן דאָס מיט זשעדנעקייט.

— איצט גיב די פרייהייט! מיר טוען זיך אַ לאָז צום טויער. אומדערוואַרט גיט זיך דער טויער אַ צעעפן, און עס גיבן אונז אַ בלענד אין די אויגן די מעשענע קאַסקעס פון די פייערלעשער, וואָס גלאַנצן אויף דער פּראַסטיקער זון, ווי גאָלד. עס גיט אויף אונז אַ שפּריץ אַ העפטיקער, אַ שנעלער, ווי אַ קויל, שטראָם וואַסער. מיר לויפן צוריק.

די הויפּט-בונטאַרן האָט מען געבונדן די הענט און די פיס, און זיי אַוועקגעלעגט, אַזוי ווי מתים, אין צוויי רייען אויף די שטרוי-זעק, אין אַ צימער, וואָס איז ענלעך צו אַ טורמע-קאָרידאָר.

במשך אַ גאַנצן מעת-לעת איז צו אונז קיינער נישט אַריינגע-

קומען. ענדלעך האָט זיך באַוויזן די „מכשפה" מיט איר גאַנצער סוויטע. זי האָט זיך אַראָפּגעלאָזט אויף די קני, און גענומען בעטן גאָט, ער זאָל פאַרגעבן די גרויסע זינדער—די בונטאָרן פונם אויפנאַם-פּונקט. זי האָט געהייסן אונז אויפבונדן. נאָר קיין איינער האָט זיך נישט גערירט פונם שטרוי-זאַק.

איך ליג אין ווינקל און באַלעק די אייזיקע בראַנדוווּנדן. און ציטער פון צאָרן. איך שווער, אַרויסצורייסן מיטן וואָרצל די גרויע האָר פון דער אַמעריקאַנער מכשפה.

איך באַדאַרף האָבן די פריי. איך קאָן נישט זיצן אויפן שטיקל ברויט. איך וויל סאַמאָהאָן, פערדן-וווּרשט, אַ קאָטלעט מיט קנאָבל, וואָס די וואָקזאַל-הענדלערקעס פאַרקויפן.

איך גיב זיך אַ וואָרף צו לבנהן:

— לבנה, לאָמיר אַנטלויפן!

מיר האָבן צוגעקלערט אַ דרייסטן און שווידערלעכן פּלאַן. טיף אין הויף איז געשטאַנען אַ שייער מיט צעבראָכענע פענסטער. אַלע נאַכט פלעגט מען אַהין פון אַלע גאָרנס אַראָפּטראָגן די פּאַרוואָרלאָזטע, וועלכע זענען געשטאָרבן פון טיפוס, און גאַנץ פרי זיי אָוועקפירן.

אָט דער דאָזיקער שייער וועט אונז געבן די פריי. מיר האָבן געדאַרפט שטאַרבן.

ווען אַלע גאָרנס זענען שטיל געוואָרן, ווען עס האָבן זיך אויסגעלאָשן די לעצטע קאַניצלעך, זענען מיר אויפגעשטאַנען פון שטרוי-זאַק, כּדי צו גיין שטאַרבן.

כּמעט אַ גאַנצע נאַכט האָבן מיר זיך געשאַרט צום דעם שייער. אויף דעם ערשטן גאָרן זענען מיר שיער נישט אַרויף אויף אַ דעזשורין, מיר האָבן אָבער באַוויזן זיך צו באַהאַלטן הינטער דער טיר. ערשט סוף נאַכט זענען מיר געווען אין שייער לעבן די ווייס טיפוס-מתים, וואָס זענען געלעגן אויפן שטרוי. מיר האָבן זיך צוגעטוליעט צו אַ ווייט ווינקל און איינער דעם אַנדערן צוגעפגעדריקט די קינבאַקן, כּדי זייער קלאַפּן זאָל אונז נישט אַרויסגעבן.

קאַיאָר האָט די טיר פון שייער אַלץ אָפטער גענומען קלאַפּן: מען האָט אַרייגעטראָגן נייע קוואַרטיראַנטן. גאַנץ פרי האָבן אָנגעהויבן סקריפּען שליטנס, און צוויי שווייגנדיקע מענטשן האָבן אָנגעהויבן אָנצולאָדן זייער סחורה.

מיר זענען אַריינגעפאַלן אין דער ערשטער ריי. אין אַ מינוט

אַרום האָבן אַ קלאַפּ געטון די מיט אייזן-געשמידעטע טויערן פונם אויפנאַם-פונקט. און מיר זענען געפאָרן דורך דער שלאָפנדיקער שטאָט.
איך ליג כמעט אויפן דעק פונם שליטן. עמעצנס אַ האַנט ליגט אויף מיין האַלז און שטיקט דעם אָטעם, פרירט דאָס בלוט.

איך וויל זיך איבערדרייען, געפונען לבנהס וואַרעמען קערפּער, איך האָב אָבער מורא זיך אַרויסצוגעבן.

און דער שליטן קריכט אַלץ נעענטער און נעענטער צום עק אָרענבורג צו דעם צמענטער. נאָך אַ פּאָר טריט, און דער שליטן וועט זיך אָפּשטעלן. די מרה-שחורהדיקע מענטשן וועלן אונז אַריינוואַרפן אין גרוב, און וועלן פאָרן נאָך דער צווייטער פּאַרטיע.

מיר זענען געקומען צופאָרן. די מענטשן אין די פּעלצלעך האָבן אַראָפּגעשלעפּט די רעדנע. איך הויב אויף דעם קאָפּ, און שווער מיך, אַז איך לעב נאָך, אַז מען דאַרף מיך נישט אַריינוואַרפן אין גרוב אַריין.

די פּעלצלעך האָבן זיך אָנגעהויבן צלמען, איבערגעלאָזט דאָס פערד און גענומען לויפן פונם צמענטער. איך בין איינער אַליין צווישן צלמים.

לבנה רופט זיך נישט אָפּ, איך פּרוּוו אים אָפּצוזוכן צווישן די מתים, איך פיל אָבער, אַז איך האָב קיין הענט נישט.

איך וויל זיך אויפהויבן און אַנטלויפן, אָבער איך שפּיר קיין פיס נישט. איך עפן דאָס מויל, אַ געשריי צו טון, אָבער אויך דאָס קול איז מיר נישט געבליבן.

*

ביי די געמויערטע ווענט פון דעם אויפנאַם-פונקט, האָט זיך אָפּגעשטעלט אַן אויטאָמאָביל. אויף זיין הויכן ראַדיאַטאָר—אַ שלאַנק-פליגלדיקער שוואַן, וואָס האָט אויסגעצויגן זיין דינעם האַלז און זיך געריסן אויפצופענטן די שטאָלערנע קייטן פון די פיס און אַרויפפליען.

דער שאָפער, אָנגעטון אין אַ געלן קאָמבינעזאָן אויף פוכיקן פוטער, האָט אויסגעשטרעקט די האַנט אין אַ שניי-ווייסער הענטשקע, און צעפּראַלט דאָס טירל פון דער אויטאָמאָביל-קאַרעטע.

אַ הויכער מאַנספּאַרשוין אין אַ טכוירענעם פוטער, איז ווייך אַרויסגעשפּרונגען אויף דעם סקריפּענדיקן שניי. אונטערהויבנדיק מיט איין האַנט דעם גלאַנציקן צילינדערהוט, האָט ער די צווייטע אונטער-טעניק אויסגעשטרעקט אין דער קאַרעטע אַריין. עס זענען אַרויסגע-

שטיגן צווי פרויען, וועלכע זענען איבער די אויערן געווען איינגעהילט אין פוטער.

דאָס איז געווען טאַקע יענע קאָמיסיע פון דער אַמעריקאַנער געזעלשאַפט „אַראַ״, אויף וועלכער מיר האָבן געוואַרט אַזויפיל שלאָפלאָזע נעכט און הונגעריקע טעג. עס האָט זיך פאַרשפּרייט אַ קלאַנג, אַז זיי וועלן אויסקלייבן די סאַמע געזונטסטע, און זיי אַוועקפירן קיין אַמעריקע.

אויף מיינע פיס זענען נאָך געבליבן סימנים פון יענער נאַכט אויפן צמענטער. דעמאָלט האָט מען מיך אַ האַלב-דערפרוירענעם געפונען צווישן די צלאָמים.

איך האָב געמוזט ווידער קוקן אויף דער מכשפה, און דולן די פריערדיקע פּאַראַנדקעס.

עס נאָגט מיך דער אומעט. גאַנצענע טעג זיצן מיר אָן אַ שטאָך אַרבעט, און קיינער ווייסט נישט, ווען עס וועט נעמען אַ סוף צו דער דאָזיקער גלעפּענגעניש.

דורך די נעכט טרוים איך וועגן אַמעריקע. איך גלויב, אַז מען וועט מיך נעמען: איך בין אַ געזונטער. איך וואַרט אויף דער קאָמיסיע, אַזוי ווי אויף אַ געלונגענער גניבה, ווי אויף אַ פּאַרציע קאַקאַאָ, און אָט איז זי, זי איז ענדלעך געקומען צופאָרן.

די קאָמיסיע איז שטרענג. זי בראַקירט אָן אַ שיעור. פון דעם גאַנצן אונטערשטן שטאָק האָט זי אויסגעקליבן אַ פּיר צענדליק. איך גלויב אָבער אין מיינע געוירשנטע מוסקולן, אַז עס איז געקומען מיין ריי, בין איך מונטער צוגעגאַנגען צו דעם באַברילטן לאַנגן אַמעריקאַנער אין דעם ווייסן כאַלאַט, און מיט אַ שמייכל פון פרייד אויפן פּנים, האָב איך אַרויסגעשטעלט מיין ברוסט, גרייט צו כאַפּן קלעפּ.

דער לאַנגפּיסיקער האָט געדרייט מיטן טרייבל ביי מיינע אויגן, פון איבער די ברילן אַ קוק געטון אויף מיינע אָפּגעקראָכענע פּיס, אַ שטופּ געטון אין בויך, אַ קלאַפּ געטון אונטער די קני, און זיך אָפּגעקערט צו דעם ווייטערדיקן פון דער ריי, אַ זאָג טוענדיק צו די איבעריקע ווייסע כאַלאַטן, וואָס האָבן זיך געשטופּט הינטער זיינע פּלייצעס, עפּעס אַן אומפאַרשטענדלעך וואָרט.

די אַלטיטשקע אַנדרייעוונאַ, אונזער ניאַניע, האָט מיך אַ טאָרע געטון אין פּלייצע, און מיט ליבשאַפט געזאָגט:

— קום, זונעניו, קום, האָסט נישט אויסגענומען, טייערינקער, ביי אַמעריקע.

איך בין געגאַנגען איבער דעם פינסטערן קאָרידאָר און געטראַכט, אַז איך האָב פאַרהערט, איך האָב אָבער מורא געהאַט צו פרעגן ביי אַנדרייעוונאַ דעם אמת. אַז איך בין געקומען אין מיין שמאָל צימערל, דערזען די פאַרשפריצטע ראַמען, די פאַרשפּיגענע שטרוי-זעק, די באַמאָלטע ווענט, האָט אַ ווייטיק זיך צוגעקייקלט צום האַלז.

— הייסט עס, אַז איך וועל נישט פאָרן קיין אַמעריקע?

— וועסט נישט פאָרן, האַרציניקער, וועסט נישט פאָרן, ביסט אַ קראַנקער.

איך באַקום אַן אמתן אַטאַק, און וואַרף זיך אויף דער ערד. מיטן קאָפּ וויל איך צעברעכן די ברעטער, איך קלאַפּ אַרויס דעם קיט פון די שפּאַרונעס. אַנדרייעוונאַ וויל מיך איינגעמען, זי שעפּ-טשעט מיר אין אויער אַריין:

— ווער אַנטשוויגן, דו שוטה איינער! איך וועל דיך אויס-שטאַטן קיין אַמעריקע.

מיר זענען מיט איר אַראָפּגעגאַנגען אין הויף אַריין. אַנדריי-עוונאַ האָט מיך אויסגעטון הויל-נאַקעט, מיך אַריינגעוואָרפן אין אַ באַרג שניי און מיך אָנגעהויבן איינצורייבן מיטן שניי. זי האָט מיין קערפּער פאַרוואַנדלט אין בלוט מיט מילך. נאָכדעם האָט זי מיך אָפּ-געוואַשן מיט קאַלט וואַסער, מיט אַ פּוכיקן ליילעך אָפּגעריבן מיין לייב און מיך אונטערגערוקט דער מיד-געוואָרענער קאָמיסיע.

דער לאַנגפיסיקער האָט מיר אַזש מיט ליבשאַפט אַ פּאַטש געטון איבערן ברענענדן הינטן און אַליין מיך אַריינגעפירט אין דעם גרויסן צימער, וווּ עס זענען געווען די אָפּגעקליבענע.

פאַרנאַכט האָט מען אונז אַריינגעזעצט אין לאַסט-אויטאָמאָביל און אונז אָפּגעפירט צו דער סטאַציע, וווּ עס האָט געוואַרט אַ ספּע-ציעלער צוג.

מיט דעם אויפנאַם-פּונקט האָט זיך קיינער נישט געזעגנט, קיינער האָט זיך נישט אומגעקוקט אויף דעם גרויען, ווי אַ רעגן-וואָלקן בנין.

אין וואַגאָן איז ליכטיק. אויף די פּאָליצעס ליגן ווייכע מאַט-ראַצן. קנאַקעדיקע ליילעכער, פּוכיקע קישנס. אָוונטברויט האָבן מיר געגעסן רייז-קאַשע, באַשיט מיט צוקער אין אַ ראָזן סאָק. דאָס ברויט איז געווען אַמעריקאַניש-ווייס ווי שניי און פּוכקע.

ביינאַכט האָט זיך מיר געחלומט אַמעריקע. איך שטיי אין בלו־מען, עס פליסט אַ טייך, וואָס איז ענלעך צו אַ מילך וואַסערפאַל, שטערן פאַלן ווי אַ רעגן, און אויבן איז געבליבן הענגען די שמו־ציקע ערד.

אויפגעוועקט האָט מיך אַ טרומייט און אַ פויקעריי. דאָס האָט די גרויע געצויפן צו דער מאָרגן־תפילה. נאָכן פרישטיק האָט זי אונז אויסגעזעצט אויף די אונטערשטע פּאַליצעס אין אַ שטרענגער שורה, אויסגעגלייכט אונזערע פּלייצעס, אַליין זיך אַוועקגעזעצט אויף אַ באַמבוקאָוון בענקל און אָנגעהויבן איר דרשה:

—...איר זענט גרויסע בעל־עבירהניקעס, אייערע הערצער זענען שוואַרץ, איר דאַרפט איבערבעטן דעם אויבערשטן, דעם באַשעפער אייערן. זאָל ער דאָס בלוט, די נשמה, און דעם מוח אייערן לייטערן, און אויף אַ נייעם וועג אייך פירן. איר פאָרט אין אַ לאַנד, וואָס איז ממש אַ גן־עדן. דאָרטן וועט איר לייכטער אויסקויפן אייערע זינד, איר וועט ווערן האָרעפּאַשניקעס, שאָפערן, פּילאָטן, שלאָסערס, מאַשי־ניסטן, קוילנגרעבער.

שלאָסערס? קוילנגרעבער? איך דערמאָן מיך אין סאָבאַטשייעווקע, אין דער כאַלופּע מיטן פּיצינקן פענסטערל. דורך דעם פענסטערל פלעג איך גאַנץ־פרי זען דעם שלאָסער גיין צו דער אַרבעט. אַזוי ווי אַ שאָטן, אַזוי ווי אַ געשפּענסט פלעגט ער פאַרביישלייכן. איך דערמאָן מיך אָן טאַטן, ווי אַזוי ער האָט זיך דאָרט, אין דער אייזן־הוטע, אַ כאַפּ געטון פאַר די אויגן, און ווי אַזוי ער איז מיט דעם אָפענעם שוואַרצאַפּל געלעגן ביים מייסטער אויף דער וועראַנדע.

די זעלבע נאַכט האָב אויסגעשלאָגן אַ וואַגאָן־שויב, און זיך איינגעזונקען אין דער פינסטערניש פון דער נאַכט, וואָס איז אַנט־קעגן געשווומען דעם לויפנדיקן צוג. אינדערפרי האָב איך זיך דער־שלעפּט צו אַ סטאַציע. עס האָבן מיך אויפגענומען די רויטאַרמייער פון דעם פאַנצער־צוג „דער דאָנבאַסער פּראָלעטאַריער”, וועלכער איז געגאַנגען אויפן פראָנט — — — — — — — — — — — — — —

די רויטאַרמייער האָבן מיך נישט באַשוכט און נישט באַקליידט: זיי אַליין האָבן אונטערן שינעל געהאַט בלויז אַ העמד, און די ביי־כער זענען געווען פאַרצויגן מיט רימענס. זיי האָבן מיך בלויז מכבד געווען מיט ציגאַר־מאַכאָרקע און מיך אויפגענומען אין זייערע אָרעמס. אַז עס האָבן אַ קלאַפּ געטון, און עס האָבן זיך גערירט די וואַגאָנעס,

האָב איך אַ שעפּטשע געטון: „אַדיע, אַמעריקע!" אַ רויטאַרמייער מיט אַ שטעכיקער באָרד און מיט שאַרפּיקע הענט האָט מיך שטייף צוגע־דריקט צו זיינע זייטן, מיך אַ וויג געטון, ווי אַ וויגעלע, און מיט אַ באַס־שטימע אַ רעווע געטון:

— שלאָף, שלאָף, פּיסטויל!

איינשלאָפנדיק, קוק איך אין דעם פאַרוואַקסענעם פּנים און דערקען די דינע און בלויע ליפּן און אַז זיי צעעפענען זיך — דאָס שוואַרצע אָנצייניקע מויל. איך גיב אַ געשריי: פון פאַרווונדע־רונג און פרייד. די וואַרעמע הענט דריקן נאָך וואַרעמער צו צו זיך, און איך הער אַ שעפּטשען:

— יאַטן, צעקנאַקט זאָלט איר ווערן אויף פּיצלעך, נאָר מען דאַרף אומבאַדינגט קריגן פאַרן בחורל עפּעס איבערצוקייען. נו, לעבעדיקער!

קאַפּיטל עלף

נאַכט. אַ טויבע, שטילע, בייזע נאַכט אין די טיפע זומפּן, אין די וואַלד־געדיכטענישן פון דעם בייפּראָנטיקן פּאַס.

עס לויפט אויף די רעלסן דער גרינער פּאַנצער־צוג, דער „דאָנ־באַסער פּראָלעטאַריער". ער יאָגט אָן פּייפעריי, צודעקנדיק מיט די שוואַרצע דיסקן, די סיגנאַל־פייערן. פון הינטן איז געבליבן דער סטעפּ, די פּירהענטיקע ווינטמילן, די קברים־בערגלעך. אַרום און אַרום, פון אַלע זייטן, האָט דער שוואַרצער וואַלד אויסגעשטרעקט זיינע צווייגן צום צוג. איך הער, ווי ער שאַרכעט מיט די בלעטער.

ערגעץ נישט ווייט שרייט אַ סאָווע.

פונם זומפּ ציט אַ קעלט און אַ פייכטקייט. איך פאַרקנעפּל זיך און דריק מיך צו צום לאָקאָמאָטיוו־קעסל. עס גייט צו מיר צו דער מאַשיניסט באָגאַטיריאָוו. ער באַוועגט מיט די שוואַרצע וואָנסן, גלעט זיי מיט דער ברייטער פאַרגרעבטער האַנט, פאַרזשמורעט די אויגן און באַווייזט די געדיכטע ציין:

— אַי, אַי, ס'אַ חרפּה, סאַנקאַ איז דערפרוירן געוואָרן! און אפשר האָסטו זיך פאַרן שונא דערשראָקן, האַ?

איך באַווייז אים נישט צו ענטפערן: עס קלינגט דער טעלעפאָן.

דער דעזשורנע קאָמיסאַר נעמט דאָס טרייבל, הערט אויס, קלאַפּט צו מיטן קנאַכל און גיט איבער באַטאַליאָן עפּעס א באַפעל.

איך בין צוגעווײנט צום פּאַנצער-צוג, צום קאָמאַנדיר הארבוז, איך האָב ליב באַקומען דעם שטענדיקן אומרו, מיט וועלכן עס זענען פול מײנע טעג און נעכט, איך האָב אסך ארבעט. איך שײל קארטאָפל אין קיך, העלף שמירן דעם לאָקאָמאָטיוו, טראָג צו וואסער צו די קױלנווארפערס. מען רופט מיך סאַניא, און אז מען וויל מיך א צערטל טון, זאָגט מען:

— קינד, סאַן, קום נאָר אַהער!

מײן לײב האָט זיך אָפּגערײניקט פון די קרעץ, די אויגן האָבן אויפגעהערט צו טריפן. איך האָב זיך אויסגעלערנט צו לאַכן. אויף מײן גרין היטל — א העל רויטער, בלעכענער שטערן, וואָס פארנעמט דעם גאַנצן שטערן מײנעם. איך טרוים וועגן א שווערד. הארבוז האָט מיר געזאָגט, אַז ווי נאָר מיר וועלן פאַרענדיקן מיט אָט דעם פראָנט, וועל איך אומבאַדינגט באַקומען א שווערד.

הײנט וועט זיכער פאָרקומען אַ גרויסע שלאַכט. איך גײ דורך די פולמאַן-וואַגאָנעס, קײנער שלאָפט נישט. בײ די „קױלנווארפער ליגן רויטארמײער אין פולער אמוניציע. בײ די פיס קנוילן זיך, אַזוי ווי שלאַנגען, די קױלן-סטענגעס. מאַט בלאַנקען די בלײערנע נעזער פון די קױלנווארפער. ס'איז דושנע. אַלע שיס-לעכער, פענסטער, ליוקעס זענען פארהאַקט. די שײדלען פון די קױלנווארפער זענען אָנגעפולט מיט קאַלט קוואל-וואַסער. איך לײג זיך אַנידער לעבן די לענטעס. איך זע, ווי א רויטארמײער לאָזט אַראָפּ די האַנט אין עמער ארײן, און מיט דער נאַסער דלאָניע פרישט ער אָפּ דעם שטערן, צעשפיליעט דעם קאָלנער.

טרוקן און הילכיק האָט א דונער געטון דאָס גלעקל אין וואַגאָן, און באַלד נאָכדעם א באַפעל מיט א הײזעריק קול:

— שטילער גאַנג! אָפּשטעל! צו-גרײטן זיך!

די מענטשן בײ די קױלנוואַרפער האָבן זיך אָנגעהויבן רודערן. דער לאָקאָמאָטיוו האָט זיך, שיפּענדיק מיט דעם קאָנטער-דאַמף, אָפּגעשטעלט. איך גײ אין דעם מאַשיניסט-בײדל, ווי אין א שוויצבאָד ארײן: דאָס העמדל איז תיכף פיטשנאַס געוואָרן. דער שווײס איז גערונען באַטאַליאָן גלײך אין די אויגן ארײן. ער האָט עטוואָס געעפנט

דאָס פאַנצער-לאָדנדל פונם פענסטער און עפּעס זיך איינגעקוקט אין דער שטאָק-פינסטערניש.

אויף יענער זייט פענסטער איז שטיל. אינם הייך-אויוון וויל-דעוועט דער פלאַם. און אפשר ברעכן זיך די צווייגן אונטער די נישט פאַרזיכטיקע פיס פונם לאָקער דאָרט, אין וואַלד?

דער דאָזיקער קאָמיסאַר איז צוגעפאַלן צו דער שפּאַרונע און, נישט אָטעמענדיק, הערט ער זיך צו, וואָס דער וואַלד רעדט. דערנאָך גייט ער צו צום טעלעפאָן, קלינגט אָן, נאָר, דערשרעקנדיק זיך פונם געררויש, הויבט ער כּמעט שעפּטשענדיק אָן צו רעדן מיטן קאָמאַנדיר פונם פאַנצער-צוג, מיט האַרבוזן.

— ס'איז שטיל, קיין שום פאַרדעכטיקס. לויט מיין מיינונג זענען מיר שוין ביים שונא אין נאַקן. מיר האָבן דורכגעמאַכט אַ דאָפּלטע שטרעקע, ווי מיר האָבן גערעכנט. וואָס! אַ פּולאַפּקע: מען פאַר-נאַרט אונז? וואַרטן?

באָגאַטיריאָוו גייט צו צום קאָמיסאַר. ער גיט אַ דערלויבעניש צו באַטראַכטן דעם לאָקאָמאָטיוו. דער קאָמיסאַר פרעגט זיך אָן ביים קאָמאַנדיר און דערלויבט תּיכּף.

דער געהילף-מאַשיניסט נעמט אַ שליסל, אַ העמערל, דעם אייל-גיסער, ריגלט אויף די פאַרפאַנצערטע טיר און לאָזט זיך שנעל אַראָפּ אויף דער ערד און רופט מיך מיט.

דער וואַלד שטייט האַרט איבער אונזערע קעפּ, בויגט זיך מיט די שפּיצן, רוישט מיט צאָרן, וואַרפט אַראָפּ טרוקענע בלעטער, אַזוי ווי בייזע, אוממעכטיקע טרערן.

שרעקלעך, אַזוי ווי אין אַ מעשהלע, מיט אַ שמייכעלע, וווּנקט דער געהילף-מאַשיניסט מיטן קאָפּ אויפן וואַלד, ער קריכט אַרונטער אונטער די פאַנצערס, קלאַפּט מיטן העמערל, נאָכדעם רופט ער מיך צו און זאָגט מיט זאָרג:

— די אונטערשיפניקעס האָבן זיך אָנגעוואַרעמט — כאַטש נעם און בראָט אייף דעם פלייש. מען דאַרף לויזער מאַכן די פאַרשרויפונג, פאַרגיסן. דערלאַנג מיר דעם מאַזוט.

איך לויף. אָבער אין דעם זעלבן אויגנבליק ווערט דער וואַלד באַלויכטן מיט בליצן פון שאָסן.

דער געהילף איז אַרויסגעקראָכן פון אונטערן לאָקאָמאָטיוו און איילט זיך צו די טרעפּלעך, אָבער, נישט אָפּלויפנדיק קיין פּאָר טריט,

שטעלט ער זיך אָפּ, בויגט איין די ברוסט, ברעכט זיך אין די פיס, און אָן אַ געשריי טוט ער אַ פאַל אַנידער אויף דעם רוקן.

איך שפרונג אַרויף אויפן טרעפּל פונם לאָקאָמאָטיוו. עמעצער גיט מיך אַ כאַפּ ביי די האָר, און שלעפּט מיך אַריין אינם ביידל. איך פאַל אַנידער און באַלד נאָך מיר פאַרהאַקט זיך טיר, עס דונערט דער ריגל. באַגאַטיריאָוו קוקט אומרויק, און פאַרוווּנדערט אויף מיר, און שרייט צום קאָמיסאַר, אַז מען זאָל עמעצן שיקן נאָך זיין געהילף.

דער קאָמיסאַר דרייט נישט אויס דעם קאָפּ, הערט דאָס כריפּען אין דעם טעלעפאָן און טאַקט אָפּ יעדעס וואָרט:

— גוט, חבר קאָמאַנדיר.

באַגאַטיריאָוו פאָדערט נאָכאַמאָל מען זאָל ראַטעווען זיין געהילף.

דער קאָמיסאַר הערט אים נישט, ער קוקט איבער באַגאַטיריאָווס קאָפּ און באַפעלט:

— פולער גאַנג אויף צוריק!

באַגאַטיריאָוו שטייט און רירט זיך נישט פון אָרט.

— פולער גאַנג אויף צוריק, — חזרט איבער אינדערשטיל דער קאָמיסאַר.

באַגאַטיריאָוו פאָדערט פאָרט, מען זאָל ראַטעווען זיין געהילף.

— דאָס לעצטע מאָל — פולער גאַנג אויף צוריק!

באַגאַטיריאָוו גיט געשווינד אַ דריי דעם הויבער, און דער צוג האָט אָנגעהויבן גיין אויף צוריק.

דער קאָמיסאַר גייט צו צו מיר, דערלאַנגט מיר אַ לאָפּעטע און זאָגט שטיל:

— העלף, סאַניא!

איך וואַרף אין אויוון אַריין קוילן מיט דער גרויסער לאָפּעטע, וועלכע איז אַ סך גרעסער פון מיר. איך פּאָמפּע אָן וואַסער. עס נודעט מיך, עס איז מיר פינסטער אין די אויגן, איך זע נישט די מאַנעמעטערס, נישט די מענטשן.

צייטנווייז האַלט איך נישט אויס, און לאָז מיך אַראָפּ אויף דער פּאָדלאָגע. באַגאַטיריאָוו וויל מיר העלפן, איך הויב זיך אָבער ווידער אויף, וואַרף קוילן, פּאָמפּע וואַסער.

דער קאָמיסאַר רעדט דורך דעם טעלעפאָן. אויסהערנדיק דעם קאָמאַנדיר, קוקט ער אויף מיר, און שאָקלט באַגייסטערט מיטן קאָפּ. ענדלעך גיט ער דעם באַפעל:

— איינהאַלטן דעם גאַנג! אָפּשטעלן!

האַרבוז אַליין קומט צולויפן אויפן לאָקאָמאָטיוו. ער קוקט זיך אַפילו אויף מיר נישט אום, און רעדט מיט דעם קאָמיסאַר און מיט באַגאַטיריאָוון. ווי אַזוי פילט ער נישט, אַז דאָס האָב איך, טאַקע איך, די גאַנצע צייט געהאַדעוועט דעם לאָקאָמאָטיוו?

איך און באַגאַטיריאָוו לויפן באַקוקן די מאַשין. דערזעענדיק די אָנגעגליטע אונטערשיפּניקעס, בעט ער ביי האַרבוזן עטלעכע מינוט אויף רעמאָנט, דער קאָמאַנדיר באַפעלט:

— וואַרטן ביזן סיגנאַל. ביז אונזערע פּוסגייער וועלן זיך צו־נויפציען און אויסגלייכן די קייט — שטיין. און נאָכדעם — אָנגרייפן!

דער קאָמאַנדיר גייט אַוועק. באַגאַטיריאָוו פּרוווט אַפילו נישט צו דערווידערן. ער קאָן דעם כאַראַקטער פון אָט דעם מענטשן. באַגאַ־טיריאָוו גיט מיר דעם שליסל, אַ העמערל, דערקלערט מיר, ווי אַזוי מען דאַרף רעמאָנטירן דעם אונטערשיפּניק, און אַליין לויפט ער אויפן לאָקאָמאָטיוו. איך הער פון דאָרטן דעם קאָמיסאַרס באַפעל:

— שטילער גאַנג, פאָרויס, אָן געררויש! פאַרגרייטן פולן דאַמף־דרוק, עס שטייט פאַר אַ פאַרסירטער דורכלויף.

איך שטיי אַ צעטומלטער. איך ווייס, אַז אויב מען וועט נישט פאַרריכטן דעם אונטערשיפּניק, וועלן מיר אַוועקפאַטרן די אַקס פונם לאָקאָמאָטיוו. אָבער, אַז באַגאַטיריאָוו וועט אַראָפּגיין אונטן און זיך נעמען רעמאָנטירן דעם אונטערשיפּניק, וועט זיך אָפּשטעלן די גאַנצע אָנגרייפנדיקע קייט. און דעמאָלט... ווער ווייס, וואָס עס קאָן דע־מאָלט געשען?

איך האָב פעסט באַשלאָסן אומבאַדינגט אַליין צו פאַרריכטן דעם אונטערשיפּניק.

...דער לאָקאָמאָטיוו האָט זיך גערירט, אין דער טיר האָט זיך באַוויזן באַגאַטיריאָוו. ער בעט זיך רחמים:

— אין מיטן גאַנג, סאַנקאַ, פאַרטשעפּע זיך אין דער ראַם און אַרבעט...

הינטער באַגאַטיריאָוון שטייט דער קאָמאַנדיר. די ליפּ הענגט ביי אים אַראָפּ און ציטערט. ער זעט, אַז איך בין אין ווייסן העמד, טוט ער אויס זיין גרין העמדל און וואַרפט דאָס אַרויף אויף מיינע פּלייצעס.

— אַזוי איז טונקעלער — זיי וועלן נישט באַמערקן — און ער האָט מיך כמעט אַראָפּגעשטופּט פונם לאָקאָמאָטיוו.

איך בין אראָפּגעפאַלן אין אַ גראָבן. די פייכטע ערד האָט זיך נאָכגעגעבן, אזוי ווי אַ קישן. אונטער די הענט האָבן אַ שאַרפע געטון בלעטער.

אין מיטן גאַנג קלאַמער איך זיך אָן אין דעם פאַנצער פונם לאָקאָמאָטיוו, גליטש זיך אַרונטער אונטערן פאַנצער. און ווי נאָר דער לאָקאָמאָטיוו שטעלט זיך אָפּ אויף אַ רגע, קלאַפּ איך מיטן העמערל, דריי מיטן שליסל, באַגיס דעם אונטערשיפּניק. געענדיקט דעם רעמאָנט, גיב איך זיך אַ וואָרף אויף דער ערד און, נישט איינהאַלטנדיק די משוגענע פרייד, בויג איך זיך אַפילו נישט איין און לויף גלייך צו די טרעפּלעך.

באַגאַטיריאָוו באַפעלט:

— הייך איין ביזן ווייסן פייער, פּאָמפּע אָן וואַסער, באַגיס מיט אייל די קאָלבנס.

ער האָט פאַרגעסן, אַז ער רעדט מיט סאַנקאָן, וועלכן מען רופט „קינד". ער האַלט מיך פאַר זיין אמתן געהילף. הייסט עס, אַז קיינער וועט ביי מיר נישט אַראָפּנעמען דעם שטערן, און איך וועל נאָך באַקומען אַ שווערד אויך? איך וועל באַקומען!

דורך דער שפּאַרונג פון דעם פאַרפאַנצערטן פענסטער זע איך, ווי עס ווערט געבוירן דער טאָג. דאָס שיסעריי הערט נישט אויף. מיטן פולן גאַנג טראָגן מיר זיך אין נאַקן פונם שונא.

*

אַ וואַרעמער מילדער אָוונט. אַ פרילינג פאַרנאַכט. דער פאַנצער-צוג לויפט איבער די רעלסן פון מזרח-בוכאַרע. מען האָט אונז אַרויבערגעוואָרפן פונם פראָנט צו ליקווידירן די באַסמאַטשישע באַנדעס, וועלכע האָבן פאַרפלייצט דאָס דאָזיקע לאַנד, וואָס איז איצט ענלעך צו אַ מדבר. מיר זעען נישט קיין צעאַקערטע פעלדער, מיר באַגעגענען נישט קיין קעמלען, קיין סטאַדעס שאָף. פאַרביי אונז שוועבן דורך חרובע אַריקעס *), וועלכע האָבן זיך יאָרנלאַנג געבויט און געשפּייזט דאָס דאָזיקע פאָלק.

אין צווייען, איך און דער רויטאַרמייער פיאָדאָראָוו, מיט דעם געגאָלטן קאָפּ, ליגן מיר, און רוען זיך אָפּ נאָך דער וואַכטע.

*) באַלוּפעס.

ער קוקט אומעטיק דורך דעם שיס-לאָך אויף די טרויעריקע פעלדער, זיפצט שווער אָפּ און קלאָגט זיך:

— סאַניאַ, אין אונזערע טאַמבאָווער קאַנטן, מוז דורך די אַנ- טאָנאָווער באַנדעס, מסתמא, אויך אָפּגעטון ווערן שרעקלעכע זאַכן...

פיאָדאָראָוו איז אַנטשוויגן געוואָרן, נאָכדעם האָט ער ווידער געפרעגט:

— און מיט וואָס וועט דאָס פאָלק זיך דערנערן? וואָס וועט עס עסן? אָך, אויסווורפן!...

ער ליגט לאַנג שווייגנדיק, נאָכדעם ציט ער אויס די האַנט, וואָס גיט אַ קנאַק אונטער דעם ענגן העמדל, און נעמט מיך אַרום:

— אין דאָרף האָב איך אַ ווייב, דריי קינדערלעך, אַ קו, אַ ביקל... פינף יאָר האָבן מיר זיך שוין נישט געזען. ס'איז פרילינג — מען דאַרף זייען, און עס איז נישטאָ ווער. עך!...

איך האָב נישט קיין מיטלייד אויף פיאָדאָראָוון, איך באַנעם נישט, הייב נישט אָן צו פאַרשטיין זיין בענקשאַפט, דער ווינט פליסט שטיל אַריין דורך די שיס-לעכער, פאַלט אויף דער ברוסט און באַ- וועגט זיך, אַ מילדער, אַ פוילער, אַ קילער.

עס איז גוט! איך ליב לעבן שיס-לאָך, און קיינער טרייבט מיך נישט אַוועק פון דער אָוונט-קילקייט. איך בין אַ גלייכבאַרעכטיקטער. איך טראָג פונקט אַזאַ שטערן, אַזאַ אָפּצייכנונג אויפן העמדל, ווי אַלע איבעריקע רויטאַרמייער. קיינער רופט מיך נישט „קינדעלע". און ערשט נישט לאַנג איז מיין זיין אין דעם אָפּטייל פאַרגעזעצלעכט געוואָרן.

דער קאָמאַנדיר פונעם פאַנצער-צוג הארבוז האָט אינם באַפעל וועגן אַרויסגעבן נייע קליידונג אָפיציעל דערמאָנט מיין פאַמיליע-נאָמען.

אַז איך באַגריס זיך מיטן קאָמאַנדיר, אַ קלאַפּ-טוענדיק מיט די קנאַפל, צודריקנדיק איין פוס צום אַנדערן און אויסציענדיק זיך, ווי אַ סטרונע מיט דער האַנט צוגעלייגט צום דאַשעק, לאַכט שוין נישט הארבוז. ערנסט און זאַכלעך ענטפערט ער מיר אויף מיין באַגריסונג. אויפן לאָקאָמאָטיוו פונעם פאַנצער-צוג בין איך דער אָנערקענטער גע- הילף פונעם מאַשיניסט באַגאַטיריאָוו. איך גיב און נעם איבער די וואַכטע. צומאָל בין איך אַ גאַנצן מעת-לעת אויף דער וואַכטע, און האַלט דאָס אויס.

...אין דעם פולמאַן-וואַגאָן קומט אַריין באַגאַטיריאָוו. ער גייט

איינגעבויגן און איז צעשויבערט; ער גיט אַ געשריי, אין מיטן גאַנג, נישט אומקוקנדיק זיך צו מיר:

— סאַנקאַ, אויף דער וואַכט!

איך הויב זיך אויף, גיי נאָך באַגאַטיריאָוון, און חידוש זיך גאָר-נישט, וואָס מען האָט אונז ווידער אַרויסגערופן אויף דער וואַכט, נאָכדעם, ווי מיר האָבן אָפּגעאַרבעט אַ גאַנצן מעת-לעת. עס טרעפט אַזוי גאַנץ אָפט, כמעט אַלע מאָל, איידער עס שטייט פאַר אַן ערנסטער קאַמף. דער צווייטער מאַשיניסט איז נאָך נישט קיין געניטער, און דער קאָמאַנדיר געטרויט אים נישט.

אויפן לאָקאָמאָטיוו דערזעט דערוויסן מיר זיך, אַז דער נייער מאַשיניסט איז קראַנק געוואָרן, ער האָט געקריגן פיבער. ער שטייט ביים רעגולאַטאָר און קאָרטשעט זיך פון קעלט. זיינע ליפּן זיינען בלוי, די באַקן-ביינער זענען געל, און דער קאָפּ טרייסלט זיך, ווי ביי אַ פּאַראַליטיקער. אין זיין האַנט האַלט זיך נישט דער שליכל, דער פּאַפּיראָס פאַלט אַרויס פון די ליפּן. ער בעט זיך, מען זאָל אים וואָס גיכער אַוועקלייגן אין בעט, אַרויפוואַרפן אויף אים מאַטראַצן, קאָלדרעס — אַבי אַביסעלע זיך דערוואַרעמען.

באַגאַטיריאָוו נעמט איבער דעם לאָקאָמאָטיוו און וואָרטשעט שטילערהייט, אַז די אַלטע וואַכט זאָל נישט הערן:

— אָט אַ פאַרשאָלטענער אָנצייניקער, נישט געלאָזט זיך אָפּרוען...

פאַר מיר האָט באַגאַטיריאָוו קיין מורא נישט. ער ווייסט, אַז איך האָב געזען, ווי ער האָט היינט אינדערפרי אויסגעביטן נאַפט אויף רייז-בראָנפן ביי אַ פאַרדעכטיקן פאַרשוין אין אַ כאַלאַט. אינאָווענט האָט ער געוואָלט טרינקען בגניבה, אונטער דער קאָלדרע, נאָר מען האָט אים געשטערט.

דער קאָמאַנדיר האַרבוז ווייסט שוין לאַנג פון זיין שוואַכקייט צום בראָנפן. איך געדענק, ווי איינמאָל אויפן פּראָזנט האָט ער דערזען, ווי באַגאַטיריאָוו ציט פונם פּיסקל פונם טשייניק. דער מאַשיניסט האָט זיך צעטומלט, אָנגעהויבן צו הוסטן און נישט געוווסט וואָס צו טון מיט דער גרויסער בלעכערנער כלי. ער האָט זיך נישט געקענט באַשליסן אַרויסצונעמען דאָס פּיסקל פונם מויל, כדי האַרבוז זאָל נישט דערפילן דעם בראָנפן-ריח. ער האָט זיך געאײַלט אויסצוליידיקן דעם טשייניק. ער האָט אים איבערגעקערט און אויסגעטרונקען ביזן דעק.

האַרבוז האָט זיך אָנגעשטויסן, אָפּן שטיל, אָן רעש, אַריינגערופן

באַגאַטיריאָוון צו זיך אין דער ענגער קאַמער. קיינער האָט זיך נישט דערוווסט, נאָך וואָס באַגאַטיריאָוון איז געגאַנגען צו האַרבוזן און וועגן וואָס זיי האָבן דאָרט גערעדט, באַגאַטיריאָוו האָט דאָס אַפילו מיר אויך נישט דערציילט. אַז איך האָב אים געפרעגט, האָט ער אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ און אָן חשק געענטפערט:

— אָט אַזוי זיך, מיר האָבן געשמועסט וועגן דער מאַשין.

באַגאַטיריאָוו האָט זיך לאַנג געשטאַרקט, די גאַנצע צייט נישט גענומען קיין בראָנפן אין מויל אַריין, אָבער דאָ, אין אַזיע, האָט ער נישט אויסגעהאַלטן.

דער צוג לויפט מיט דער גאַנצער שנעלקייט. מיר איילן זיך. עס איז זייער געמאָלט, אַז אינדערפרי וועלן מיר זיך שוין טרעפן מיט איבראַים-בעקס רייטערס.

דאָס גרינס האָט זיך געענדיקט נאָך בייטאָג. מיר פאָרן דורך סטעפּ און זאַמד, די טרוקענע זאַמדן פון קאַרא-קום דערגרייכן ביז צו דער ליניע פון דער אייזנבאַן.

פונם געלויף פון אונזער צוג הויבט זיך דער מדבר אויף און שיט מיט זאַמד. הינטער אונז בלייבט אַ רויכיקער עק פון זאַמדיקן שטורם.

באַגאַטיריאָוו ווישט אויס די פאַרשטויבטע אויגן און קלאָגט זיך:

— ווו מיר פאָרן, זעט מען נישט. אַז מיר וועלן אויף עפּעס אַרויפפליען, וועט פון אונז קיין זכר נישט בלייבן.

און טאַקע באַלד, ווי ער וואָלט געוואָלט פאַרווירקלעכן באַגאַ-טיריאָווס נביאות, איז דער לאָקאָמאָטיוו הויך אונטערגעשפרונגען מיט פאָדערשטע רעדער. באַגאַטיריאָוו האָט זיך אָנגעכאַפּט אָן דער ראַם. איך בין אומגעפאַלן, און דערזען אונזער ביידל אָן אָנגעבויגן, ווי אָן איבערגעקערטע ברעט אויף אַ הודאַווקע, דער הייץ-אויוון איבערן קאָפּ, איך האָב דערהערט געשרייען, זיפצן, קרעכצן, שאָסן — און בין געפאַלן אין חלשות.

אויפגעכאַפּט האָב איך זיך צווישן אַ באַרג רויכענדיקע ברוכ-שטיקער. די פיס זענען נאַס. איך גיב זיי פאַרזיכטיק אַ טאַפּ — זיי זענען גאַנץ. לעבן מיר ליגט דער אייל-גיסער. פונם פיסקל פליסט אויף מיינע פיס מאַזוט. איך וויל זיך אָפּרוקן און קאָן נישט. עס ווילט זיך אַ טרונק. איך באַוועג קוים מיט דער געשוואָלענער צונג. אין מויל איז הייס און שטויביק.

— וואַסער...

עס איז שטיל. אויף דער פּלייצע האָט זיך אָוועקגעזעצט די פינסטערע נאַכט. אין דער ווייטער, הויכער טיפקייט ציטערן, פלאַטערן די מזרחדיקע שטערן.

נידעריקער פון די שטערן לויפט, דרייט זיך דער בלויער טייך פונם באַגינען און פאַלט אַריין אין דעם שוואַרצן אָפּגרונט פונם גרינס. צעשטערנדיק די שטילקייט, האָט גאָר נאָענט ווילד און היל־כיק זיך צעהירזשעט אַ פערד. עס ענטפערט אָפּ אַ צווייטס, אַ דריטס. איך הער גוט דאָס קלינגען פון די ציימלעך, דאָס סקריפּען פון די נייאינקע זאָטלען און געשרייען פון מענטשן, אומבאַקאַנטע, הייסע, הויכע געשרייען.

עמעצנס אַ האַנט — אַ גרויסע, מיט האַרטע מאָזאָליעס, — פאַרדעקט מיין שעפּטשען.

— שוויג, שטילער!

איך דערקען האַרבוזן — ער קוקט זיך אַרום, זוכט עפּעס.

— איז נאָך עמעצער דאָ?

— קיינער נישט.

ער הויבט מיך אויף פון דער ערד, צווינגט מיך אַרומנעמען זיין האַלז און קריכט. איין האַנט ביי האַרבוזן באַמבלט זיך, אַ שלאַ־בעריקע, אַ דאַרע, זיינע פּלייצעס זענען דורכגעוויקט. איך פאַרשטיי, אַז עס איז פון בלוט. עס איבלט מיך.

מיר זענען פאַרקראָכן אין אַ זאַמד־גרוב, איבערלאָזנדיק הינטער זיך דעם צוג, וואָס איז געלעגן איבערגעקערט אונטערן בערגל. אַרומ־גענומען ליגן אין דעם גרוב צוויי רויטע אַרמייער. לויט די גרויע האָר דערקען איך באַטאַליאָנס טיריאָרון און לויטן נאַקעטן, אָפּגעגאָלטן קאָפּ — פּיאָדראָוון. זיי קרעכצן. האַרבוז באַפעלט:

— נו, הויבט זיך אויף, שנעלער!

דער קאָמאַנדיר קריכט אַרויס פונם גרוב. מיר פויזן נאָך אים, עס שיט זיך אין אונזערע אויגן טרוקענער, וואַרעמער זאַמד.

אַרויסגעקראָכן פונם גרוב, פויזט האַרבוז ווייטער איבער דעם מדבר. מיר קריכן נאָך אים. מיר קריכן און באַהאַלטן זיך אויס אונ־טער די אויפגעכוואַליעטע זאַמדן. זיי באַשיצן אונז נישט פונם ווינט. ער יאָגט אַרום איבערן מדבר, קלאַפּט אים מיט די נישט־געזעענע טלאָען, הויבט אויף דעם זאַמד און, אונטערטרייבנדיק אים מיט די פליגל, דרייט ער זיך, פליט אין אַ משוגע־ווילדן טאַנץ.

די זאַמד-כוואַליעס הויבן זיך אויף אַזוי ווי לעבעדיקע. זיי רוקן זיך אויף אונז, פאַלן ווי אַ וואַנט אויף אונזערע קעפּ, אויף אונזערע פּלייצעס און פאַרשיטן. די ציין, די אויגן, דער האַלז זענען פול מיט זאַמד,—מיט הייסן, טרוקענעם, אַזוי ווי נישט אָפּגעקילט אַש, זאַמד.

האַרבוז האָט אויפגעהערט צו קריכן. ער האָט פאַרשטעלט דעם נאַקן מיט די הענט און איז פאַרגליווערט געוואָרן. באַגאַטיריאָוו און פּיאָדאָראָוו שטייען אויף די קני, דרייען זיך ווי אַ דריידל אויף איין אָרט. זיי שרייען אַפּנים, אָבער צו מיר דערגייט בלויז אַ קראַנק, הייזעריק זיפּצן.

דער הוראַגאַן שטילט זיך איין! האַרבוז האָט זיך אַ ריר-געטון און, אַ קוק טוענדיק אויף אונז, האָט ער ווידער גענומען קריכן, פאַרקערעווענדיק זיך גלייך אויף רעכטס.

אָבער ווי נאָר מיר רירן זיך פון אָרט, הויבט זיך דער הוראַגאַן ווידער אויף און שמייסט אונז אָן אויפהער מיט זאַמד. ער פייפט, שלעפּט אונז איבערן מדבר, קערט אונז איבער מיטן שטערן, מיט די באַקן-ביינער אַראָפּ, פליקט די הויט מיט האַרטן זאַמד.

מיר קריכן אַראָפּ אין אַ טיפן גרוב. דאָ איז שטיל און קיל. איך קוק מיך אום און דערקען די באַקאַנטע, גלייכע ווענט. פונדאַנען האָבן מיר אָנגעהויבן צו אַנטלויפן.

האַרבוז דראַפּעט זיך עקשנותדיק אַרויף, אויסשטרעקנדיק די לאַנגע הענט. דער ווייכער קרישלדיקער זאַמד גיט זיך אונטער זיינע קנאָכיקע פינגער און שיט זיך אַראָפּ, מיטשלעפּנדיק מיט זיך האַרבוזן. ער הויבט זיך אויף און קריכט נאָכאַמאָל. דער זאַמד וואַרפט אים ווידער אַראָפּ. נאָך אַ פּרווו — און ווידער דער דעק...

סוף-כל-סוף בלייבט האַרבוז אָן כוחות. ער פאַלט אויפן רוקן, ברייט צעוואַרפנדיק די הענט. דער זאַמד פאַרשיט זיין ברוסט, שאָר-כעט איבער דער האַרטער, שוין לאַנג נישט געגאָלטער באָרד. לעבן אים ליגן באַגאַטיריאָוו און פיאָדאָראָוו, ביידע שוואַרצע און שטילע. איך קריך צו צו זיי, רוף זיי. זיי שווייגן. איך דראַפּע זיך אויף דער וואַנט פון גרוב.

האַרבוז גיט קוים-קוים אַ ריר מיטן האַלז, ער רופט מיך צו. ער שעפּטשעט:

— סאַנ... דערקריך... סטאַציע... סטאַציע... גיב צו וויסן, אַז די בריק... באַסמאַטשעס אויפגעריי...

הארבוז איז אַנידערגעפאַלן אויפן זאַמד און אַנטשוויגן געוואָרן. נישט עפענדיק די אויגן, האָט ער אָפּגעשפּיליעט די קאָבורע, מיר זי אריינגערוקט, אַ שווערע, אַן אָנגעוואָרעמטע. ער האָט זיך געזעגנט, קוים-קוים צורירנדיק זיך צו מיין אַקסל מיט די ציטערנדיקע פינגער. איך האָב ארומגענומען באַגאַטיריאָוון און פּיאָדאָראָוון.

*

ס'האָט שוין געטאָגט, ווען איך בין דערקראָכן צו דער סטאַציע, וווּ עס איז געשטאַנען אַ רויטאַרמייאישער אָפּטייל.

איך בין געלעגן אויף דער פּאָדלאָגע, איבער מיר איז אויף די קני געשטאַנען דער גארניזאָן-קאָמאַנדיר מיט זיינע קופּערנע באַקן און שיקלדיקע אויגן. איך האָב אים דערציילט וועגן פּאַנצערצוג, וועגן די באַסמאַטשעס, וועגן דער קאַטאַסטראָפע, וועגן הוראַגאַן, וועגן הארבוזן, באַגאַטיריאָוון און פּיאָדאָראָוון.

מען האָט גלייך ארויסגעשיקט אַן אָפּטיילונג רויטאַרמייער אויפן אָרט פון דער קאַטאַסטראָפע.

קאַפּיטל צוועלף

אויף אַ פּאַרוואָרפענער קליינער סטאַציע, ווו דער אויסלענדישער עקספּרעס שטעלט זיך אָפּ אָנצונעמען וואַסער, זענען אריינגעשטיגן צוויי פּאַסאַזשירן.

זיי זענען געקומען פון דער סטעפּ-זייט. אין דער פינסטערניש אונטערן וואַגאָן האָבן זיי צוגעוואַרט, ביז דער צוג האָט זיך גערירט, און נאָכדעם פלינק און שנעל ארויפגעקראָכן דורכן אייזערנעם ליי-טער אויפן דאַך, כדי פון דאָרטן אַלס אומגעבעטענע געסט, אריינ-צובאַקומען זיך אין די שטילע קופּעס.

דאָס זענען געווען דער איינברעכער געפליגלטער און איך, היי-ליקער, זיין קאָריש. פּאַראַיאָרן פרילינג האָבן מיר אין מיטל-אַזיע זיך ווידער באַפריינדעט. נאָכדעם, ווי איך בין אָפּגעשטאַנען פון דעם פּאַנצער-צוג-אָפּטייל, האָב איך זיך באַגעגנט מיטן געפליגלטן. אָפּגעווען ביי אים אַ שטיקל צייט, נישט געוווּסט, וואָס ווייטער צו טון, און אָפּגעלייגט דאָס צעגיין זיך מיט אים ביז אַ פּאַסיקן מאָמענט.

און דערווייל גייען מיר צוזאַמען איבער די צוגן. אַ גאַנצע

נאַכט האָבן מיר אָפּגעוואַרט דעם עקספּרעס אויף דער פּאַרוואָרפּענער סטאַציע. געקומען זענען מיר נאָך בייטאָג.

עס פּאַלט אַ שניי. דער האַלב־קיילעכדיקער דאַך פונם וואַגאָן איז באַדעקט מיט אַ דינעם אייז־הייטל און איז ענלעך אויף אַ גליטש־פּלאַץ, אויף וועלכן מען מאַכט קונצן. דורך די שיך פיל איך דאָס אייז.

אָנגעטון בין איך אין אַ פּיזשאַמע מיט פּאַסן און מיט אַ ליילעך — דאָס איז אַ מאַסקאַראַד פאַר דעם קאָנדוקטאָרס וועגן.

איך לאָז זיך אַראָפּ אויף דער פּלאַטפאָרם, וואָס פאַרייניקט דעם אינטערנאַציאָנאַלן וואַגאָן מיט דעם באַגאַזש־וואַגאָן. איך קלייב־צו שליסלען, און ווי אַ שאָטן שלייך איך מיך אַריין אין קלאָזעט אַריין. איך האָב אָפּגעטרייסלט דעם שניי פונם ליילעך, זיך אָנגעוואָרעמט, איינגעשטילט די ציטערניש, אַ קוק־געטון אין שפּיגל און זיך געלאָזט גיין איבער דעם קאָרידאָר. קיינער איז נישטאָ. אָפּגעציילט צוויי קופּע, הער זיך צו דער דריטער, מעשה־באַלעבאָס גיב איך אַ דריי דעם שליסל, פאַרמאַך שטיל די טיר, און ווער פאַרזונקען אין דעם בעז־טונקל. איך וואַרט, אַז באַלד וועט זיך אויפהויבן עפּעס אַ קאָפּ, און איך וועל זיך דאַרפן פאַרענטפערן, אַז איך האָב פאַרבלאָנזשעט. די פּיזשאַמע און דער ליילעך וועלן נישט אַרויסרופן קיין פאַרדאַכט.

די בעטן האָבן אָבער קיין סקריפּ נישט געטון.

באַזוכן די קעשענעס פון די אַראָפּגענומענע מלבושים, אַראָפּ־נעמען פון דער פּאָליצע די וואַליזע, וואָס זעט אויס סאָלידער — איז אַן עסק פון איין מינוט. מיט דעם זעלבן וועג קער איך זיך אום צוריק אויף דער פּלאַטפאָרמע, ווו געפליגלטער וואַרט שוין אויף מיר. מיר וואַרפן אַראָפּ די וואַליזע אין שניי אַריין און צעשיידן זיך מיטן צוג.

הינטער די געדיכטע ווייסקעפּיקע יאָדלעס האָבן מיר אויפגעעפנט די סאָלידע וואַליזע. מיר האָבן אין איר געפונען אַ פּאַק שיינע ביכער, אַ גומענע וואַרעם־פלאַש, אַ פוכענעם האַנטוך, אַ גאַנצע קאָ־לעקציע פון ציין־פּאַסטע, אַ קאָמפּלעט זשורנאַלן און אַ שאַכטל שאָקאָלאַד.

דער שניי פאַלט ווי אַ געדיכטער טעפּיך אויף דער ערד, דער ווינט מישט די זייטלעך פון די זשורנאַלן, און מיר זיצן נאָך אַלץ איבער דער וואַליזע. בגניבה כאַפּ איך אַ קוק אויפן געפליגלטן. ער שטייט אויף די קני, די וויעס האָט ער אַראָפּגעלאָזט איבער די טיפע אויגנלעכער, די ליפּן האָט ער פאַרגראָבן, ער וואַרט אויף עפּעס. די געקרייזלטע, נישט געקעמטע באָרד צעשויבערט דער ווינט.

ער האָט זיך אָנגעבויגן צו מיר. נישט אויפמאַכנדיק די אויגן, פרעגט ער שטיל:

— מער איז גאָרנישטאָ, הייליקער?

אין מיינע קעשענעס האָב איך צוויי זייגערס, אַ שווערן פּאָרט-סיגאַר און אַ גראָבן פּעקעט. איך שאָקל אָבער מיטן קאָפּ.

— און אין די „לאַכעס" האָסטו גאָרנישט געפונען?

— גאָרנישט.

געפליגלטער איז אַ שפּרונג געטון. די שאַרפע נעגל האָבן זיך איינגעשניטן אין מיין האַלז, די אויגן פאַרשפּריצט מיט סלינע:

— דו, נבלה, פאַרלייקענען ווילסטו? רייך ווערן ווילסטו?

ער האָט אַראָפּגעריסן מיין פוטערן היטל מיט די אויערן און געפאָדערט:

— לייג אַוועק דעם חלק!

איך האָב זיך דערמאָנט אין מיינע פריערדיקע עסקים מיטן געפליגלטן. איינמאָל האָבן מיר „געקויפט" אין אינטערנאַציאָנאַלן וואַגאָן אַ וואַליזע מיט גאָלדערנע און זילבערנע לייכטער. דעמאָלט האָב איך מער, ווי דאָס וואַרעמען זיך אין דער „מלינה", עטלעכע שמעק קאָקאַין און עטלעכע פּירעזשקעס נישט באַקומען, דאָס איבעריקע האָט ער צוגענומען. איך האָב אַרויסגענומען דעם זייגער, געגעבן אַ גלאַנץ מיט אים און אַרויסרופעריש געזאָגט:

— איכל נישט געבן. זוך דיר אַן אַנדערן קאָריש!

און מיר האָבן זיך אין מיטן דער וויסטער נאַכט צונויפגעטראָפן אין געראַנגל. געשטאַנען ברוסט קעגן ברוסט, שטיל, שווייגנדיקע, פאַרשיכורטע.

געוואָלט האָט דער געפליגלטער מיך נעמען מיט בלאָטער כיטרעקייט. ער האָט זיך אומדערוואַרט אַראָפּגעזעצט, אויסגעשטרעקט די הענט צו מיינע פיס, מיך אַ שלעפּ געטון צו זיך.

מיר זענען ביידע אומגעפאַלן. עפּעס האָט מיך פאַרטויבט, און איך זע קוים דעם געפליגלטן. דוכט זיך, אַז ער וויל זיך אויפהויבן: ער פויזעט אויף דער ברוסט, מיט דער גאָמבע, מיטן קאָפּ מעסט ער אָפּ די שטרעקע, וואָס טיילט אונז אָפּ...

— ניין, ניין, געפליגלטער, איך האָב נישט פאַרגעסן דעם לאָקאָמאָטיוו פונם פאַנצער-צוג, מיך פרייט נישט דער אָפּיום-ריח.

צווייטער טייל

דאָס געבורט פון ליבע

קאַפּיטל איינס

אויפעפן די אויגן. איך פיל נישט מיינע אברים, כאָטש איך זע, אַז מיין קערפּער ליגט אויף אַ בעט, אַ פאַרבאַנדאַזשירטער, אין לייַלעכער, אַ לאַנגער און דינער, ווי אַן אויסגעטריקנטער שטאָם פון אַ זון-בלום. איך באַטראַכט אים אַזוי ווי פון דער זייט. איך זע אַ ווייסע און גלאַטע ברוסט, נאַקעטע הענט מיט גלאַנציקער הויט, ריינע און דאַרע פיס.

איך באַטאַפּ אויפמערקזאַם מיינע מוסקולן, באַקען זיך מיט זיי. מיין פריערדיקער קערפּער איז גאָרנישט געווען אַזאַ. די ברוסט איז קיינמאָל נישט געווען צוגעדעקט ביזן האַלז מיטן העמד. פונם שניי, ווינט, רעגן, שטויב, זון זענען אין דער הויט אַריינגעדרינגען ברוינלעך-ליליע פלעקן. די פינגער, די דלאָניעס זענען געווען מיט רויטע ראַנץ. די פיס, אַזוי ווי אָנגעטון אין גרויע זאָקן. דאָס גאַנצע לעבן האָב איך זיך נישט געוואַשן: נישט געהאַט קיין צייט.

ווי זויבער עס איז אין דעם דאָזיקן צימער! קעגנאיבער מיר — אַ ברייט פענסטער. הינטער אים זעען זיך בערג מיט שניי, וואָס איז ערשט אַראָפּגעפאַלן פון הימל. און הינטער די בערג — אַ וואַלד.

עס לייכט אַ העלע זון. עס טוען וויי די אויגן צו קוקן אויף איר. דער טיול פונם פאָרהאַנג, וואָס פאַלט אַראָפּ מיט נישט געהערטע כוואַליעס, איז אַזוי ווי ערשט אַרויס פון דער מאַשין אַן אָנגעקראָכמאַלעטער און אַ דורכזיכטיקער. ריין געשיר אויף דעם טישל ביי מיין צוקאָפּנס, עס זילבערט זיך אויף דער הייסער בולקע די פּלאַמיקע אָפּגעברוינטקייט, און די מילך דעמפט נאָך מיט וואַרעמקייט.

די פאָדלאָגע, די שטילן, דאָס בעט, דאָס וועש שמעקן מיטן ריח פון צעלאָזטע ווערבע-קנאָספּן.

פון דער לעדערנער שטול הויבט זיך אויף אַ מענטש. ער שניידט דורך דעם ברייטן צימער און דערלאַנגט מיר די האַנט. ער איז ענלעך צו הארבוזן.

— וואָס מאַכסטו, יונגאַטש! האָסט זיך אויפגעכאַפּט? און מיר האָבן זיך שוין געקליבן דיך מקבר צו זיין.

ער טראָגט אַ געלע קורטקע, וואָס איז אויסגעבאָדן אין זון. פון דעם גלאַנץ אירן טוען ווי די אויגן. ער האָט זיך צוגעזעצט אויפן בעט און שטיל געפרעגט:

— נו, וואָס מאַכן דיינע ווונדן? ווער ג׳כער געזונט, די גאַנצע קאָמונע קוקט אויף דיר אַרויס.

די הייסקייט פון זיין דלאָניע וואַרעמט מיינע ריפּן. די פרישקייט און ריינקייט פונם צימער פאַרדרייט דעם קאָפּ. עס ווילט זיך נישט אַ ריר צוטון מיט אַ ברעם, כדי נישט איבערצושרעקן דעמדאָזיקן זיסן חלום. איך עפן נישט די אויגן. איך הער די ווערטער, וואָס רופן אַרויס פונם וויטן עבר מיין באָבעשי, אירע ליבע קנייטשן, אירע מעשהלעך.

— ווי רופט מען דיך? — פרעגט ער.

צוואָס דאַרף מען מיין נאָמען? עס איז מיר מיטאַמאָל באַפאַלן אַ שרעק. איך האָב פאַרשטאַנען, אַז דער דאָזיקער מענטש, דאָס דאָזיקע צימער, די זון, דער שניי האָבן זיך טועה געווען, זיי ווייסן נישט, ווער איך בין. די ריינקייט און די פרישקייט זענען נישט צוגעגרייט געוואָרן פון מיינעטוועגן. עס האָט זיך מיר אָבער פאַרגלוסט זיין אַן ערלעכער. איך פאַרגעס אין דעם ווייטיק אין האַלז און נאַקן, אין בויך און שריי אַריין אין אויער, אין די אויגן אַריין.

— איך בין אַ זשוליק, אַ גנב, אַ בלאַטער-יונג, אויף אונזער לשון.

מאָדנע, די זון איז נישט טונקל געוואָרן, דער שניי האָט זיך נישט פאַרוואַנדלט אין אַש. אַלץ איז ווי געווען — רויק און פריילעך.

— מיר ווייסן, אונזערע נאַרטע-פאָרער האָבן דיך געפונען אונטער וואָלטשי-לאָג*).

ער האָט אַ ווײַלע געשוויגן. נאָכדעם האָט ער שטיל צוגעגעבן:

— רוף מיך אַנטאָן פּיאָדראָוויטש, אָדער ווי אַלע אַנטאָניטש.

איך קאָן זיך נישט דערמאָנען, ווי אַזוי מען רופט מיך. אַך,

---

*) וועלפישע נאָרע, אַ סטאַנציע אזוי.

יאָ, הייליקער! איך וויל אָבער נישט, אַז אַנטאָניטש זאָל וויסן אָט דאָס צונעמעניש. איך שעם זיך פאַר דעם, עס ווילט זיך מיר דער־מאָנען דאָס סאַמע פריידיקסטע און שענסטע אין מיין לעבן.

— די באָבעשי האָט מיך גערופן סאַניא, סאַניא האָט זי מיך גערופן...

אַנטאָניטש האָט זיך אָנגעבויגן, ער הערט נישט דאָס שעפּטשען פון מיינע ליפּן. איך זע פון דער נאָענט זיינע פון דעם ווינט אָפּגע־ברענטע באַקנביינער, איבער וועלכע עס האָט זיך אויסגעצויגן אַ דינ־עקיק בלוי ווערימל. איך שטרעק אויס די האַנט, וויל עס אַראָפּרייסן, אָבער דאָס איז אַריינגעקראָכן טיף אונטער דער הויט, לאָזט זיך נישט אָננעמען מיט די נעגל. אַנטאָניטש לאַכט.

— דאָס איז פון דעמאָלט, ווען איך האָב געאַרבעט אַלס דרעקס־לער אויף גוזשאָווער זאַוואָד אין מאָסקווע. אַ הייסע הובלענקע האָט מיך פאַרווונדעט. שוין פופצן יאָר, און עס גייט נישט אַראָפּ.

*

עס איז אומעטיק. עס איז מיר דערעסן דאָס דאָזיקע ווייסע, מירמלשטיינערנע הויז מיט די לייבן אויף די שטיינערנע טרעפּ פאַר דער הויכער ניסנהאָלצערנע טיר. עס איז מיר נודנע פון די מנהגים. גאַנץ פרי, בשעת אויף די יאָדלעס הענגט נאָך די נאַכט, וועקט מיך אויף דער מעשענער טרומייט. איך באַוויז נאָך נישט אַ געגעץ צו טון, אויסרייבן די אויגן, זיך אומצוקוקן, און די שכנים מיינע זענען שוין אויף די פיס, דאָס בעטגעוואַנט איז שוין אויסגעלופטערט, פאַר־בעט. זיי כאַפּן די האַנטעכער און מיט געלעכטער, מיט ליאַרעם לויפן זיי אין וואַש־צימער אַריין. איך האָב קוים באַוויזן זיך אָפּצוואַשן, און אַלע האָבן שוין פאַרענדיקט די פרימאָרגן־גימנאַסטיק, גייען שוין אַרויף אינם עס־צימער. פריער בין איך אויך נישט אָפּגעשטאַנען, נאָר אָט האָט זיך יעדן טאָג אָנגעהויבן אַ סדרה פון אויפשטיין, גימנאַסטיק, פרישטיקן, ווארשטאַט, אונטערהאַלטונגס־אָוונטן, און אַלץ גענוי, און פּינקטלעך — און, אָך, ווי אומעטיק, ווי נודנע דאָס איז מיר געוואָרן!

איך וואָלט שוין לאַנג אַנטלאָפן. אַ שאָד נאָר, וואָס קיינער האַלט מיך נישט צו. איך בין פרייער פון פריי.

איך גיי אַרויס פון ווייסן הויז, גיב אַ גלעט די לייבן ביי די

גריוועס, און נאָכדעם גיי איך מיר מיט די שטיינערנע טרעפּ אַראָפּ ביז צום טויער. ער שטייט אַ הויכער און אַ שפּיציקער. איך שפּאַר זיך אָן אים, ברי מיך אָפּ מיט דעם פאַרפרוירענעם אייזן, שטעק אַרויס דעם קאָפּ דורך די שטאַכעטן. עס אַנטפּלעקט זיך דער סטעפּ. ווי דער אויפגעשוימטער ים. די טייגע ווינקט צו מיר מיט די סאָסנעס, רופט צו זיך, דער וועג לאַכט מיט שניי. עס ווילט זיך אַרויסשטעלן דעם פוס אויף יענער זייט, אָבער איך שעם זיך פאַר די פענסטער הינטער מיר. איך גיב אַ קוק: עס האָבן זיך צוגעקלעפּט צו די שויבן די טעלער-לעקער פון דער קאָמונע. זיי היטן מיט די אויגן.

איך האָב מיך געלאָזט גיין פּאַזע דעם פּאַרקאַן, גלייך, ווי איך וואָלט געשפּאַצירט, און זיי זענען אַרויסגעלאָפן פונם הויז, זיך צעשיט איבערן גאַנצן הויף, שיסן מיט שניי-גאָמעלקעס איינער אינם אַנדערן. צו מיר איז אויך צוגעשפּרונגען אַ יונג, אַ הויכער, אַ דאַרער, מיין בעט-שכן, באָריס. ער האָט מיר אַ שפּריץ געטון מיט שניי אין די אויגן. און איך האָב אים אָפּגעענטפערט מיט אַ פאַרפּאַר אין די ציינער אַריין, אַז אויפן שניי איז אַזש אויסגעוואַקסן אַ רויט מאָנבלימל. און ער, די פּגירה, וויינט נישט, נאָר ער לאַכט און רופט נאָך צו זיין קאָמפּאַניע:

— קליין דער הויפן, העכער דערלאַנג!

יענע חברה איז אויך צוגעלאָפן, מיך אומגעוואָרפן, אַ פאַרשיט געטון מיט שניי, גענומען שלעפן אין זייער געזעמל, און מיר האָבן זיך אַלע אַ קאָלער געטון, ווי אַ קנויל. וויפל געלעכטער, וויפל געשרייען! איך האָב נישט אויסגעהאַלטן און זיך אויך צעלאַכט.

פון דעמאָלט אָן בין איך מיט באָריסן געוואָרן גוטפריינט. ער איז דער סאַמע עלטסטער אין דער קאָמונע. ער האָט מיך אויך אויסגעלערנט לייענען און שרייבן. איצט קאָן איך שוין איבערלייענען דעם אויפשריפט איבערן טויער: „קאָמונע פון געוועזענע פאַרוואָרלאָזטע״. אַלע אינדערפרי העלפט ער מיר פאַרבעטן דאָס בעט, דרייט זיך, ווי אַ דריידל, אונטער מיינע פיס, ער האַלט זיך אין איין איילן, תמיד האָט ער קיין צייט נישט. בשעת דער גימנאַסטיק רוקט ער זיך שטענדיק אַריין אין מיין שערענגע, לייכט מיט די ציין, ווייזט אָן מיט די אויגן אויף מיין נישט-ריכטיק אַרויסגעשטעלטן פוס. ער האָט דאָס מיך אויך פאַרהנאַרט אין דעם דרעקסלער-וואַרשטאַט.

די שעפן פון דער קאָמונע זענען די אייזנבאַנער. זיי האָבן עס אויך איינגעאָרדנט דעם וואַרשטאַט. געשטאַנען זענען דאָרט זיבן

ווערקשטעלן, וואָס אויף זיי טאָקן מיר לאָקאָמאָטיוו-טיילן. באָריס אַרבעט שוין דאָ דאָס צווייטע יאָר און איז צופרידן. און איך אַרבעט שוין צוויי וואָכן און זע נישט דאָס גוטע. אַ שוואַרצער אומעט. די מאָטאָרן רוישן, זשומען, ווי די מיסט-פליגן, די רימענס — כלאָפּ, כלאָפּ, דער דינאַמאָ-פּעלץ האָט מיר אָנגעוואַרעמט די פּלייצע, עס ווילט זיך דרימלען, און אין מיין ווערקשטעל האָב איך גאָר אינגאַנצן פאַרגעסן. ער שטייט זיך אַ קליינינקער, אַ האָרבאַטינקער אין סאַמע ווינקל פון וואַרשטאַט. די טיילן זענען צעשטשערבעט, אָן מאַזוט, פאַרשטויבט. בלויז דאָס רויטע שילדל רויטלט זיך מיט דער פרישקייט פונם אויפשריפט: „דער באַלעבאָס פונם ווערקשטעל, אַלעקסאַנדער גאָלאָד". וואָס פאַראַ באַלעבאָס בין איך, אַז איך גיי צו צו אים איינמאָל אין וואָך? איבער מיין קאָפּ איז אָפּגעדרוקט:

„אויב דו ביסט מיד, גיי אין רויטן ווינקל, זעץ זיך אַביסל צו אין דער ווייכער שטול, לייען, רו זיך אָפּ".

אַ קלוג באַשעפעניש האָט דאָס צוגעקלערט. איך שטיי איצט איבער דעם ווערקשטעל, און דער רוקן ברעכט זיך אויף צווייען. דער שניידמעסער קנאַקט אין דעם ווייסן וואַליק! און מיר דוכט זיך, אַז עמעצער דרייט מיט אַן אָל אין מיין מוח. איך האָב אַ קוק געטון אויף די אָנווייזונגען און אָפּגעשטעלט דעם מאָטאָר. איך האָב אָפּגעווישט די הענט מיט סטריפּעלקעס, זיי אָפּגעוואַשן אונטערן קראַן און זיך געלאָזט גיין צום אַרויסגאַנג.

איך גיי, און זיי בויגן זיך נאָך איבער די ווערקשטעלן און באַמערקן כלומרשט נישט מיין אַוועקגיין. אָבער לויט די הענט זייערע, וואָס ציטערן אַלע ווײַלע אויף, זע איך, אַז זיי האָבן אַלץ באַמערקט. אָבער איך האָב זיי אין דער ערד. איך וועל איינגיכן אַלצאיינס פון דאַנען אַוועק. איך קאָן זיך בלויז קיינמאָל נישט אויסקלייבן, קאָן נישט געפונען קיין פּאַסיקע נאַכט.

אפשר היינט?

איך ליג אויפן בעט, די אָנגעשיכטע פיס האָב איך באַהאַלטן אונטער דער קאָלדערע. דער צימער איז ליידיק, דורך די פענסטער גיסט זיך אַריין דער ריח פון געדיכטער סמאָלע. אָט איצט קאָן מען אויפשטיין, פאַרבונדן די ליילעכער, די קאָלדערע אין אַ פּאַק, אויסקריצן מיט אַ מעסער אויף דער וואַנט מיין נאָמען, „הייליקער", און דורכן פענסטער אַרויסשפּרונגען אין געדיכטן סאָד אַריין און נאָכדעם—

וואַלד, שליאַכן, דאָס פייפן פון לאָקאָמאָטיוו, קאָקאַין. אַך, ווי גוט! נאָר פאַרוואָס ווילט זיך נישט אויפהויבן דעם קאָפּ? אפשר בין איך טאַקע באמת קראַנק געוואָרן? אַ דערשראָקענער בין איך אויפגעשפרונגען, זיך באַטראַכט און מיטאַמאָל פאַרשטאַנען, פאַרוואָס איך האָב נישט געוואָלט אויפשטיין. עס איז אַ שאָד געווען צו פאַרלאָזן דאָס דאָזיקע צימער. אָט שטייט באָריס נאַכט-שאַפקעלע, עס ליגן דערויף ביכער. אַז עס פלעגט מיך באַפאַלן דער אומעט, האָט ער זיך צוגעזעצט צו מיר און געלייענט. איך דרימל, און זיין קול זשומעט מיר צערטלעך, איבערן אויער. אָפטמאָל פלעג איך דורכן שלאָף הערן, ווי עס האָט אַ קלאַפּ געטון דאָס בוך, ווי ער מאַכט צערעכט אויף מיר די קאָלדרע און גייט אַוועק אויף די שפּיץ פינגער. ביי מיטאָג פלעג איך דער ערשטער אויפעסן מיין פּאָרציע און זיך נעמען אויסלעקן דעם טעלער, און באָריס — דער דאַרער, דער מאָגערער, ער דאַרף האָבן אַ דרייפאַכיקע פּאָרציע — רוקט מיר צו אַ העלפט פון זיינער און זאָגט:

— סאַניא, אינדערפרי קאָנסטו אויסטרינקען מיין מילך — איך טאָר נישט טרינקען. איך האָב שוואַכע קישקעס.

עס איז מיר אַ שאָד געווען די פרישקייט און זויבערקייט, אַנטאָניטשן אין זוניקן רעגן. עס האָט זיך מיר געדוכט, אַז מיין ווערקשטעל שטייט אין ווינקל באַדעקט מיט שפינוועבס, און זעט אויס אַזוי ווי פאַריתומט. עס האָבן מיך געלאָקט די שניי-ווייסע ליילעכער, וועמעס קילקייט איך וועל איצט נישט פילן אויף מיין לייב. די מירמלשטיינערנע לייבן האָבן אַ מאַך געטון מיט זייערע האָריקע לאַפּעס און מיט אַ פאָרוואורף אַ טרייסל געטון מיט די גריוועס.

ניין! דאָס אַלץ דויערט בלויז איין רגע! איך גיב אַ שפרונג צום ערשטן בעט, צי אַראָפּ די קאָלדרע, טו מיט איר אַ פאָך, ווי מיט אַ פאָן, איך דערמאָן מיך אָבער, אַז באָריסן וועט זיין קאַלט צו שלאָפן.

מיט ליידיקע הענט גיי איך צו צום פענסטער, לאָז אַריין דעם ווינט און דעם שניי אין צימער, און פיל, ווי דער פראָסט האָט מיט אַ לעבעדיקער מענטשלעכער האַנט אַרומגענומען מיינע פּלייצעס. איך האָב זיך איינגעהאָרבעט און בין אַרויף אויפן פאַרפעט, אָבער עמעצנס הענט האָבן מיך הערשעריש און מיט קראַפט אַ שלעפּ געטון צוריק. איך קוק מיך אום און דערזע אַנטאָניטשעס וואָנסן, וועלכע שפּרינגען

אויף די ליפּן. ער האָט מיך אָפּגעלאָזט און געזאָגט, ווי ער וואָלט מיר איינגערוימט אַ סוד:

— כאַניא, צוואָס דאַרפסטו דורכן פענסטער? דורך דער טיר, דורך דער טיר גיי. קיינער וועט דיך נישט צוהאַלטן.

עס האָט אַ צאָקע געטון דער קאָנטאַקט. עס שטייט אַנטאָניטש און די גאַנצע קאָמונע בראש מיט באָריסן. איך ווער פאַרבלענדט פון דער העלקייט, פון דעם לאָמפּן-שטויב.

אַנטאָניטש רופט זיך אָן צו די קאָמונאַרן:

— יאַטן, באַגלייט אַרויס סאַניאן ביז הינטערן טויער.

געוויג! איך גיב אַ שפרונג צו דער טיר און לויף איבערן קאָ-רידאָר, וואָס האָט, דוכט זיך, גאָר קיין אָנהויב און קיין סוף נישט.

קיינער יאָגט זיך נישט נאָך מיר. איך הער בלויז איין דיבינק קולכל:

— אַרויסיאָגן אים! מיר דאַרפן נישט אַזעלכע!

דאָס זאָגט דער געשטופּלטער פּעטקאַ.

איך האָב זיך באַהאַלטן אין וואַש-צימער, זיך אַנידערגעזעצט אויפן פּאַרפּעט און זיך געלאָזט אַ סימן אויפן קאָפּ פונם שאַרפן ביישטידל.

*

עמעצער האָט מיט גוואַלד אויפגעהויבן מיין קאָפּ פון דעם ווייכן און וואַרעמען בעט. אַ פאַרשלאָפענער קוק איך אין דעם אָנגע-כמורעטן פענסטער, ווו עס שטעלט זיך אָפּ דאָס מוטנע וואַסער פון דער נאַכט.

ווי שנעל די נאַכט איז אַוועק! איך האָב דאָך ערשט קוים באַוויזן צוצומאַכן די אויגן. ווען בין איך זיך דאָס לעצטע מאָל גוט אויסגעשלאָפן? דוכט אַ חודש, — ניין, יאָרן, גאַנצע אייביקייטן זענען אַוועק זינט מיין לעצטן אומגעלונגענעם אַנטלויפן. נאָר איך איינער געדענק דאָס. די קאָמונע האָט אין דעם איינגאַנצן פאַרגעסן.

דעמאָלט בין איך דריי טעג דורכאַנאַנד נישט אַראָפּ פונם בעט, פאַרשטעקט דעם קאָפּ אין דער קאָלדרע. באָריס פלעגט מיר אַריינ-ברענגען עסן פון עס-צימער און מיך, אָט אַ גוט-ינקער, גאָרנישט געפרעגט.

שבת זענען חברה אַריינגעפאַלן צו אונז אין צימער און מיך מיטגעשלעפּט בויען אַן אייז-באַרג. זונטיק האָב איך זיך אַ גאַנצן טאָג

געשליטלט. צומאָרגנס האָט באָריס, אָנטוענדיק די אַרבעטס־מלבושים, מיר דערלאַנגט אויך מיין אָנטון. נאָך אַ לאַנגער צעשיידונג, בין איך אַריין אין וואַרשטאַט און צוגעגאַנגען צו מיין ווערקשטעל. בשעת איך בין דורכגעגאַנגען פאַרביי די יאַטן, האָט קיינער זיך אויף מיר נישט אומגעקוקט, אַט פונקט, ווי איך וואָלט אַלע טאָג געקומען אַהער.

אַ גאַנצן טאָג האָב איך אַראָפּגעשקראַבעט דעם שמוץ פונם ווערקשטעל, געוואַשן מיט נאַפט, געטרוקנט מיט טריפּלקעס, אויסגעווישט מיט אַ דינער שמאַטקע. איצט פאַרלאַז איך יעדן טאָג ערשט פאַרנאַכט דעם ווערקשטעל. איך קום אַריין אין צימער און, נישט אויסטוענדיק זיך, פאַל איך אַנידער אויפן בעט און ווער אַנטשלאָפן מיט אַ הייסער האָפענונג, אַז מאָרגן וועל איך קראַנק ווערן, אָדער עס וועלן ביי מיר אָפּגענומען ווערן הענט און פיס.

איינמאָל ביינאַכט האָט זיך מיר געדוכט, אַז אויף מיין בעט זיצט אַנטאָניטש, און אַרום אים — די יאַטן. ער האָט אַ ווונק געטון אויף מיר און געזאָגט:

— עס איז שווער! נישקשה, ער וועט זיך צוגעוווינען. זעט, חברה, העלפט סאַנקאָן, טאָקט אים אַרום, פאַלירט אים אויס!

נעכטן איז געווען שבת. איך האָב מיך געלייגט פאַרנאַכט אַ גליקלעכער, וואָס מאָרגן איז זונטיק און מען קאָן אַ גאַנצן טאָג שלאָפן. איך האָב גאָר פאַרגעסן, אַז מיר האָבן זיך אָפּגעשמועסט מיט אַנטאָניטשן גאַנץ פרי אַרויספאָרן אויף די נאַרטעס אין אונזער דאָרף, איבער וועלכן מיר זענען די שעפן.

...אַנטאָניטש האַלט מיין קאָפּ אין זיינע גרויסע דלאָניעס, וויגט אים, און וועקט מיך.

איך טו אָן די שיך, צי אַרויף אויף זיך דעם וואָלענעם סוועטער, דעם פוכיקן שלעם.

מיר דוכט זיך, אַז איך בין אינגאַנצן אין אַ פוסטן און קלעפיקן געקעכטס: אי די צונג, אי די נישט געהאָרכזאַמע וויעס, אי די פיס, אי דער קאָפּ.

מיר זענען אַרויס אויף יענער זייט פאַרקאָן פון דעם הויף. דער ווינט האָט אַ זעץ געטון אין די אויגן, אַרויסגעשלאָגן אַ טרער, אַ הויך געטון מיט טרוקענעם און שטעכיקן שטויב. אַנטאָניטש האָט אויפגעהויבן נאַרטע־שטעקנס, אַ געשריי געטון און אַוועקגעשווומען אין דער פיגסטערניש פון דער טייגע, און מיט טראַציקייט אַ זאָג געטון:

— יאָג אָן, סאַניא, דעם אַלטן!

לויפן אויף די גאַרטעס האָט מיך אויסגעלערנט באָריס, איצט לויף איך שוין איבערן שניי בעסער און פלינקער פון דער גאַנצער קאָמונע. דעריבער אייל איך מיך נישט נאָך אַנטאָניטשן, פּאַמעלעך צי איך אָן די רימענס. ביז איך בין פאַרטיק געוואָרן, האָט שוין אַנטאָניטש באַוויזן צו רופן מיך מיט זיין הילכיקן האָ-האָ! ערגעץ ביים סאַמע וואַלד. איך לאָז זיך נאָך אים און קאָן אין דער דעמער-טונקל-קייט בשום אופן נישט געפונען זיין פוטערן היטל מיט די אויערן.

די טייגע איז מיטאַמאָל פאַרשוואונדן. איר שוואַרצער פּאָן איז ערגעץ אַריין אין די טיפע גראָבנס, און איך האָב אויף דעם רוקן פון אַ שניי-וואַל דערזען אַנטאָניטשן, ער האָט מיך גערופן צו זיך מיט זיין לאַנגן שטעקן. הינטער אים האָט זיך, אַזוי ווי אַ העלער הערמאַלין זיך פאַרנומען די פרימאָרגן-זון. איך האָב זיך אויסגעגלייכט מיט אַנטאָניטשן, און וויש אָפּ דעם נאַסן שטערן. אַנטאָניטש האָט מיך אַרומגענומען די אַקסל, אויסגעשטרעקט די האַנט צו דער זון. לאַנג מיר געקוקט אין די אויגן און געפרעגט:

— ס'איז גוט, סאַניא, האַ?

— ס'איז גוט, אַנטאָניטש.

— אַט זעסטו, טייערינקער. ווייס ווי אָפּצושאַצן דאָס לעבן...

ווי אַ פאַרכישופטער האָט ער נאָך לאַנג געקוקט אויפן וואַלד. דערנאָך איז ער אונטערגעשפרונגען אויף די גאַרטעס, פאַרקערעוועט די שפיצן צו דעם הויכן אַראָפּגאַנג און איז אַוועקגעשוווּמען, לאָזנדיק נאָך זיך שטויביקע שניי-שניטן. איך לאָז זיך אַראָפּ גלייך נאָך אים, און מיר איז זייער לייכט אויסצומיידן די שטרויכן, די שניי-בערגלעך, די אַלטע שטאַמען. פאַר מיינע אויגן האָב איך אַנטאָניטשעס ברייטע פּלייצע. די עלאַסטיקייט פון זיינע הענט גיט זיך איבער מיר. איך באַוועג מיט מיינע גאַרטע-שטעקנס,פּונקט אַזוי ווי ער. און ער פליט, נישט אומקוקנדיק זיך. ער שטעלט ברייטער די שטעקנס, פאַרוואַרפט העכער דעם קאָפּ און שווייגנדיק פרוווט ער אויס מיין קראַפט.

— איך וועל זיך נישט אונטערגעבן, אַנטאָניטש! איך וועל נישט אָפּשטיין!

איך בין אַרויף אויף אַ שניי-באַרג, אונטן האָט דאָס דאָרף מיט די זייגן רויך פון די יום-טובדיקע אויוונס אונטערגעשפאַרט דעם ווייטן הימל, ווו עס האָבן געברענט דריי זונען אין קאָראַל-רויטע

קרוינען, און פון יעדער זון האָט זיך אין דער טייגע אַריינגעצויגן אַ וועג, אַ ברייטער און אַ באַקוועמער — די גאַנצע וועלט קאָן מען לאָזן גיין, אַלע מענטשן דורכפירן.

אַנטאָניטש האָט אויסגעטון זיין פוטערן היטל, די האָר זיינע רויכערן זיך, די רימענס זעגען אין שניי איינגעגראָבן, און ער לאָזט אַליין קיין אויג נישט אַראָפּ פון דעם שיידוועג און שווייגט. איך בין דורכגעפרוירן. דער קאָפּ טוט מיר וויי, און ער קוקט נאָך אַלץ. ער האָט אָנגעכאַפּט מיין האַנט, מיך צוגעצויגן צו זיך און וואַרפנדיק קאַרג די ווערטער, האָט ער זיך שטיל אָנגעהויבן דערמאָנען.

— ...אויפן רעכטן פוס פעלן מיר דריי פינגער, אָפּגעפרוירן. אין אונטן ליגן ביז היינט קוילן. אין אַ פייכטן דרויסן דערקוטשען זיי מיר. בשעתן בירגער-קריג האָבן די יאַפּאַנער צעקלאַפּט אונזער פאַרטיזאַנישן אָפּטייל. פון פערציק קריגער בין איך איינער אויפגעשטאַנען און אַוועק אין דער טייגע אַריין. אַ גאַנצע וואָך האָב איך זיך דערנערט מיט ניס און מיט קאָרע, רויטע שטעגעלעך האָב איך נאָך זיך געלאָזן... דעמאָלט האָבן אויך אַזוי געפלאַקערט דריי זונען, און וועגן האָבן זיך אויף דער ערד אַראָפּגעלאָזט.

דער מיראַזש האָט זיך אויסגעלאָשן. אָן חשק האָט אַנטאָניטש אָנגערוקט זיין היטל, דערפילנדיק די קעלט, און פויל גענומען סקריפּען מיט די נאַרטעס צום דאָרף צו.

אָבער שוין באַלד נאָך דער ערשטער באַגעגעניש מיט די פויערים איז ער געוואָרן צוריק אויפגעלייגט. ער האָט געפּאַטשט איבערן פוטער פון אַ פויער מיט אַ גרויסער באָרד און מיט אויגן, ווי ביי קירגיז, און לאַכט אויף אַ קול.

יענער דרייט מיט פאָרוואורף דעם קאָפּ, מאָלט גיך-גיך:

— וואָס איז דאָס פאַר אַ גאַנג, אַנטאָניטש, איר ווערט גאָר אַ ליגנער אויף דער עלטער? עס פאַסט נישט פאַר אייך, פע! אויף יענעם זונטיק האָט איר צוגעזאָגט אַריינצוקומען, און נישט מען זעט און נישט מען הערט. איך האָב אַפילו האָניק פאַרגרייט, דאָס ווייב האָט אַ מאַמעליגע*) אָפּגעקאָכט. וועגן שטיינערנעם מענטשן האָט איר טאַקע נישט פאַרענדיקט צו דערציילן און איר האָט נאָך צוגעזאָגט צו דערציילן אויף וואָס עס גייט דער דערנערשטייער. דער עולם האָט

*) אַ מין געקעכטס פון קוקורוזע מעל.

דאָך אַ גאַנצן טאָג אויף אייך געוואַרט. נו, קומט אַריין אין שטוב אַריין, קומט טייערינקער.

עס איז געקומען צולויפן די לערערקע — זי האָט אויך טענות, הלמאַי מיר האָבן איר נישט געבראַכט נישט קיין לערנביכער, נישט קיין העפטן. עס זענען געקומען נאָך באַקאַנטע.

ערשט מיטאָג-צייט זענען מיר צוריקגעקומען אַהיים.

אין עס-צימער האָב איך זיך געבריט מיט דער זופּ, איילנדיק וואָס-פריער זיך לייגן אין בעט אַריין. עס איז אָבער שוין אַריבער אַ שעה, ווי איך ליג נאָך אַלץ מיט אָפענע אויגן, טראַכטנדיק אַלץ וועגן אַנטאָניטשן.

ער איז צו מיר צוגעגאַנגען שטיל, זיך אוועקגעזעצט אויף מיין בעט און מיר דערלאַנגט אַ צייטונג מיט אָפּגעריבענע ברעגעס. אויף זיינע קני איז געלעגן אַ גראָבער, בלויער פּאַקעט.

— לייען, סאָניא.

איך שעם מיך, שטאַמלענדיק צו לייענען זילבענווייז. איך זאָג מיך אָפּ און באַהאַלט דאָס פּנים אין קישן.

— איך האָב פאַרגעסן, אַנטאָניטש.

ער נעמט די צייטונג, בויגט זיך אָן צום סאַמע אויער און לייענט פּאַמעלעך:

„דעם צוועלפטן אָקטאָבער האָבן דורכפאָרנדיקע פּויערים געפונען צווישן די סטאַציעס וואָלטשי-לאָג און לעסנאַיאַ אַ טויטן מאַנסביל. עס איז פעסטגעשטעלט געוואָרן, אַז ער האָט באַקומען מיט אַ מעסער אין רוקן. דער מעסער איז אַריין ביז דער ברוסט און געבליבן שטעקן אין דער וווּנד. אויפן ביינערנעם הענטל איז אויסגעקריצט דאָס צונעמעניש „הייליקער".

אין דער זעלבער נאַכט זענען אויף דער זעלבער ליניע באַרויבט געוואָרן צוויי אויסלענדישע פּאַסאַזשירן, וועלכע זענען געפאָרן אין אַ קופּע פון אינטערנאַציאָנאַלן וואַגאָן פון ווייט-מזרחדיקן עקספּרעס-צוג. מען האָט ביי זיי צוגערויבט אַ גרויסן סכום אויסלענדישע וואַלוטע. די אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט דעם צוזאַמענהאַנג צווישן אָט די צוויי געשעענישן. די באַנדיטן האָבן צווישן זיך נישט צעטיילט דעם רויב, און איינער פון זיי האָט באַצאָלט מיטן לעבן."

און מיט דעם זעלביקן שטילן קול האָט ער ווייטער גערעדט:

— אָט אין דעם פּאַקעט ליגט יענץ געלט. מען האָט עס ביי

דיר געפונען. טראָג עס אָפּ אויף דער פּאָסט, און שיק עס אַוועק לויט דעם אָנגעוויזענעם אַדרעס, און זע פאַרשפּעטיק נישט צום טיי און צום שאַך־שפּיל. דו הערסט?

איך האָב גענומען דעם פּאַקעט. ער איז גרויס, ער ציט אַראָפּ די האַנט.

— איך הער, אַנטאָניטש, איך הער.

*

מיט טייגע־שטעגן, מיט דעם איינגעפּאָרענעם סיבירער שאָסיי־וועג איל איך צו דער סטאַציע.

אין דעם שנעלן פלי פון די איינגעפּאָרענע נאַרטעס וויל איך אָפּמעקן פון מיין זיכרון מיין באַגעגעניש מיטן געפליגלטן, פאַרגעסן די אָפּגעריבענע בריגעס פון דער צייטונג, דאָס ביינערנע הענטל פונם מעסער.

היינט האָט מיר אַנטאָניטש צונויפגעפירט מיט מיין נעכטיקן לעבן. צוליב וואָס האָט ער דאָס געטון? די רוישיקע צעדערן קנאַקן מיט זייערע צווייגן אויפן פראָסט, און איך הער דייטלעך: „דו הערסט, סאַניא?" די וועווריקעס וואַרפן זיך מיט ניס און קלאַפּן אויס אין די ביימער: „דו הערסט, סאַניא?" די נאַרטעס צעקוועטשן דעם שניי און קוויטשען: „דו הערסט, סאַניא!"

דער בלויער פּאַקעט ליגט אונטער מיין סוועטער, ער בריט, שטערט צו גיין.

אויף דער סטאַציע בין איך אַ גאַנצע שעה אַרומגעגאַנגען אונטער די פענסטער פון דער פּאָסט. עס איז מיר נישט געפעלן דער באַאַמטער, הינטער דער דראָט־פאַרצוימונג, מיט די וואַסערדיקע אויגן און אָן די פּאָדערשטע ציין אין מויל. איך האָב געוואָרט, אַז עס זאָל אים פאַרבייטן אַ צווייטער, איך האָב זיך אָבער נישט דערוואַרט. איך גיב זיך אַ לאָז צו דעם שמאָלן קאָרידאָרל. עס ווילט זיך מיר אַ קוק טון, בלויז אַ קוק טון אויף דעם פרעמדן געלט. איך האָב שוין אַרויסגענומען דעם פּאַקעט, אָפּגעריסן דעם ברעג, אָנגעטאַפּט די האַרטע און שפּאַגלנייע פּאַפּירלעך, פּלוצים האָט מיר אָבער עמעץ אַ שעפּטשע געטון אין אויער אַריין:

— „דו הערסט, סאַניא?" איך האָב זיך דערמאָנט אין דער קאָמונע, אין אַנטאָניטשעס אויגן, דעם ווערקשטעל און דעם נישט פאַרענדיקטן וואַליק אויף אים.

איך בין צוגעלאָפן צום פענסטערל, געגעבן אַ וואָרף דעם אָנ־צייניקן באַאַמטן דעם פּאַקעט, ווי אַ הייסע קויל.

ערגעץ גאָר נאָענט האָט אַ גרילץ געטון דער פייף פון אַ לאָקאָ־מאָטיוו. פּראַכנדיק, פונאַנדערוואָרפנדיק פונקען, איז פאַרביי דעם פענסטער דורכגעלאָפן אַ פּאַסאַזשיר־צוג און איז געבליבן שטיין. אַ שטורמווינט האָט מיר אַ זעץ געטון אין די אויגן, דער קאָפּ האָט זיך מיר פאַרדרייט. אפשר בין איך מיט דעם זעלבן צוג אָפּגעפאָרן קיין באַטום, אָפּצושיילן די הויט פון מאַנדאַרינקעס, טרינקען אַראָמאַטישן סאָק. איך האָב אַ געשריי געטון צו דעם דרימלענדיקן אָנצייניקן פּאָסט־באַאַמטן, אַז ער זאָל מיר תיכף ומיד אָפּגעבן דעם פּאַקעט. די מוטנע אויגן האָבן פאַרחידושט אַ קוק געטון אויף מיר. דער באַאַמ־טער האָט פאַרשטעקט די אויערן, וואַרטנדיק ביז עס וועט אויפהערן דאָס שרעקלעכע פייפן פונם לאָקאָמאָטיוו, און מיר דערלאַנגט אַ גרויע קוויטירונג.

קאַפּיטל צוויי

דער געשטופּלטער פּעטקאָ דערגייט מיר די יאָרן.

זיין ווערקשטעל שטייט פינף מעטער ווייט פון מיינעם, פון דאָרטן באַווייזט ער מיר אָפט זיינע געלע ציין, שעפּטשעט עפּעס צו די חברים אין די אויערן. ווען ער גייט דורך פאַרביי מיין ווערקשטעל, פאַרזשמורעט ער זיינע אייגעלעך, וועלכע זעען אויס, ווי מיאוסע שטיפלען.

אין דרעקסלער־וואַרשטאַט האָט יעדערן אין דעם קעסטעלע איבער דעם ווערקשטעל אַ גראָבן בוך אין אַ שוואַרצן לעדערנעם איינ־באַנד. יעדע וואָך פאַרשרייבט דאָרט אָנטאָניטש, וואָס מיר האָבן אויפ־געטון פאַר די זעקס אַרבעטס־טעג. מיין בוך האָט מיר פאַרשאַפט אַסך גליקלעכע מינוטן. נאָך דער אַרבעט נעם איך דאָס בגניבה צו זיך אין צימער אריין, און אויסבאַהאַלטנדיק זיך פון די חברים, מיש איך איבער די זייטן און לייען אָנטאָניטשעס פאַרצייכנונגען. געוויס, ביי מיר זענען זיי קנאַפּער, איידער ביי אַנדערע, וואָס אַרבעטן שוין לאַנג אין דער קאָמונע. פונדעסטוועגן זענען פאַרשריבן אי שפּיצן, אי רינגען, אי וואַלקעס, אי מופטעס, אינזעקטאָרנע געשטעלן, קרענטלעך, שרויפן, — און דאָס אַלץ האָב איך מיט מיינע אייגענע הענט געמאַכט. איך קוק אויף מיינע הענט, און איך גלויב נישט, אַז דאָס האָבן זיי אויסגעטאָקט אַזויפיל זאַכן. און זיך שטאָלציר איך מיט מיינע פינגער.

און אַט טאַקע איבער אַט דעם בוך האָט דער געשטופּלטער פּעטקא געפּרוווט אָפּהוזקן. ער איז צוגעגאַנגען צו מיין שאַפקעלע, נישט געפרעגט אַרויסגענומען דאָס בוך אין דעם שוואַרצן איינבאַנד, און מיט חוצפה גענומען מישן די בלעטלעך, און בשעת-מעשה שאַלק-האַפטיק געזשמורעט די אויגן און געכאַכעט.

— ס'איז ריין, סאַניא.

ער איז אָפּגעגאַנגען אַ פּאָר טריט, אַ שפּיי געטון דורך דער ליפּ. איך האָב אים באַגלייט מיט די אויגן, באַגלייט ביזן ווערקשטעל, זיך איינגעקוקט אין זיינע גראָבע, קורצע פיס, איינגעהויקערטער פּלייצע, קרומע הענט, און דערפילט, אַז איך האָב אים פיינט געקראָגן אויפן גאַנצן לעבן. איך האָב געשווירן זיך נוקם זיין פאַר דער באַליידיקונג.

שוין עטלעכע טעג וואַרט איך אויף אַ געלעגנהייט, ווי צו פּאַקן פּעטקאן אין אַ פינסטערן ווינקל, און אים אָנרייבן די זייטן. ענדלעך האָב איך אים געפּאַקט אין סקלאַד. ער האָט נישט באַוויזן אַ געשריי צו טון, אַז איך האָב אַרויפגעוואָרפן אויף זיין קאָפּ די מאַרינאַרקע, און אים גענומען דעקן מיט אַ דרייצאָליקער מוטערקע איבערן האַלז, נידעריקער פונם נאַקן.

אינאָוונט איז אין רויטן ווינקל פאָרגעקומען אַ פאַרזאַמלונג. דער קאָמונע-ראַט האָט אַרויסגעטראָגן מיין האַנדלונג פאַרן אַלגעמיינעם געריכט. פונם רויטן ווינקל האָט מען אַרויסגעטראָגן אַלע בענק, כדי עס זאָל זיין אָרט פאַר אַ גרעסערן עולם. די קאָמונאַרן שטייען צונויפגעפּרעסט, און אין דער טיר שטופּן זיך נאָך און נאָך.

דער פאָרזיצער איז באָריס. ער האָט מיט דער בלייפעדער אַ קלאַפּ געטון אין גלאָז, אָפּגעוואַרט ביז דער עולם האָט זיך איינגעשטילט, און אָנגעהויבן:

— סאַנקא האָט היינט אין אַ פינסטער ווינקל פון סקלאַד גע-שלאָגן ביז בלוט פּעטקאן. מאָרגן וועט אים איינפאַלן זיך נוקם זיין אין עמעצן אַנדערש און ער וועט אים ביינאַכט פלעטן דעם מוח מיט אַ שליסל. און מיר וועלן, אַזוי ווי פרייערס, וואַרטן ביז די ריי וועט צו אונז קומען, יאָ? מען דאַרף אים משפּטן...

די קאָמונע שווייגט אין פאַרלעגנהייט. עס הערט זיך, ווי אַני-טאָניטשעס לעדערנע קורטקע סקריפּעט. ער שטייט ערגעץ אין די הינטערשטע רייען.

דער ערשטער האָט איבערגעריסן דאָס שטילשווייגן דער גע-

שטופּלטער פּעטקאַ. ער וויל אַרויסקריכן אויף דער בינע, אָבער די פאַרבאַנדאַזשירטע האַנט און די קורצע פיס לאָזן נישט. מיט דער זייט האָט ער זיך אַריבערגעוואָרפן איבער דער באַריערע, און אָנגע-הויבן דריגען מיט די פיס. די ערשטע רייען האָבן אויסגעשאָסן אַ געלעכטער, די איבעריקע האָבן עס אונטערגעכאַפּט, און די גאַנצע קאָמונע האָט זיך צעלאַכט.

פּעטקאַ איז געשטאַנען אויף דער בינע, צערעכט געמאַכט דעם באַנדאַזש און נאַריש געלאַכט. ער האָט אָנגעהויבן צו רעדן, אָבער די קאָמונע האָט שוין אָנגעוווירן איר פריערדיקע ערנסטקייט.

— וועל איך, הייסט עס, זאָגן, — האָט פּעטקאַ אָנגעהויבן. — סאַנקאַ איז צו אונדז געקומען ערשט נישט לאַנג, און וויל ווערן דער פּאַכאַן*) אין דער קאָמונע, ער צעפירט די הענט, פאַראומערט אונזער לעבן. בשעת ער האָט מיך געשלאָגן, האָט ער זיך באַרימט, אַז ער וועט די גאַנצע קאָמונע אויסקוילן.

דער געשטופּלטער איז אַראָפּגעשפּרונגען. עס האָבן גערעדט נאָך אַנדערע.

איך האָב זיך פאַרענטפערט. נאָך מיר איז אַרויסגעטראָטן אַנ-טאָניטש.

באָריס האָט אונטערגעפירט דעם סך-הכּל.

— און דאָך, יאַטן, איז סאַנקאַ אומגערעכט. מען דאַרף פאַר-געסן אין די בלאַטע שטיק. דער ראַט פון דער קאָמונע באַשליסט אים אַרויסצוטראָגן אַ פאַרוואָרף צום ערשטן מאָל, און אַז דאָס וועט זיך נאָך אַמאָל איבערחזרן, אָנצונעמען לגבי אים די שטרענגסטע מיטלען.

ביינאַכט איז באָריס אַרונטערגעקראָכן אונטער מיין קאָלדרע און מיר געשעפּטשעט:

— דו, סאַניאַ, זיי נישט בייז, דו האָסט זיך דאָך שטאַרק פאַר-שולדיקט פאַר דער קאָמונע.

— איך בין נישט בייז, באָריאַ.

מיר האָבן עובר געוועזן אויף די כּללים פון דער קאָמונע, מיר זענען געשלאָפן אין איין בעט, געשמועסט ביז אינדערפרי.

*) דער באַן, דער פירער.

*

איך בין געקומען פון וואַרשטאַט קוים שלעפנדיק אויף די טרעפּ די טשוהונענע פיס. דער קאָפּ האָט זיך מיר געדרייט. איך האָט זיך קוים דערשלעפּט צום בעט. פון טיי און אָוונטברויט האָב איך זיך אָפּגעזאָגט. איך האָב געוואָלט וואָס גיכער פאַרמאַכן די אויגן, נישט קוקן אויף די הויכע ווענט, אויף מיינע שכנים, אויף דער גאַנצער קאָמונע. דאָס איז נישט מחמת איך בין קראַנק, נאָר פון פאַרדראָס.

דער פאַרדראָס האָט זיך ביי מיר אָנגעהויבן נאָך פון פאַראַכטאָגן. אַנטאָניטש האָט מיר און פּעטקאַן געגעבן אַן עקסטרע אַרבעט: אָפּצופּוטאָקן פאַר אונזער שעף-דעפּאָ אינזשעקטאָרן-געשטעלן. ער האָט דאָס אונז געגעבן און געזאָגט: „שטרענגט זיך אָן, חברים". די אַרבעט איז געווען אַ לייכטע, דער שניידערמעסער האָט פאַרדרייט די קופּערנע הובלענקע, אַזוי ווי סאַמעט, און גאָלדענע לאָקן. צום סוף טאָג האָב איך אָפּגעטאָקט אַכט געשטעלן. איך האָב שוין געוואַשן די הענט, ווען פּעטקאַ האָט איבער דעם גאַנצן וואַרשטאַט אַ געשריי געטון אין אַנטאָניטשעס קאַנטאָרל:

— אַנטאָניטש, נעם צו צוועלף געשטעלן!

איך האָב פאַרגעסן צו פאַרדרייען דעם קראַן פונם פּאַס-וואַסער און בין צוגעלאָפן צו פּעטקאַס ווערקשטעל. ווירקלעך, דאָרטן זענען געלעגן, אַזוי ווי פון גאָלד געגאָסן, צוועלף געשטעלן.

צומאָרגנס בין איך נאָך פאַרן קלונג געקומען אין וואַרשטאַט אַריין, אָנגעשטעלט די שניידמעסערס, אויסגעשמירט און רעגולירט דעם ווערקשטעל. ווען איך האָב געלאָזט דעם מאָטאָר, איז ביי מיר אַלץ געווען אין פולן גאַנג. איך האָב צוגעפירט דעם סופּאָרט, אייגעשלאָסן דעם אויטאָמאַט. דאָס שניידמעסער האָט אַ נעם געטון די ערשטע הובלענקע. איך האָב טריומפירנדיק אַ טראַכט געטון.

— נו, פּעטיא, היינט וועלן מיר זען, ווער עס וועט זיך באַריימען פאַר אַנטאָניטשן.

דער טאָג האָט זיך געענדיקט, איך האָב געהאַט פאַרטיקע בלויז צען געשטעלן, און פּעטקא האָט אַרויסגעגעבן דרייצן.

איך האָב אויפגעהערט אַרויסצוגיין פונם וואַרשטאַט אויף פּרישטיק. געגעסן מיטאָג אויף איין פוס, און פּעטקאַן האָב איך אַלץ נישט געקאָנט אָניאָגן. קאָלקא האָט מיר צוגעהאָלפן, די איבעריקע יאָטן

האָבן מיר מיטגעפילט, אומזיסט, עס העלפט נישט. פעטקא גייט דער ערשטער. היינט פרעמירט מען אים אין רויטן ווינקל. אַלע זענען אַוועק אויפן אָוונט, און איך בין איינער אַליין געבליבן אין צימער. איך האָב פאַרדרייט די עלעקטריע און קוק אין דעם פענסטער.

די טייגע האָט אויפגעלעבט, איז געדיכטער און באַשאָטענער געוואָרן. די הויכע צעדערן האָבן אומגעדולדיק גערוישט. אונטער זייערע וואָרצלען איז פינסטער און לאָקנדיק. און ווי איז איצט אין וולאַדיוואָסטאָק, צי אין סוכום? ער וואָלט גוט געווען אַ רויכער טון אַנאַשע, אָדער אַ שמעק טון קאָקאַין.

און דאָרט, אין דאָרף, ציען זיך פעדעמלעך רויך פון די קוימענס. אפשר טרייבט מען סאַמאָהאָן? עס האָט זיך פאַרגלוסט אַ זויף טון.

איך האָב שוין געטראַכט דורכצוגנבענען זיך אין דער פינסטערניש אין דאָרף אַריין. איך בין אָפּגעשפרונגען פונם פענסטער און זיך באַגעגנט מיט אַנטאָניטשן.

— וואָס איז דאָס מיט דיר, סאַניא?

איך האָב געפלאַטערט און קיין ענטפער נישט געקאָנט געפונען. אַן אָפּגעשוואַכטן האָט מיך אַנטאָניטש אַוועקגעפירט אין רויטן ווינקל און דעם גאַנצן אָוונט פון מיר נישט אָפּגעטראָטן.

אינדערפרי האָט זיך אַנטאָניטש אַוועקגעשטעלט לעבן מיין ווערקשטעל און אַ גאַנצן טאָג נאָכגעשפירט נאָך מיינע הענט, אָנגעשטעלט דאָס שניידמעסער, געהאָלפן אויסרעגולירן דעם אויטאָמאַט.

אויף אַ טאָג דריי האָט ער פאַרגעסן דעם גאַנצן וואַרשטאַט, און זיך בלויז מיט מיר אָפּגעגעבן.

אין צוויי וואָכן אַרום האָב איך אָנגעהויבן אָפּצוגעבן אַנטאָניטשן פופצן אינזשעקטאָר-געשטעלן, און פעטקא איז געבליבן שטיין ביי זיינע דרייצן. אַנטאָניטש האָט אָנגעהויבן צו קוקן אויף מיר מיט ווייכע בליקן און האָט גלאַט אין דער וועלט אַריין געפינטלט מיט די אויגן. איך האָב זיך צוגעבויגן צו זיין אויער און אים אַ שעפטשע געטון, אַז מען זאָל פון מיין ווערקשטעל אַראָפּנעמען דאָס שילדל, אויף וועלכן עס איז מיט גרויסע אותיות געווען אָנגעשריבן:

„אויב דו ביסט מיד, גיי אין רויטן ווינקל אַריין, זיץ אַביסל אין ווייכן שטול, לייען, רו זיך אָפּ.“

אַראָפּגענומען האָט דאָס דער קאָמונע-ראַט. אַלע הונדערט דרייסיק פאַרוואָרלאָזטע האָבן געקוקט, ווי עס בויגט זיך די בלעך פונם

שילדל, וואָס האָט זיך עקשנותדיק געטשעפּעט אין דעם פאַרזשאַווערטן קעפּל פונם נאָגל.

*

די קאָמונע האָט געפייערט איר דריי יעריקן יובילײ, מיר האָבן אָנגעריבן די פּאָדלאָגעס, אין אַלע ווינקלען אַראָפּגענומען דאָס שפּינוועבס, אויפגעהאָנגען פרישע פאַרהאַנגען, אָנגעצויגן פרישע בעטגעוואַנט. אַנטאָניטש האָט אָפּגעגלאַנצט זיין לעדערנע קורטקע, אָפּגעשוירן די וואָנסן און איז געוואָרן נאָך נייער און פיינער. אין רויטן ווינקל האָט מען די גאַנצע ווענט באַקלעפּט מיט פּלאַקאַטן, די גראַמען און פאָטאָגראַפיעס פונם לעבן פון אונזער קאָמונע. איבער דער גאַנצער וואַנט האָט מען דורכגעצויגן אַ רויטע לענטע מיט גאָלדענע אותיות:

„אַ הייסן גרוס די געליבטע שעפן".

אויפן יום-טוב זענען געקומען צופאָרן אונזערע שעפן — די אייזנבאַנער פון דער סטאַנציע וואָלטשי-לאָג. זיי האָבן געבראַכט מתנות און זיך געגרייט אויך צו באַקומען פון אונז מתנות. די קאָמונע האָט זיי באַשאָנקען מיט אירע זכרונות. דער ראַט האָט אויסגעטיילט פינף קאַנדידאַטורן, די פאַרזאַמלונג האָט באַהאַנדלט און באַשטעטיקט. אינאָווענט וועט מען פייערלעך איבערגעבן די געוועזענע פאַרברעכער אין אַ ניי לעבן.

אויף דער פייערלעכער זיצונג בין איך געווען פאָרזיצער, אַלס דער נייער אָנפירער פונם קאָמונע-ראַט, וואָס איז איינשטימיק אויסגעקליבן געוואָרן בשעת די לעצטע וואַלן. נאָך אַנטאָניטשעס באַריכט דאַרף איך רעדן. איך האָב זיך אָבער צעטומלט, און ווייס נישט פון וואָס אָנצוהויבן. איך האָב געדאַרפט פובליקירן דאָס צעטל פון די יאַטן, וועלכע טרעטן אַריין אין נייעם לעבן, און אין נאָמען פונם ראַט זיי צו רעקאָמענדירן אַלס מיטגלידער פון קאָמיוג. איך האָב אַריינגעקוקט אין פּאַפּירל און דאָרט דערזען אויף דער ערשטער שורה מיט גרויסע אותיות מיין נאָמען. איך שווייג, און די פאַרזאַמלונג וואַרט זשעדנע און שטיל אויף מיין וואָרט.

אַנטאָניטש האָט גענומען דאָס צעטל פון מיינע הענט, איז צוגעגאַנגען צום סאַמע ברעג בינע, אַרויפגעשטעלט דעם פוס אויפן באַריער און אָנגעהויבן לייענען:

„אַלעקסאַנדער גאַלאַד — אַ טאָקער, פון דער זעקסטער קאַטע־גאָריע, וויל זיך אָבער לערנען פאַר אַ מאַשיניסט.

באָריס קודלא — אַ טאָקער, אויך פאַר אַ מאַשיניסט.

ניקאָלאַי דובראָוו — אַ זעלבסטשטענדיקער טאָקער.

איוואַן זאָלאָטוכין — אַ שלאָסער, די ערשטע האַנט, וויל ווערן אַ לעקאַלטשיק.

פיאָטר מאָקרושין — אַ טאָקער"...

ער איז אַנטשוויגן געוואָרן, צונויפדרייענדיק דאָס צעטל אין אַ טרייבעלע. דערנאָך האָט ער אויפגעהויבן דעם קאָפּ. זיינע אויגן זענען געווען טרוקן, די ליפּן זעט מען נישט, און די באַקן-ביינער, ווי פון שטיין אויסגעהאַקט. אַפילו די וואָנסן זענען שוואַרץ געוואָרן. דאָס קול איז פאַרגרעבט און האָט געקלונגען שטרענג און פאָדערנדיק.

— גייט, חברה, מיט פעסטע טריט, קוקט גוט אַראָפּצו, און אונז זאָלט איר אויך גוט געדענקען. איר האָט זיך דאָ, אין דער קאָמונע, זעלבסט דערצויגן און אויסגעכאָוועט. צי וועט איר קיין מאָסקווע, צי קיין טאַשקענט אַוועקפאָרן, אָדער אין דעפּאָ פאַרבלייבן — אומעטום טראַכט, אַז איר זענט אין דער קאָמונע, ווערט נישט אָן אייער כאַראַקטער.

ער האָט זיך אויסגעדרייט צום פאָרזיצער-טיש, איז צוגעגאַנגען צו מיר און זיך אָנגערופן:

— און דו, סאַניא, זיי אַ גוטער מאַשיניסט. אַ גוטער, סאַניא.

מיר האָבן זיך שטאַרק ארומגענומען. די פּאַפּירן פונם טיש זענען, ווי אַ שניי אַראָפּגעפלויגן, די גלאָז איז אַראָפּגעפאַלן און זיך צעבראָכן אויף פּיץ-פּיצלעך. איך פיל ביי מיינע אויגן, אויף די באַקן-ביינער, אויף די ליפּן, די פאַרטאַבאַקטע וואָנסן, און דעם גאַנצן קאָפּ נעמט אַרום אַ וואַרעמקייט, וואָס פליסט פון אונטן, פונם סאַמע האַרצן.

אַנטאָניטש האָט זיך אויסגעגלייכט, ווישט אויס מיט אַ טיכל זיינע באַקן-ביינער און זאָגט:

— אַ שאָד דיך אַוועקצולאָזן, סאַניא. טייער האָבן מיר באַצאָלט פאַר דיר. נאָר, מילא. גיי, גיי, סאַניא, דעראָבער דיר דאָס לעבן. און איר, ליבע שעפן, נעמט צו אונזער מתנה, און טראָגט די אחריות. מיר, די גאַנצע קאָמונע, רעקאָמענדירן זיי אין קאָמיוג.

מען דאַרף לאַכן, פרייען זיך דאַרף מען! די שעפן זענען גע־קומען מיט אַן אָרקעסטער. דאָס מעש פון די אינסטרומענטן ברענט,

זאָגט צו פּרײלעכקייט, אין דעם שמעקעדיקן געדיכטן סוף־זומערדיקן סאָד, און מיר װײנען.

פּלוצים האָט זיך מיט געװיש אַ צעעפן געטון די טיר. איבער דעם גאַנצן זאַל שפּאַנט מיט גרויסע טריט אַ הויכער מאַן מיט אַ גרויסער באָרד. אויף זיין קאַשקעט זענען, אַזוי װי שניי געלעגן פּלע־װעס, פון דער קעשענע פון דעם לײװנטענעם רעקל האָט אַראָפּגע־האַנגען דעם שװערן קאָפּ אַ פּולע זאַנג.

דער פּאַרשױן האָט אויסגעשטרעקט די הענט און געשריי געטון:

— אַנטאָניטש, ראַטעװע, טײערער!

מען האָט אויף אים אָנגעשריגן: שטילער! ער האָט זיך אומ־געקוקט, און ערשט איצט באַמערקט, אַז דאָס רויטע װינקל איז אָנ־געפּראָפּט, מען קוקט אויף אים, מען חידושט זיך, אַזוי װי מען זאָל פרעגן, פון װאַנען ער האָט זיך דאָס גענומען. דער פּאַרשױן האָט זיך געשטעלט אויף די שפּיץ פינגער און עפּעס אײנגערוימט אַנטאָ־ניטשן אין אויער. אין אַ מינוט אַרום האָט זיך אַנטאָניטש צו אונז געװענדט:

— חברה, דער פּאָרזיצער פון אונזער שעף־קאָלװירט זאָגט, אַז עס איז ביי זײ קאַליע געװאָרן די דרעש־מאַשין: עס האָט זיך צע־בראָכן דער װאַל: די קאָלװירטלער בעטן, מען זאָל זײ היינט ביינאַכט מאַכן אַ נײעם װאַל פון דעם אײזן, װאָס זײ האָבן געבראַכט.

אַלע װאַרטן, קוקן אַנטאָניטשן גלײך אין די אויגן אַרײַן. זײ נישטערן אַרום אין זאַל, שטעלן זיך אָפּ אויף יעדן קאָמונאַר, װי זײ װאָלטן געזוכט, װאָס פאַר אַ דרײסטער יאַט װעט זיך נעמען פאַר דעם דאָזיקן פאַראַנטװאָרטלעכן דעטאַל, װאָס װערט שטענדיק אָפּגעגאָסן אין גיס־צעך און װערט קײנמאָל נישט אויסגעאַרבעט אויף אַ װערקשטעל. ער האָט לאַנגזאַם באַטראַכט אַלע רײען און זיך ענדלעך אָפּגעשטעלט אויף מיר. איך האָב פאַרשטאַנען און זיך אָנגעצונדן. אַנטאָניטש האָט אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ און געפרעגט:

— נו, סאָניאַ, װעסט עס מאַכן! זאָג!

איך הויב נישט אויף דעם קאָפּ. איך קװענקל זיך נישט, נײן. איך דערמאָן זיך אין די פּולע רינשטאָקן, אין לבנהן, אין געפליגלטן, דעם בלויען פאַקעט, מײנע אויגן פול מיט מאַטעריע, די גולעס אויפן קאָפּ, די קרעץ אויף די הענט. דער שטאָלץ האָט ביי מיר אָפּגענו־מען דאָס לשון, לאָזט מיך נישט ענטפערן. איך װײס, אז אין זאַל

זיצן טאָקערס, טעסלערס, סטאָליאַרעס, שוסטער, מוז קאַנטן, און אַלע וואַרטן אויף אַן ענטפער. איך האָב אויפגעהויבן דעם קאָפּ און אויסגעשטרעקט די האַנט צו דעם שטיק אייזן.

נאָך נישט קיין אָפּגעקילטער בין איך אַוועק אין וואַרשטאַט אַריין, צוגעדריקט דעם הייסן שטערן צו מיין ווערקשטעל. אַ גאַנצע נאַכט און פרימאָרגן האָב איך זיך געבויגן איבער דער צייכנונג, געפירט דאָס שניידמעסער מיט דער האַנט, ביז טרערן אָנגעשטרענגט די אויגן, כדי נישט צו פאַרקוקן, נישט צו פאַרזען און אָפּשניידן דעם דינינקן, אַזוי ווי אַ שאָטן, אויסבייג אויפן וואַל. און דער פּאַטראָן האָט זיך צענדליקער מאָל אין אַ מינוט איבערגעדרייט, דער מאַטאָר האָט גערוישט, און זיין רוישן האָט זיך צונויפגעגאָסן מיט דעם לעצטן ליד פון די קאָמונאַרן. און מיטאַמאָל האָב איך קלאָר דערפילט, קלאָר און בולט, אַז איך האָס מיין פאַרגאַנגענהייט, און אַז מיין היינט איז נישט קיין מעשהלע, נאָר ווירקלעכקייט, לעבן, וווּנדערלעך לעבן. פון אויפרעגונג האָב איך אָפּגעשטעלט דעם ווערקשטעל, בין צוגעלאָפן צו דער טיר, זי צעפּראַלט, אַ שלונג געטון דעם באַגין און אַ געשריי געטון אין דער טייגע אַריין, אַהין, ווו עס איז שטיל געוואָרן דאָס געזאַנג:

— ס'אי גוט צו לעבן, ס'אי גוט צו לעבן, חברה!

*

די גאַנצע נאַכט פאַרן אַוועקפאָרן, בין איך נישט געשלאָפן. איך האָב זיך געדרייט אונטער די הייסע ליילעכער און געטראַכט וועגן דעם, וואָס עס גרייט מיר די צוקונפט. פאַרטאָג האָב איך זיך אַביסל פאַרגעסן, אָבער באַלד בין איך אין שרעק אויפגעשפּרונגען. איך האָב זיך דערמאָנט, אַז פאַרנאַכט וועלן מיך די שעפן אַוועקפירן. עס האָט מיך אָנגעהויבן צו נאָגן אינעווייניק. דער צימער האָט זיך מיר געדוכט פאַר צו הויך, אַזוי ווי דער זומערדיקער הימל. די בעטן אין צאַרט-ראָזן נעפּל, דאָס כראָפּען,—אַלץ איז היימיש, אייגן און טייער. מיט אייליקע טריט האָב איך זיך געלאָזט גיין, אַרומגענומען אַלץ, וואָס אין צימער, אַלע ווינקעלעך, אַלע זאַכן. נאָכדעם בין איך געגאַנגען זיך געזעגענען מיטן ווייסן הויז. אַריינגעקוקט אינם רויטן ווינקל. אויף די שטיינערנע טרעפּ האָב איך אַרומגענומען דעם

ווייסן לייבן-קאָפּ, געקוקט צוזאַמען מיט אים אויף דעם מאָרגן-רויט אונטער דעם שוואַרצן וואָלקן פון דער טייגע און זיך דערמאָנט, ווי אַמאָל, זייער לאַנג שוין, פלעג איך דערציילן דעם לייב אויפן אויער וועגן דעם הייליקנס וווּנדערלעכע טאַטן, וועגן זיין אומעט אין דעם ווייסן הויז.

אַנטאָניטש האָט מיך געפונען לעבן די לייבן. ער האָט מיר לייכט אַ טאָרע געטון אין דעם אַקסל.

— נו, סאַניאַ? קום, וועלן מיר זען, צי אַלץ איז שוין איינגעפּאַקט.

אַנטאָניטש האָט גענומען יעדעס שטיקל וועש אין האַנט אַריין, דאָס צונויפגעלעגט אין וואַליזע אַריין. די לייַלעכער און קאָלדרע פון קעמל-וואָל האָט ער צונויפגעקאַטשעט, אַזוי ווי אַ וואַל און עס שטייף פאַרצויגן מיט די רימענס. פון זיין ביבליאָטעק האָט ער אָפּ-געקליבן אַ גאַנצן פּאַק ביכער און מיר אָוועקגעשענקט. דאָס שוואַרצע בוך אינם לעדערנעם איינבאַנד האָט ער געהאַלטן אין דער האַנט, ער האָט דאָס מיר דערלאַנגט, און ציילנדיק די ווערטער מיר שטרענג אָנגעזאָגט:

— פאַרשרייב איצט אַליין, און זע, אַז די נייע אותיות זאָלן נישט פאַרשעמען דיין אַרבעט אין דער קאָמונע. דאָס שטאָלצע פאַר-שרייב, סאַניאַ, דאָס ווערטפולע.

איך האָב זיך אַרומגעקוקט. זיך געזעגנט מיט אַנטאָניטשעס צימער. דאָ, אויף דער שטול, איז ער געזעסן און דערציילט, ווי אַזוי ער האָט אָרגאַניזירט אַן אויפשטאַנד אינם זאַוואָד, ווי אַזוי ער האָט גע-פאַרטיזאַנעוועט אין סיביר, ווי אַזוי ער האָט לויט דער אָנווייזונג פונם פאַרטקאָם אָרגאַניזירט די אַרבעט, די קאָמונע. דאָרט, ביים פענסטער, זענען מיר איינמאָל אין אַ פאַרנאַכט געשטאַנען. ער האָט מיר געזאָגט:

— דו זעסט, סאַניאַ, די טייגע איז שוואַרץ, צו געדיכטער סמאָלע איז זי ענלעך. האָב נישט קיין מורא פאַר אָט דער פינסטער-ניש. אַביסעלע ווייטער, אַ קאַפּעלע העכער הויב אויף די אויגן — זעסט — אַ בלויע פּייל. דו קוק זיך בעסער איין, און זי וועט ווערן אַ באַגינען-פלאַם.

איך האָב דעמאָלט נישט פאַרשטאַנען אָט די פאַרשטעלטע ווער-טער, נישט אויף איין טאָג האָט ער זיי געזאָגט. אין עטלעכע יאָר אַרום, אין אוראַלער סטעפּ, ביים צופוסנס פונם מאַגניטנעם באַרג, האָב איך ערשט באַנומען זייער קראַפט.

— נו, קום, סאָניא.

אַנטאָניטש האָט מיך אַרויסבאַגלייט ביז צו דער סאַמע טייגע, שטאַרק מיר אַ דריק געטון די האַנט און געזאָגט:

— האַלט מלחמה, אַלעקסאַנדער גאַלאַד, קעמף פאַר דער זאַך פון דיין קלאַס. דיר, אַט אַזעלכע, ווי דו וועט אויסקומען צופירן דעם לאָקאָמאָטיוו פונם לאַנד אין דער צוקונפט אַריין.

איך האָב זיך געלאָזט לויפן אין דער טייגע אַריין, כדי נישט אומצוקוקן זיך און נישט צו זען דעם עולם קאָמונאַרן. איך האָב מורא, אַז עס וועלן אַ פלייץ טון די טרערן, און איך וועל מיך צוריק אומקערן אין ווייסן הויז מיט די באַגריוועטע לייבן אויף די שטיינערנע טרעפּ.

קאַפּיטל דריי

אויפן פירעקיקן טישל שאָקלט זיך דאָס וואַסער אין גלאָז. פון דער אויבערשטער פּאָליצע הענגט הילפלאָז אַראָפּ אַ ליידיקער אַרבל פון פּעטקא מאָקרושינס מאַרינאַרקע. ווי אַן אומרו פּין אַ זייגער וויגט זיך באָריס דאַרער קערפּער. ער האָט זיך אָנגעשפּאַרט אין ווענטל, באַענגט צוגערוקט דאָס ביכל צו די אויגן און לייענט. זיינע הענט טרייסלען זיך, דער קאָפּ גליטשט זיך אַלע ווײַלע אַראָפּ פון דעם ציטערנדיקן ווענטל. נאָר ער גיט מיט די נישט־זעענדיקע אויגן אַ קוק דורכן פענסטער און באַהאַלט זיך ווידער אין די גרויסע שורהלעך.

„מאַגניט־בוי — היינט", — לייען איך איבער אויף דער טונקל־באָרדער הילע פונם בוך. אויף יעדער סטאַציע באַפאַלט באָריס די קיאָסקן פונם מלוכה־פאַרלאַג און פאָדערט ביכער וועגן מאַגניטאָגאָרסק. שוין אַ מעשה פון עטלעכע טעג, אַז ער איז אינגאַנצן אַריין אין די ביכער. פּעטקא האָט געפּרוּווט מכבד זיין באָריסן מיט הייסע מילך, האָט ער פון אים געקראָגן אַ פּראַסק, ער זאָל נישט שטערן. פּעטקא האָט זיך אָבער נישט באַרויקט און אים אַריינגעשטופּט אַ רויטן עפּל גלייך אין מויל אַריין, באָריס האָט געוואָלט אויסשפּייען, אָבער ער האָט זיך באַטראַכט און אָנגעהויבן עסן דעם עפּל, אָבער דאָס בוך האָט ער פאָרט נישט אַוועקגעלייגט.

איך בין מקנא באָריסן. שטענדיק איז ער אַזוי. מיטן גאַנצן לייב

און לעבן ווארפט ער זיך אריין אין יעדער זאך. אין דער קאמונע פלעג איך אים נאכשפירן, אויפכאפן יעדע באוועגונג פון זיין קאפ, זיין גענגל. אין טאקער־ווארשטאט האב איך מיט אן איינגעהאלטענעם אטעם נאכגעפאלגט, ווי אזוי ער האט מיט דעם שניידמעסער אראפ־גענומען פונם מעטאל די דינסטע שפינוועבס־פעדעמלעך, ווי אזוי ער טאקט צילינדערס, וואס זענען א פינגערהויט די גרויס. איך האב אין זיך געטרוימט וועגן אזא בריהשקייט.

ער האט שוין געקאנט דאס טיילן ברוכצאלן, ווען ער האט מיך געלערנט די ערשטע אותיות אין דער קאמונע. איך האב בלויז גע־ענדיקט פאבפאכשול, ארבעט אלס געהילף־מאשיניסט, און ער האט שוין אפגעגעבן דעם עקזאמען אויף א זעלבסטשטענדיקן פירער פון א לאקאמאטיוו און געפירט משא־צוגן.

איך האלט זיך אין איין יאגן נאך אים. אויב איך וועל אים פארלירן, וועל איך אלע טאג, אלע חודש נישט זען מיין וווקס, עס וועט אפגעשוואכט ווערן די אנשטרענגונג, און איך וועל אנהויבן קריכן און נישט פליען.

ווען דער קאמיוג האט אים מאבילעזירט אלס מאשיניסט קיין מאגניט־בוי, בין איך געקומען אין קעמערל און געבעטן, מען זאל מיך אויך שיקן. פון לאנגוויל איז פעטקא אויך מיטגעפארן.

וויפל האב איך זיך דאס אנגעהערט וועגן מאגניט־בוי! מען האט וועגן דעם גערעדט אין אונזער קעמערל. אויף דער לעקציע פון פאליטלימוד, געוויזן אין קינא, וועגן דעם האבן דערציילט דיאגרא־מען, געשריגן די לאזונגען, די פלאקאטן, צענדליקער ביכער, זשור־נאלן, ציימונגען. מיט זיין נאמען האט מען אנגערופן אלדאס גראנ־דיעזע, מעכטיקע און באגייסטערנדיקע. לויטן וווקס פון מאגניט־בוי האט מען געאורטיילט וועגן דעם נייעם לאנד, סיי אין די מיניסטארן־פאלאצן, סיי אין די שקלאפן־כאלופעס, אין מעקסיקע און אין ניו־יארק, אין אורוגוואי, לאנדאן, טעהעראן און אין אפריקע. וועגן אים האט מען לידער געזונגען, ראמאנען, דערציילונגען געשריבן.

און אט באלד וועל איך אים זען, איך וויל דארט לעבן און ארבעטן.

מיר קריכן אראפ פון די פאליצעס און שטופן זיך ביים פענס־טער. לאנגזאם, פאמעלעכן קריכט אוועק אויף צוריק דער גרויער סטעפ מיט די שיטערע שטרויכן פון געלע בודיקעס. איבערן סטעפ איז

דער הימל אַ קויטיקער, ווי אַש, שווער, ווי אַ שטיין, און נידעריק, אַזוי ווי אַ דאַך. מען זעט נישט קיין מענטש, קיין פויגל, קיין זון. עס שטייט אַ יורטע*), באַדעקט מיט פילץ און איז ענלעך אויף אַן איבערגעקערטער ליקע. ביי איר שוואַרצער עפענונג שטייט פאַרגליווערט אַ מענטש אין אַ שאָפּבאָקענעם פעלץ און אין אַ צעקודלטן מאַלאַכאַי. ביי זיינע פיס ליגט אַ הונט מיט אויפגעבאַרשטע האָר און אַ צעביסענעם אויער, אויסגעשצירעטע ציין, גרייט צו פאַרטיידיקן זיין באַלעבאָס ביזן לעצטן טראָפּן בלוט. נישט ווייט פון דער יורטע איבער די אָנבלעטערדיקע שטעכיקע בודיקעס האָט זיך אָנגעבויגן אַ קעמל. ער האָט אויפגעהויבן זיין קאָפּ, אַ קוק געטון אויף אונז מיט זיינע מוטנע זאַמדיקע אויגן און טרויעריק אַראָפּגעלאָזט די אונטערשטע ליפּ.

מיר האָט זיך פלוצים געדוכט, אַז מיר זענען פאַרקראָכן אויף עפּעס אַן אומבאַוווסטן פּלאַנעט, ווו עס האָט זיך נאָך נישט געענדיקט די שטיין-עפּאָכע, אַז מיר זעען פאַר זיך אַן אָנזוניקן מדבר, אַ ווילדן מענטשן, וואָס האָט נאָך נישט אַנטדעקט דאָס פייער, און דעם ערשטן פאַרהיימישטן סטעפּ-הונט און קעמל.

די רעדער האָבן געקלאַפּט איבער די ערשטע שליסונגען פון די וועקסלערס. עס האָבן דורכגעשווינדלט וואַגאָנעס אין דעם טעמפּן ווינקל, עס האָבן אָנגעהויבן אויסצוּוואַקסן כאַלופּעס, לאַנגע הילצערנע שייערס, ביידלעך, בערגלעך פרישע ערד, מענטשן מיט לאָפּעטעס, פערד און אַקער-איינשפּאַן. דאָס וואַסער אין גלאָז האָט זיך איינגעשטילט. דער עפּל אויפן ברעג טיש האָט זיך אויפגעהערט צו קייקלען. אין וואַגאָן איז געוואָרן אַ טומל.

מיר גייען אַרויס פונם וואַגאָן און שטייען אויף דער ערד — מיר זענען אַביסל שיכּור פונם לאַנגן טרייסלען זיך.

אונטערן דאַך פון אַ כאַלופּע -- וואָס איז ענלעך אי צו אַ באַראַק אי צו אַ קירגיזישע יורטע — הענגט אַ בלעך מיט אַן אויפשריפט: „סטאַציע מאַגניטנאַיאַ“. אַרום דעם ביידל, וואָס זעט אויס, ווי אַ הינערשטייג, ליגן בערג מיט ברעטער, ציגל און שטיינער. הינטער זיי — האַלזט זיך דער נעפּל מיט דער ערד.

ביי אַ ווינקל פון דער סטאַציע גיב איך אין פאַרלעגנהייט אַ פרעג אַן אייזנבאַנער:

*) אַ געצעלט, אַ באַוועגלעך ביידל ביי די סטעפּ-איינוווינער.

— אָט דאָס איז טאַקע מאַגניטבוי?

ער האָט מיט ביטול מיך באַטראַכט פונם קאָפּ ביז די פיס און מיך באַדויערט:

— קאָפּ! מאַגניטבוי וועסטו אַפילו אין צען טעג נישט דורכ-גיין. אַהינצו קוק — און ער האָט אַ מאַך געטון מיט דער האַנט אין נעפּל אַריין.

באָריס איז געלאָפן פרעגן, וווהין מיר דאַרפן איצט גיין. פון די וואַגאָנעס גייען נאָך נישט אַרויס די מענטשן. איך הער די רו-סישע גראָב-געטאָקטע אויסשפּראַך. צאַרטע אוקראַיִנישע ווערטער, דאָס פאַרדומפּענע מזרחדיקע באַלעבעטשען, דאָס ווייס-רוסישע גערעד מיט די אומפאַרשטענדלעכע ענדונגען און דאָס היציקע יידישע ריידעריי. פון אַ ברוינעם וואַגאָן גייען אַרויס אַמעריקאַנער אין געקעסטלטע אַנ-צוגן, גלאַטע, ראַזירטע דייטשן און שטרענגע, אָן אַ שמייכל אויפן פּנים, הויכקעפּיקע ענגלענדער.

באָריס האָט זיך אומגעקערט מיט אַן אַגענט פון מאַגניטבוי. מיר זענען איינגעשטיגן אויף אַ האַלב-לאַסט-אויטאָ, האָבן זיך איינ-געטונקען אין נעפּל און אַוועקגעקייקלט איבער דעם ברייטן און גלייכן שאָסיי. דער צווישן-טאָג-און נאַכט איז געבליבן פון הינטן. אונז אַנט-קעגן, לינקס פונם שאָסיי, זענען געלאָפן ביינקע צווייִשטאָקיקע הייזער, הינטער זיי האָבן זיך געהויפנט אויסגעקאָלכטע באַראַקן. זיי האָבן זיך ווי אַ גאַנצע שטאָט געצויגן ביז צום צופוסנס פון אַ הויכן באַרג, איבער וועלכן עס האָט זיך אויפגעהויבן אַ רויך, געהילעכט אויפרייסן, און זענען זיך פאַרגאַנגען אין אַ פייפעריי צענדליקער לאָקאָמאָטיוון. „דער מאַגניטנער באַרג"—האָב איך זיך אָנגעשטויסן. רעכטס פונם שאָסיי, פון דער סאַמע סטאַציע האָבן זיך אָנגעהויבן לאַנגע גלעזערנע, שטיינערנע, הילצערנע, ציגלנע געביידעס און קוימענס. מיר שניידן דורך אייזנ-באַן-ליניעס, וואַרטן ביי די דירכפאָרן, באַגעגענען צענדליקער אויטאָ-מאָבילן, טויזנטער וואַגנס מיט מענטשן, וואָס איילן זיך און האַלטן אין איין גיין פון די באַראַקן, פון די צווייִשטאָקיקע הייזער, פון די כאַלופּעס. עס דוכט זיך, אז דאָס גייט אַ דעמאָנסטראַציע.

עס האָט מיר שוין אָנגעהויבן ווי צו טון דער קאָפּ פון דעם שנעלן פאָרן, און איך זע נאָך אַלץ נישט דאָס האַרץ פון מאַגניטבוי. די מאַשין גיט פלוצים שטאַרק אַ קערעווע, און איך דערזע פאַר זיך אַ ים, אַ טייך, אַ ברעגלאָזן, אַ לאָקנדיקן. ווי קומט ער אַהער אין סטעפּ

אַריין? דאָס מוז זיכער זיין די הרעבליע פון דעם געפאַנגענעם טייך אוראַל, וואָס איז פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַן אַזערע. איך האָב גע־לייענט, אַז מען האָט זי אויסגעבויט ביי אַ פערציק גראַדיקן פראָסט אין משך פון פינף און פערציק טעג.

הינטער דער אַזערע האָט זיך געצויגן די אוראַלער באַרג־קייט. און איבער דער גאַנצער לענג פון דער באַרג־קייט און דעם וואַסער, איבער דער גאַנצער, ווייט, ביז וואַנען דאָס אויג קאָן דערגרייכן, האָט זיך פאַנאַנדערגעוויקלט, איז געוואַקסן דער מאַגניטבוי. גאָר נאָענט האָט ווי אַ ריזיקע שיף געראָיכערט דער אייזנגוס־צעך. אַן אייזן־בעטאָ־ניקע אַ קילאָמעטערדיקע עסטאַקאַדע, וואָס איז אָנגעטון אין כוואַליע־דיקן אייזן, דער געפאַנצערטער קאָרפוס פונם ריז. די דריי אייזן־הוי־טעס, וואָס לאָזן פון זעקס ליכטלעך אַרויס גאַז אין דעם פאַרויכערטן הימל, זענען ענלעך צו האַרמאַטן־טורעמס. צוועלף קאַופּערן הויבן זיך אויף מיט די שווערע קוימענס, וואָס גיבן צו קראַפט און מעכטיקייט דעם ריז.

די געדיכטע נעץ פון אייזנבאַן־וועגן — דאָס איז די שיף־דעק. איבער איר לויפן שוואַרצע לאָקאָמאָטיוון מיט קאַנען, וואָס זענען אָנגעפולט מיט פליסיקן טשוהון. די מענטשן—אָנגעטון אין ברעזענט, אין ווייכע פילצענע היט, און טיפע הענטשקעס. זיי זענען געלאַ־סענע, איינגעהאַלטענע, און, דוכט זיך, נישט באַריידעוודיקע.

די אַכצן־שטאָקיקע געביידע פונם לופט־בלאָזער איז דאָס קאַפּי־טאַן בריקל — מן־הסתם דאַרף מען בלויז געבן אַ באַפעל — און די שיף וועט זיך לייכט אַ פאַרקערעווע טון, וועט מיט דער נאַז פון דער פערטער הוטע, וועלכע האַלט זיך נאָך אין בויען, אַ גראָב־טון די בלויקייט פונם הימל און וועט אַוועקשווימען אַ לייכטע, אַ שנעלע, ווי אַ טרוים.

און דער גאַנצער מאַגניטבוי איז ענלעך צו אַן עסקאַדרע פון פאַנצער־שיפן. לעבן דער וואַלץ־צעך שטייט אין שטאָלענעם געפלעכט פון פערמעס, זיילן, צוזויפפעסטן, בריק־קראַנען דער זיבן־קוימענדי־קער מאַרטען.

און דאָרטן — מינען־שיפען, קאַטערס — דער קעסל־צעך, דער מע־כאַנישער, די פונאַנדערגוס־מאַשינעס, די דעפאָ.

דער האַפן פאַר דער מאַגניטבויער עסקאַדרע איז די עלעק־טרישע סטאַציע, וועלכע הויבט זיך אויף איבער דעם אַמעריקאַנישן

וואַלקנקראַצער, איבער דעם וואָלן-צעך, איבער דער הוטע, איבער דעם מאַרטען.

דער ברעג, דאָס איז די פינף-שטאָקיקע מאַלינע-קאַלירנדיקע סאָ-ציאַליסטישע שטאָט, וואָס האָט זיך באַהאַלטן פון די מדבר-ווינט, פון שטויב, שניי, און דעם קראַטער פון די הויכע בערגלעך, וואָס האָט זיך אָפּגעשלאָסן מיט אַ דרייענדיקן רינג פונם יונגן פאַרק.

איך האָב אַ פאַרגאַפטער, אַן אַנטציקטער אַ קוק-געטון אויף באָריסן, ער האָט אַראָפּגעלאָזט זיינע ביכער אויף דעם פאַרשטויבטן דעק פונם אויטאָמאָביל און, נישט אַ פינטל-טועדיק מיטן אויג, האָט ער געקוקט שווייגנדיק, אַרומנעמענדיק מיינע אַקסל, צוטוליענדיק זיך צו מיר, נישט אָטעמענדיק.

מען האָט אונז אַריינגעזעצט אין קאַראַנטין, אונז געפירט אין באָד, אָפּגעשוירן, אָנגעהאָדעוועט; אויף נאַכטלעגער, אונז געגעבן הוילע הילצערנע טאַפּשטאַנעס.

ביינאַכט האָב איך נישט געקענט איינשלאָפן, זיך געדרייט אויף די הוילע ברעטער, זיך דערמאָנט אין דעם, וואָס דער קאַראַנטין-וועכ-טער האָט אונז געזאָגט:

אין באַפעל שטייט — אין קאַראַנטין מוז מען אָפּזיין דריי טעג. אָבער איך וועט אויסקומען לענגער — ווייל עס איז זייער ענג אין מאַגניטקע, מען באַוויזט נישט אויסצובויען נאָך באַראַקן.

עס שמעקט מיט קאַרבאָל. דאָס דערמאָנט אַ וואָקזאַל, אַ צוג, מיין קינדהייט, עס פאַרגנבעט זיך די פּוסטקייט פון יענע יאָרן. איך האָב אַ קריך געטון מיט די ציין און ביז אַ טראַכט געטון אויף אַ קול:

— ביסט פויל געוואָרן אין פאַבפּאַכשול, סאַנקא, צעלאָזן געוואָרן, דו נבֿילה איינע!

— מיט וועמען רעדסטו דאָס? — האָט זיך באָריס געוווּנדערט. ער איז אויך נישט געשלאָפן. ער איז צוגעקראָכן צו מיר און געפרעגט:

— סאַניא, ביסט נישט אַנטוישט?

— און דו?

— איך אויך נישט.

— וואָס רעדסטו, משוגענער!

קאַפּיטל פיר

אַ הייסער רעגן פאַלט אויפן קאָפּ. די יולי זון האָט זיך באַהאַלטן אויף דער ברוסט. דער קערפּער צעוויגט זיך אין אַ שיכורן דרעמל און פליט אין דער ווייכער פינסטערניש. מיטאַמאָל אַ בליץ, אַ דונער — און דער הייסער רעגן ווערט פאַרוואַנדלט אין אייז-טראָפּנס, די ווייכע פינסטערניש — אין שפּיציקע שטיינער.

איך עפן די אויגן, און ערגעץ אויבן דערזע איך די שוואַרצע וואָנסן, דאָס צעפּאַטלטע היטל פונם מאַשיניסט. ער גיסט אויף מיר קאַלט וואַסער פונם טשייניק, מיט דער לאַפּעטע שטויסט ער מיר אין ברוסט, שלעפּט מיך ווי אַ שטיק האָלץ איבער די קוילן-שטיקלעך, וואָס זענען צעשיט אין לאָקאָמאָטיוו-ביידל.

— אַנטשלאָפן געוואָרן, אויפן לאָקאָמאָטיוו אַנטשלאָפן געוואָרן! איך האָב שוין פערציק יאָר, דוכט זיך, דעם גאַנצן ערד-קיילעך מיט פערציק וועגן אַרומגעפאָרן, און קיין איין מאָל קיין אויג נישט צוגעמאַכט. און ער — פּאָפּט. מאַרש פונם לאָקאָמאָטיוו, פאַרנעם זיך שוין, מנוול איינער, דיין פוס זאָל דאָ מער נישט זיין. איך דאַרף נישט אַזעלכע אַרבעטער. דער הייצער וועט שוין פאַר דיר, דעראַרבעטן די נאַכט.

דער ווינט פּאַטשט מיטן ברעזענט אין דער טיר פונם ביידל. די ערד זינקט אונטער די לאָקאָמאָטיוו-רעדער. איך לאָז זיך אַראָפּ דורך די שיפּע טרעפּ. איך האָב זיך פאַרזשמורעט און שוין געוואָלט אַ שפּרונג טון. אָבער דעם מאַשיניסטס האַנט האָט מיך ווידער אַ כאַפּ געטון פאַרן קאָלנער און געשלעפּט מיך ווידער צוריק אויפן לאָקאָמאָטיוו. אַ דערשראָקן געשריי איבערן סאַמע אויער:

— ביסט דול, צי משוגע! אין מיטן גאַנג וואַרפן זיך אין סטעפּ אַריין. קריך אַרויף אויפן טענדער, זאָלסט זיך נישט פּלאָנטערן דאָ, די אומגעוואַשענע מאָרדע.

איך זיץ אויף דער קופּע קוילן און בלאָז אויף די פינגער. שוין אַ וואָך צייט, אַז איך האָב נישט אויסגעטון די שטיוול און נישט געשלאָפן אויף קיין בעט. איך און באָריס שלאָפן אין רויטן ווינקל פונם דעפּאָ. קיין דירה האָבן מיר נאָך אַלץ נישט.

אָפּטמאָל באַפאַלט מיך אַ שטאַרקער חשק — שטילענקערהייט אַריינצורוקן דעם קאָפּ אין דעם מילך-ראָזן חלל פונם לאָקאָמאָטיוו-אויוון און אַנטלויפן, פאַרגעסן זיך אין דער וואַרעמקייט. אָבער אַלע-מאָל הער איך דאָס שטרענגע קול:

— קעמף, קעמף, אַלעקסאַנדער.

איך גלייך זיך אויס. ביז ווייטיק אין די ביינער, דריק איך די לאָפּעטע און וואַרף קוילן אין דעם ווייסן גאָרגל פונם לאָקאָמאָטיוו. איך לאָז נישט אַראָפּ דאָס אויג פונם מאַנאָמעטער, איך האָב מורא, אַז דער ווייזער זאָל נישט אָפּפאַלן. דער מאַנאָמעטער איז ענלעך צו אַ זון, אָט צו אַ קופּערנעם צענער*), אָט צו אַ פאַלנדן שטערן. איך שטרעק אויס די האַנט, שפּאַר זיך אָן אין רעדל, פאַרשטעל די שלייפן פון די שאַרפע אַרמאַטור-ווינקלען. און איך וואַרף שוין ווידער קוילן, קלאַפּ אַרויס דעם אָנגעזאַמלטן שלאַק.

איך האָב זיך מורא אָנצושפּאַרן אין דער וואַנט: איך ווייס, אַז די אויגן וועלן זיך באַלד פאַרמאַכן, די פיס וועלן זיך אונטערברעכן, און איך וועל אומפאַלן אויף דער פּאָדלאָגע, און נישט הערן נישט דאָס פייפן פונם לאָקאָמאָטיוו, נישט די געשרייען פונם מאַשיניסט. אַ גאַנצע נאַכט האָב איך זיך געשטאַרקט. גאַנץ פרי האָב איך אַרויס-געשטעקט דעם קאָפּ דורכן פענסטער, זיך אַביסל אָפּפרישן, זיך אָנ-געשפּאַרט אויפן פאַרפּעט און בין אַנטשלאָפן געוואָרן.

באַלד וועט זיך דער צוג אָפּשטעלן, און דער מאַשיניסט וועט מיך מיט חרפּה אַרויסטרייבן. ער איז גערעכט. מיט וואָס קען איך זיך פאַרענטפערן?

דער לאָקאָמאָטיוו אָטעמט אַלץ זעלטענער און שטילער. איך קוק אויף דעם מאַנאָמעטער. אַכט אַטמאָספערעס. דער מאַשיניסט וואַרפט זיך פונם פענסטער צום אויוון. דאָס פענסטער קאָן ער נישט פאַרלאָזן. באַלד איז די סטאַציע, מען דאַרף נאָכשפּירן נאָך די סיגנאַלן. ער שרייט צום הייצער, יענער זאָל מיט דער פּיקע דורכשאַרן די לעכער. דער הייצער גיט זיך אַ וואָרף מיט דעם לאַנגן ברעך-אייזן צום אויוון, אָבער אין די לעכער טרעפט ער נישט. ער קלאַפּט אין דער מעשע-נער גראַטע פונם קעסל, איבער די צאַרטע רויך-טרויבן און קען זיי נאָך צעברעכן.

*) פינף-קאָפּיקענע מטבע.

דער מאַשיניסט האָט אַ כאַפּ געטון דאָס שווערע היטל, דאָס ווי אַ שווערן שטיין אַ וואָרף געטון דעם הייצער אין רוקן און זיך צעליאַרעמט: איך האָב זיך דערמאָנט אין פּאַנצער-צוג. אָט פּונקט אַזוי האָט געשריען און זיך געזידלט דער פעטער מישאַ באַגאַטיריאָוו, מיין ערשטער לאָקאָמאָטיוו-לערער. ווען די מאַשין איז ביי אים נישט געווען ווי עס באַדאַרף צו זיין.

דער מאַשיניסט האָט אַרויסגעכאַפּט דעם לאַנגן ברעך-אייזן און גענומען שאָרן אין אויוון, ער האָט זיך דערמאָנט אָנם פענסטער און זיך ווידער געלאָזט לויפן צום סיגנאַל-ציער. מיד האָט ער זיך אַראָפּ-געלאָזט אויפן בענקל און מיט אַ בעטנדיקן בליק אַ קוק געטון אין מיין זייט אַריין.

איך האָב פאַרגעסן אין זיין דראָונג און זיך אַ וואָרף געטון צום אויוון. מיט אַ געניטער האַנט אַ הויב געטון דאָס שלאַק-פלעצל, דאָס אַ שלעפּ געטון צו זיך, דאָס צעשפּאָלטן און אין צוויי מאָל דאָס אַרויסגעוואָרפן אין סטעפּ אַריין. ווען מיר זענען צוגעפאָרן צום סע-מאַפאָר, איז דער אויוון געווען אויסגערייניקט. דער ווייזער האָט זיך לאַנגזאַם געהויבן. דער מאַשיניסט איז געוואָרן אויפגעלעבט.

— שוין איינמאָל קאַדרען! איינער כראָפּעט אויף וואָס די וועלט שטייט, און דער צווייטער ברעכט דעם לאָקאָמאָטיוו! אָט אַזוי איז שוין אויף אַלע לאָקאָמאָטיוון. אַן אומגליק. און קיין בעסערס איז גאָר-נישט צו געפינען. מאַטער זיך, און צוליב וואָס האָב איך זיך, אַלטער נאַר, פאַרשלעפּט ערגעץ דער טייוול ווייס ווו?

עס האָט אַ בלינצל געטון דאָס גרינע פייערל פונם סעמאַפאָר, די מילך-ווייסע פּירעקן פון די וועקסלערס האָבן זיך פאַרפלאָנטערט אין די רעדער פונם לאָקאָמאָטיוו. מיר זענען אַרויס אויף דעם גלייכן וועג פון דער סאָרטירונג-סטאַציע, נאָר וואָס איז דאָס? דער וועג דאַרף זיין אינגאַנצן פריי, און דאָרטן שטייט עפּעס אַ שוואַרצס און רויכערט.

— אויף דעם מאַנעווורירנדיקן נעמט מען אויף — אַן אָפּשטעל.

דער רעגולאַטאָר האָט אַ קלאַפּ געטון, עס האָט זיך אַ דריי געטון דער הויבער פון גאַנג-ענדערונג. אָבער דער שווערער וואַגאָ-נען באַשטאַנד האָט צעלאָפּענערהייט געשפּאַרט. דער שוואַרצער שאָטן איז שוין גאָר נאָענט. נאָך איין מינוט און עס וועט אָנהויבן דונערן דאָס צעקלאַפּטע אייזן, קלינגען דאָס גלאָז. דער הייצער האָט זיך אַ

וואָרף געטון צו דער שמאָלער טיר, ער האָט זיך פאַרטשעפּעט מיט דער היימיש געוועבטער סוויטקע אין אַ טשוואָק און בשום-אופן נישט געקאָנט אַראָפּשפּרונגען.

איך האָב מיט איין האַנט אָנגעהויבן פּאָמפּען וואַסער אין קעסל אַריין, אויפגעמאַכט דעם פאַרהיט-קלאַפּאַן, צוגעגרייט די מאַשין אויפן פאַל פון אַן אַוואַריע, און מיט דער צווייטער האָב איך אַן אָפּשטעל געצויגן דעם זאַמד-שיטער, געבנדיק אַן אָנלען די רעדער.

בלויז מיט איין רעדער-דריי זענען מיר נישט צוגעפאָרן צו דעם מאַנעווורירנדיקן לאָקאָמאָטיוו. מיר האָבן זיך אָפּגעשטעלט. דער מאַשיניסט איז מיט שוים אויף די ליפּן אַוועקגעלאָפן צו דער סטאַציע.

— אַלע נאַכט איז דאָס אַזוי. שטויב האָבן זיי אָנשטאָט גע-הירן. אויף אַ פאַרנומענער ליניע נעמען זיי אויף דעם צוג. און נאָכדעם שלעפּט מען אונזערע לייט אין געריכט אַריין. אַ, מיין פאַר-שאָלטן מזל! ביסט גערעכט, מאַריא גריגאָריעוונאַ!

ער האָט אַ ווײַלע געשוויגן, אַ קוק געטון אויף מיר קרום און פאַרענדיקט:

— און דו, קאָפּ איינער — פאַפּסט גאָר!

מיר שטייען אויף דער סטאַציע און וואַרטן אויף דעם צוג, וואָס גייט צוריק. די פענסטער זענען פאַרמאַכט, ס׳איז וואַרעם. דער מאַשי-ניסט רויכערט די ליולקע און פרעגט:

— און דו, פון וועלכע קאַנטן ביסטו?

אין זיין שטימע איז דאָ וואַרעמקייט, אויפריכטיקייט, און איך דערצייל אים וועגן דעם ווייסן הויז, וועגן דער טייגע, וועגן אַנטאָניטשן.

ער האָט מיך פאַרבעטן צו זיך, איך זאָל דערווײַלע וווינען ביי אים.

— דאָס צימערל, איז וואָס אַן אמת, אַ שפּאַן די גרייס, אָבער מיר וועלן אויסקומען.

— איך בין נישט איינער אַליין. איך האָב נאָך אַ חבר, באָריס.

— אין צווייען. ס׳וועט זיין אַביסעלע ענגלעך. נו, גוט. מירן איינדרייען פירן מלחמה מיט מאַריאַ גריגאָריעוונאַן.

איך האָב נישט אויסגעהאַלטן. איך האָב זיך אַ וואָרף געטון דעם מאַשיניסט פונם אומגעקומענעם פאַנצער-צוג מישא באַגאַטיריאָוו אויפן האַלז און אַ געשריי געטון:

פעטער מישא, איז ניט-זשע דערקאָנסטו מיך נישט?

באַגאַטיריאָוו האָט זיך דערשראָקן, ער האָט מיך צוגעפירט צום פייער, מיר אַריינגעקוקט אין דער צורה און מיך אויך געגומען האַלדזן:

— סאַניא, קינד, דאָס ביסטו? איז ווי איז דאָס מעגלעך? האַ? ווי אַזוי? סאַניא?

... דעם צווייטן טאָג האָבן מיר, איך און באָריס, זיך איבער־געקליבן אינם באַראַק־צימער פון מיכאַיל באַגאַטיריאָוו.

*

באַגאַטיריאָוו איז געקומען אויף דער באַוועגונג, ווען דער אוראַל איז נאָך געלאָפן אַלס פרייער טייך, און אין טיפן טאָל פון דער מאַגניטקע האָבן די סטעפּ־סטאַדעס פון די קירגיזישע האַלב־ווילדע פערד אויפגעהויבן אַ שטויב־נעפּל, בשעת זיי זענען געגאַנגען צום וואַסער טרינקען. באַגאַטיריאָוו האָט איינגעהייצט דעם ערשטן לאָקאָ־מאָטיוו, און זיך געלאָזט פאָרן איבער די נישט־איינגעפאָרע ליניעס, און צום ערשטן מאָל האָט זיך איבער דעם טאָל דערהערט דאָס ווי־דערקול פונם פייף.

די בערג האָבן אונטערגעכאַפּט דאָס פייפן אַזוי ווי אַ סיגנאַל און עס צעשאָטן איבערן סטעפּ. עס האָבן זיך מסתמא פאַרחידושט די קירגיזשע וואַנדערנדיקע קיביטקעס*) פון דעם ביז איצט נישט גע־הערטן געשריי. ער איז נישט געווען ענלעך צו דעם וואָרקען פונם סטרעפּעט־פויגל, נישט צום קריגערישן פייף פונם בערקוט, נישט צום זיגערישן ליד פונם אָדלער.

באַגאַטיריאָוו דערמאָנט זיך אין יענער צייט און דערציילט:

— איך האָב געגעבן אַ לאַנגן, אויסגעצויגענעם סיגנאַל און פון שרעק האָב איך זיך אַליין צעציטערט. אַז עס גיט זיך דאָס אַ צעכאַכע דער גאַנצער טאָל, אַז ער צעוואָיעט זיך דאָס, דער פאַרשאָלטענער! און עס ענטפערן אים אָפּ די בערג, דער גאַנצער אוראַל. כאָטש איך בין אַ פּאַרטיי־מיטגליד פון 1918 יאָר אָן, און פינף און צוואַנציק חדשים געפירט דעם לאָקאָמאָטיוו פון אַ פּאַנצער־צוג, און דאָך האָב איך אַ טראַכט געטון: „שדים, נישט גוטע!" איך גיב אַ קוק — עפּעס מענטשן לויפן שוואַלאַם צום לאָקאָמאָטיוו און מאַכן מיט די הענט.

*) געצעלטן, פּיידלעך.

איינער אין אַ לעדערנער קורטקע איז אַרויפגעקראָכן אין דער בודקע, כאַפּט מיינע פינגער, טרייסלט מיט מיין האַנט און וואַרגט זיך מיט די ווערטער: „פּעטערל, צי ווייסטו כאָטש, באָרד איינע, אַז דו גיסט איצט אַ סיגנאַל דער נייער עפּאָכע?"

באַגאַטיריאָוו האָט אָפּגעפּירט די ערשטע פּלאַטפאָרם מיט אויסגעגראָבענער ערד און בגניבה, אין פינסטערןביידל פונם לאָקאָמאָטיוו, האָט ער באַשמעקט איר ריח, גענומען אויף די ציין און אויסגעשפּיגן פון ביטערקייט. ער האָט צוגעשטעלט דעם ערשטן וואַגאָן ציגל. אים האָט מען אויך איבערגעגעבן אָפּצופירן דעם ערשטן קאַן פליסיקן טשוהון.

דעם ערשטן לאָקאָמאָטיוו-מאַשיניסט פון די נעכטיקע ערד-גרעבער האָט אויך באַגאַטיריאָוו צוגעגרייט. איצט זענען אין מאַגניטבוי דאָ הונדערט לאָקאָמאָטיוון, און באַגאַטיריאָוו איז נאָך אַלץ דער זעלבער, וואָס אין די ערשטע טעג. אַלע הונדערט זעען אין זיינע אויגן אויס, ווי איין לאָקאָמאָטיוו, פאַר וועלכן ער איז פאַראַנטוואָרטלעך.

געענדיקט זיין אַרבעט, גייט ער נישט גלייך אַהיים, כאָטש עס וואַרט אויף אים דאָס יונגע ווייבל, מאַריאַ גריגאָריעוונא: חתונה-געהאַט האָט ער צום צווייטן מאָל מיט אַ פינף יאָר צוריק. בשעתן פאָרן האָט ער געבענקט, אַלע טאָג געשריבן בריוו. געלעבט האָבן זיי גוט, און איצט אָדער ער האָט זיך צוגעוווינט, אָדער ער האָט אָנגעהויבן פאַרגעסן, אָדער ער האָט קיין צייט נישט — ער ווייסט אַליין נישט. אָבער אַ פאַקט איז, אַז ער איז איצט ווייניק אינדערהיים. גאַנצע טעג קריכט ער אַרום איבער די הייסע לאָקאָמאָטיוון, קוקט זיך צו צו די מענטשן, זוכט עפּעס, פאַרשרייבט עפּעס אין זיין ביכעלע, וואָס איז זאָרגפעליק איינגעוויקלט אין צייטונגס-פּאַפּיר. אינדערהיים לייענט ער לאַנג זיינע נאָטיצן און שאָקלט אומצופרידן מיטן קאָפּ. ער קלאָגט זיך:

— פאַרשטייסט, מאַריאַ גריגאָריעוונא, קיין איין געניטער געהילף, קיין איין לייטישער מאַשיניסט, חוץ עקספּלואַטאַטשניקעס. אַן אומגליק!

מאַריאַ גריגאָריעוונא שווייגט בייז. עס ווילט זיך איר אַ געשריי טון אויף דעם אַלטן, אַז עס זיך איז איר שוין נמאס צו זיצן גאַנצע טעג איינע אַליין אין דעם דאָזיקן צימער און נאָר הערן רעדן פון לאָקאָמאָטיוון. זי טראַכט שוין צונויפפּאַקן אירע לאַכעס און אַוועקפאָרן צו זיך אַהיים. זאָל ער דאָ מיט זיינע לאָקאָמאָטיוון בענקען.

באַגאַטיריאָוו איז אָבער גאָרנישט חושד. נאָך דער אַרבעט לויפט

ער אויף פרעמדע לאָקאָמאָטיוון, מיט אַ נישט באַליידיקנדיקן פאָרוואורף קוקט ער אַריין אין די אויגן פון די ווייניק-גענִיטע מאַשיניסטן, לערנט זיי, ווי אַזוי מען דאַרף אַרויפשלעפּן אַ שווערן צוג אויף אַ גרויסן באַרג אַרויף, אויף וויפיל מען דאַרף אָנציען דעם הויבער, ווי אַזוי מען דאַרף אַראָפּלאָזן אַ גרויסן צוג פון אַ באַרג-אַראָפּ, ווי אַזוי מען דאַרף צופאָרן צום סעמאַפאָר.

אַז ער קלייבט זיך שוין אויס אַהיים-צוגיין, פאַלט שוין צו די נאַכט. אָבער אינדערהיים האַלט מען אויך אין איין רעדן וועגן לאָקאָמאָטיוון.

— טאָמער איז נאָך קאַרג, וואָס ער האָט צוויי פאַרשוין צו זיך אין וווינונג אַריינגעזעצט, מאַכט ער נאָך אַלע נאַכט פאַרזאַמלונגען,— וואָרטשעט מאַריא גריגאָריעוונא.

ביי באָגאַטיריאָוון אין צימערל זאַמלען זיך צונויף כמעט אַלע געהילפן. ס'איז שוין נישטאָ ווּ זיך אַנידערצוזעצן. מען זיצט אויפן בעט, אויפן קופערט, מען האָט זיך אָנגעשפּאַרט אין טיש. שטייט צווישן זיי באָגאַטיריאָוו, און זיין שאָטן טאַנצט אויף דער וואַנט, אַזוי ווי אַ שאַמאַן*). ער פירט אונז איבער די דרייסיק יאָר פון זיין דינסט אויף די לאָקאָמאָטיוון.

אַ העלבלויע קאָפּערטע און אַ געוויינלעך גרוי שטיקל פּאַפּיר האָבן צו נישט געמאַכט מאַריאַ גריגאָריעוונאַס אַלע קלוג-צוגעטראַכטע פּלענער.

דאָס איז געווען אין אַ ווינטער-אָוונט. איך בין אָקאָרשט צוריק-געקומען פון די קורסן, און בין געשטאַנען, איבערוואַרטנדיק דעם שטורעם, נעבן מיינע שוין לאַנג נישט אָנגערירטע נאַרטעס.

אינדרויסן איז דער שניי העכער פון די באַראַקן, דערגרייכט ביז צו די בערג. אַ פראָסט, שטערן און אַ לאַנע פון די שמעלץ-אויוונס, וואָס זעט אויס אַזוי ווי אַ צפון-שיין. עס ווילט זיך אַ פלי טון איבער דער דאַזיקער וועלט, זשעדנע שלינגען די לופט. איך קאָן דאָס אָבער נישט טון. איך מוז אָפּגעבן דעם עקזאַמען אויף מאַשי-ניסט. נעכטן האָבן אויפן ערץ-באַרג נישט-געניטע לאָקאָמאָטיוו-פירער

*) אַ כישוף-מאַכער, אַ פּריסטער בײַ די האַלב-ווילדע סטעפּ-פעלקער.

איבערגעקערט צווײ לאָקאָמאָטיוון און אַ גאַנצן צוג. די שמעלץ־אויוונס זענען אַ גאַנצן מעת־לעת געשטאַנען אָן אַרץ.

אַלע טאָג גײ איך אויף די קורסן. הײנט האָט מען אונז געלײענט אַ לעקציע וועגן דער קאָנסטרוקציע און דער ווירקונג פון די וועסטינגהאַוז־טאָרמאַזן. עס האָט זיך מיר געדוכט, אַז איך ווײס שוין וועגן דעם אַלצדינג. עס האָט מיך געפרײט, וואָס הײנט וועל איך קענען אויף די נאַרטעס אַרויפפאָרן אויפן סאַמע רוקן פון די אוראַלער בערג. אָבער ווי נאָר איך האָב זיך גענומען צו די רימענס, — האָב איך זיך געכאַפּט, אַז בײ מיר אין קאָפּ איז, אָנשטאָט די קלאָרע, גענויע פאָרמולעס, עפּעס אַ נעפּל. איך האָב זיך אָנגעהויבן פאָרצושטעלן, ווי אַזוי איך דאַרף אין אַן עקסטרע־פאַל פאַרהאַמעווען דעם צוג, וואָס פאַראַ מיטלען וועל איך אָנווענדן, ווען די לופט־פּאָמפּע וועט קאַליע ווערן. נו, אָט איז עס, אָט ליגט עס אין ווינקל פון מײן זיכּרון, אָבער כאַפּן אויפן אָרט קאָן איך דאָס בשום־אופן נישט. און די נאַרטעס שטײען נאָך אַלץ אין ווינקל, און רײצן מיך מיט די טונקל־גאָלדענע רימענס, מיט דער גלאַטקײט, וואָס האָט נאָך נישט פאַרזוכט דעם טעם פון שנײ. איך בין צוגעשפּרונגען צו זײ און מיט כּעס אַ געשרײ געטון:

— נו, שטײט אײך, און וואַלגערט אײך כאָטש נאָך זעקס חדשים, ביז סוף אויגוסט וועל איך זיך צו אײך נישט צורירן!

נו, וואָס פאַראַ מאַשיניסט וועל איך זײן, אַז איך וועל נישט קענען דעם טאָרמאַז? צי וועל איך זיך אַמאָל דערוואַרטן, מען זאָל מיר געבן אָנצופירן מיטן לאָקאָמאָטיוו פון אַ פּאַנצער־צוג? צי וועל איך זיך אַמאָל דורכטראָגן צוזאַמען מיטן ווינט, פירנדיק אַ קוריער־צוג?

און אין סאַמע אויער הער איך אַ שטימע:

— קעמף, קעמף, אַלעקסאַנדער!

איך האָב מיך אָפּגעקערט פון די נאַרטעס און זיך געזעצט נעבן באָגאַטיריאָוון און אַ וואָרף געטון אויפן טיש די צײכענונגען פון וועסטינגהאַוז־טאָרמאַז.

מאַריאַ גריגאָריעוונאַ ווײסט, אַז מיר וועלן אַזוי אָפּזיצן ביז פאַרטאָג, און זי גרײט אונז צו טײ.

אַ מאָדנע איז זי לעצטנס — אַ גוטע און אַ זאָרגעוודיקע.

אָט דאָ, ערשט נישט לאַנג, האָט זי זיך געהאַלטן אין אײן בונטעווען. באָגאַטיריאָוו איז צוריקגעקומען פון אַ פאַרזאַמלונג. אין

דעם טאָג האָט זיך געענדיקט דער טערמין פון זיין אַרבעט אין מאַג-
ניטבוי, וואָס איז געווען אָנגעמערקט אין דעם שוין לאַנג פאַרגעסע-
נעם אַרבעטס-אָפּמאַך.

ער עפנט די טיר פונם צימער — און בלייבט שטיין אַ פּאַר-
גאַפּטער. דאָס בעט שטייט מיט די הוילע ריפּן. דאָס בעטגעוואַנט
ליגט אויף דער ערד, פאַרבינדן אין שטייפע וועג-טלומקעס. פון די
ווענט זענען אַראָפּגעריסן די פאָטאָגראַפיעס און די בילדער.

אויף די טלומקעס אין אַ מאַנטל און אין אַ ווארעמען שאַל
זיצט מאַריאַ גריגאָריעוונאַ מיט פריילעכע אויגן פונם פאַרגעפיל פון
דער רייזע, וואָס שטייט פאָר.

— אָט וואָס, טייערער מיכאַיל ניקאָלאַיעוויטש — חבר באַגאַ-
טיריאָוו, גיב נאָר שוין אַ שפּרונג אויף דער סטאַציע נאָך בילעטן, מיר
זענען שוין אונזער טערמין דאָ אָפּגעווען. גענוג!

און זיך שטאָלץ אַנידערגעזעצט, פאַרלייגנדיק די הענט אויף דער
הויכער ברוסט.

באַגאַטיריאָוו איז נאָך לאַנג געשטאַנען און פון איבעראַשקייט
קיין וואָרט נישט געקאָנט אַרויסרעדן. און דערנאָך האָבן זיינע אויגן
אַ פינקל געטון מיט געלעכטער. און ווי ער וואָלט נישט פאַרשטאַנען
דעם באַפעל, האָט ער געבעטן:

—זיי אַזוי גוט, מאַריאַ גריגאָריעוונאַ, גיב מיר נאָר מיינע ספּעץ-
מלבושים, אַנישט וועל איך נאָך מיט סאַנקאַן פאַרשפּעטיקן.

מאַריאַ גריגאָריעוונאַ האָט גלייך פאַרלוירן איר גאַנצע שטאָלצ-
קייט, זי איז אַנידערגעפאַלן אויף די ווייכע טלומקעס און מיט טרערן
אין די אויגן זיך צערעדט:

— און וווהין האָט דאָס אונז פאַרטראָגן? מיט וואָס פאַר-
ווינטן האָט עס אונז פאַרטריבן פון אונטער אונזער אייגענעם דאַך
ערגעץ אין עק וועלט אַריין?

באַגאַטיריאָוו האָט מיט אַ קאָמישער היפּלאָזיקייט אַ קוק געטון
אויף מיר און מיט פאַרצווייפלונג אַ זאָג געטון:

— אָט האָט זי זיך צעלאָזט, זיך צעיאַכמערט!

ער האָט מיט פאַראַכטונג אַ קוק געטון איבער די ברילן אויף
דער וויינענדיקער מאַריאַ גריגאָריעוונאַ, און דאָס ערשטע מאָל זי
שטאַרק באַליידיקט:

— אָ! פאַרפאַלענע טיפּשה, דו!

און דערפון האָט זיך דאָס אָנגעהויבן. אַז באַגאַטיריאָוו פלעגט קומען אַהיים, האָט אים מאַריאַ גריגאָריעוונאַ גלייך באַגעגנט מיט טרערן און טענות. דעמאָלט פלעגט ער מיר זאָגן:

— סאַניאַ, קום, וועלן מיר אַריינכאַפּן אַביסל פרישע אַטמאָספערע.

און מיר זענען געלאָפן אין דעפּאָ אַריין. און באָריס נעכטיקט שוין לאַנג נישט ביי אונז. ער שלאָפט אויף זיין לאָקאָמאָטיוו.

געטיילט איר בענקשאַפט האָט מאַריאַ גריגאָריעוונאַ מיט איר געליבטער קאַץ, וועלכע זי פלעגט באַשמירן, כדי זי זאָל וואַקסן, מיט עפּעס אַ זאַלב, זי געקושט אין די לאַפּקעס, אין די אויגן.

די שאַרפע ענדערונג אין איר כאַראַקטער איז געקומען גאָר אינגאַנצן אומגעריכט. מאַריאַ גריגאָריעוונאַ האָט אויפגעהערט צו זיפצן און קרעכצן, און איז געוואָרן פריילעך. זי איז געוואָרן צוגעלאָזטער. נאָך דער אַרבעט האָט אויף באַגאַטיריאָוון שטענדיק געוואַרט אַ פיין צעשניטענער הערינג, אין בורשטינענעם בוימל, מיט אויסגעלייגטע מירמלשטיינערנע רייפטלעך ציבעלע און גאָלדיקער בראָנפן, געשטעלט אויף ציטרין-שאָלן.

באַגאַטיריאָוו האָט מיט צופרידנקייט אַ זאָג געטון צו מיר:

— זי האָט זיך אונטערגעגעבן! עס האָט זי דורכגענומען, זי האָט נישט אויסגעהאַלטן!

אַלס באַלוינונג האָט ער איר צוגעגרייט אַ מתנה: אינם שכנות-דיקן דאָרף האָט ער געקראָגן אַ קוואָקע, אייער, איינגעהאַנדלט בלו-מען צום פאַרזעצן, און דאָס אַלץ איר פייערלעך צוגעטראָגן:

— נאַ, מאַריאַ גריגאָריעוונאַ, באַלעבאַטעווע!

מיט גרויס פרייד האָט ער צוגעזען, ווי אָפּטמאָל הויבט זי אָן לעבן מיט זיינע אינטערעסן. אָט האָט ער היינט געמאַכט אַ פּרווו-רייזע מיט אַ גרופּע זיינע אַלטע שילער. אַלע האָבן גוט אויסגעהאַלטן דעם עקזאַמען פון זעלבשטענדיק אָנפירן מיטן לאָקאָמאָטיוו. באַגאַטיריאָוו האָט מיט התלהבות וועגן דעם דערציילט זיין פרוי.

— ווי זיי זענען דאָס געפאָרן, מאַריאַ גריגאָריעוונאַ! מען קאָן זיי, איך שווער ביי גאָט, פאַרבינדן די אויגן, און זיי וועלן זיך אויף אַ האָרעלע נישט פאַרלירן. טייערע, העלדישע יאַטן! גיין, גיב נאָר אַ באַרעכן! פאַר איין יאָר — און שוין אַ מאַשיניסט! און איך האָב זיך דאָס גאַנצע לעבן געמאַטערט, פופצן יאָר! און דאָס האָט מען אָן

מאַהאָריטש*) אַ נאַש-בראָט אויפן לאָקאָמאָטיוו נישט אַרויסגעלאָזט פאַר דעם דאָזיקן טערמין.

דעם מאַשיניסט באָגאַטיריאָווס דאַרער קערפּער האָט זיך מיט אַ שטילן אומעט געשאָקלט אויפן טאַבורעט. אפשר האָט אים באַנג געטון די אומזיסט און אומנישט צעטרענצלטע יאָרן, דאָס פאַרלוירן געגאַנגען פערטל יאָרהונדערט.

אַזוי איז עס געווען ביז היינט אין אָוונט. ווען איך מיט באָגאַטיריאָוון האָבן זיך אַוועקגעזעצט שטודירן די טעאָריע וועגן דעם וועסטינגהאַוז-טאָרמאָז. ווי מיר האָבן זיך נאָר פאַרטיפט אין די צייכענונגען, האָט עמעצער אָנגעקלאַפּט אין טיר. מיר האָבן געעפנט. עס איז אַ פּאָסט-טרעגער מיט אַ בריוו. באָגאַטיריאָוו האָט אויפגעריסן די בלויע קאָפּערטע, זיך צוגערוקט צו דער לאָמפּ און לייענט. ער האָט געענדיקט און צעטומלט זיך אַוועקגעזעצט אויף דער שטול, אַלעמען באַטראַכט, און זיך ווידער פאַרטיפט אין בריוו. ער איז אויפגעשפּרונגען און יונג זיך אַ וואָרף געטון צו מאַריאַ גריגאָריעוונאַן, פרייענדיק זיך, גלייך ווי ער וואָלט געפאַקט עפּעס אַ רעכטע מציאָה. זי האָט מיט אומגעדולד אויסגעשטרעקט די האַנט צום בריוו. באָגאַטיריאָוו האָט זיך געכאַפּט, באַהאַלטן דעם בריוו אין קעשענע און זיך צעלאַכט:

— ניין, איך וועל נישט געבן, וועסט נאָך שטאַרבן פון פרייד, און איך וויל נאָך לעבן מיט דיר.

לאַנג האָט זיך מאַריאַ גריגאָריעוונאַ איינגעהאַלטן, ענדלעך האָט זי ביז אַ געשריי געטון:

— גיב, דו אַלטער שד!

באָגאַטיריאָוו האָט דערשראָקן זיך צוריקגעצויגן, און זי איז געגאַנגען אויף אים, געהאַלטן אין איין שרייען, באַפרייענדיק זיך פון דעם אַלעמען, וואָס זי האָט שטילערהייט אין זיך אַזוי לאַנג געטראָגן:

— דו מערדער, דו גזלן פאַרשאָלטענער! האָסט נישט קיין הארץ, נאָר אַ סעכער אַ פאַרשטיינערטן. ער האָט מיך שוין פאַרפייניקט. דאָס לעבן איז מיר שוין נמאס געוואָרן! — און זי האָט פריי געלאָזט די טרערן, וואָס האָבן זיך לאַנג אויסבאַהאַלטן.

— דאָס לידל הויבט זיך אָן פונדאָסניי! — האָט באָגאַטיריאָוו זיך אָנגערופן, — זי בונטעוועט! עס מאַכט נישט אויס, נישקשה, זי וועט זיך באַרויִקן...

*) שוחד, טרינק-געלט.

אָבער דאָס ווייטערדיקע שטודירן דעם טאָרמאָז איז שוין נישט געגאַנגען. איך בין נישט געשלאָפן די גאַנצע נאַכט, הערנדיק מאַריאַ גריגאָריעוונאַס כליפּען, און זי נישט אָנגעהויבן צו פאַרשטיין. אַז מיין מאַמע האָט געוויינט, האָב איך געוווסט פאַרוואָס: פון דעם זיידנס חוזק, פון דעם דלות.

נו, און פאַרוואָס וויינט זי? אַלץ איז דאָ בשפע: אי ברויט, אי פלייש, אי קאָנסערוון, אי מאַקאַראָנעס, אי צוקערלעך, אי געלט אין שפּאָר-ביכל. און מיטאַמאָל טרערן גאָר! אַ מאָדנע בריאה! איך וויל איר דערציילן וועגן אונזער סאָבאָטשייעווקע, זי פאַרשעמען, איך האָב אָבער מורא זי איבערצושרעקן אין דער פינסטער.

אַז דער קאַיאָר איז אַריינגעקראָכן דורכן פענסטער, האָט מאַריאַ גריגאָריעוונאַ אַ סקריפּ געטון מיטן בעט, גנביש אויפגעהויבן דעם קאָפּ און זיך צוגעהערט צו אונזער אָטעמען. זי האָט זיך צוגעשאַרט צום מאַן, וואָס איז געשלאָפן אינם אָנטון, און מיט ציטעריקע הענט אָנגעהויבן באַזוכן זיינע קעשענעס.

„דעם „בריוו" — האָב איך זיך אָנגעשטויסן.

ריכטיק. זי האָט געשאָרכעט מיטן פּאַפּיר, געשלעפּט די קאָ-פּערטע, פאַרמאַכנדיק די אויגן פון שרעק און אומגעדולד. איך שפּיר איר נאָך דורך דעם שפּעלטל פון מיינע האַלב-צוגעמאַכטע אויגן. זי קאָן דאָך נישט לייענען.

זי האָט זיך צוגערוקט צו מיין פּלייצע און מיך אַ טאָרע געטון.

— סאַניא, זונדעלע, לייען איבער.

ביי דעם טונקעלן שיין פונם אָנקומענדיקן טאָג האָב איך אי-בערגעלייענט דעם בריוו פון דער ווייטער אַלמאַזנאַיאַ. פון דער היים האָט מען געשריבן באָגאַטיריאָוון:

„טייערער פאָטער. דיינע בריוו לייענען מיר מיט גרויס אויפרע-גונג. דיין איידעם אַלעקסאַנדער האָט דעם גאַנצן אָוונט געהאַלטן אין איין פאַרציען דעם בויך מיטן פּאַסיק פון געלעכטער. שוין זייער מאָדנע האָסטו זיך צעשריבן. דערציקרשט האָבן מיר זיך אָפּגעשטעלט אויף דיינע ווערטער: „און איך שטיי אויף, מיינע ליבע זין, איידעמס און טעכטער, מיט דעם געדאַנק, וואָס לאָזט מיך נישט אָפּ, אַז איך לעב דאָס צווייטע מאָל, איך כאַפּ זיך ביי דער באָרד און מיין, אַז זי איז פאַרשוווּנדן, איך טאַפּ דעם פּליך, און טראַכט — אַ טשופּרינע איז אָנגעוואַקסן". סאַשקאַ האָט נאָכדעם אומפאַרשעמט געלאַכט, זאָגנ-

ריק בשעת-מעשה: „דער טאַטע וועט פון יונגקייט נאָך אַמאָל חתונה האָבן, און וועט אַוועקוואַרפן די מוטער מאַריאַ גריגאָריעוונאַ". און ער האָט עס איר טאַקע אָנגעשריבן, אָבער קיין ענטפער האָט ער נישט באַקומען.

„נו, און פון די איבעריקע בריוו האָבן מיר שוין נישט גע-לאַכט. דו רופסט אונז קיין מאַגניטבוי, זאָגסט, אַז עס פעלן אונז מאַשיניסטן, געהילפן. אַנדריי האָט זיך מיט אונז אַן עצה געהאַלטן, איז אַוועק אין פּאַרטיי-קאַמערל און געזאָגט, מען זאָל אונז שיקן קיין אוראַל. און אָט, טייערער פאָטער, טיילן מיר דיר מיט פרייד מיט, אַז מיר קלייבן זיך שוין צו אייך און אינגיכן וועלן מיר קומען צו פאָרן".

קאַפּיטל פינף

זיינט אַרבעט איך צום ערשטן מאָל נישט צוזאַמען מיט באַגאַ-טיריאָוון. אונזער מאַשין געפינט זיך אין קאַלטן רעמאָנט. מען האָט מיך געשיקט זוכן אַ פּרעמדן לאָקאָמאָטיוו אויף די פינסטערע ליניעס פון דער סאָרטירונג-סטאַציע.

מיין ייִער מאַשיניסט קאָן בשום אופן נישט אַרויסרעדן קיין בוי- לאַנגע ווערטער נאָכאַנאַנד. ער מעקעט, שפּייט איבערן אַקס און קלערט לאַנג, ווי אַזוי מען רעדט אַרויס אַ „ר". אַז איך בין אַרויפגעקראָכן אויפן לאָקאָמאָטיוו, האָט ער איבער מיין קאָפּ אויפגע-הויבן דאָס העמערל און זיך צעשריען:

— ווער איז דאָ? איך וועל דערהרגענען, גיי נישט צו!

איך האָב אים באַרויִקט, באַשמירט די מאַשין, אונטער יעדן קנויט אונטערגעגאָסן נאַפט, אויסגעקלאַפּט די קלענסטע מיטן העמערל, קאָנטראָלירט דאָס וואַסער און די קוילן.

דער מאַשיניסט זיצט אין ווינקל, אַ דערשוויצטער. ר' האָט אויסגעטון דאָס רעקל, צעשפּיליעט דאָס העמד און שרייט פון זיין פינסטערער נאָרע אַרויס:

— אַ גע—הילף? כי! אַ געהילף? נו, מיין פריינט, נעם נאָר די ל-ל-לאָפּעטע, ווי אַזוי וועסטו אין אויוון אַריינוואַרפן?

ער ווייסט נישט, אַז איך פאָר אַלס שילער אויף באָגאַטיריאָווס

לאָקאָמאָטיוו, וואָס איז שוין דריי מאָל פּרעמירט געוואָרן, אַז איך האָב אַ שיין אַלס דער בעסטער געהילף אין גאַנץ מאַגניטבוי.

אין איין רגע האָב איך דערפירט דעם אויוון ביזן גלי, דעם מאַשיניסט איז דאָס נישט געפעלן. ער איז צוגעשפּרונגען און אַרויס-געריסן די לאָפּעטע.

— עך, דו, קאָל — לווירטניק, לאַפּטשעס! אַ—אַ—אַט ווי אַזוי מען דאַרף!

ער האָט זיך ברייט צעפּאַכעט, ער האָט אָבער נישט געטראָפן אין דעם אָפענעם הייץ-פענסטער, ער האָט אַ קלאַפּ געטון איבער דעם פּעלץ פונם קעסל, צעשאָטן די קוילן איבערן ביידל און זיך צעבייזערט:

— פּ—פּאַס—קודניאַק- פּאַר—וואָס האָס—טו ד—דאָס טירל פאַר—ר —מאַכט?

אין דעם מאָמענט האָט מען געבראַכט דעם מאַרשרוט-ווייזער, דער מאַשיניסט האָט געגעבן אַ סיגנאַל, און מיר זענען אַוועקגעפאָרן.

און נאָך ווי זענען מיר אַוועקגעפאָרן! דער צוג איז געווען נישט קיין גרויסער. אַזעלכע צוגן האָבן מיר מיט באַגאַטיריאָוון אָן אָנשטרענגונג געפירט. און דער דאָזיקער מאַשיניסט האָט געעפנט דעם רעגולאַטאָר אויף דעם גרויסן קלאַפּאַן, און פאָרט מיט אַ שנעלקייט פון אַ קוריער-צוג. די ליניעס אין מאַגניטבוי זענען נייע. עס זענען פאַראַן אויך צייטווייליקע.

אַז דער זאַוואָד וועט פאַרטיק ווערן, וועט מען זיי פאַרמאַכן. דער פּראָפיל פון דער ליניע איז אינגאַנצן באַרג-אַרויפן און באַרג-אַראָפּן, מען דאַרף אַן אויג און אָריענטאַציע.

דער מאַשיניסט שפּייט קלעק אויף דער ליניע. ער וויגט זיך אויף דעם שטול, קוקט נישט אין פענסטערל און גיט פאַראָרדענונגען:

— הייסער, היי—ס—ער דאַרף מען, גלי אָן! וואָס שווייגסטו? ווילסט אַ ז—זויף-טון ווילסטו: — און ער האָט מיר דערלאַנגט אַ נישט אינגאַנצן אויסגעטרונקענע האַלב-ליטער פלאַש.

דער צוג איז אַרויפגעשפּרונגען אויף אַ באַרג-אַרויף. מען דאַרף פאַרמאַכן דעם רעגולאַטאָר און אַביסל פאַרהאַמעווען. ווייטער גייט אַ באַרג אַראָפּ ביז צו די שטיין-קאַריערן. דער צוג וועט זיך פונאַנדער-יאָגן, און דעמאָלט וועסטו אים שוין נישט אָפּשטעלן. עס וועט פון אים בלייבן אַ בארג אַש.

דער לאָקאָמאָטיוו טראָגט זיך, וואַקלט זיך, אַזוי ווי אַ שיכור, דער לאַמטערן אונטערן מאַנאַמעטער האָט פונם הוידען זיך אויסגעלאָשן.

איך האָב צוגעמאַכט די אויגן און זיך פאַרגעשטעלט, ווי אַזוי מיר וועלן אַראָפּפאַלן אין דער נאָענטסטער סטאַציע, ווי אַזוי מיר וועלן צעקלאַפּן די וואַגאָנעס, פאַרצאַמען דעם וועג צום זאַוואָד, צו דער אייזן־הוטע, און זיי לאָזן אָן אָרץ און שטיינער.

איך האָב אַ כאַפּ געטון דעם מאַשיניסט פאַרן קאָפּ און אים אַ שליידער געטון אין אַ זייט. די פלאַש האָט אַ קלאַפּ געטון אין אייזן און זיך צעבראָכן. שנעלער צום רעגולאַטאָר! איך האָב אים פאַרמאַכט. איך גיב אַ קוק דורכן פענסטער. אין דער פינסטער לייכט, ווי אַ ליכטשטראָם דאָס רויטע פייערל פונם סעמאַפאָר: די סטאַציע, און דער צוג פליט. די טאָרמאָזן העלפן נישט: פונקען פליען פון אונטער די רעדער, עס שפּירט זיך מיט געברענטן אייזן, און די שנעלקייט פאַרקלענערט זיך נישט. איך האָב זיך געכאַפּט צום קאָנטער־דאַמף.

די רעדער דרייען זיך אויף צוריק, און דער צוג לויפט מיט דער זעלביקער שנעלקייט: עס דריקן די צעיאָגטע וואַגאָנעס.

אָט איז דער סעמאַפאָר. נאָך פון דערווייטנס גיב איך אַלאַרם־סיגנאַלן, האָפנדיק, אַז עס וועט פאַרשווינדן דאָס געפערלעכע רויטע פינטעלע.

איך האָב, דורכפליענדיק קוים באַוויזן צו באַמערקן דעם גרינעם בליץ אין דעם סעמאַפאָר־לאַמטערן.

איך בין אַרויפגעלאָפן אויפן קעסל מיטן העמערל קלאַפּן איבער די זאַמד־רערן. אַ צי געטון דעם זאַמד־שיטער. דער צוג האָט אָנגעהויבן פאַרן פאַמעלעכן זיין גאַנג. אָבער אָפּשטעלן אויף דער סטאַציע האָט זיך פאָרט נישט איינגעגעבן. מיר זענען זי דורכגעלאָפן, ווי אַ שטורם־ווינט. מיטן ווינקל פונם אויג האָב איך דערזען מענטשן־שאָטנס, וואָס זענען פּאַניש אַרומגעלאָפן, רויטע לאַמטערנס, דערהערט אַ פּייפעריי, געשרייען.

איך האָב ווידעראַמאָל געגעבן די קאָנדוקטאָרן אַ סיגנאַל, זיי זאָלן פאַרטאָמאַזירן, און געפּענט אויף צוריקגאַנג דעם גאַנצן רעגולאַטאָר.

ענדלעך האָבן מיר זיך אָפּגעשטעלט. איך האָב זיך אַ וואָרף געטון אויף דער ערד, באַטראַכט דעם לאָקאָמאָטיוו, די אונטערשיפּניקעס, נאָך נישקשה, אַלץ איז געווען אין אָרדענונג, נישט אומזיסט האָב איך פאַרן אָפּפאָר אַלץ גוט אַרומגעשמירט.

אַז מיר האָבן זיך אומגעקערט אויף דער סטאַציע, איז שוין דאָרט געווען די גיכע הילף און די אָוואַרנע־קאָמיסיע.

*

איר האָט שוין געזען, ווי אַזוי עס רייסט זיך אָפּ און פאַלט די זון? די זון, וואָס באַדעקט מיט איר שריפה דעם שוואַרצן הימל, וואָס פאַרוואַנדלט אַן אומענדלעכן רוים און דורכויסיקן פלאַם, אין אַ צאַרטן און הייסן פלאַם?

אַלע טאָג זע איך אַזאַ זון. אַלע טאָג קוק איך אויף דעם טשוהון-שטראָם, וואָס פאַלט פון די שמעלץ-אויוונס אין די קאַנען. איך האָב שוין טויזנטער מאָל געזען, ווי עס פליסט דער מעטאַל.

אָבער עס איז מיר נישט לאַנגווייליק. איך קוק אויף אים, נישט פינטלדיק מיט די אויגן, נישט אָפּרייסנדיק זיך ביז ווייטיק, ביז טרערן אין די אויגן. אין זיינע שטייפע און ווייכע, דרייסטע און רויִקע כוואַליעס שטעקט עפּעס אַ קראַפט. איך פאָר צו אויף מיין לאָקאָמאָטיוו כמעט ביז צו די סאַמע קאַנען, און די זון לאָקט מיך אַלץ נענטער און נענטער. עס ווילט זיך אַ טאַפּ טון די שטראַלן, אַ פּרוווו טון זייער וואַרעמקייט און קראַפט.

איך שעם זיך נישט מיט אַזאַ אָפּענהאַרציקע ליבע און פרייד. נישט איך איינער אַליין טראָג זיך מיט איר אַרום. נישט איינמאָל איז זי דאָ, אין טאָל געבוירן געוואָרן.

ווען דער ערשטער גראָבאייזן פון דער ערד-גרעבער בריגאַדע האָט אַ קלאַפּ געטון אין דער ערד-ברוסט, וואָס איז דורות-לאַנג נישט אָנגערירט געוואָרן, אַן דער ביטערער-שטיין-פעסטער ברוסט, — האָט דעם ערשטן מאָל אַ שפּריץ געטון די פרייד פון דעם ערדגרעבער באָריסאָווס ליפּן.

די זעלבע פרייד האָט אויך אַרומגעכאַפּט די מאָנטאַזשניקעס, ווען זיי האָבן פון דער לעצטער פאַרניטונג אַראָפּגענומען די פנעומאַ-טישע העמערלעך און איבערגעגעבן אַ פאַרטיקן שמעלץ-אויוון די עקספּלואַציניקעס.

זי איז אויך געווען, אי ביים שמעלצער קראַמאַרענקאָ, אי ביים מאַשיניסט באָגאַטיריאָוו, ווען זיי האָבן אויפגענומען דעם ערשטן טשוהון.

און ענדלעך, געווען איז זי, די פרייד, ווען מען האָט גע-צווונגען די אַמעריקאַנער שמעלץ-אויוונס אַריבערצויאָגן די פּראָמעק-טירטע מעכטיקייט.

איך וואָרט מיטן לאָקאָמאָטיוו ביז עס וועלן פול ווערן די קאַנען און זיי אָפּפירן צו די גיס-מאַשינעס.

פון די בערג בלאָזט אַ טויקער צוג-ווינט פון פריען פרילינג, מיר איז אָבער וואַרעם און נישט שרעקלעך. עס וואַרעמט און פולט אָן מיט דרייסטקייט דער נאָענטער און הכנעהדיקער טשוהון-שמעלץ.

איך זע אויבן, צופוסנס פון דעם שמעלץ-אויוון די שמעלצער, די טשוהון-גיסער, די מייסטערס, און דאָ אינםביידל — די איינגעהאַלטענע וואַכזאַמקייט פון מיין געהילף, באָריסאָוו, און זיין אייפערדיקן בליק.

איך ווייס, אַז די מענטשן האָבן לאַנג געוואָרט אויף דעם דאָזיקן מאָמענט, די שמעלץ-אויוונס הודיען מיט אַ דרייטויזנט קוביקמעטער-דיקן לופט-הוראַגאַן, און די שמעלצער, די מייסטערס, די טשוהון-גיסער באַרירן דאָס זאַמד מיט ווייכע טריט, זיי בייזערן זיך נישט, זיי דע-נערווירן זיך נישט, זיי שמייכלען שטיל, גליקלעך, און ממש צאַרט גלעטן זיי מיט די אויגן דעם שמעלץ-אויוון, מיט אייפער שפּירן זיי נאָך און אָטעמען נאָך זיינע קאַפּריזן, זיין לעבן.

איך בין שוין אַ מאַשיניסט. איך האָב אָפּגעגעבן דעם עקזאַמען און מען האָט מיר געגעבן אַן אויסלענדישן לאָקאָמאָטיוו. איך פיר מיט אים טשוהון-צוגן און לערן דעם ערדגרעבער באָריסאָוו מיין פּראָפעסיע.

ער שעפּטשעט מיר, נישט אַראָפּנעמענדיק די אויגן פון דעם שמעלץ:

— סאַניאַ, גיב נאָר אַ באַרעכן! איך האָב דאָ ערד געגראָבן, האַנטוועגעלעך געשלעפּט, נעסטן געריסן אינם ווילדגראָז.

עס ווילט זיך מיר אים אַרומנעמען און זאָגן, אַז מיר וועלן נאָך זען, ווי עס וועט זיך אַ גיס טון דאָס ערשטע שטאָל, מיר וועלן זען די ערשטע וואַלץ-שלאַנגען, די ערשטע שטיקער בליומינג.

ס׳איז אָבער איצט קיין צייט נישטאָ צו רעדן. הינטערן פענסטער פונם לאָקאָמאָטיוו איז טונקל געוואָרן, די מענטשן אויף דעם שמעלץ-אויוון זענען געוואָרן אומרויִק.

דער טשוהון וואַסערפאַל האָט זיך געוויגט, איבעררייסנדיק זיך, אויספליעסקענדיק זיך מיט פונקען, האָט ער געשפּריצט מיט דער מילך, וואָס איז אויסגעלאָפן פון דעם איבערפולטן קאַן.

ער האָט פאַרלוירן די ריכטונג, איז געפאַלן אויף דער ערד, דונערנדיק מיט אויפרייסן, אויפהויבנדיק אַ שטורם פונקען און שפּליטערס.

דעם טשוהון פונם איבערגעשטייגטן פּלאַן איז נישטאָ וווּ

אויפֿצוזוכן. קאָנען זענען פֿאַראַן, אָבער די לאָקאָמאָטיוון קאָנען זיי נישט אונטערשטעלן אונטער דעם טשוהון-שטראָם.

אויף די לאָקאָמאָטיוון זענען נישטאָ קיין טאָרמאָז-שלעסער: די מאַשיניסטן האָבן פֿאַרגעסן אין זיי.

דער אָנפֿירער פֿון דעם שמעלץ-צעך פּאַטשט מיט דער פֿויסט איבער די קעפּ פֿון די מאַשיניסטן, רופֿט זיי אָן פֿאַרברעכער.

איך עפֿן אויף דעם רעגולאַטאָר און פֿלי אין דעם פֿייער-ווירבל. מיין לאָקאָמאָטיוו איז אויך נישט בעסער. איך האָב אויך נישט קיין טאָרמאָזשלאָס, איך בין דאָך ערשט היינט געוואָרן זיין באַלעבאָס, ערשט נעכטן איז ער געווען קיינעמס נישט, אַ נאָמענלאָזער.

איך פֿלי מיט אָפֿענע אויגן אין שטורעם אַריין, דער קוימען פֿון דער מאַשין איז שוין פֿאַרשוואונדן אין פֿייער. הייס, עס ווערן פֿייכט די האָר. מען קאָן פֿאַרוויכערן אין דער לופֿט, אַפֿילו נישט פֿאַרציענדיק.

איך פֿיל גאָרנישט און זע גאָרנישט, איך וואַרט אויפֿן שטויס, איך וואַרט מען זאָל צוטשעפּען דעם קאַן.

ענדלעך, האָב איך צווישן די דונערן פֿון די אויפֿרייסן דער-הערט, ווי עס האָט זיך צעקושט דאָס שטאָל פֿון דער אויטאָצוגויפֿ-קייטלונג. איצט דאַרף מען זיך באַוועגן פֿאָרויס מיט מיין-טריט, אויף צענטימעטערס.

מען דאַרף כאַפּן דעם טשוהון-שטראָם אין דעם שמאָלן קאַן-האַלז אַריין. איך גנבע זיך דורך אַ שטערן-געווירבל, עס לעקן מיך בליצן, און איך אָטעם אַפֿילו נישט, איך זע בלויז דעם טשוהון-שטראָם. דער פֿייער-שטויב וויל מיך בלינד מאַכן, דער פֿלאַם וויל פֿאַר-קוילן מיינע הענט, איך הער אָבער אין דעם הילך פֿון די אויפֿרייסן, אין שטורם פֿונם געווירבל אַנטאָניטשעס קול:

— קעמף, קעמף, אַלעקסאַנדער!

און איך פֿאָר ווידער צו כאַפּן דעם שטראָם.

אין דעם געלן נעפּל זע איך די שמעלצער, די טשוהון-גיסער, די מייסטערס. זיי זענען צוגעפּאַלן צו דער ערד. נויגן צו דעם אויער, באַמיען זיך אין דער נידער צו זען דעם קאַן, מיטן געהער אים גע-פֿונען. אָט האָט דער שמעלצער קראַמאַרענקאָ אָנגעטאַפּט די נידעריקע רעדער, זיך אַראָפּגעלאָזט אויף די קני, אָנגעשפּאַרט מיט דעם דאָרן אַקסל אין דעם האַרטן און שווערן פֿליגל פֿונם קאַן און אויסגעדרייט דעם קאָפּ צו דער פֿאַרשווינדנדיקער זון. דערנאָך איז צום שמעלצער

צוגעקראָכן זיין געהילף לעסניאַק, וועלכער האָט פאַרשטעלט די אויגן מיט דעם ברייטן אַרבל פון זיין זיפּון*), לעבן אים איז דער אָנפירער פון די שמעלץ-אויוונס, און נאָך שמעלצערס און נאָך טשוהון-גיסער און נאָך מייסטערס. און ווייטער האָב איך שוין גאָרנישט נישט געזען: דער קאָן איז אַריין אין סאַמע האַרץ פון דער אַוואַריע, דער בוראַן האָט אים אַריינגעכאַפּט אין זיינע אָרעמס, עס האָט זיך אַ דריי געטון דער נעפּל, עפּעס האָט מיט אַ רעש זיך אַ שיט געטון אויף די אייזערנע זייטן פונם לאָקאָמאָטיוו.

עס האָט זיך פאַרוואָלט אַ וואָרף צו טון אויף צוריק—אַהין, וווּ מען קאָן אָטעמען און זען.

איך דריי שוין דעם הויבער, כדי צו אַנטלויפן, אָבער איך זע שוין דעם מעטאַל-שטראָם ווידער אָן הכנעהדיקן און ווייכן.

מען האָט געפּאַקט די אַוואַריע. דער טשוהון-טייפון האָט זיך איינגעשטילט.

דער לאָקאָמאָטיוו שטייט אין שאָטן פון די קאַופּערן, עס בליאַס-קען אויף אים די שיפּן פון דעם אָפּגעקילטן טשוהון-רעגן.

דער אָנפירער פון דער הוטע שרייט מיר עפּעס גלייך אין אויער אַריין, און איך קוק אויף זיין צעהאַקטן שלייף, אויף דעם סימן אויף דער רעכטער באַק, איך דערמאָן מיך ביז ווייטיק אַ באַקאַנטן פאַמיליען-נאָמען, און קאָן אים נישט אַרויסרעדן.

עס שטערן די קינבאַקן, וועלכע קאָנען זיך בשום-אופן נישט באַפרייען פון דעם קראַמף, וואָס האָט זיי אַרומגעכאַפּט.

דער אָנפירער איז אַנטלאָפן. און איך האָב אים נישט באַוויזן צו זאָגן, אַז איך האָב אין אים דערקענט דעם שמעלצער האַרבוז, דעם קאָמאַנדיר פונם פאַנצער-צוג.

עס איז צו מיר צוגעגאַנגען דער שמעלצער ליענקא קראַמאַרענקאָ און, באַטראַכטנדיק מיט קנאה מיין לאָקאָמאָטיוו, האָט ער זיך אָנגערופן:

— אַ פיינע מאַשין, ביסט אַ ווילער יאַט, אַזוי דאַרף שטענדיק זיין. ווייסטו גאָר וואָס,—לעב דאָ, לעבן דער אַוואַריע, אויף שטענדיק.

איך ענטפער:

— און איר, אין דער הוטע, זעט, עס זאָלן קיין אַוואַריעס נישט זיין, וועט מען נישט דאַרפן לעבן זיי לעבן.

*) אַ מין וויטקע, בעקעשע.

— מען דאַרף לעבן, סאָניאַ! ווייסטו וואָס, לאָמיר מיט דיר שליסן אַן אָפּמאַך, אַז דו זאָלסט די הוטע פּילן, ווי דיינע אַן אייגענע, און איך זאָל איבער דיין לאַקאָמאָטיוו זיין אַ מין באַלעבאָס. אַ קעגנזייטיקע פאַראַנטוואָרטלעכקייט, הייסט עס.

מיר האָבן דעם דאָזיקן אָפּמאַך אונטערגעשריבן אין דער טומלדיקער קאַנטאָר, בשעת מיר האָבן פאַרענדיקט די וואַכטע. אויף מאָרגן האָט די ראַיאָן-צייטונג אים אַרויסגעלאָזט אַלס ספּעציעל פלוג-בלעטל. איך האָב דערזען מיין פאַמיליע-נאָמען. איך בין געוואָרן שיכּורלעך, און זיך געשראָקן פאַר דער פאַראַנטוואָרטלעכקייט, וואָס איך האָב אויף זיך גענומען פאַרן גאַנצן זאַוואָד.

קאַפּיטל זעקס

דער אינזשיניער האַנס בראַודע האָט אָפּן אָפּגעחוזקט פון אונזער בריגאַדע. דאָס האָב איך געזען לויט די דינע ליפּן, וועלכע האָבן כּלאַחר-ידיק געהאַלטן דעם גאָלדענעם מונדשטיק פון דעם סיגאַרעטל, לויט די אויגן, וואָס האָבן זיך פאַרזשמורעט כּלומרשט פונם רויך, און אין דעראמתן האָבן זיי באַהאַלטן דאָס געלעכטער.

בראַודע איז אָבער געקומען צו אונז אין דעפּאָ אַלס קאָנסולטאַנט פון דעם לאָקאָמאָטיוו-בוי-זאַוואָד פון איינער פון די גרעסטע דייטשישע פירמעס, ביי וועלכע מאַגניטאָגאָרסק האָט איינגעקויפט הונדערט מאַשינען.

קיין שום אומטאַקטישע שטיק וועט ער זיך נישט דערלויבן. זיין זאַך איז אָפּגעבן די לאָקאָמאָטיוון און זיך אומקערן צוריק אַהיים—קיין דייטשלאַנד.

ער איז געקומען מיט אַ דאָלמעטשער, פרעגן, ווי עס אַרבעט מיין לאָקאָמאָטיוו. ער איז לאַנג אַרומגעגאַנגען אַרום דער מאַשין, געשאָקלט מיטן קאָפּ לעבן דעם צעבויגענעם שטאַנג, לעבן די צעשפּאָלטענע בופערס. מיטן נאָגל האָט ער אָפּגעקראַצט די בלאָטע, וואָס איז צוגעשטאַנען אויפן לאַקיר פונם טענדער, מיט אַ באַטיסטן טיכעלע אַ רייב געטון די טיילן, וואָס זענען געווען אָפּגעלאַקירט מיט טונקלרויטן לאַקיר. דערנאָך איז ער אַריינגעקראָכן אין ביידל, האָט אַ טייטל געטון מיטן פינגער, וואָס איז געווען באַרינגלט מיט גאָלד, אויף דער

קעסל-אַרמאַטור, וואָס איז געווען פאַרזאָטן מיט זאַלץ, און אַ שאָקל געטון מיטן קאָפּ.

ביים געזעגענען זיך האָט ער אויפגעהויבן איבער זיין קאָפּ צוויי אויסגעכאָוועטע, דין-געטאָקטע פינגער און אַ זאָג געטון:

— דער רוסישער מענטש וועט אויף אַ דייטשישן מעכאַניזם שטענדיק זיין נישט מער ווי אַ גאַסט.

אין דעם מאָמענט האָב איך פאַרגעסן, אַז פאַר מיר שטייט אַ קאָרעקטער אויסלענדער.

איך בין גרייט געווען אויסצולאָזן צו אים מיין גאַנצע אויפגעבראַכטקייט פאַר אָט דער אומדערהערטער באַליידיקונג.

— פּאַסקודניאַק מיט די דינע ליפּן, נבלה דו אָנגעפּאַרפומירטע! הייסט עס, אַז איך בין אַ באַרבאַר! מיין פריינט באָריס און באָגאַטיריאָוו — אויכעט? מיר מאַכן אַ תּל פון אייער מאַשין-ציוויליזאַציע? נו, וואַרט-זשע צו, הונט מיט אויערן, מיר וועלן דיר ווייזן, וואָס פאַראַ געסט מיר זענען!

מיר האָבן זיך אָפּגעשטעלט אין דעפּאָ אַרומצוזוכן דעם לאָקאָמאָטיוו. איך האָב פאַרזאַמלט מיין בריגאַדע און דערציילט, ווי אַזוי דער אינזשיניער האָט פון אונדז אַלעמען געמאַכט לייטיש געלעכטער.

דער מאַשיניסט ריבאַ האָט אויפגעהויבן דעם קאָפּ און געזאָגט:

— חברים, לאָמיר דעם דאָזיקן קורצנעזיקן בורזשוי דערווייזן, ווער מיר זענען! מירן אַליין שלאָגלעריש אָפּרעמאָנטירן דעם לאָקאָמאָטיוו!..

דאָס האָט זיך אָנגעהויבן נאָך פון פאַרנאַכט. דער אומרוו האָט זיך געלייגט צוזאַמען מיט מיר אין בעט, זיך פאַרקליבן אונטער דער קאָלדרע, געשעפּטשעט מיר גלייך אין אויער אַריין, זיך געוואַרעמט אויף מיין ברוסט.

עס איז דאָך גאָרנישט געשען. אסך האָבן דאָך גענומען אויף זיך צוועלכע התחייבותן. אמת, מיין אָפּמאַך איז גאָרנישט קיין געוויינלעכער. איך האָב געגעבן דאָס וואָרט די מייסטערס און די שמעלצערס, אַז איך בין פאַראַנטוואָרטלעך פאַר דער אַרבעט אין דער הוטע. און צי ווייס איך, ווי אַזוי זיי אַרבעטן? וואָס פאַראַ הילף זיי קאָנען פון מיר דערוואַרטן? נישט מער, ווי פון אַ שוואַרצאַרבעטער.

איך האָב מיך פאַרפליכטעט אָן אַפּהאַלט איבערצופירן דעם צעשמאָלצענעם טשוהון. די אַרבעט פונם לאָקאָמאָטיוו איז דאָך אָבער נישט אָפּהענגיק נאָר פון מיר. עס קאָנען פאַרהאַלטן די אייזנבאַנער.

די שמעלצער, און די חרפה פאַר נישט האַלטן דעם אָפּמאַך וועט פאַלן אויף מיר. און פאַרוואָס האָב איך אָנגעשריבן אַזויפיל פונקטן אין דעם סאָציאַליסטישן אָפּמאַך? צוּוואָס האָב איך באַדאַרפט אָט די נייע זאָרג?

וואַרט צו, מיין פריינד, וואַרט! און וואָס וועט זיין אָן דער דאָזיקער זאָרג? וועסטו דען נישט ליגן אַ צוגעקוועטשטער, אַ פוסטער, אָן סימנים פון לעבן? וועט זיך דיר דען נישט דוכטן, אַז אינדרויסן וועט קיינמאָל נישט אָנהויבן טאָגן? צי וועסטו דעמאָלט נישט גיין, אַלעקסאַנדער, אין דיינע זיידן, דעם געלן ניקאַנאָר גאַלאָדס דרכים?

אַ שטילע נאַכט. מען הערט, ווי אויפן פּלאַץ קלינגט דורכן ראַדיאָ-רופּאָר דער קרעמל-זייגער. מאָרגן דאַרף איך פרי אויפשטיין, און איך דריי זיך אויפן געלעגער און קאָן נישט אַנטשלאָפן ווערן.

איך האָב זיך אויפגעכאַפּט, ווי עמעצער וואָלט מיך אַ שטויס געטון, פון עמעצנס אַן עקשנותדיקן רוף. איך האָב זיך אַוועקגעזעצט אויפן בעט, אויפגעדרייט דעם קאָנטאַקט. ס'איז נאָך פאַר באַגינען: איך האָב נאָך דריי שעה ביז דער אַרבעט. איך האָב זיך ווידער געלייגט, אָבער די אויגן פאַרמאַכן זיך נישט.

איך האָב נישט אויסגעהאַלטן און בין אַראָפּ פונם בעט.

איך בין אַרויס אינדרויסן. איך האָב אָבער נאָך שטאַרקער דער־פילט די צערודערטקייט און דעם אומרו.

הינטער די ווייטע אוראַלער בערג האָט דער באַגין אַ פּאַך געטון מיטן שאַרפן, דורכזיכטיקן מעווע-פליגל און איז שוין אַזוי געבליבן פאַרגליווערט, זייענדיק פאַרוואונדעט דורך די בלייכע ווילד-געוואָרענע שטערן. און איצט האָט ער קרענקלעך געפלאַטערט, אָפּגייענדיק מיט בלוט פונם מאָרגנשטערן, באַווייזנדיק די אייגנגעצטע אין דער קאַל־טער זון פּעדערן.

איך צעטרעט דעם שניי, וואָס איז שטייף און פעסט צונויפגע־שמידט געוואָרן דורך דעם פאַרשפעטיקטן פראָסט. איך הער מיינע טריט, הילכיקע און דונערדיקע, אַזוי ווי אויפרייסן.

דעם מאַשיניסט ריבאָס נאַכט-בריגאַדע האָט זיך פאַרוואונדערט, הלמאַי איך בין אַזוי פרי געקומען. איך האָב זיי נאָך נישט באַוויזן צו דערקלערן די סיבה, ווי אויף דעם לאָקאָמאָטיוו איז אויך געקומען מיין געהילף באָריסאָוו. ווי קומט ער אַהער? איך האָב דאָך אים נישט גערופן.

ער ווייסט אָבער צוליב וואָס ער איז אַהערגעקומען: ער האָט דאָך אויך אונטערגעשריבן דעם אָפּמאַך.

באַריסאָוו נעמט דעם טראָג-לאָמפּ, דעם אייל-גיסער, דעם שליסל, און קוקט אויף מיר מיט אַ פראַגע אין די אויגן.

איך גיב אַ כאַפּ אַ העמערל פון אינסטרומענטן-קעסטל און לאָז זיך גיין נאָך מיין געהילף אַריבערנעמען די מאַשין.

איך קלאַפּ אויס יעדן קלין, צי אָן די מוטערקעס, הין די ווונדן. באַריסאָוו קאָנטראָלירט די בוקסעס, טרינקט זיי אָן מיט שוואַרצן, גרין-פלאַמיקן נאַפט, מאַכט צורעכט די אייל-פונאַנדערגיסער, זעט, וויפיל וואַסער עס איז דאָ אין די באַקן, וויפיל קוילן, צי דער הייץ-אויוון איז דורכגערייניקט, צי עס פונקציאָנירן די פּאָמפּעס.

איבערנעמענדיק די וואַכטע, דערגייען מיר, אַז די בוקסע-קלינעס, וועלכע פאַרפעכטיקן דעם לויף פון דער מאַשין, זענען אָפּגעשוואַכט, אַלע מאַשין-גלידער זענען צעפּאָרן, די טאָרמאַז-שלעסער זענען אָפּגע-ריבן, און קיין רעזערוו-שלעסער זענען נישטאָ — דער דאַמף קלאַפּט, ווי אַ פּאָנטאַן אין די שלעכט-איינגעריכטעוועטע טיילן — ווי אַזוי-זשע וועלן מיר קענען האַלטן אונזער וואָרט? און מיטאַמאָל איז מיר קלאָר געוואָרן די סיבה פון מיין שלאָפלאָזער נאַכט.

אין דער דאָזיקער נאַכט האָט דער מאַשיניסט ריבאַ געמאַכט דעם באַנייטן לאָקאָמאָטיוו פאַר אַ קאַליקע.

עס איז נאָך גוט, וואָס איך בין עס איצט דערגאַנגען, און נישט דעמאָלט, ווען מען וועט דאַרפן ראַטעווען דעם שמעלץ.

איך האָב באַרעכנט די לאָקאָמאָטיוו-ווונדן און מיינע כוחות. אויב איך וועל באַוויזן אויסהיילן די רעדער, וועל איך נישט פאַר-ריכטן די גלידער. ניין, איינער אַליין וועל איך עס נישט מאַכן. איך האָב צונויפגעשטעלט אַ ווירטשאַפטלעכן פּלאַן פון געזונט מאַכן די מאַשין, און פאַרטיילט די פליכטן צווישן אַלע בריגאַדניקעס.

אָט אַזוי האָט זיך אָנגעהויבן דער ערשטער פרימאָרגן פון אונ-זער פאַרמעסט מיט די אייזן-הוטניקעס.

דער סטעפּ האָט זיך צוגערוקט צו דער שטאָט, איז אַריין אין די גאַסן, פאַרשטעלט דעם זאַוואָד. דער ווינט איז געוואָרן קענטיקער און בייזער: ער איז געלאָפן נישט איינבויגנדיק זיך, טראָגנדיק אויף זיינע פלייצעס שווערע און שוואַרצע שניי-וואָלקנס — די רעשטלעך פראָסט פונעם ווייטן צפון.

דער לאָקאָמאָטיוו איז באַוואַקסן מיט גרויע פּאַטלעס. לעבן דעם הייסן קעסל הענגען שמוציקע אייז־צעפּלעך. אויף די רעדער הענגען אַזוי ווי קייטן לאַנגע סטרעמפּלעך. דער מאַזוט איז פֿאַרגליווערט געוואָרן אַזוי ווי פּאַרקילטע פּיס. אין נאַפט — שניי.

אונזער בריגאַדע האָט אויסגעפּילט דעם פּלאַן פֿון געזונט מאַכן דעם לאָקאָמאָטיוו. אָבער דער מאַשיניסט ריבאַ האָט קיין האַנט אין קאַלט וואַסער גישט אַריינגעטון. ער האָט זיך באַהאַלטן אינם ביידל, פֿאַרשטעקט דאָס געזיכט איבער דער נאָז אין דעם וואַרעמען שאַליק און געוואָרטשעט:

— אין וועלכע געזעצן פֿון אַרבעט־שוץ שטייט דאָס געשריבן, אַז אין אַזעלכע פֿרעסט, ווען אַ ראָב וועט אַפֿילו אַ פֿליגל נישט אויפֿהויבן, זאָל מען האַלטן ריין די מאַשין. דאָ קאָן מען דעם אָטעם נישט כאַפּן, און ער וויל, עס זאָל פּעכלען...

האָבן מיר מיט באָריסאָוון גענומען אויף זיך דעם טייל פֿון ריבאַס אַרבעט. צוגעגרייט נאַפֿט, פּלאַקס, סטריפּעלקעס, און זיך גענומען צו דער אַרבעט.

מיר האָבן געוואַשן די רעדער. דער נאַפֿט איז אויפֿן פֿראָסט פֿאַרוואַנדלט געוואָרן אין קאַלטן אָקרעפּ, ער האָט געבריט די הויט, זי צונויפֿגעקאָרטשעט אין דינענקע פֿעלדעלעך, אָט־אָט וועלן זיי פּלאַצן און נעמען הענגען ווי שמאַטקעלעך. פֿון די הענט איז געפֿאַלן דער פּלאַקס, דער טשייניק מיט נאַפֿט האָט געקלונגען אין דער ערד. דעמאָלט זענען מיר מיט באָריסאָוון, נישט אָפּגעשמועסטערהייט, גע־לאָפֿן אויפֿן לאָקאָמאָטיוו און האָבן אַריינגערוקט די הענט אין סאַמע אויוון. ס׳האָט אונז אַרומגעכאַפּט אַ ליבע וואַרעמקייט, דער דאַמף האָט זיך געדרייט, ווי אַ נעפּל, פֿאַרשיכּורט צום דרימלען...

אָנגעוואַרעמט זיך, גייען מיר ווידער רייניקן, וואַשן.

ביי באָריסאָוון זענען ווייס געוואָרן די פֿינגער־שפּיצן, און ער רייבט אַלץ, צונויפֿפּרעסנדיק די ליפּן. זיין מויל זעט אויס, ווי עס וואָלט אויף שטענדיק פֿאַרנייט געוואָרן. בלויז זעלטן־ווען הויבן זיך אויף די ברעמען און ער גיט אַ שנעלן קוק אויף מיר. דעמאָלט זע איך זיינע קיילעכדיקע שוואַרצאַפּלען און די שמוציקע בלאָטערס אויף די באַקן.

איך לאַך, צוגעבנדיק מוט באָריסאָוון. און אַליין כאַפּ איך אַ דריבנעם ציטער, און אין די ציין גראָבט זיך, סקריפּענדיק און זשו־

מענדיק, אַ קאַלטער צוג-ווינט. אָט-אָט וועט זיך ביי מיר פון די ליפּן אַראָפּרייסן:

— קום, וועלן מיר זיך אָנוואַרעמען.

איך זע, אַז באָריסאָוו וויל זאָגן דאָס זעלביקע, ער וואַרט אָבער, אַז איך זאָל עס זאָגן. און מיר פּוצן און רייניקן ווייטער...

אַז דער לעצטער טרוקנדאָמפּער איז געוואָרן ווי אַ קראָ-פליגל, זענען מיר נאָך לאַנג אַרומגעגאַנגען אַרום דער מאַשין, זי באַטראַכט און געשמייכלט איינער צום אַנדערן.

דער ערשטער פּונקט פונם סאָציאַליסטישן אָפּמאַך איז אויסגע-פילט געוואָרן.

...אין עטלעכע טעג אַרום האָב איך דערזען דעם אינזשיניער בראָודע. איך האָב אים פונדערווייטנס אַ פּאָך געטון מיטן טיכעלע און אים צוגערופן צום לאָקאָמאָטיוו. ער איז צוגעגאַנגען, פרעמד אַ קוק געטון אין מיין פּנים, אויפן נומער פון מיין מאַשין און האָט גאָר-נישט פאַרשטאַנען.

איך האָב אים דערמאָנט דעם טאָג פון אונזער באַגעגעניש און אים געפירט ווייזן דעם לאָקאָמאָטיוו.

דער אינזשיניער האָט געקוקט, געווישט דעם לאָקאָמאָטיוו מיטן טיכעלע. דאָס טיכעלע איז געבליבן ריין. די ווינקלען פון זיינע ליפּן האָבן זיך פאַרלענגט צעצויגן: איך ווייס, ער האָט פאַרשטאַנען זיין טעות.

...אויף דער ברוסט פון מיין לאָקאָמאָטיוו ברענט דאָס קופּער, און אויף דעם זענען אויסגעקריצט די ווערטער:

„דער לאָקאָמאָטיוו פאַרמעסט זיך מיט די אייזן-הוטניקעס. קיין איין מינוט אָפּהאַלט"!

דער דיזשורנער איבער דער סטאַנציע, די צוגויפשטעלער, די צוגויפקייטלער, די וועקסלער, אַלע באַטראַכטן די מאַשין ווי צום ערשטן מאָל, לאַנג און מיט פאַריבל שטעלן זיי אָן זייערע אויגן אויף די קליינע, פּיצינקע פלעקן בלאָטע: זיי קאָנען אַפילו דאָס אויך נישט מוחל זיין.

צום לאָקאָמאָטיוו האָט מען צוגעטשעפּעט דריי קאַנען. איך דאַרף זיי אַרונטערשטעלן אונטער דעם שמעלץ-אויוון, כדי מען זאָל זיי אָנגיסן מיט טשוהון. אין דעם סאָציאַליסטישן אָפּמאַך איז פאַראַן אַ פּונקט, לויט וועלכן איך פאַרפליכטע זיך צושטעלן די קאַנען אין איין אָדער צוויי מינוט.

איך בין אוועקגעפאָרן. נאָך מיר האָבן זיך אַ לאָז געטון די וועקסלער, די צונויפשטעלער, די צונויפקייטלער, זיי קוקן מיר נאָך, כאָטש זיי מאַכן דעם אָנשטעל גלייך, ווי זיי גייען צוליב זייערע עסקים.

איבער די אָנלענען פון דעם דעק פונם גיס-צעך בויגן זיך די מייסטערס, די שמעלצער, די טשוהון-גיסער. צווישן זיי זע איך דעם שמעלצער קראַמאַרענקאָ. ער האָט אַראָפּגענומען דעם פילצענעם הוט, צעגלעט זיינע ברייטע ראַנדן און, נישט אַ פינטל-טועניק מיט די אויגן, קוקט ער אויף מיינע ליפּן, אויף די לאָקאָמאָטיוו-רעדער, אויף מיין האַנט, אויפן רעגולאַטאָר.

באַאומרויִק זיך נישט קראַמאַרענקאָ, איך וועל נישט פאַר-פירן! וויפל טעג שוין, אַז איך באַרעכן, ווי אַזוי איך וועל אונטער-שטעלן די קאַנען אונטער די פייער-שטראָמען. און איצט פאַר איך שוין אַזוי ווי איבער אַ גוט-באַקאַנטן וועג, מיטן אויג מעסט איך אָפּ די שטרעקע ביזן ערשטן פּיסקל פון דער רינע, איבער וועלכער עס גייט דער טשוהון. אָט דאָ דאַרף מען אונטערשטעלן דעם קאַן. איך עפן דעם רעגולאַטאָר מיט קליינע קאַלבנס. נישט אָפּלאָזנדיק דעם טאָרמאַז, גיב איך אַכטונג אויף דעם זיך נישט אָפּשטעלנדיקן גאַנג פונם לאָקאָמאָטיוו. דער צונויפשטעלער האָט נאָך נישט באַוויזן אַ דריי צו טון מיט דער האַנט, געבנדיק דעם סיגנאַל אויף אָפּצושטעלן זיך, אַז איך האָב שוין געהאַט פאַרמאַכט דעם דאַמף, צוגעדריקט דעם טאָרמאַז — און די מאַשין איז געבליבן שטיין, ווי אַן איינגעגראָבענע, אָפּאָטעמענדיק מיט דאַמף.

אויף צוויי מינוט זענען פונאַנדערגעשטעלט די קאַנען אויף צוויי הונדערט-פופציק טאָן טשוהון. פריער פלעגט מען דערויף פטרן צען-פופצן מינוט.

קיינער האָט מיר אַפילו נישט צוגעוואָרפן קיין ברעקעלע לויב. אָבער מיך וועסטו נישט אָפּנאַרן: איך האָב באַמערקט אויף די אויפ-געהויבענע קעפּ צופרידנקייט.

איך האָב דערוואַרט, אַז די אָנשטרענגונג וועט אָפּפאַלן, אַז עס וועט זיך איינשרומפּן דער אומרו, אָבער זיי זענען נאָך מער אויס-געוואַקסן. עס שטייט נאָך פאַר אַזויפיל פליכטן!

דער לאָקאָמאָטיוו איז געשטאַנען מיט די קאַנען און האָט אַלע ווײַלע אויפגעציטערט. פונקט אַזוי ווי ער וואָלט אויך איבערגעלעבט

מיין אויפרעגונג, געבעטן דערלויבעניש וואָס-גיכער אויפהויבן זיינע פלינקע פיס און אַוועקפירן דעם אוראַלער טשוהון צו די גיס-מאַשינען.

גלייכצייטיק מיטן סיגנאַל פונם עקספעדיטאָר האָב איך געגעבן אַ פייף, אויפגעמאַכט דעם דאַמף און בין אַוועקגעפלויגן.

אָט איז דער ליכט-ווייזער. דער וועג געדויערט דריי מינוט. פריער האָט מען דערויף געפטרט צען מינוט און צומאָל נאָך אָפּגע-שטאַנען אַ האַלבע שעה,ביים אַריינגאַנג. און אפשר וועט דאָס איצט אויך געשען? מיט שרעק קוק איך אויפן קאָליר פונם לאַמטערן. אַ רויטער! נו, יאָ, אַ העליש-רויטער, ווי אַ ווונד, אַ סיגנאַל זיך אָפּצושטעלן!

אומזיסט וועלן אויף מיר וואַרטן צענדליקער אַרבעטער אין דעם אַנדערן עק זאַוואָד, כדי פונאַנדערצוגיסן דעם טשוהון. איך וועל ברענגען די קאַנען שוין אָפּגעקילטע, און דער טשוהון וועט זיין גע-דיכט און קלעפּיק. ניין, איך וויל נישט, איך טאָר דאָס נישט דערלאָזן!

איך לאָז איבער דעם לאָקאָמאָטיוו אויף באַריסאָווס אחריות, און אַליין לויף איך אויף דער סטאַציע און זע דאָרט: דער רעזערוו-צונויפשטעלער, אַ שיכורער פון ליידיקגייען, שפּאַרט זיך מיט די וועק-סלער, אַז ער וועט מיט איין צי אויסרויכערן אַ גאַנצן פּאַפּיראָס. דער סטאַציע-דיזשורנער האָט זיך פאַראינטערעסירט מיט דעם ספּעקטאַקל און גאָר אינגאַנצן פאַרגעסן אין דעם צוג.

איך שפּרונג אַרויף אויף דעם דיזשורנעם, וויל אים דערלאַנגען איבער דער אָראָפּגעהאָנגענער ליפּ, איך האַלט זיך אָבער איין, און טו אַ כאַפּ די שטאַבע און פלי צוריק צום לאָקאָמאָטיוו.

אין פינף מינוט אַרום זענען מיר צוגעקומען צו דער פונאַנדער-גיסעריי. דער וועג האָט אינגאַנצן געדויערט אַכט מינוט, אָן די דריי מינוט, וואָס מיר האָבן זיך פאַרהאַלטן.

די אַרבעטער האָבן פונאַנדערגעגאָסן, אַזוי ווי סטענגעס דעם נאָך ווייסן און עלאַסטישן טשוהון און האָבן פאַרגעדענקט דעם נומער פון מיין לאָקאָמאָטיוו — נומער צוואַנציק.

...און די אָנשטרענגונג האַלט אין איין וואַקסן. מיין לאָקאָמאָטיוו קאָנען סיי דער שוואַרצאַרבעטער, סיי דער מייסטער, סיי דער אינזשי-ניער. מיט מיר באַגריסט זיך דער אינזשיניער, דער אָנפירער פון די אייזן-הוטעס. איך רעד מיט אים, אַזוי ווי מיט מיינס אַ גלייכן, און וואונדער זיך גאָרנישט מיין העזה.

אויף מיין לאָקאָמאָטיוו איז געקומען אַ בריגאַדע אַרבעטער,

וועלכע באַפרייען די קאַנען פונם שלאַק און רופט מיך, איך זאָל זיי העלפן. די בריגאַדע איז זיכער אין מיר.

איך פאַר פאַרזיכטיק צו צו די קאַנען, שפרונג אַראָפ דערוויס זיך, פון וואָס פאַר אַן אָנגלי איז דער שלאַק, צי איז אין אים נישטאָ קיין צומיש פון טשוהון, העלף דער בריגאַדע פאַרבינדן דעם שטריק מיטן לאָקאָמאָטיוו.

פאַרטיק. איך פאַרלאָז זיך נישט אויף מיר, נישט אויף דער בריגאַדע, אַלצדינג קאָנטראָליר איך אויפן גענויסטן און שטרענגסטן אופן.

— פאַרטיק! קאַנטעווע! — שרייען די אַרבעטער.

איך דאַרף איצט אַ צי טון דעם לאָקאָמאָטיוו אויף צוריק, איך עפן דעם רעגולאַטאָר, צי אָן די טראָסן און, מורא־האָבנדיק צוצו־פליעסקען, נעם איך אַראָפּ אַ דין ריטשקעלע פון די קאַנען מיט שלאַק, וואָס איז ענלעך צו דער לאַווע פון אַ קראַטער. מיט ראַש פאַלט ער אויפן שיפּוע, באַדעקט דעם שניי מיט בעז־קאָלירנדיקן אַש, באַפאַרבנ־דיק די נאַכט מיט אַ ראָזן דעמער. דער קאַן שטייט אַ ריינער, באַ־גאָסן מיט אַ צוקער־ווייסן שיכט קאַלך, גרייט אָוועקגעפירט צו ווערן אויף דער הוטע.

עס איז אויסגעפולט געוואָרן דער לעצטער פונקט פונם סאָציאַ־ליסטישן אָפמאַך. די אָנשטרענגונג ווערט אָבער נישט איינגעשטעלט.

איך פאָר פאַרביי דעם לאָקאָמאָטיוו נומער 411. איך זע דעם מאַ־שיניסט און דעם געהילף, ווי זיי שטייען אויף די קני, זיי רייביקן די מאַשין, קלאַפּן מיט די שליסל, קערן אום דעם לאָקאָמאָטיוו זיין יונגקייט. איך גיי זיי העלפן.

איך וועל קומען אַהיים, וועל לויפן אויף די נאַרטעס, פליען אויפן בויער, זיך גרייטן אין אינסטיטוט, זוכן די ליפּן פון דער גע־ליבטער, איך ווייס אָבער, אַז קיינמאָל וועט מיין האַרץ און מיין מוח נישט פאַרלאָזן דאָס געפיל פון אָנשטרענגונג פון מיין קלאַס, דער געפיל פון קאַמף. עס וועט זיין דער שטענדיקער און טרייער באַ־גלייטער, מיט וועלכן איך וועל זיך קיינמאָל נישט צושיידן.

געלער ניקאַנאָר, עפן אויף דיין קבר, הויב אויף דעם קאָפּ, גיב קוק כאָטש אויף איין טאָג פון מיין לעבן, וואָס פלאַצט פון איבער־פולקייט! דו וועסט זיך אַזש צעוויינען פון קנאה, וועסט זיך אָנהויבן וואַרפן און קאָנוווּלסיעס, פאַרכאַפּט פון צאָרן און ווייטיק פאַר זיך, וואָס האָט געפטרט זיינע כוחות אין אומזיסטע זוכענישן.

קאַפּיטל זיבן

דער שוואַרצער, לאַנגער זייגער-ווייזער לויפט אייליק צו דער גרויסער און פאַרדראָסיק בולטער ציפער 12. פיבערדיק קוק איך זיך איין אין איר. אין דעם מאָמענט, ווען די שמאָלע שפּיצן פון די ווייזערס וועלן פאַרדעקן איינער דעם אַנדערן, וועט דער דיזשורנע-אינזשיניער פון דער הוטע באַפעלן אַרויסגעבן דאָס געשמעלץ. נאָר לויטן באַשטימטן פּלאַן וועט מען נישט אַרויסגעבן. דער שמעלצער קראַמאַרענקאָ וועט אַראָפּלאָזן די אויגן צו דער ערד און שטיל אַ מורמל טון מיט די ליפּן:

— קיין טשוהון קאָן מען נישט געבן. די רינוועס און די גראָבנס זענען נישט פאַרטיק.

און דעמאָלט וועט דער אינזשיניער זיך שוין נישט באַציען מיט אָפּשיי צו דעם שמעלצער קראַמאַרענקאָס וואַכטע. אינדערפרי וועט מען אויף דער באַריכט-ברעט די וואַכטע אַוועקזעצן אויף דעם קלעפּיקן שילדקרעט מיט די שלאַנגען-אויגעלעך. די צייטונג וועט מוסרן די וואַכטע פאַר אָפּגעשטאַנענקייט.

ניין! דאָס טאָר בשום-אופן נישט געשען. פאַר קראַמאַרענקאָס וואַכטע בין איך פאַראַנטוואָרטלעך. מיר האָבן דאָך געשלאָסן אַן אָפּמאַך וועגן קעגנזייטיקער פאַראַנטוואָרטלעכקייט. קראַמאַרענקאָ האָט געהאָלפן אונזער בריגאַדע באַנייען דעם לאָקאָמאָטיוו. היינט שטייט אָפּ די הוטע, בין איך, דער מאַשיניסט, געקומען העלפן דעם שמעלצער קראַמאַרענקאָ.

קראַמאַרענקאָ שטייט אָנגעשפּאַרט מיט דער פּלייצע אין אַן אייזערנער זייל און דרייט פאַרברעכעריש-געלאַסן אַ פּאַפּיראָס. ער האָט זיך אָפּגעקערט פון די פאַרמיסטיקטע גראָבנס, איבער וועלכע עס דאַרף גיין דער טשוהון. ער האָט צוגעדעקט מיט די פוכיקע ווימפּערן די געדיכטע שוואַרצאַפּלען, הויך אויפגעהויבן די דינע ברעמען. ער טראַכט, מאַכנדיק דעם אָנשטעל, אַז ער איז כלומרשט פאַרטון אין פאַרקלעפּן דעם פּאַפּיראָס.

און דער ווייזער לויפט צו דער אומגעדולדיק-וואַרטנדיקער ציפער 12.

מיט אַ שעה צוריק האָט קראַמאַרענקאָ איבערגענומען די וואַכטע פון דעם שמעלצער באַבין. עס זענען פאַרמיסטיקט די רינוועס, די גראָבנס, די אַרטעריעס, וועלכע פולסירן מיטן מעטאַל-בלוט, עס איז אָפּגעשוואַכט דער שמעלץ-אויוון פון דער הוטע, וועלכער גיט אַרויס מיט איינמאָל הונדערט פופציק טאָן טשוהון. און אויב דער שמעלצער וועט גאָרנישט צערעכט-מאַכן און אַרויסלאָזן דאָס געשמעלץ, וועט דער פייערדיקער טייך אַ פלייץ טון פון דעם דורכגעריסענעם האַלז פון דעם שמעלץ-אויוון איבער די צעשטערטע גראָבנס און מיט בלוטיקער לאַווע פאַרגיסן דעם גאַנצן גיס-הויף, וועט מיט פאַנצער פאַרשמידן די באַן-וועגן און צונעמען דעם אָטעם ביי דער הוטע. שטיל וועט ווערן אין צעך. די הויכע טורעמס פון די קאַופּערס וועלן זיך טרויעריק רייסן צום אָנפלאַמיקן הימל, ווי דענקמעלער אויף די קברים, און די שמעלצער וועלן אַרומגיין, ווי די באַגרעבערס.

קראַמאַרענקאָ האָט מיטאַמאָל צוגעדריקט דעם פּאַפּיראָס, צעשאָטן דעם טאַבאַק, טיף אַריינגערוקט דעם קאָפּ אין דעם פילצענעם הוט און זיך כמעט געלאָזט לויפן צום שמעלץ-אויוון.

איך שטויס זיך אָן, אין וואָס דאָ גייט. קראַמאַרענקאָ האָט אָנגענומען אַ געוואַגטן באַשלוס. ער וויל אונטער דעם דרוק פון דער פאַרטיקער שמעלצונג, צוריק אויפשטעלן דעם שמעלץ-אויוון פון דער הוטע. צו דעם דאַרף מען באַזיצן אַן אייזערנעם ווילן. כדי צוריק-אויפצושטעלן דעם האַלב-רויִנירטן פוטלאַר, דאַרף מען צוגיין כמעט צו דער סאַמע טשוהון-מאַסע. דאָס פייער קאָן יעדע סעקונדע צע-ברעכן די דינגע, אַזוי ווי אַ שאָלעכץ פון אַן איי, פייערוואַנט און זיך אַ וואָרף טון אויף די מענטשן.

קראַמאַרענקאָ נעמט צוויי ברעכאייזנדלעך: איינס גיט ער מיר און דאָס צווייטע — דעם געהילף, לעסניאַקן, אַליין בויגט ער איין דעם רוקן און צעפּאַכעט זיך מיט שווערן שאַרפן שפּיץ פון דער פּיקע גלייך אין האַרץ פון דעם שמעלץ-אויוון. נאָר קיין קלאַפּ גיט ער נישט, ער דערשטיקט זיין איילִיקייט און אַראָפּלאָזנדיק זיך אויף די קני, קוקט ער מיט שרעק אַריין אין צעדרויבלטן אויוון פון דער הוטע.

ער האָט זיך נאָך נישט באַשלאָסן. ער טוט אויס דעם הוט, מיט דעם האַרטן אַרבל פון אַרבעטס-קאָסטיום ווישט ער אָפּ דעם נאַסן שטערן, די האָר, באַטראַכט מיט אַן אויפמערקזאַמען בליק זיינע היל-צערנע שיך, ווי רויכערן זיך מיט אַן עקלדיקן גערוך.

דער געהילף לעסניאַק שטייט אַ צעטומלטער. ער האָט זיך אויס־געצויגן, אַן אָנגעשטרענגטער און גאָרנישט פאַרשטייענדיקער. ער איז נישט געוווינט צו שטיין אָן אַרבעט און שעמט זיך איצט צו פרעגן:

— קראַמאַרענקאָ, וואָס ווען מיר טון?

דער שמעלצער האָט אַ געשריי געטון מען זאָל אים געבן ליים, לאָפּעטעס און ברעכאייזנס.

— שנעלער, לעבעדיקער, גערירט זיך!

ער האָט דערלאַנגט דעם ערשטן קלאַפּ איבער דעם פּוטלאַר און זיך אָנגעבויגן הינטער דער אייזערנער רער. איך האָב זיך באַהאַלטן הינטער זיין קאָפּ, און בלויז דער געהילף לעסניאַק איז אַן שרעק געשטאַנען אַנטקעגן און מיט ברייטע־באַוועגונגען אָפּגעוואָרפן דעם אַשיקן שלאַק. איבער זיינע שלייפן זענען גערונען שנעלע שטראָמען שווייס. ער האָט גאָרנישט חושד געווען, וואָס פאַר אַ הייסער און שנעלער טויט עס קאָן אַרויסשפּרונגען פון דעם פאַרמיסטיקטן שמעלץ־אויוון.

קראַמאַרענקאָ איז פאַרזיכטיק אַרויס פון זיין באַהעלטעניש. ער האָט לאַנג באַטראַכט דעם שוואַרצן אויוון. ער האָט דאָרט נישט געזען קיין איין פונק. דעמאָלט איז ער געוואָרן דרייסטער און האָט אָנגעהויבן שטאַרקער צוצוקלאַפּן די רעשטלעך פונם חרובן פּוטלאַר.

איך האָב אָפּגעוואָרפן דעם שלאַך, צוגעטראָגן ליים, באַמיענדיק זיך נישט אויפצוהויבן דעם קאָפּ, נישט צו קוקן. לעסניאַק, אין דעם שוואַרץ־געוואָרענעם העמד, האָט געטרוקנט דעם פאַרפּעסטיקטן אויוון מיט צעגליטן קאָקס, מיט האָלץ. די פּוטלאַר־ווענטלעך האָבן זיך אָפּגע־ברענט, געוואָרן גלאַט און זיכער. די שוואַרץ־אַרבעטער האָבן אָפּגע־רייניקט די גראָבנס פונם אָפּפאַל. אויף דער באַן־ליניע האָבן די לאָקאָ־מאָטיוון אונטערגעשטעלט די קאַנען אונטער די רינוועס. די אַרבעטער האָבן אָנגערוקט אויף די אויגן די פילצענע היט. עס האָבן זיך דער־הערט אויפגערעגטע און אָנגעשטרענגטע קולות. עס איז אין איילעניש דורכגעלאָפן דער מייסטער.

קראַמאַרענקאָ האָט איבערגעגעבן די געהילפן, זיי זאָלן אָפּשלייפן די רינוועס און אַליין האָט ער זיך גענומען האַרמאַט.

איך האָב זיך דערמאָנט, ווי באַבין האָט, איבערגעבנדיק די וואַכטע, גערעדט וועגן דעם קאָמפּליצירטן מעכאַניזם פון דער הוטע־וועגן דעם בראָנזענעם האַרמאַט:

— פאַרשטייסטו, סאַר אַ פּאַסקודניאַק דער דאָזיקער מעכאַניזם

איז! מיר האָבן נאָר געענדיקט און געוואָלט מיטן הארמאַט פאַרקלאַפּן דעם פאַרשטעקער, איז ניין און ניין, ער וויל נישט. שטייט זיך — און פאַרטיק. מיר דרייען זיך אַהין און אַהער אַרום אום—און ער זאָל דאָס כאָטש אַ ניס טון, דער פאַרשאָלטענער. האָבן מיר אַ שפּיי געטון אויף אים און מיט די הענט פאַרקלאַפּט דעם פאַרשטעקער.

„ניין, באַבין, ס'איז קיין תּירוץ נישט, — טראַכט איך. — אַזאַ אַר-בעטער ביסטו שוין. גיסט קיינמאָל נישט איבער די וואַכטע ווי עס באַ-דאַרף צו זיין, ווייטיקסט נישט פאַר דער הוטע. האָסט מורא פאַר דער טעכניק.״

אָט קראַמאַרענקאָ האָט קיין מורא נישט פאַר זעם נישט-צוטרעט-לעכן אויסלענדער, כאָטש ער האָט זיך אויך געלערנט ביים שמעלץ-אויוון, ווז די הענט זענען אַלץ, און ערשט מיט דריי יאָר צוריק האָט ער זיך באַקאַנט מיט דער הוטע. קראַמאַרענקאָ האָט דורכגעשטודירט די צייכנונגען פונם הארמאַט, פאַרנודעט די אינזשיניערן מיט זיינע פראַגן, אויסגעפאָרשט דעם הארמאַט ביזן לעצטן שרייפל, געלערנט זיין כאַראַקטער.

אָט איצט האָט זיך דער הארמאַט ווידער פאַרקאַפּריזעט. ער דערמאָנט זיך אין צענדליקער מעגלעכע סיבות, שטעלט זיך אָפּ אויף דער וואַרשיינלעכסטער און הויבט אָן אויספּרובירן. ער האָט אויפגע-מאַכט די דורכבלאָז קראַנען, אַריינגעלאָזט דאַמף אינם צילינדער, דער-נאָך איינגעשלאָסן אַ הוילגאַנג. איצט אַרבעט דער הארמאַט אויסגע-צייכנט. ער איז פּשוט אָפּגעקילט געוואָרן, איין מען האָט אים גע-דאַרפט אָנוואַרעמען.

מיר האָבן זיך געגרייט צום פּלאַנירטן אַרויסלאָז פונם טשוהון.

דאָס געשמעלץ האָט אַ שפּריץ געטון מיט די ערשטע פונקען. דער טשוהון איז געוואָרן העליש-ליכטיקער, ווי דער מאָרגנשטערן אויפן ים. ער פּלייצט אַריבער די קאַנען. עס קלעקן נישט קיין כּלים פאַרן טשוהון. דער אינזשיניער הארבוז אַליין, דער מייסטער, די אַרבעטער מיט די לאַנגע לאָפּעטעס, פאַררוקערס, פאַרשטעלן דעם וועג דעם טשו-הון, קערעווענדיק אים אין די רעזערוו-גראָבנס, צעדרויבלדיק די קראַפט פונם שטראָם.

איך כאַפּ אַ לאָפּעטע און שטעל זיך לעבן הארבוזן און לעס-ניאַקן. מיט זעקס הענט האַלטן מיר מלחמה מיטן פייער. דער ווייסער פלאַם בייסט לעסניאַקס לאָפּעטעס. שפּרינגט אין די אויגן אַריין, פליקט

די האָר. די קורטקע אויף האַרבוזן פּלאַצט, ווערט ענג אין דער פּלייצע און קאָרטשעט זיך פון שרעק.

איך האָב זיך דערמאָנט אין דער הוטע, ווו עס האָט געאַרבעט מיין טאַטע. ווילאַנג איז דאָס שוין געווען! איינמאָל האָט זיך דאָרט אויפגעהויבן פונקט אַזאַ שטורעם. דער טשוהון-טייך האָט אָן שום שטער געמאַכט אַש פון אַלץ, וואָס ער האָט געטראָפן אויף זיין וועג. דעמאָלט זענען מענטשן אַנטלאָפן פונם טשוהון-שטראָם.

און אָט איצט קלאַפּט דער געוועזענער פּאַסטוך לעסניאַק, אַ בוי-געווודיקער און דרייסטער, דאָס פייער איבערן סאַמע האַרץ, מיט זיין ברוסט פאַרשטעלט ער אים דעם וועג, און לעבן אים בין איך.

דער טשוהון-טייך איז טונקעלער געוואָרן, אונטערטעניק און שטיל האָט ער זיך געלייגט אויפן זאַמד מיט מאָגערע שטראָמעלעך. קראַמאַרענקאָ פאַרהאַקט דעם פאַרשטעקער, שיסנדיק פון דער לאַנגער רער, וואָס איז ענלעך צו אַ האַרמאַט-רער, מיט ליימענע גראַנאַטן אין האַלז פון שמעלץ-אויוון אַריין.

קאַפּיטל אַכט

אין אונזער באַראַק איז געקומען אַ שליח פונם שטאַט-ראַט און האָט איבערגעגעבן מאַריאַ גריגאָריעווגאַ אַ פּאַפּיר, פאָדערנדיק אַ קבלה-אונטערשריפט. זי האָט אין דעם בוך אָוועקגעשטעלט דריי ציילעמלעך און שעמעוודיק מיר דערלאַנגט דאָס פּאַפּיר. מען האָט איינגעלאַדן מאַריאַ גריגאָריעווגאַ באַגאַטיריאָווא, זי זאָל קומען אויף דער הייבטי-קער זיצונג פונם פּרעזידיום פונם שטאָט-ראַט.

זי האָט פאַרחידושט אויפגעהויבן די קיילעכדיקע אַקסל.

— וואָס דאַרפן זיי מיך? איך ווייס אַפילו נישט, ווי מען גייט אַהין.

זי האָט זיך אַוועקגעזעצט אַ צעטומלטע. ביי אירע פיס האָט זיך געריבן איר ליבע קאַץ. איצט קאָן מען זי שוין נישט דערקע-נען: די האָר זענען צעשויבערט, פאַרבלאָטיקט, מאַריאַ גריגאָריעווגאַ האָט זי פאַרלאָזט, האָדעוועט זי שוין נישט מיט מילך פונם טעצעלע און מיט פלייש. די קאַץ, וואָס איז פאַרווילדעוועט געוואָרן אָן צערט-

לעגישן, מיט אַ שטענדיק הונגעריק פייערל אין די אויגן, דאַרף איצט זיך אַליין שפייזן.

באַריסן זע איך זעלטן. ער פירט צוגן מיט אַרץ פאַר די הוּ-טעס און טאָגט און נעכטיקט אויף די לאָקאָמאָטיוון. ער שלאָפט הינ-טערן קעסל, אי דאָס בלויז אויף די סטאַנציעס, בשעת מען לאַדעוועט אויס די וואַגאָנעס. ער האַלט אין איין ציטערן איבער זיין לאָקאָמאָטיוו.

איינמאָל ביינאַכט האָב איך זיך אַנידערגעזעצט אויף זיין בעט. עס האָט זיך מיר געוואָלט רעדן מיט אים וועגן זיין פאַרטרוקנטער ברוסט, וועגן די דורכזיכטיקע אָדערן אויף זיינע געל-ווערנדיקע הענט, וועגן דער פיבערדיקער רויטקייט אויף זיינע שאַרף-פאַרשפּיצטע באַקן-ביינער.

— באָריאַ... באָריאַ...

ער האָט זיך אומגעקערט, מיד אַ קוק געטון אויף מיר מיט די שוואַרצע אויגן, וועלכע זענען געלעגן טיף באַהאַלטן אין טיפע, נישט צוטרעטלעכע ברונעמער. ער האָט געשוויגן, פרעגנדיק מיט אַן אויפ-גערעגטן בליק.

איך בין וואָס-גיכער אַוועק פון אים, אָפּלייגנדיק דאָס געשפּרעך אויף אַן אַנדערש מאָל. און מיט מאַריאַ גריגאָריעוונאַ האָב איך גע-האַט אַ געהיימען שמועס. מיר האָבן אָפּגערעדט, אַז זי וועט אים געבן טרינקען געבריטע מילך מיט צעלאָזטן חזיר-שמאַלץ.

זי האַלט אָבער נישט קיין וואָרט. אָט איז שוין אַ מעשה פון דריי טעג, אַז מיר אַליין קומט אויס צולויפן אין דער מילך-קראָם, אָפּבריען און צעמישן דאָס צעלאָזטע שמאַ׳ץ.

באָריס שטייט נישט אויף פון בעט, ער ליגט אַ שטילער, אַ געלער.

איר גאַנצע אויפמערקזאַמקייט האָט זי איצט אַוועקגעשענקט אירע קרובים, וואָס זענען געקומען צופאָרן. זי האָט אינגאַנצן אָפּגעלאָזט איר שטוב. זי פלעגט פאַרפאַלן ווערן אין די באַראַקן, אויפגעהויבן אַ קאָמ-פּאַניע צווישן די איינוווינער, מען זאָל אַליין רעמאָנטירן די דירות.

באָגאַטיריאָוו איז געקומען פונם קעמערל מיט אַ באַשלוס פונם ביוראָ, אַז יעדער קאָמוניסט און קאָמיוגיסט זאָל אין זיין באַראַק אויפ-הויבן און זיך שטעלן בראש פון דער רעמאָנט-קאָמפּאַניע, וואָס די איינ-וווינער זאָלן אַליין מאַכן.

אַ פריער האָבן מיר זיך גענומען צו דער קאָמפּאַניע אינדרייען: באָגאַטיריאָוו, באָריס און איך. מיר האָבן פאַרגרייט ליים, קאַלך,

בעסלעך, אינסטרומענטן. עס איז צו אונז צוגעשטאַנען אויך דער בריגאַדיר זשילקין און האָט נאָך מיטגעבראַכט זיינע חברים.

באַגאַטיריאָוו האָט מיט אַ שאַרפער לאָפּעטע אָפּגעקראַצט די ווענט, און מיר האָבן זיי אָנגעהויבן שמירן. דאָס ליים איז אויפגעשוואָלן געוואָרן, זיך אָנגעבלאָזן און דערנאָך זיך גענומען שיטן.

מאַריאַ גריגאָריעוונאַ האָט דאָס נישט געקאָנט צוזען: זי איז אַרויס פון צימער מיט פאַרקאַשערטע אַרבל, אין אַן אַלט קליידל און האָט זיך צעשריען:

— עך, איר געליימטע! אַט אַזוי שמירט מען דאָס?

זי האָט אונז אָנגעהויבן ווייזן, ווי אַזוי מען דאַרף שמירן און זיך דערוייל פאַרגעסן און אַזוי אָפּגעאַרבעט ביזן אָוונט. אַז מיר האָבן געענדיקט דעם רעמאָנט פון אונזער באַראַק, זענען צו אונז צוגעקומען די באַלעבאָסטעס פון שכנישן הויז און, מיינענדיק, אַז מיר זענען פון פאַך מוליערס, אונז געבעטן, מיר זאָלן פאַרשרייבן זייערע דירות אין דער ריי. באַגאַטיריאָוו האָט זיי אָפּגעשיקט צו מאַריאַ גריגאָריעוונאַ.

זי האָט פאַרוווּנדערט אַ קוק געטון אויף די געסט, שוין געהאַלטן ביים אין כעס ווערן, אָבער עס האָט איר הנאה געטון, וואָס צו איר איז געקומען אַ גאַנצע דעלעגאַציע, און זי האָט זיי געראָטן:

— אָט וואָס, ווייבעלעך... עס וועט אייך זייער לאַנג אויסקומען צו וואַרטן אויף אמתע מוליערס, פאַרקאַשערט בעסער די אַרבל און נעמט זיך אַליין צו דער אַרבעט.

זי איז געגאַנגען זיי אָרגאַניזירן די אַרבעט. און גאָר אינגיכן האָט דער גאַנצער מאַגניטבויער אייזנבאַן-ראַיאָן געקאָנט מאַריאַ גריגאָריעוונאַן. מען האָט זי געשלעפּט פון איין באַראַק אין צווייטן, וועגן איר אַרבעט האָט די ראַיאָן-צייטונג געדרוקט גאַנצע שפּאַלטן.

איצט האָט מען זי אַרויסגערופן אויף דער זיצונג פונם פרעזידיום — מסתמא צוליב דעם, זי זאָל דערציילן וועגן איר דערפאַרונג.

איך האָב זיך אָגגעטון און זי באַגלייט ביז צום שטאָט-ראַט. איך בין געבליבן זיצן הינטער דער טיר פונם פאָרזיצערס קאַבינעט און זיך אונטערגעהערט. די טיר איז געווען באַשלאָגן מיט גראָבע לעדער און זי האָט געגנבעט ווערטער, אָבער פון די אָפּגעריסענע פראַזן, וועלכע האָבן דערגרייכט צו מיין אויער, האָב איך פאַרשטאַנען, אַז לויט באַגאַטיריאָוואַס באַריכט, האָט דאָס פרעזידיום באַשלאָסן צו באַשטימען מאַריאַ גריגאָריעוונאַ אַלס פאַרטרעטערין פון דער אָנפירין פונם

פרויען־סעקטאָר ביים שטאָט־ראַט. איך האָב אַ טראַכט געטון, אַז אַזינד האָט זי שוין אויף שטענדיק פאַרלוירן איר טרויער.

איך האָב זיך מיט איר צעשיידט אויף עטלעכע חדשים. אין דריי טעג אַרום האָט מען מיך פּרעמירט מיט אַ צימער אין איינעם פון די מאַלינע־קאָלירנדיקע קאָרפּוסן פון דער סאָציאַליסטישער שטאָט. איך און באָריס האָבן זיך אַריבערגעקליבן אין דער נייער דירה.

קאַפּיטל ניין

צוויי מאַשיניסטן — סערגיי סטאַראָדוב און איך,—האָבן זיך באַגעגנט אויף דער באַרג־סטאַציע טשאַיקינאַ. די נאַכט האָט פאַרגאָסן די סטאַציע מיט געדיכטן מאַזוט פון פינסטערניש. דער נידעריקער און פּריליגנדיק צעפּאַטלטער הימל איז געהאָנגען איבער דער צעקראַכענער ערד. די מיט אייז באַדעקטע רעלסן זענען געלאָפן אין דעם שוואַרצן נעפּל אַריין.

פון דעם סטאַציע־הייזל זענען אַרויסגעגאַנגען עטלעכע מענטשן. דער רעגן, וואָס פרירט אין מיטן גיין, האָט פאַרשפּיגן די לאַמטערנס, געלאָשן די הייסע ווערטער פון דער זידלעריי און קריגעריי. דאָס האָבן דער סטאַציע־דיזשורנער, דער צוגויפשטעלער, דער צונויפקייטלער, דער טאָרמאַזירער, אַרומגערינגלט דעם מאַשיניסט סטאַראָדוב און רעדן אים איין אויף כלערליי אופנים:

— חבר סטאַראָדוב, פּאָר. מען קאָן נישט לאָזן דעם זאַוואָד אָן אַרץ.

סטאַראָדוב שווייגט.

— אַ שוסטער ביסטו און נישט קיין מעכאַניק. דו וואָלסט זיך געדאַרפט אין אַ וועלפישן עק האַלטן, און נישט ביי קיין רעגולאַטאָר.

סטאַראָדוב האָט זיך אָבער נישט באַליידיקט.

שוין דאָס צוועלעטע מאָל ציילט ער די וואַגאָנעס און שאָקלט מיטן קאָפּ אויף ניין.

— ניין, איך קאָן נישט.

וואַגאָנעס זענען דאָ פּופצן. דער נאָרמאַלער אַראָפּלאָז איז דריי. אָבער איצט טאָר מען נישט פאָרן בלויז מיט דריי וואַגאָנעס. אין די בונקערס איז נישטאָ קיין אַרץ, די רעזערוון האָבן זיך אויסגעלאָזט,

קיין צופיר איז נאָך דעם גערעכטיקן צוגויפגוס נישט געווען. מען דאַרף פּופּצן וואַגאָנעס — נישט ווייניקער.

דער באַרג-אַראָפּ האָט דרייאונפערציק מעטער. אַז מען קוקט אַראָפּ פון דער סטאַציע, דוכט זיך, אַז די ליניע טראָגט זיך אין אַן אָפּגרונט, ווו אויפן דעק ליגט צעשאָטן מיט פייערן מאַגניטאָגאָרסק.

אַהינצו דאַרף מען אַראָפּלאָזן דעם צוג פון פּופּצן וואַגאָנעס. סטאַראָדוב גיט וועגן דעם אַ טראַכט און אונטער דער הויט גייט אים דורך אַ קאַלטער שוידער. אין זיין פאַנטאַזיע שטעלט ער זיך פאָר אַ באַרג פון זיך רויכערנדיקע ברוכשטיקער, דעם אויפגעריסענעם לאָקאָמאָטיוו-קעסל און שטיקלעך פונם צעשמעטערטן קערפּער.

סטאַראָדוב און זיין לאָקאָמאָטיוו זענען צופעליקע באַקאַנטע. סטאַראָדובן אינטערעסירט נישט און איז אינגאַנצן איבעריק דער לאָקאָמאָטיוו.

ער האָט גאָר קיין צייט נישט זיך צוצוהערן צום אָטעמען פון דער מאַשין. ער האָט נישט געפּטרט קיין קאַפּעלע ענערגיע גובר צו זיין אירע קאַפּריזן. ווי נאָר ער פלעגט זי איבערגעבן אַ צווייטן מאַשיניסט, האָט ער גלייך אין איר פאַרגעסן. די מאַשין איז נישט אַריין אין סטאַראָדובס לעבן.

און איצט קוקט סטאַראָדוב מיט שרעק אויף די מיט אייז באַדעקטע רעלסן, אייף די זאַוואַד-פייערן, אויף דער מאַזוט-נאַכט און ווייסט, אַז אויב ער וועט פאָרן, וועט אים דער לאָקאָמאָטיוו נישט מוחל זיין דעם פאַרברעכערישן גלייכגילט. און ער זאָגט קאַטעגאָריש:

— איך וועל נישט פאָרן!

אין אָט דעם מאָמענט בין איך צוגעפאָרן צו דער סטאַציע. דער סטאַציע-דיזשורנע איז, פאַרטשעפּענדיק זיך, צוגעלאָפן צו מיין לאָקאָמאָטיוו און פאָרגעלייגט, איך זאָל אַראָפּלאָזן דעם צוג.

איך האָב געשוויגן.

דער דיזשורנע האָט נישט געוווּסט, וואָס עס איז היינט ביינאַכט געשען.

איך בין שוין געשלאָפן, ווען אונטער מיין פענסטער האָט זיך צעשריען אַ אויטאָמאָביל-סירענע. אין צימער זענען שנעל אַריינגעקומען דריי פאַרשוין.

האַרבוז האָט אַ פינקל געטון מיטן גאָלד פון זיינע ציין און זיך אָנגערופן:

— סאַניא, די הוטעס שטייען שוין דעם צווייטן טאָג, עס פעלט אויס אַרץ.

דער דירעקטאָר האָט אים איבערגעשלאָגן:

— די גליטש האָט אָפגעשטעלט די באַן-באַוועגונג. קיין איין מאַשיניסט וועט נאָך דעם נעכטיקן פאַל נישט וועלן אַראָפלאָזן דעם צוג פונם באַרג, און די הוטעס שטייען.

ער האָט געענדיקט און ווארט — אַן אָנגעשטרענגטער און אָנגעשפיצטער. ער פויקט אומגעדולדיק מיט די פינגער איבערן טיש.

איך קאָן אָבער נישט תּיכּף ענטפערן. איך האָב זיך דערמאָנט אין דער נעכטיקער קאַטאַסטראָפע. דעם לאָקאָמאָטיוו האָט געפירט באַגאַטיריאָוו אַליין. ער האָט נישט איינגעהאַלטן דעם צוג. עס האָט אים צעיאָגט איבער די מיט אייז באַדעקטע רעלסן. דער צוג איז אַרויף אויף די וואַגאָנעס, וואָס זענען געשטאַנען אויף דער סטאַציע. עס האָבן נישט געהאָלפן די דרייסיק יאָר אַרבעט אויפן לאָקאָמאָטיוו. באַגאַטיריאָוון אַליין האָט מען געפונען אין חלשות, אָבער אַ לעבעדיקן, צוואַנציק מעטער ווייט פון דער קאַטאַסטראָפע. און זיי ווילן איך זאָל זיך שטעלן אויף באַגאַטיריאָווס אָרט.

מיט די נעגל רייס איך דעם טינק פון דער וואַנט, צייל די פינטעלעך, וואָס די פליגן האָבן געלאָזן.

דענערווירנדיק סקריפּעט די לעדער פון האַרבוזס קורטקע. הויך טשמאָקען דעם דירעקטאָרס צונויפגעפּרעסטע ליפּן, וואָס זויגן די פּייקע.

קראַמאַרענקאָ, וואָס האָט די גאַנצע צייט געשוויגן, האָט מיט די פינגער אָנגערירט מיין ברוסט און זיך אָנגערופן:

— לאָמיר רעדן אָפן. האָסט אונטערגעשריבן דעם אָפּמאַך, אַז ביסט פאַראַנטוואָרטלעך פאַר דער אַרבעט פון די הוטעס. נו, ברודער, איז זיי מקיים דיין וואָרט, גיב אונז אַרץ.

איך האָב נישט קיין כּוח זיך אויסצודרייען מיטן פּנים צו מיינע געסט. עס ווילט זיך, אַז דאָס לעמפּל זאָל איבערברענען, און דעמאָלט, אין דער פינסטער, וואָלט איך געזאָגט:

— חברים, טייערע, קערט זיך אָפּ, וועל איך אייך אַ שעפּטשע טון, אַז איך זאָג זיך אָפּ.

אָבער פון מיין ווייטער פאַרגאַנגענהייט האָט זיך דערהערט אַ פאָרוואורף-קול, וואָס איז ענלעך צו אַנטאָניטשעס באַס-שטימע.

איך האָב דערזען סאָבאַטשייעווקע, אַ נידעריקע, אַ פינסטערע.

עס שפּאַנט איבער די גאַסן דער געלער ניקאַנאָר, איך שלעפּ זיך נאָך נאָך אים, גייענדיק אין זיינע פוס-טריט. איך זע, ווי עס קערן זיך אָפּ פון מיר באַגאַטיריאָוו, מיין ברודער קאָזמאַ, און דערעיקר — אַנטאָניטש.

איך שטרעק שנעל אויס מיין האַנט דעם דירעקטאָר, און שריי כמעט אויס, אַז איך בין מסכים. איך בעט זיי בלויז, זיי זאָלן מיך אויף איין מינוטקעלע אריינפירן צום מאַשיניסט באַגאַטיריאָוון.

אויף איין פוס האָב איך זיך אָנגעטון, און מיר זענען אַוועקגעפאָרן.

באַגאַטיריאָוו איז נישט געשלאָפן. איך בין שטיל צוגעגאַנגען צו זיין בעט, נישט-וויסנדיק פון וואָס אָנצוהויבן. ער האָט זיך נישט אָפּגעקערט, אָנגעשטעלט זיינע נישט פינטלדיטע אויגן און געדולדיק געוואַרט.

איך לאָז אַראָפּ דעם קאָפּ און רוף זיך אָן נישט מיט די ליפּן, נאָר מיט די געדאַנקען:

— פעטער מישא, איך פאָר אַראָפּלאָזן דעם צוג פון אַרץ-באַרג.

באַגאַטיריאָוו האָט זיך אויפגעהויבן.

— וואָס האָסטו געזאָגט, סאַניאַ?

דאָס דאָזיקע שטילע רעדן האָט פאַריאָגט די מורא. איצט שרעק איך זיך שוין נישט. איך חזר דאָס איבער שאַרף און פּאַמעלעך:

— היינט וועל איך צושטעלן אַ טראַנספּאָרט אַרץ אין דער הויטע אריין.

באַגאַטיריאָוו זוכט עפּעס פיינלעך לאַנג אין דעק פון מיינע אויגן.

שטיל און ווייך איז אין צימער אַריינגעגאַנגען אַ לייכט מיידל מיט ווייסע האָר, מיט אַ שטאָלצן שאָקל מיטן קאָפּ האָט זי זיך באַגריסט מיט מיר, און בייזערנדיק זיך אַביסל אויפן פאָטער, הלמאַי ער היט נישט אָפּ דעם רעזשים, האָט זי אים פאַרזיכטיק אַוועקגעלייגט אויפן בעט, אונטערהויבנדיק דעם שווערן קערפּער, זאָרגעוודיק צורעכט געמאַכט אונטער אים דאָס ליילעך. אַוועקגייענדיק פון אים, האָט זי זיך אָנגעהויבן קעמען, דורכלאָזנדיק די האָר דורך אַ טונקלווייס קעמל.

דאָס איז אַפנים פון זיי געוואָרן אַזוי ליכטיק און וואַרעם אין צימער. זיי האָבן צוגעגעבן עלאַסטישקייט און באַוועגונג דער נאַכטשטילקייט.

די האָר וואַרפן זיך אונטער דעם מיידלס הענט, אַזוי ווי שוים, רייסן זיך אַרויס, פֿאַלנדיק אויף די פּלייצעס, פֿאַרפּלייצן די ברוגז-צונויפגערוקטע ברעמען, די ווידערשפעניקע און אויפציטערנדיקע ליפּן.

עס גלוסט זיך צוצוגיין צום מיידל, צונויפנעמען פֿון איר געזיכט, ברוסט, האַלז דאָס צאַרטע שפּינוועבס און אַ קוק טון, וואָס פֿאַראַ קאָליר זענען ביי איר די אויגן.

איך דערהער אָבער דעם קוויטש פֿון דער אויטאָמאָביל-סירענע, — אַן אומגעדולדיקער, לאַנגער און איינגעשפּאַרטער.

איך בויג מיך אַראָפּ צו באַגאַטיריאָוון און שריי:

— פּעטער מישא, איך וועל פֿאָרט ברענגען דעם אַרץ-צוג. כ'וועל אים ברענגען צופֿירן!

איך לויף אַרויס פֿונם צימער און ביי דער טיר שוין, דערהער איך באַגאַטיריאָווס קול, עס הערט זיך אין דעם אומעט, צאַרטקייט און רוף.

איך קער מיך אום. ער נעמט מיך אַרום מיט ציטערנדיקע הענט, ציט זיך אַ גרויסער, און אַ וואַרעמער, מיטן קאָפּ צו מיינע ליפּן. איך שטופּ באַגאַטיריאָוון אויפן בעט און לויף, אויפכאַפּנדיק די לעצטע עצה.

— קאָנטראָליר די גומי אויף די פּלאַנצן פֿונם מאַגיסטראַלן-קראַן.

אָט דאָס דאַזיקע „קאָנטראָליר די גומי", פֿאַרפּאָלגט מיך דעם גאַנצן וועג ביז צו דער סטאַציע טשאַיקינאַ און קלינגט אין די אויערן אין דעם מאָמענט, ווען דער פֿאַרצווייפֿלטער דיזשורנע בעט זיך ביי מיר רחמים, איך זאָל אַראָפּלאָזן דעם צוג.

עס האָט מיך באַליידיקט דעם דיזשורנעס נישט-זיכערער טאָן. מיט פֿאַרדראָס האָט אַ הילך געטון דאָס העמערל, איך האָב געגעבן אַ סיגנאַל און בין אַוועקגעפֿאָרן צוטשעפּען זיך צום צוג.

אומגעדולדיק האָב איך אויסגעפּרוווט די טאָרמאָזן, אויף יעדן פֿלאַנץ פֿונם קראַן האָב איך קאָנטראָלירט די גומי. עס האָט אַ בליץ געטון אַ געדאַנק, איך האָב אים תיכּף פֿאַרטריבן: „אפֿשר האָט באַגאַטיריאָוו מיר דערפֿאַר געהייסן גוט קאָנטראָלירן די גומי, ווייל ער אַליין האָט דאָס פֿאַרגעסן צו טון פֿאַר דער קאַטאַסטראָפֿע?"

דער צוג איז גרייט צום אָפּפֿאָר. אָבער איך פּאָרקע זיך נאָך אַלץ ביים אויוון און קוק גלאַט אין דער וועלט אַריין דורכן פֿענצטער. פֿון אויבן בלינצלט אַ שטערן וואַרעם און לאָקנד, ווי אַ שוואַרצאַפּל פֿון

אַ מיידל. עס ווילט זיך מיר כאָטש נאָך אויף עטלעכע מינוט אָפּציען די נסיעה. איך געפין עפּעס אַן אַרבעט אינם אינסטרומענטן-קעסטל, נאָכדעם קלייב איך זיך אַראָפּצוגיין אויף דער ערד, אָבער איך כאַפּ אויף אַנדריושאַ באָריסאָווס בליק, וואָס איז פול מיט גלויבן און איך פאַרשעם זיך.

איך שפּרינג צו צום סיגנאַל און צעשריי זיך מיט דעם און קופּער, איבער דעם גאַנצן טאָל, איבער די בערג, איבער דער אָזערע און סטעפּ. דאָס פייפן פונם לאָקאָמאָטיוו הויבט זיך מיט געוויין אַרויף אין הימל צריין.

דער רעגולאַטאָר איז אויפגעמאַכט. מיר זענען אַוועקגעפאָרן.

איך האָב דערשפּירט אַ שלאַבעריקייט, עס האָט זיך מיר אויסגעוואַקסט, אַז איך הויב אָן צו פאַלן אין אַן אומענדלעכן אָפּגרונט, שנעל, מיט אַ שאַרפער אָנשטרענגונג האָב איך זיך באַהערשט. ווי נאָר מיר זענען אַרויסגעפאָרן פון די סטאַנציע-וועקסלערס, האָב איך פאַרמאַכט דעם רעגולאַטאָר. פונדאַנען הויבט זיך אָן דער באַרג-אַראָפּ, וואָס איז ענלעך אויף אַן אייז-באַרג.

דער צוג גייט באַמעלעך, קלאַפּנדיק ווייך איבער די קעפּלעך פון די רעלסן. מיט דער גאַנצער ברוסט, מיטן קאָפּ בין איך אין דער ראַם פונם לאָקאָמאָטיוו-פענסטער. אייז-גרויפּן קלאַפּן אין די אויגן אַריין, פרירן די אויערן, לאָזן נישט כאַפּן דעם אָטעם. איך קאָן זיך נישט באַהאַלטן הינטער דעם אייזערנעם שילד: מען דאַרף זען די ערד, נאָכשפּירן דעם גאַנג פונם צוג. ער טאָר אויף אַ האָר נישט פאַרשנעלערן דעם גאַנג, אַנישט איז אַלץ קאַפּוט: דער לאָקאָמאָטיוו און די וואַגאָנעס, וועלן אַזוי ווי אַ שליטעלע אַ פלי טון אין טאָל אַריין איבער די מיט אייז-באַדעקטע רעלסן.

די האַנט דריקט קאָנוואולסיוו צונויף דאָס קופּער פון דעם לאָקאָמאָטיוו-קראַן. איך פיל, ווי אונטער די נעגל קלאַפּט עפּעס אַ וואַרעמס, צעגיסט זיך איבערן גאַנצן קערפּער, מאַכט הייס דאָס האַרץ, רייסט זיך אַריין אין ברוסט, לויפט צום האַלז און וויל זיך אַראָפּרייסן פון דער צונג מיט אַ געשריי, אָבער מיט דער פרייער האַנט קלאַפּ איך זיך אין דער גאָמבע, רייס אַראָפּ דאָס היטל, שטעל אונטער דעם קאָפּ אונטערן ווינט, אונטערן אייזיקן רעגן און ביז טרערן קוק איך זיך איין אין דער ערד. צומאָל דוכט זיך מיר, אַז איך קאָן שוין

נישט זען די זילבערנע שטענגעלעך פון די בודיקעס, אַז זיי פליען צו שנעל אינם לויף פון מיין צוג.

דאָס האַרץ שטעלט זיך אָפּ, די פינגער זענען אָנגעפרוירן, זאָגן זיך אָפּ צו דינען. איך וויל אַ דריי טון דעם קראַן, פאַרהאַמעווען, דער קראַן פאָלגט נישט. עס דוכט זיך, אַז ער איז צוגעלייט, פעסט צוגעשמידט. איך גיב זיך אַ וואָרף צו אים, גיב אים אַ דריי מיטביידע הענט, און דערפיל אַ שטויס: דער לאָקאָמאָטיוו האָט זיך אַ ריס געטון אויף צוריק. בהדרגה לאָז איך אָפּ דעם דרוק פון די טאָרמאַז-שלעסער און לאָז זיך אַראָפּ אַלץ נידעריקער און נידעריקער אין אַ טאָל אַריין.

עס ברענען שוין איבער מיין קאָפּ, ווי שטערנדלעך, די פייערן פון דער סטאַציע טשאַיקינאַ. באַלד קומט אַ שאַרפער פאַרקערעווע, אַ טיפער באַרג-שפּאַלט, און דאָרטן אונטן נישט ווייט — די סטאַציע און די הוטעס.

איך בין געוואָרן דרייסטער. די פאַרזיכטיקייט האָט איצט אויסגעזען קאָמיש און איבעריק. איך האָב פאַרגעסן אין דער נעכטיקער קאַטאַסטראָפע. איך האָב אָפּגעלאָזט דעם טאָרמאַז.

דער צוג האָט אַפּנים געוואַרט אויף דעם דאָזיקן מאָמענט. ער האָט זיך מיטן גאַנצן אימפּעט אַ ריס געטון פאָרויס און זיך אַוועקגעטראָגן.

איך האָב ווידער פאַרהאַמעוועט, עס איז אָבער שוין געווען שפּעט: די רעדער האָבן זיך צעיאָגט און זיך נישט אונטערגעגעבן.

די ערד אונטערן פענסטער איז געפלויגן ווי אַ לענטע אָן אַן אָנהויב און אָן אַ סוף. איך האָב שנעל אַ קוק געטון אויף אַנדריושאַ באָריסאָוו. ער איז אַפילו איצט אויך געווען רויק: מיט זיינע גרויסע אויגן האָט ער נאָכגעשפּירט נאָך מיינע באַוועגונגען. אונטער זיין בליק האָב איך קאַלטבלוטיקער אָנגעהויבן אַרבעטן מיטן טאָרמאַז.

— אין פענסטער קאָן מען נישט קוקן. דער ווינט בויגט אָפּ דעם קאָפּ צו דער שאַרפער אייזערנער ראַם, און ווי מיט אַ טעמפּער זעג רייסט זי מיר דעם האַלז, שניידט די אָדערן.

און די הוטע איז אַלץ נעענטער. עס דוכט זיך, אַז אירע פייערן זענען ביים סאַמע קוימען פונם לאָקאָמאָטיוו. זיי דרייען זיך, הויבן זיך אויף, און דער צוג פאַרלאַנגזאַמט אַלץ נישט זיין גאַנג. איך גלויב אָבער נישט, אַז עס וואַרט אויף מיר אַן אָפּגרונט.

קאַלטבלוטיקער, רויִקער דריי איך דעם קראַן. אָט דאָ איז די פּלאַטפאָרמע, די קרומע ליניע, און דאָרטן — דער סעמאַפאָר, די וועקסלער, די סטאַציע. דאָרטן וואַרטן אויף מיר דער דירעקטאָר און מיין טאַטנס פריינט הארבוז און דער שמעלצער קראַמאַרענקאָ. ער וועט דערציילן די הוטע-אַרבעטער, ווער עס האָט צוגעשטעלט דעם אַרץ. דאָרטן וועל איך דערזען די אויגן פונם מיידל...

שיפּענדיק מיט די אויסגעלאָדענע ציילינדערס, האָבן מיר זיך אָפּגעשטעלט אויף דער סטאַציע.

איך בין אַנידערגעפאַלן אויפן בענקל און דערפילט, אַז מיינע אָדערן זענען פּוסט, אַז דאָס בלוט איז פון זיי אויסגעפּאָמפּעט ביז א לעק.

נאָכדעם ווי איך האָב איבערגעגעבן דעם לאָקאָמאָטיוו, בין איך אַוועקגעלאָפן צו באָגאַטיריאָוון. ער איז געלעגן ביים פענסטער מיט קישנס אונטער דער פּלייצע, זיינע אויגן זענען געווען אָנגעצונדן. דערזעענדיק מיך, האָט ער אָנגעכאַפּט מיין האַנט. א גאַנצן פרימאָרגן האָט ער געשוויגן, בלויז איינמאָל האָט ער זיך מיט קנאה אָנגערופן:

— אַזא גליק, סאַניא, טרעפט בלויז אין א מעשהלע.

קאַפּיטל צען

באָריס האָט א טרוקענער און א לאַנגער זיך אויסגעצויגן אויפן בעט. ער שלאָפט שוין צוועלף שעה און האָט זיך קיין איינמאָל נישט איבערגעקערט. זיין אָטעם כאָרכלט מיט כראָפּען און קרעכצן. איך האָב באַוויזן צו קומען פון דער אַרבעט, אויסהערן צוויי לעקציעס אין אינסטיטוט און אָט איצט בין איך געקומען צולויפן מיט איין אָטעם זיך טיילן מיט אים מיט דער גרויסער פרייד. און ער שלאָפט נאָך אַלץ.

אַלע מיינע זאָרגן וועגן באָריס געזונט זענען אָן אַ רעזולטאַט. צוויי טעג גיס איך אויס די זויער-געוואָרענע מילך. ער האָט דער צווייטער נאָך מיר אַראָפּגעלאָזט דעם אַרץ-צוג פונם באַרג. נאָכדעם האָט זיך איינגעשטעלט די נאָרמאַלע באַוועגונג.

ער ליגט אַן אָפּגעהובלעוועטער, מיט אַן אָפּגעטאָקטער נאָז, מיט גרויסטאַרטשענדיקע ביינער איבער די אויגן, אונטער וועלכע עס

האָבן זיך באַהאַלטן די בלוי-געוואָרענע אויגן-דעקלעך. איך דערמאָן מיך אין מיין זיידן, וואָס איז געלעגן אויסגעצויגן אויפן טיש.

אַנגסטן דריקן מיר דעם האַלז. די ליפּן ווערן טרוקן און ציטערן מיט אַ דריבנעם ציטער. איך בויג זיך אַראָפּ איבער באָריסן, שטעל זיך אויף די קני, נעם אַרום דאָס פּאַרוועלקטע לייב און מיט אַ שעפּטשען פון אַ פריינט, פון אַ ברודער, וויל איך אים אויפוועקן:

— באָריא, באָריס!

ער האָט זיך איבערגעקערט אויף דער זייט, אויפגעעפנט די אויגן און קוקט אויף מיר מיט אַ פּוסטן בליק. לאַנג דערקענט ער מיך נישט. איך דערלאַנג אים אַ גלאָז מילך. ער שלינגט זשעדנע און בעט נאָך. איך שטעל לעבן אים אַנידער דאָס גאַנצע פּענדל, פּוטער און אַ לאַבן ברויט.

ער הויבט זיך אויף, נישט אַראָפּוואָרפנדיק די קאָלדרע, אָנשפּאַרנדיק זיך מחמת שוואַכקייט אין דער וואַנט, עסט געשמאַק און ווערט אויפגעלעבטער. איך ווער דרייסטער און וויל זיך שוין טיילן מיט אים, דערציילן אים וועגן מיין גליק.

ערשט דאָ נישט לאַנג בין איך געוואָרן אַ סטודענט פון דעם אָוונט-אינסטיטוט. ביי די עקזאַמענס האָט מיר אָפּגעגליקט. די קאָמיסיע האָט געפרעגט דאָס, וואָס איך האָב געוווסט, און מיך פאַרעכנט אויפן ליטעראַטור-פאַקולטעט. אָבער נאָך דער ערשטער לעקציע האָב איך פאַרשטאַנען, אַז די עטלעכע יאָר לערנען אין פאַבפאַכשול זענען קנאַפּלעך פאַר דער הייניקער לעקציע.

בשעת דער פּויזע בין איך אַוועק צו דעם דירעקטאָר אין קאַבינעט, און קוקנדיק אים אַליין אין די אויגן אַריין, אים דערציילט דעם אמת. ער האָט מיך געבעטן זיצן. מילד מיך אויסגעפרעגט וועגן מיין לעבן, וועגן מיינע עלטערן.

איך האָב אַלץ דערציילט. דער דירעקטאָר האָט געשוויגן, רייבנדיק שטאַרק מיט די לאַנגע פינגער דאָס שאַרף-פאַרשניצטע, גלאַנציקגאָלדיקע בערדל. דערנאָך האָט ער זיך אָנגעבויגן צו מיר און געזאָגט:

— באַמי זיך צו דערוויינן, אַז דו ביסט אַ העלד. האָסט פאַרשטאַנען? באַטראַכט זיך גוט. אין אינסטיטוט וועסטו פאַרבלייבן, גיי אויף די לעקציעס.

איך האָב פונסניי אויסגעפּלאַנירט מיין אַרבעטס טאָג. אַכט שעה אויפן לאָקאָמאָטיוו, מער קיין איין מינוט נישט. איך פאַרלאָז זיך אויף

מיין בריגאַדע, ווי אויך זיך אַליין. מיר האָבן צוזאַמען געקרענקט איבער אונזער מאַשין, האָבן זיך דערשלאָגן, זי זאָל אינגאַנצן געזונט ווערן, און זי אַרבעט איצט מוסטערהאַפט.

*

באָריס בעט מיך איך זאָל נישט אויסלעשן די עלעקטריע ביי-נאַכט. ביז באַגינען ליגט ער אין בעט און לייענט. גאַנץ אָפט באַמערק איך אָבער, אַז ער לייענט נישט, נאָר ער קוקט מיט די ברייט צע-עפנטע אויגן אין באַלקן. נישט רירנדיק מיט קיין אבר, קאָן ער אַזוי אָפליגן שעהנווייז. איך פרעג אים שטילערהייט:

— וועגן וואָס טראַכסטו, באָריאַ?

— אָט אַזוי זיך, פון גאָרנישט.

און נעמט זיך ווידער צום בוך, איינגנורענדיק זיך אין אַ קנויל. איך זע, אַז ער האָט ווירקלעך וועגן גאָרנישט נישט געטראַכט. ער האָט געבענקט, אָבער נישט מיט די געדאַנקען, מיטן ווילן, נאָר מיט דעם אָפּגעשוואַכטן קערפּער. דער ווילן ביי אים איז געווען פונקט אַזוי שטאַרק, ווי פריער. דאָס עקשנות אויך.

אין שלאָף פלעגט ער זיך קאָרטשען פון הוסטן, און דאָס מאָ-גערע לייב האָט זיך באַגאָסן מיט שוויס. אינדערפרי איז ער אויפ-געשטאַנען מיט שיכורע אויגן, מיט אַ בלוי, פאַרשוואָלן פּנים און זיך געאיילט צום לאַקאָמאָטיוו.

דאָ נישט לאַנג איז ער אויפגעשטאַנען פון געלעגער און דער-זען אויף דעם שניי-ווייסן לייוונט אַ העליש רויטע רויז. איך האָב זיך געמאַכט שלאָפנדיק. באָריס איז געשטאַנען איבערן געלעגער אַ פאַרגליווערטער. דערנאָך, ווי ער וואָלט זיך אויפגעכאַפּט, האָט ער מיט גרויס פאָרזיכטיקייט, מיט ציטערנדיקע הענט, צונויפגעלייגט די עקן פונם ליילעך און דאָס צוגעטראָגן צום פענסטער. ער האָט גע-קוקט — און אַלץ נישט געגלויבט. ער האָט געריבן מיט די פינגער די פאַרגליווערטע שטיקלעך בלוט.

דאָס ליילעך איז אַרויסגעפאַלן פון די אָנמעכטיקע הענט צו די פיס, זיך צונויפגעדרייט ווי אַ שלאַנג, באַווייזנדיק אַ שטיק בלו-טיקע וווּנד.

באָריס' קאָפּ האָט זיך אַראָפּגעלאָזן, די מוסקולן זענען צעקראָכן געוואָרן. ער האָט דריבנע געציטערט

איך האָב מער נישט געקאָנט איינליגן און זיך צוקוקן. עס האָט זיך געוואָלט אַ רעווע טון פון ברענענדיקן ווייטיק. איך בין אַראָפּ־געשפּרונגען, געדריקט זיינע מאָגערע, קינדיש־שמאָלע אַקסלען, זידלענדיק און טרייסטנדיק אים.

— באָרקאַ, באָריאַ, מנוול איינער, פּאַסקודניאַק דו פּרינציפּיעלער! ווייסט פאַרברענט ווערן אויף קויל, אַש וועט פון דיר ווערן! היילן זיך, היילן זיך דאַרף מען אין אוואַריע־אָרדענונג!

ער האָט אויף מיר פאַרקלערט אַ קוק געטון מיט אויגן, פול טרערן און אַנגסט. ער האָט געאיילט אַ שמייכל געטון און מיט אַ פרעמד קול מיך באַרויִקט:

— ס'איז נאַרישקייטן, סאַניאַ, נאַרישקייטן!

ער האָט זיך אָנגעטון און איז אַוועק.

צומאָרגנס האָב איך פאַרן קאָמיוגישן קאָמיטעט אַוועקגעשטעלט די פראַגע וועגן באָריס קודלעס תיכּפדיקן אָפּרו. איך האָב אַרויסבאַקומען פאַר אים אַ שיין אין אַ קוראָרט, ער האָט זיך אָבער קאַטעגאָריש אָפּגעזאָגט צו פאָרן.

איך בין געקומען צו אים אויפן לאָקאָמאָטיוו. עס איז געווען די וואָכטע פון דעם מאַשיניסט פּאַראַמאָנאָוו. באָריס האָט זיך געפּאָרעט ביי אַ פונאַנדערגענומענעם אייל־גיסער, אים דורכגעוואַשן מיט נאַפט, מיט די נעגל אַרויסגעקראַצט דעם שמוץ. ער האָט אויפן אייזן געלייגט דעם ניקלירטן אינסטרומענט, פּאָרזיכטיק, אַזוי ווי קרישטאָל, מורא האָבנדיק אים חלילה צעקראַצן. איך בין געשטאַנען הינטער אים און געטראַכט:

„אָט ברענט ער אויפן לאָקאָמאָטיוו, היט אים אָפּ ווי דאָס אויג אין קאָפּ, גיט אים אַוועק זיין גאַנץ לייב און לעבן, און אויף דער סאַמע בעסטער, טייערסטער מאַשין — זיין קערפּער קוקט ער זיך אפילו נישט אום. ווי אַ שעדיקער מאַכט ער אַ תּל און ברענגט אום די בעסטע טיילן אירע. און האָלט נאָך, אַז ער איז פולקום גערעכט".

עס האָט מיך אויפגעבראַכט. איך האָב אַ שליידער געטון די אינסטרומענטן, אַ כאַפּ געטון באָריסן פאַר דער האַנט און אים באַפוילן, ער זאָל גיין מיט מיר. ער האָט זיך אָנגעשפּאַרט אין דער טיר, גראָב מיך אויסגעזידלט און צום ערשטן מאָל אויפגעהויבן אויף מיר די האַנט.

מיר האָבן זיך ענדגילטיק צעקריגט. איך האָב צוגעזאָגט דורכ־צופירן איבער אים אַ מוסטער־געריכט.

אינדערפרי האָט ער פאַרגעסן די באַליידיקונג. ער האָט מיך אַוועקגעשלעפּט אין דעפּאָ־קאַנטאָר און מיר באַוויזן די וואַנט־צייטונג, פּלאַקאַטן, די באַריכט־ברעט. איך האָב אומעטום געזען, אַז באָריס׳ לאָקאָמאָטיוו, וואָס האָט נאָך צוריק מיט צוויי חדשים אויסגעפּילט זעכציק פּראָצענט פונם טראַנספּאָרט־פּלאַן, פּילט איצט אויס הונדערט פיר פּראָצענט. ער האָט אַרויסגערופן אויף געוועט פינף מאַשינעס פון זיין באַצירק.

באָריס האָט שווייגנדיק אָנגעצייכנט אויף דער ברעט די סכעמע, אויף וועלכער די עקן פון אַלע געפּלאָנטערטע ליניעס זענען זיך צונויפגעקומען צום צענטער, וואָס איז באַצייכנט געווען מיט אַ רינ־געלע. אין מיטן איז געשטאַנען דער נומער פון באָריס׳ לאָקאָמאָטיוו.

ער איז אָפּגעגאַנגען אין אַ זייט און געוואַרט, ביז איך וועל פאַרשטיין די באַדייטונג פון די ליניעס.

גייענדיק צוריק אַהיים, האָט ער הייס איינגעטענהט מיט מיר:

— סאָניאַ, דו פאַרשטיי, אַז מיר זענען אַסך, מיט יעדן טאָג וואַקסן אַלץ נייע און שטאַרקע בויער, מיר זענען אָבער נאָך אָרעם. מיר פאַרמאָגן אַ הייס האַרץ, אַ הייסע ענערגיע, אָבער מאַשינעס האָבן מיר ווייניק. מיר מוזן דעריבער געבן וואָס־מער, נישט שאָנע־וועדיק זיך. און דו ווילסט עס בשום־אופן נישט פאַרשטיין.

אויפגעבראַכט, שריי איך היסטעריש:

— ביסט אַ בלינדער, אַ טעמפּער מוח! מאַשינעס זענען דאָ ווייניק. אין מאַגניטבוי זענען דאָ ווייניק מאַשינעס? דאָס גאַנצע צאַרישע רוסלאַנד האָט דאָך נישט געזען אַזאַ טעכניק!

און מיר האָבן זיך ווידער צעקריגט. און איצט שוין אויף שטענדיק. דאָס גאַנצע לעבן וועט מיר באַנג טון, וואָס מיר זענען זיך צעגאַנגען, ווי פרעמדע, כמעט האַסנדיק איינער דעם צווייטן.

קאַפּיטל עלף

אײן טאָג שטעלט זיך פינף אַזייגער פאַרטאָג. דער קלײנער וועק־זייגער רייסט מיך אויף פונם געלעגער מיט זײן צאַרטן און עקשנות־דיקן קלינגען. עס ציטערט נאָך דאָס איבערגעקערטע מעטאַלענע טע־צעלע אויפן זייגער פון די קלעפּ, און איך בין שוין אויפגעשטאַנען.

מיט אַ נאַסן טוך רייב איך איין דעם פּאַרקעט, לופטער אויס דאָס בעטגעוואַנט, פאַרבעט דאָס בעט, פּליעסקע זיך אין דער וואַנע, וואָס איז איבערפולט מיט קילקייט און מונטערקייט און הויב אָן צו מאַכן גימנאַסטיק.

איך טרינק אויס אַ גלאָז קאַלטע קאַווע, וואָס איך האָב נאָך נעכטן צוגעגרייט, און גיי צו דער אַרבעט.

אונזער שטאָט ליגט באַהאַלטן אין די בערג. פון די גאַזן און רויך פון די זאַוואָדן איז זי אַנטלאָפן עטלעכע קילאָמעטער אַנטקעגן דעם באַרג־ווינט און פעלזן־שויץ.

אויפן זאַוואָד גיי איך צופוס. איך האָב ליב אָט די לאַנגע שפּאַצירן. איך טראַכט וועגן דעם מיידל, וועמענס האָר עס שמעקן מיט סטעפּ, וועגן די האַלב־אָפענע ליפּן, וועגן הייסן לייב, אין וועלכן מען קאָן אָנצינדן דאָס טרוקענע גראָז.

איך גיי לעבן די שלאָסערס, שמעלצערס, דרעקסלערס, און זע לויט זייערע שפּאַנען, לויט דעם ווי זיי האַלטן די קעפּ, אַז זיי טרוימען אויך.

פון פאָרנט גייט אַ מיידל אין אַ טיכל. עס איז איר דושנע. זי רייסט אַראָפּ דאָס טיכל, וואַרפט אונטער די געדיכטע, שווערע האָר, קוקט זיך אום און שמייכלט צו מיר.

מיר גייען אַקסל צו אַקסל. מיר יאָגן איבער די באַבערדלטע טעסלער אין די ספּעץ־קליידער, וואָס שמעקן מיט האָלץ, די שמעל־צער, די שלאָסערס אין שוואַרצע קאָמבינעזאָנען. מען טרעט אונז אָפּ דעם וועג, און איך זע, ווי די טריט פון די בערדיקע ווערן לייכטער און שנעלער.

איינער פון זיי זאָגט מיט אַ געלעכטערל:

— נעם זי אַרום, בחורעץ!

אויף די שטעגעלעך, וואָס האָקן איבער איינס דאָס אַנדערע, האָט דאָס מיידל אַרויפגעלייגט אירע הענט אויף מיין ברוסט, צאַרט זי אָנגעוואָרעמט מיט די דלאָניעס, זיך אַ שעפּטשע געטון מיט די ווייכע, עטוואָס קילע ליפּן מיט מיינע אויגן און איז אַוועק אין דרעקסלער-צעך. און איך גיי צום לאָקאָמאָטיוו פירן צעשמאָלצענעם טשוהון.

מיין געהילף אַנדריושאַ באָריסאָוו איז שוין ביי דער מאַשין און וואַרט אויף מיר. מיר הויבן אָן איבערצונעמען די וואַכטע. איך קלאַפּ אויס די מינדסטע דעטאַל, טאַפּ אויס יעדן מעכאַניזם, אייפערדיק קאָנטראָליר איך די אַרבעט. ביז די זון גייט-אויף, באַווייז איך מיט אַנדריושאַן אָפּצוּוואַשן דעם מאַזוט פון די רעדער, דעם שמוץ, וואָס האָט זיך אָנגעקליבן פאַר דער נאַכט, אויף טרוקן אָפּווישן אַלע ווייסע טיילן, אָפּשייערן דעם קופּער, אומקערן די פרישקייט דעם גלאַנציקן לאַקיר אויף די זייטן פונם לאָקאָמאָטיוו.

און איצט שטייט ער אַ בלאַנקענדיקער, ווי ערשט פונם זאַוואָד אַרויס, אַן אָנגעבויגענער, נאָר אַ שפּרונג צו טון, אַ שיינער און אַ שטאָלצער.

מיין גאַנצע וואַכטע פיר איך טשוהון—טויזנטער, צענדליקער טויזנטער פוד. זיבן שעה האַלט איך די אויגן ברייט-צעעפנט, אָנגעשטרענגט. איך מוז אָן אויפהער נאָכשפּירן נאָך דעם טשוהון-וואַסערפאַל. אַ גרייטער, אין פאַל פון אַן אַוואַריע, זיך אַ וואָרף טון לויטן ערשטן אַליאַרם-סיגנאַל פונם מייסטער אין דעם פייער-שטורעם צוראַטעווען דעם צעשמאָלצענעם טשוהון.

זיבן שעה הער איך דעם הוראַגאַן-געווירבל און די ריזיקע אָפּעראַטן פון די הוטעס.

און נאָך די זיבן שעה געבן מיר, איך און אַנדריושאַ, איבער דעם לאָקאָמאָטיוו דער צווייטער בריגאַדע און קריכן אַראָפּ אויף דער ערד, עטוואָס וואַקלענדיק זיך. באָריסאָוו געזעגנט זיך שנעל און איילט אויף די אָוונט-קורסן פון די מאַשיניסטן, און איך גיי אַהיים.

דער קאָפּ דרייט זיך אַביסל. עס גלוסט זיך אַביסל צוזעצן אויף דער טרוקענער ערד.

אינדערהיים טו איך אויס דעם אַרבעט-קאָסטיום. און אין איינע באַד-הייזלעך לאָז איך זיך אַראָפּ איבער די הויכע בערגלעך צו דער אָזערע און טרעף אַלע מיינע באַליבטע ערטער באַזעצט. אויסגעבאָדן

זיך, בעט איך קראַמאַרענקאָס ברוינע פּלייצע, זיך אַביסל אָ רוק טון און באַדעק מיין לייב מיט זון.

איך שפּיר, ווי מיין מידקייט פאַרשווינדט ווי רויך.

די האָר האָבן נאָך נישט באַוויזן זיך אָפּצוטרוקענען, און איך גיי שוין איבער די קאָרידאָרן פון דעם אָוונט-אינסטיטוט. איך טרעף לענאַ באַגאַטיריאָוואַ.

זי האָט זיך פאַרקוקט אויף אַ גרויסן און שווערן טראָפּן אין מיינע האָר און שטרעקט פאָרזיכטיק אירע פינגער, זי וויל אים כאַפּן. אירע ליפּן, אַזעלכע ווייכע און גוטע, זענען אָפן און רייצן מיט דער מילך-ווייסקייט פון אירע ציין, און די אויגן שיינען מיט שטילן געלעכטער און פלומרשטער שעמעוודיקייט.

אויף די לעקציעס זיצן מיר איינס לעבן אַנדערן. איך האָב נישט קיין פּאַראיבל, וואָס לענאַס ליפּן זענען געוואָרן טרוקן, פאַרבאַהאַלטן די ציין, אירע אויגן זענען געוואָרן האַרט, טיף און אַביסל פרעמד.

בשעת דער פויזע זינגט אונזער גאַנצער אָפּטייל ביי די אָפענע פענסטער פונם אינסטיטוט.

די קילע אָוונטן טראָגן אַוועק אונזער געזאַנג אין די באַרג-שפּאַלטן, אויף דער אָזערע, צו דער לאַנגע פונם זאַוואָד. עס קומט צוריק צופליען, אַ געכפּלטע מיט די הויכע זינגערייען פון די מיידלעך אויף די בערגלעך, מיט די הייסע כוואַליעס פון געשרייען פון די שיפלעך און קאַיאַקן אויף דער אָזערע.

נאָך די קורסן גיי איך מיט לענאַן צו איר אַהיים זיך לערנען.

דורכן אָפענעם פענסטער קוקט אַריין די בלויע און טויזנט-אויגיקע נאַכט, זי דראַפּעט זיך אין די פענסטער מיט די ווייכע צווייגן פון דעם יונגן טאָפּאָל, ווינקט מיט די שטערן.

לענאַ דרייט זיך אויס מיט דער פּלייצע צום פענסטער, באַמיט זיך, וואָס נעענטער זיך צוריקן צום ווייסן קיילעכדיקן לאָמפּ און רייבט מיד די לאַנגע ברעמען.

דער אָוונט איז אַריין אין צימער, זיך געלייגט אויף די ביכער, פאַרקלערט אַ מיש געטון די בלעטלעך, זיך פאַרקליבן אין יעדן ווינקל און געוואַרט — אַזאַ שטילער, הכנעהדיקער און לאָקנדיקער.

לענאַ האָט פאַרמאַכט דאָס בוך, אַוועקגעלייגט אַ שאָטן פון די פינקלדיקע ווימפּערן אויף די אָפּגעברוינטע, נוס-קאָלירנדיקע באַקן-ביינער, און שעמעוודיק אַ פרעג געטון:

— אפשר געננוג אויף היינט? האַ?

איך האָב אַראָפּגעלאָזט דאָס בוך אויף די קני, קוק אויף דעם מיידל, נישט באַהאַלטנדיק דאָס חוזקל. מיר האָבן דאָך געהאַט אָפּגע־מאַכט, מיר זאָלן זיך נישט לאָזן פאַרפירן פון די אָוונטן. דאָס מיידל הויבט אָבער נישט אויף אירע ווימפּערן, און איך איל מיט מיין ענטפער:

— געוויס גענוג, לענאַ? האַ?

מיר לאַכן, און אַרומנעמענדיק זיך, גייען מיר דורך דעם צווייטן צימער, פאַרביי מאַריאַ גריגאָריעוונאַן. זי זיצט איבער פּאַפּירן.

מאַריאַ גריגאָריעוונאַ באַגלייט אונז ביז אויף יענער זייט טיר. מיר גייען אַוועק, צונויפגעפּרעסט אין איין לייב, צו דער אָזערע, און זי שטייט נאָך אויפן גאַניקל, קוקט זיך איין אין דער געדיכטער בלויקייט.

קאַפּיטל צוועלף

איבער מיר — אַ ווייס פעלד אָן איין פלעקעלע און אָן איין שטרי־כעלע. עס איז הייס אין אָט דער מדבר, ס'איז דושנע, אוממעגלעך צו אָטעמען. איך וויל צעפליקן אויף פיצלעך דאָס דאָזיקע ריזיקע ליילעך, וואָס הענגט איבער מיינע אויגן. איך האָב זיך אַ וואָרף געטון מיט דעם געפּאַנגענעם קערפּער און דערפילט אַ ווייטיק. די הענט און די פיס זענען געשמידט אין אייזן. ווו בין איך? אינגאַנצ[ן] בין איך איין גראָדע ליניע, וואָס איז צונויפגעדריקט צווישן צוויי שטאָלערנע ברעטער. נו, זאָגט שוין ווער, ווו בין איך?

איך עפן די אויגן און זע אַ ווייסן באַלקן, פיל וואַרעמקייט אויף מיינע אַקסל, אויפן שטערן, האָר, אויף דער ברוסט. איך אָטעם נישט.

איך האָב מורא זיך ווידער צו פאַרלירן אין דעם מדבר, איך שאַר מיך צו דער וואַרעמקייט און געפין אַ האַנט, אַ צווייטע, אַ דריטע, פינגער, נעגל.

דאָס ליילעך איז אינגאַנצן אַראָפּגעפאַלן פון די אויגן, און איך באַגעגן זיך מיט קעפּ אַראָפּגעבויגענע איבער מיר, מיט באָגאַטיריאָווס, מאַריא גריגאָריעוונאס, לענאַס און מיין געהילף אַנדריושאַ באַרי־סאָווס קעפּ.

איך וויל אַ געשריי טון פון פרייד, אָבער מאָדנע: אָנשטאָט אַ

שטימע—אַ כאָרכלענדיקער זיפץ. איך בעט, זיי זאָלן נישט אוועקנעמען פון מיר זייערע הענט, זיי זאָלן אויף שטענדיק לאָזן די וואַרעמקייט. מיר דוכט זיך, אַז עס געפעלט זיי נישט מיין בקשה, זיי ווילן אוועק־גיין. שרעקלעך צו בלייבן איינער אַליין. איך הויב אויף דעם קאָפּ, כאַפּ זיי ביי די קליידער, ביי די רעקלעך, ווײַל זיי פאַרהאַלטן און הער מאַריא גריגאָריעווּנאַס אומרויִק קול:

— וואָס טוסטו, משוגענער, לאָז, וועסט זיך נאָך צעשיטן.

איך באַטאַפּ די הענט און די פיס. זיי ליגן אין הילצערנע שטעקנס. ברעטלעך. איך זע באַנדאַזשן מיט טונקעלע פלעקן און הויב אָן צו פאַרשטיין, ווו איך בין דאָס אַזאַ לאַנגע צייט פאַרפאַלן געוואָרן.

...דאָס איז געשען שוין לאַנג, זייער לאַנג. עס איז געווען ביי־נאַכט. די הוטעס האָבן גערוישט. איך בין מיט מיין לאָקאָמאָטיוו געשטאַנען אונטער די קאַנען. עס האָט זיך אין זיי מיט צוויי וואַ־סערפאַלן געגאָסן טשוהון־שטראָמען און פאַרגאָסן דעם ווייטן אוראַלער הימל מיט שרפה פון מאָרגנשטערן, און איך האָב געקוקט אויף די ברענענדיקע וואָלקנס און געטראַכט, אַז דאָס גאַנצע לאַנד, די גאַנצע וועלט דאַרף איצט זען די לאָנגע פון אונזער טשוהון־שמעלץ.

די אַרבעט איז אין דער דאָזיקער נאַכט געווען אַ הייסע. יעדע רגע איז טייער. דעם טשוהון־צוג האָט מען געפירט צו די גיס־מאַשי־נעס אין משך פון אַכט מינוט. אַלע זעקס מאַשינעס האָבן געאַרבעט ווי אַ זייגער.

אין די קאַנען זענען געפאַלן די לעצטע טונקל־רויטע טראָפּנס פונם רעשט טשוהון. דער לאָקאָמאָטיוו האָט זיך צוגעטשעפּעט צום צוג, און איך בין אַוועקגעפאָרן, האָפנדיק ביז צו דער וואַכטע נאָך איינמאָל קומען אין דער הוטע.

עס איז שוין געווען פאַרבאַגינען. פון דער אָזערע האָט זיך אויפגעהויבן אַ נעפל און מיט וואַטע שטיקער געלעגן אויף דער באַן־ליניע. לויט די טעכנישע כּללים דאַרף איך אין אַזאַ וועטער פאָרן מיט שילדקרעט־טריט. איך ווייס דאָס. נאָר צי מעג איך פאַרברעכעריש אומברענגען די טייערע צייט? די הוטעס פאָדערן שנעלקייט, זיי וואַרטן אויף די קאַנען.

יעדער מעטער וועג איז אויסגעפאָרשט. איך בין געפאָרן מיט דער זעלביקער שנעלקייט, האַלטנדיק אין איין צערייסן דעם נעפל מיט די הויכע סיגנאַלן. מיטאַמאָל דערפיל איך, אַז דער לאָקאָמאָטיוו

האָט אָן מיין ווילן אָנגעהויבן שנעלער גיין, פאַרלייכטערט אָטעמען מיטן אַטמאָספער קוימען.

אַ באַרג-אַראָפּ? גיין, עס קאָן נישט זיין, דאָ פאַרנעמט זיך אַ קרומע ליניע און אַ באַרג-אַרויף. דער צוג האָט זיך אָפּגעריסן. נו, געוויס—אָפּגעריסן. איך האָב זיך געכאַפּט, אָבער עס איז שוין געווען שפּעט.

אויף דעם לאָקאָמאָטיוו האָבן זיך מיט הילך און קנאַק אַ וואַל־גער געטון גאַנצע בערג. דער טענדער האָט געגומען פליען ווי אַ קויל. און דער לאָקאָמאָטיוו האָט, ווי אַ שטיין זיך גענומען קייקלען פונם באַרג-אַרויף, וואָס האָט זיך דאָרט אָנגעהויבן.

עס האָט מיך אַ שליידער געטון אויפן דיל, מיך פאַרשיט מיט קוילן, מיט שטיקלעך גלאָז פונם צעבראָכענעם לאַמטערן. אין קאָפּ, ביים שטערן עגבערט, דוכט זיך, עמעצער מיט אַ שטיק אייזן. איך זוך דעם טאָרמאָז און קאָן אין דער פינסטער בשום-אופן נישט געפונען דאָס אָפּגעפּאָלירטע הענטל. איך שריי צו דעם געהילף אַנדריושאַן:

— אַנדריושאַ, פּאָמפּע אָן וואַסער, שפּרונג אַראָפּ.

פאָרויס זענען די פונאַנדערגיס-מאַשינעס. ווייטער גייען נישט די וועגן. באַלד וועלן מיר אַראָפּקלאַפּן די קאַנען פון אונטער דעם אַנגוס, מיר וועלן צעבייגן די ריילן, די פערמעס, מירן אָפּשטעלן אויף אַסך טעג די אַרבעט פון די פונאַנדערגיס מאַשינעס.

באָריסאָוו שווייגט, איך גראַבל מיט די נעגל דאָס אייזן, קלאַ־מער זיך אין די נעט, אין די ניטן, אין קאַרניז — דער טאָרמאָז איז נישטאָ. פון אונטער די נעגל טריפט עפּעס אַ וואַרעמס און אַ קלע־פּיקס. ענדלעך בריט די דלאָניע דאָס קופּער פונם טאָרמאָז. איך מאַך די לעצטע אָנשטרענגונג און פאַרטאָרמאַזיר.

אָבער ווי אַזוי האָט דאָס געקאָנט געשען? מיין צוג האָט אָן אויטאָמאַטישע צונויפקייטלונג, וואָס איז די בעסטע און זיכערסטע אויף דער וועלט.

און איצט דערמאָנענדיק זיך אָן דעם, פרעג איך ביי די קעפּ, וואָס האָבן זיך איבער מיר אָנגעבויגן:

— ווי אַזוי-זשע איז דאָס געשען?

אַנדריושאַ באָריסאָוו האָט אויפגעהערט צו שמייכלען, האָט זיך אָנגעכמורעט און געזאָגט:

— ריבאַ האָט אינמיטן גאַנג אָפּגעקייטלט, ס׳זאָל זיין אַ קאַטאַסטראָפע...

— ריבאַ? ר—י—י—ב—אַ?

— ווער וואָס-גיכער געזונט, סאַניאַ. מען וועט אים משפטן. מען וואַרט אויף דיר. דו ביסט דער הויפּט-עדות:

אַזוי, הייסט עס, אַז איך בין נישט שולדיק אין דער קאַטאַסטראָפע...

— און ווו איז באַריאַ? ביי דער אַרבעט? ער האָט אַלץ קיין צייט נישט, האַ?

די קעפּ לאָזן זיך אַראָפּ. מען קוקט אין אַ זייט. שאַ-שטיל.

מאַריאַ גריגאָריעוונאַ האָט זיך געכומען ראַשן: ווי אַ פּיצל קינד פאַרמאַכט זי מיר דאָס מויל מיט אַ רויטן עפּל.

...ערשט אין צוויי וואָכן אַרום. האָב איך זיך אינגאַנצן צעשיידט מיט דעם שפּיטאָל-בעטל. די ביין-ברוכן האָבן זיך צונויפגעוואַקסן, די ווונדן און קלעפּ פאַרהיילט. אָפּזאָגנדיק זיך פון אַ באַגלייטער, בין איך צופוס אַוועק אַהיים. עס האָט זיך מיר געוואָלט איבעראַשן און דערפרייען באַריסן.

איך האָב געטראַכט, אַז ווי נאָר איך וועל אַריינקומען אין צימער, וועלן מיר זיך אַרומנעמען, אַז די ביינער וועלן אַזש קנאַקן, און דערנאָך וועלן מיר זיך זעצן אויפן בעט און דערמאָנען אין דער טייגע, אינם ווייסן הויז, די באַגריוועטע לייבן און אונזער גרויסע פריינטשאַפט.

מיט פאַרדראָס האָב איך זיך אָפּגעשטעלט ביי דער פאַרמאַכטער טיר. „ער קאָן זיך שוין ווידער נישט צעשיידן מיטן לאָקאָמאָטיוו״. איך פרעג ביי די שכנים, צי באַריס איז שוין לאַנג געוועזן אינדערהיים? עס איז אַרויסגעקומען אַ דאַרינקע פרוי מיט וואַסערדיקע אויגן, פאַרחידושט אַ קוק געטון אויף מיר און אַ שעפּטשע געטון, אומקוקנדיק זיך אין אַלע זייטן:

— ער איז נישטאָ, שוין לאַנג נישטאָ, מען האָט אים אַוועקגעטראָגן.

איך ליג לאַנג, צייל נישט די שעהן. אין דעם אָנקומענדיקן דעמער זע איך די הוילע ריפּן פונם בעט, אויף דער שאַראַגע הענגט פאַרוווּנדערט באַריס קורטקע מיט גלאַנציקן שוואַרצן פוטער, וואָס האָט אַזוי געפּאַסט צו זיינע האָר. עס איז דושנע. איך קאָן מער נישט בלייבן

אין דעם דאָזיקן צימער, ווו אַלץ אָטעמט נאָך מיט אים. איך גיי צום טייך, בלאָנקע אַרום איבער דעם הויכן ברעג און הער דאָס באַקאַנטע פאַרגייען זיך פון זיין לאָקאָמאָטיוו. איך גיי אויפן רוף.

איך בין גרייט צו טרעפן דעם לאָקאָמאָטיוו אַ שמוציקן, אַן אָפּ־געלאָזענעם. ניין, ער איז פונקט אַזאַ, ווי ביי באַריסן: עס גלאַנצט דער קעסל, עס ברענען די אָפּגעשייערטע טיילן. איך קאָן מער נישט אויסהאַלטן, כ׳גיי וואָס־שנעלער צו מענטשן, כדי זיך צו באַפרייען פונעם איבל און פון דער כריפּעניש אין האַלז.

איך באַגעגן באָגאַטיריאָוון: ער איז דאָ נישט לאַנג אויסגעקליבן געוואָרן אַלס סעקרעטאַר פונעם פּאַרטיי־קאָמערל.

באָגאַטיריאָוו שמייכלט פאַרדעכטיק און פירט מיך צו צום גרויסן פּלאַקאַט, וואָס הענגט אויף דער דעפּאָ־וואַנט. איך לייען די מעטער־לאַנגע אותיות:

הײַנט, 8 אויגוסט
גיט מען איבער אין דער פּאַרטיי
דעם מאַשיניסט פונעם לאָקאָמאָטיוו נומער 100
אַלעקסאַנדער גאַלאַד.

...אויף דער פאַרזאַמלונג איז געקומען מיין גאַנצע בריגאַדע און אַלע באַלעבאַטים פון די זעקס אויסלענדישע לאָקאָמאָטיוון.

באָגאַטיריאָוו שטייט הינטער דעם לאַנגן טיש, קוקט איבער די ברילן אויף דער פאַרזאַמלונג. פאָכענדיק מיט מיין מעלדונג און רעדט:

— אָט, חברים, נעמען מיר אַריין אין די לענינישע רייען דעם מאַשיניסט גאַלאַד, אָבער אין זיין ביאָגראַפיע ווערט דערציילט, אַז ער איז געווען אַ גנב, ער האָט געשמעקט קאָקאַין. ווי־זשע דאַרפן מיר האַנדלען?

לאַנג שווייגט די פאַרזאַמלונג, קוקט אַראָפּ צו די פיס.

אין דעם אָפענעם פענסטער רייסן זיך אַריין די געשרייען פון די לאָקאָמאָטיוון. דער ווינט פאַטשט מיטן ברעג פונעם פּלאַקאַט, און ער פלאַטערט מיט דעם אונטערגעהאַקטן פליגל. די מענטשן זענען צופרידן, וואָס עס האָט זיך געפונען עפּעס אַזוינס, צוואָס מען קאָן אָפּווענדן דעם צעטומלטן בליק.

אַנטשלאָסן האָט זיך אויפגעהויבן דער מאַשיניסט האַרקושאַ, ער איז צוגעגאַנגען צום טיש, פאַרקנעפּלט אויף אַלע קנעפּלעך דעם מונ־

דיר, אַקוראַט אַוועקגעלייגט דאָס היטל אויפן ברעג פון דער באַנק, אַ גלעט-געטון די זילבערנע האָר און אָנגעהויבן, נישט געאײַלט:

— שוין פופצן יאָר פיר איך אָן מיט די סאָוועטישע לאָקאָמאָטיוון. און אויף דער מאַשין בין איך שוין פערציק מיט אַ שמיצל. דרײַסיק יאָר, חברים, האָב איך אויך געגנבעט. אין דעפּאָ — אַ קופּערנעם קראַן, אַ רינגעלע, אַ פּלאַנקעלע — אַלץ פלעג איך שלעפּן, און דערנאָך אין מאַרק דאָס פאַרטאַכלעווען. פונם לאָקאָמאָטיוו האָב איך אויך האָלץ און קוילן געשלעפּט צו זיך אַהיים אײַנצוהייצן און אויך פאַר פרעמדע פאַר געלט. און עס איז גאָר קיין חרפּה נישט געווען. פאַרוואָס-זשע איז דאָס, האַ? דערפאַר, טײַערינקע מײַנע, ווײַל איך בין געווען הונגעריק. איך האָב געהאַט אַ געזינדל, און די אײַזנבאַן-פאַרוואַלטונג האָט געצאָלט גראָשנס, און דערצו נאָך פאַר דער קאַזיאָנער דירה, פאַר וואַסער, פאַר ליכט אָפּגערעכנט. אַנו, זאָגט מיר, ווער פון אײַך וועט דאָס וואַגן צו באַשולדיקן מיך פאַר מײַנע אַמאָליקע גנבות? איז פאַרוואָס-זשע גנבע איך איצט נישט. נו, דאָס איז שוין קלאָר פאַר יעדן מינדסטן שילער, זיך אַליין באַרויבט מען נישט. סאַניאַ, דערצייל זיי, גיב זיי צו פאַרשטיין אָט אַזוי, ווי איך.

האַרקושעס אָרט פאַרנעמט מײַן אומבייטער, דער מאַשיניסט פּיאָדאָראָוו.

— כאָטש איך בין אַן אומפּאַרטייאישער, מוז איך אָבער זאָגן, אַז איך קאָן סאַנקאָן שוין איבער אַ יאָר, און מוז צוגעבן, אַז עס קומט מיר אויס מקנא צו זײַן זײַן זשעדנעקייט צו דער מאַשין. די מאַשין איז בײַ אים טײַערער, ווי דאָס אויג אין קאָפּ. אויף דער בריגאַדע-פאַרזאַמלונג האָבן מיר אין פּראָטאָקאָל פאַרשריבן, אַז דער גאַנצער קאָלעקטיוו איז ערב דער פּאַרטיי פאַר סאַנקאַן.

מיט אויפרעגונג דערציילט אַנדריושאַ באָריסאָוו דער פאַרזאַמלונג:

— געווען בין איך, חברים, אַ פאַרגרעבטער ערדגרעבער, און איצט גרייט איך זיך אָפּגעבן עקזאַמען אַלס מאַשיניסט. און אַלץ האָב איך צו פאַרדאַנקען סאַנקאַן, ער האָט דאָס מיך אויסגעלערנט.

נישט צודעקנדיק דעם גרויען קאָפּ, האָט דער מאַשיניסט האַרקושאַ איבערגעשלאָגן באָריסאָוון, אויסשטרעקנדיק די האַנט:

— דער גאַנצער עולם אונזערער שיקט דיך, סאַנקאַ, אין קעמערל אַרײַן. שפּאַן!

עס גייט נאָך צו צום טיש דער סעקרעטאַר פונם קאָמיוג-קאָמי-

טעט, דער דעפּאָ-אָנפירער, אַ מאַשיניסט, געהילפן. ענדלעך שלאָגט באַגאַטיריאָוו אַלעמען איבער:

— חברים, מיר האָבן געשיקט אַן אָנפראַגע אין דער קאָמונע, ווי סאַנקאַ האָט זיך דערצויגן. מען האָט געענטפערט. צי זאָל איך עס איבערליייענען?

די פאַרזאַמלונג איז שטיל געוואָרן. איך זע, ווי יעדער טראַכט זיך: „און וואָס שרייבן זיי? צי האָבן מיר זיך נישט טועה געווען מיט אונזערע ליוב-געזאַנגען?" דערנאָך דערהערט זיך עמעצנס אַ איי-ליקע שטים:

— ליייען!

באַגאַטיריאָוו האָט אַראָפּגערוקט די ברילן אויף דער שפּיץ נאָז און אָנגעהויבן צו לייענען דעם בריוו פון דער טייגע:

„...אויסגעוואַקסן איז ביי אונז סאַנקאַ, און מיט שטאָלץ רעדן מיר וועגן אונזער קאָמונאַר. אין דעם רויטן ווינקל האָבן מיר אָרגאַ-ניזירט אַן אויסשטעלונג פון פאָטאָגראַפיע-אויסשניטן פון די צענטראַלע צייטונגען און זשורנאַלן, וועלכע האָבן געשריבן וועגן דעם מאַגניטאָ-גאָרסקער העלד. אַלע אויספלוגן האָבן מיר דערציילט, אַז סאַנקאַן האָבן מיר דערצויגן. אין דער קאָמונע איז איצט פאַראַן אַ קעמערל. אין דעם גייען אַריין אַכטאונדרייסיק פאַרטיי-מיטגלידער און קאַנדידאַטן. מיר לייגן דאָ ביי די נומערן פון די פאַרטביליעטן מיט אַן ערבות פאַר סאַנקאַן. עס איז אויך ערב אונזער אָנפירער — דער רויטפּאַנלער חבר קוסקאָ, פאַרטיי-מיטגליד זינט 1904 יאָר".

באַגאַטיריאָוו האָט נישט געוווּסט ווי אַהינצוטון זיינע ברילן. ער האָט זיי געדרייט אין די פינגער, אָנגעטון אויף די אויערן, באַ-הויכט די גלעזלעך.

עמעצער האָט נישט אויסגעהאַלטן און אַ געשריי געטון:

— שטים אָפּ!

*

...יעדן פרייען טאָג באַקום איך מיט לענאַן אין פּראָפּקאָם אַן איינטאָגיקן שיין אין אַ סאַנאַטאָריע אַריין, וואָס איז באַהאַלטן אין די בערג אויפן ברעג פון דער הייסער אָזיערע, אין אַ פאַרשיכּורטן סאָסנע-וואַלד.

מיר שפּאַנעןביידע איבערן סטעפּ, און דער טוי קושט מיט קאַלטע טרערן אונזערע ליפּן, וואָס זענען שווער פון צערטלעניש.

לענאַ נעמט אַרום מײַן קאָפּ, און דורך דעם דינעם געוועב פֿיל איך איר הייס לײַב — אַן אָנגעגליט שטיק קופּער.

— פֿרײַנט מײַנער, טײַער לעבן מײַנס!

— איך האָב דיך ליב, לענאַ!

די געבורט פֿון דער זון באַגעגענען מיר אויף אונזער פֿעלז. דאָ לערנט מיך לענאַ אַראָפּפֿליען, ווי אַ פֿויגל, אין דער אָזורע אַרײַן, וואָס איז באַהויכט מיט אַ בלויען נעפּל.

— ביז קאָנוווּלסיע דריק צונויף אַלע מוסקולן, מאַך דאָס לײַב ווי אַ שטיין האַרט און דעמאָלט פֿלי. נו...

איך נעם אין די הענט אַרײַן די כּלומרשטע טראַפּעציע, און לויט לענאַס קאָמאַנדע פֿלי איך אַראָפּ. איך זע אין דעם וואַסער, וואָס פֿליט אויף מיר, שטיקלעך הימל און באַרג, וואָס יאָגן איבער מײַן שפּרונג, און ביים סאַמע ברעג—אַנדריושאַ באַריסאָוון און דעם פּעטער מישאַן. זייערע הענט זענען פֿול מיטן זילבערנעם צאַפּל פֿון קאַרעסן.

איך האָב צעריסן דאָס וואַסער, און די אָזורע האָט אויפֿגעדעקט איר טיפֿעניש, מאַכנדיק מיר אַ וואַרע. פֿונם פֿעלז פֿאַכט צו מיר לענאַ מיטן טיכעלע. די פֿישערס האָבן אַוועקגעוואָרפֿן די ווענדקעס און שרײַען עפּעס.

מסתּמא פֿרייען זיי זיך צוזאַמען מיט לענאַן איבער דעם געלונגענעם פֿלי.

מיטן שטעגעלע הויב איך זיך אויף צום פֿעלז. לענאַ כאַפּט מיט די ליפּן די קאַלטע טראָפּנס, מיט וואַרעמענדיקע פֿינגער טרוקנט זי די מוסקולן און שעפּטשעט, נישט באַהאַלטנדיק דעם גלאַנץ פֿון די אויגן:

— סאַשאַ!

אינאָוונט זענען מיר נאָך אַלץ אין די בערג. מען זעט שוין, ווי אונטן ברענט ווי אַן אויסגעשטערנטער הימל דער מאַגניטאָגאָרסקער טאָל. די לאַנגע פֿון די הוטעס האָט באַדעקט די שוואַרצע וואָלקנס און זעט אויס אַזוי ווי אַ זון-אויפֿגאַנג. מיר זעצן זיך פֿאַרזיכטיק צו אויף די שטיינער.

אין דער סאַנאַטאָריע אַרײַן קערן מיר זיך אום דורך דעם ברעג, וואָס איז ענג באַזעצט מיט מענטשן. ביים געזעגענען זיך לייגט לענאַ אַרויף אירע שלאַנקע הענט אויף מײַנע האָר און מיט פֿאַרמאַכטע אויגן שעפּטשעט זי:

— סאַשאַ, איך טאָר, אַפֿנים, נישט קריכן אויף פֿעלזן.

איך פֿאַרשטיי נאָך נישט.

זי פֿאַרשטעלט דעם אויער מיט די הייסע ליפּן:

— טייערער, דו דאַרפֿסט אים ליבן נאָך שטאַרקער פֿון מיר...— און איז אַנטלאָפֿן איבער די מירמלשטיינערנע טרעפּ אין די פֿרויען-צימערן פֿון דער סאַנאַטאָריע.

איך פֿלי אין מיין אָפּטיילונג, דריי זיך איבערן צימער, נעם אַרום די ווענט, דאָס בעט, דעם שפּיגל. איך בעט די ראַדיאָ, זי זאָל שטיל ווערן און אויסהערן מיין פֿרייד.

נאָכדעם לויף איך איבער דער סאַנאַטאָריע, וואָס האַלט שוין ביים שלאָפֿן, טרעף האַרבוזן און פּאַק אים ביי אַ טעות, וואָס ער האָט געמאַכט מיט פֿיל יאָרן צוריק.

— איך געדענק, ווי איינמאָל האָסטו געטרונקען בראָנפֿן מיטן טאַטן און האָסט געזאָגט, אַז איך וועל איינגיכן אויסציען די פּיסלעך, מיט מיר וועט זיך פֿאַרענדיקן דער גאָלאָד-שטאַם, געדענקסט? און איצט...

דער אינזשיניער שלאָגט מיר איבער. ער נעמט מיינע הענט און זאָגט מיט אַ געלעכטער:

— נו, אמת, ביסט גערעכט. אָבער גיי שלאָפֿן, גיי.

— אַ מאָדנער מענטש ביסטו, האַרבוז, דו האָסט איצט אויך אַ טעות: מיינסט אַוודאי, אַז איך בין שיכור.

מאַגניטאָגאָרסק 1932—1933